

KALLELSE

Kallelse till sammanträde

Organ Kommunstyrelsen

Plats Gustaf Adolfsalen

Tid Onsdagen den 11 mars 2026 kl. 09.00

Nr	Ärende	Dnr	Sida
1	Val av protokolljusterare		
2	Godkännande av föredragningslista	2026/4	
3	Redovisning från Social-och arbetsmarknadsnämnden av arbetsinsatser avseende hanteringen av kostnadsutveckling och kostnadskontroll, 2026 <i>Föredragning av social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors och social- och arbetsmarknadsnämndens ordförande Elisabet Pettersson (C) kl. 09.00 – 09.45</i>	2026/40	3
4	Information från park- och gatuenheten <i>Föredragning av enhetschef Jessica Ingelsson och teknisk chef Roger Lindström kl. 10.00 – 10.45</i> Handlingar skickas ut senare	2026/4	
5	Remiss - Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län	2025/1177	4 - 62
6	Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda i Sala kommun	2025/1070	63 - 82
7	Redovisning av utvärdering av e-förslag	2026/116	83 - 112
8	Översyn av samtliga bidrag som hanteras av kommunstyrelsen samt plan för strukturerad hantering	2025/1115	113 - 118
9	Antagande av nya artiklar gällande CEMR	2026/115	119 - 170
10	Budgetförutsättningar från finans inför budget 2027 och plan 2028-2030	2026/16	171 - 213
11	Verksamhetsberättelse 2025 för kommunstyrelsens verksamheter	2026/11	214 - 267
12	Uppföljning av internkontrollplan 2025 för Kommunstyrelsens verksamheter	2026/148	268 - 275

13	Investeringsbehov 2027–2036 för kommunstyrelsens verksamheter	2026/16	276 - 357
14	Prioriteringar/Nämndinspel för kommunstyrelsen som nämnd	2026/16	358 - 375
15	Lokala ordningsföreskrifter för torghandel	2026/80	376 - 384
16	Taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun	2026/81	385 - 393
17	Muntliga rapporter	2026/4	
18	Övriga frågor	2026/4	

KS § 3 Redovisning från social-och arbetsmarknadsnämnden av
arbetsinsatser avseende hanteringen av kostnadsutveckling och
kostnadskontroll

INLEDNING

Kommunstyrelsen beslutade den 12 november 2025, § 187, att ge social- och arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att vid kommunstyrelsens sammanträde i januari 2026 redovisa samtliga arbetsinsatser avseende hanteringen av kostnadsutveckling och kostnadskontroll för att uppnå budget i balans.

Ärendet föredras av social- och arbetsmarknadschef Marina Dickfors och social- och arbetsmarknadsnämndens ordförande Elisabet Pettersson (C).

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,
att kommunstyrelsen beslutar,
att godkänna redovisningen från social- och arbetsmarknadsnämnden, samt
att social- och arbetsmarknadsnämnden ska fortsätta sitt arbete med
kostnadsutveckling och kostnadskontroll för ekonomi i balans och återrapportera
arbetet till kommunstyrelsen i mars 2026.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar,
att godkänna redovisningen från social- och arbetsmarknadsnämnden, samt
att social- och arbetsmarknadsnämnden ska fortsätta sitt arbete med
kostnadsutveckling och kostnadskontroll för ekonomi i balans och återrapportera
arbetet till kommunstyrelsen i mars 2026.

Skickas till
Social- och arbetsmarknadsnämnden

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 34 Remiss - Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län

INLEDNING

Sala kommun har bjudits in att svara på remiss - Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län.

Sala kommun ser positivt på den regionala vattenförsörjningsplanen och instämmer i planens övergripande inriktning samt betydelsen av långsiktigt skydd och planering för länets dricksvattenförsörjning.

Sala kommun vill särskilt betona vikten av att Badelundaåsen och Möklintaåsen tydligt lyfts fram som strategiskt avgörande vattentillgångar för kommunen, samt att behovet av både revidering av befintliga och inrättande av nya vattenskyddsområden tydliggörs där skydd i dag saknas. Arbete med framtagande av vattenskyddsområden pågår.

Den regionala vattenförsörjningsplanen utgör ett viktigt underlag för samordning och prioritering av åtgärder för att säkerställa en robust och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning i länet.

Ekonomiska konsekvenser

Det aktuella remissvaret innebär inga ekonomiska konsekvenser för Sala kommun.

Beslutsunderlag

KS 2026.584 – Missiv

KS 2026.585 – Remissyttrande

KS 2025.5926 - Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län

KS 2026.5927 - Bilaga 1 Status grundvattenförekomster

Ärendet föredras av teknisk chef Roger Lindström.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att, med redaktionella ändringar, till Länsstyrelsen Västmanland avge remissvar för Regional vattenförsörjningsplan i enlighet med bilaga KS 2026.585.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att med redaktionella ändringar, till Länsstyrelsen Västmanland avge remissvar för Regional vattenförsörjningsplan i enlighet med bilaga KS 2026.585.

Skickas till

Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Sala kommun

Länsstyrelsen
Västmanlands län

REMISSYTTRANDE

Remissyttrande på Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län

Sala kommun ser positivt på den regionala vattenförsörjningsplanen och instämmer i planens övergripande inriktning samt betydelsen av långsiktigt skydd och planering för länets dricksvattenförsörjning.

Sala kommun vill särskilt betona vikten av att Badelundaåsen och Möklintaåsen tydligt lyfts fram som strategiskt avgörande vattentillgångar för kommunen, samt att behovet av både revidering av befintliga och inrättande av nya vattenskyddsområden tydliggörs där skydd i dag saknas. Arbete med framtagande av vattenskyddsområden pågår.

Den regionala vattenförsörjningsplanen utgör ett viktigt underlag för samordning och prioritering av åtgärder för att säkerställa en robust och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning i länet.

KOMMENTARER PÅ DOKUMENT REGIONAL VATTENFÖRSÖRJNINGSPÅN

Sida/avsnitt	Kommentar
14/Viktiga vattentillgångar i länet	Mening: Kungsör och Sala kommun försörjs helt och hållet av grundvatten från de stora grusåsarna Köpingsåsen, respektive Badelundaåsen. → Lägg till "och Möklintaåsen"
19/Badelundaåsen	Sista meningen behöver ses över. VISS föreslår åtgärder. Det finns behov inte bara av att revidera befintliga vattenskyddsområden utan även att upprätta, det saknas i dag både för Hedåker och Sättrabrunn längs åsen. Arbete med detta pågår.
19/Möklintaåsen	Eventuellt kan man komplettera med att vattentäkterna idag saknar vattenskyddsområde, arbete med framtagande pågår.

KOMMENTARER PÅ BILAGA 1

Avsnitt	Kommentar
Badelundaåsen: Brobacke	Ang potentiell kemisk status: Vi följer saltförekomsten genom provtagning varje år.
Badelundaåsen: Brobacke	Ang möjliga åtgärder: Nytt förslag på första stycket: Revidering av vattenskyddsområdet för Knipkällan, Viggbo och Nötmarken, utöka skyddsområdet så att även Hedåkers vattentäkt ingår då den i dagsläget saknar skydd. I området Hedåker/Nötmarken förekommer PFAS, ska meningen "Fördjupad kartläggning av förekomsten av PFAS." Vara med även här?
Badelundaåsen: Sätrabrunn	Ang möjliga åtgärder: Nytt förslag på text: Inrättande av vattenskyddsområde för Sätrabrunn då området i dagsläget saknar skydd. Ang PFAS: Den PFAS-analys vi har gjort i Sätrabrunn gav inget utslag alls, så jag vet inte var "Fördjupad kartläggning av förekomsten av PFAS." kommer ifrån?
Möklintaåsen: Högbo	Området kring Möklinta Förslag på text: Inrättande av vattenskyddsområde för Möklinta då området i dagsläget saknar skydd.
Möklintaåsen: Broddbo	Nytt förslag på text: Inrättande av vattenskyddsområde för Broddbo då området i dagsläget saknar skydd.

Sala kommun

MISSIV

Sala kommuns remissvar över Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

SALA KOMMUNS YTTRANDE

- Sala kommun ser positivt på den regionala vattenförsörjningsplanen och instämmer i planens övergripande inriktning samt betydelsen av långsiktigt skydd och planering för länets dricksvattenförsörjning.
- Sala kommun vill särskilt betona vikten av att Badelundaåsen och Möklintaåsen tydligt lyfts fram som strategiskt avgörande vattentillgångar för kommunen, samt att behovet av både revidering av befintliga och inrättande av nya vattenskyddsområden tydliggörs där skydd i dag saknas. Arbete med framtagande av vattenskyddsområden pågår.
- Den regionala vattenförsörjningsplanen utgör ett viktigt underlag för samordning och prioritering av åtgärder för att säkerställa en robust och långsiktigt hållbar dricksvattenförsörjning i länet.

Ekonomiska konsekvenser

Det aktuella remissvaret innebär inga ekonomiska konsekvenser för Sala kommun.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar att till Länsstyrelsen Västmanland avge remissvar för Regional vattenförsörjningsplan enligt bilaga.

Bilagor:

- 1 Sala kommuns yttrande i tabellform

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

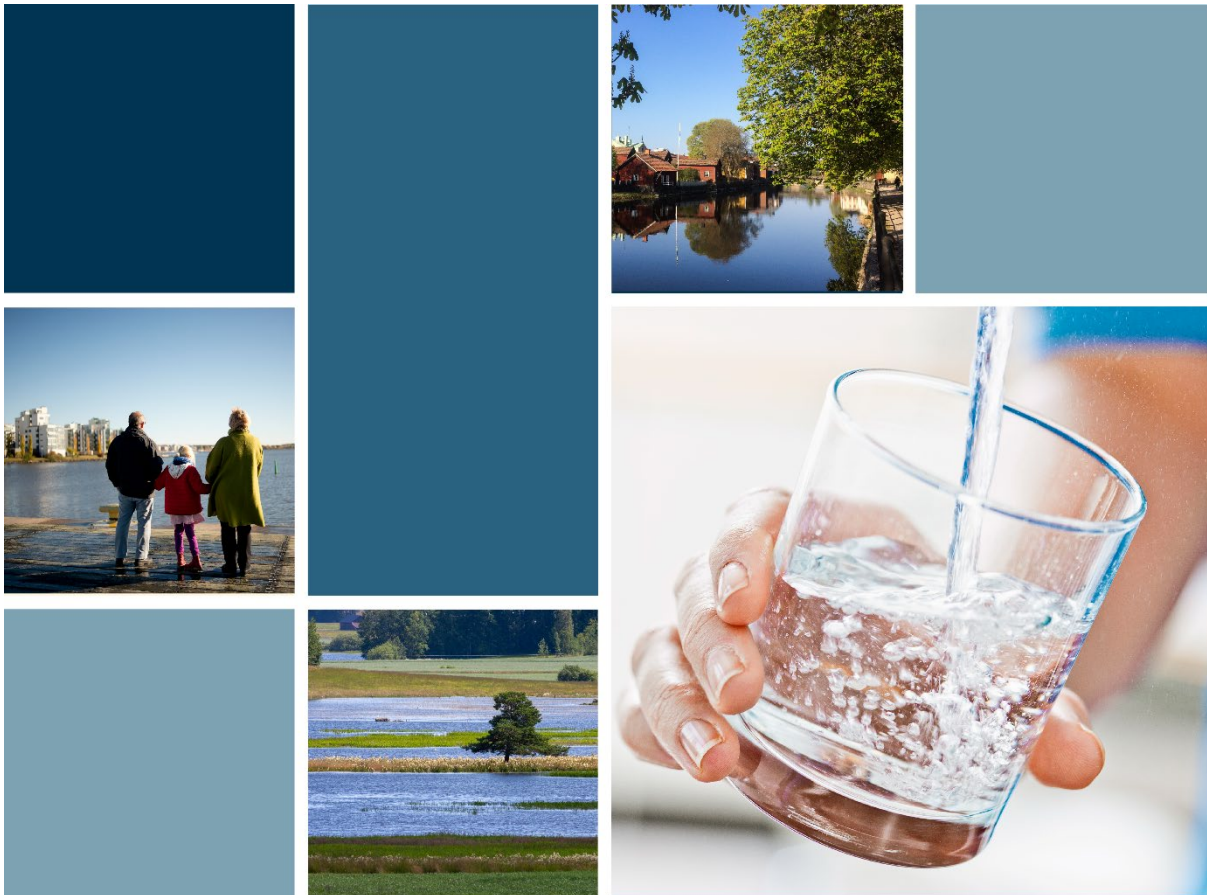
Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Titel: Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län
Författare: Isabella Segerström
Rapportnummer: [Klicka här och skriv]
Diarienummer: [Klicka här och skriv]
Utgivningsår: 2026
Omslagsbild: Foto: Johan Willner /Johnér bildbyrå, Kerstin Alvinge, Arboga kommun, Scandinav bildbyrå.

Förord

[Text skrivs av beslutande]

[Skriv plats, datum och år]

[Skriv namn]
[Skriv befattning/titel]

[Skriv namn]
[Skriv befattning/titel]

Innehåll

FÖRORD	3
VAD ÄR EN REGIONAL VATTENFÖRSÖRJNINGSPLAN?	6
VÄSTMANLANDS LÄNS REGIONALA VATTENFÖRSÖRJNINGSPLAN	7
Syfte	7
Arbetsgång och avgränsningar.....	8
Fortsatt arbete.....	8
BESKRIVNING AV VÄSTMANLANDS LÄN	9
Västmanlands geografi.....	9
Befolkningsmängd idag och i framtiden	11
Vattenanvändning i länet	11
Enskild dricksvattenförsörjning.....	13
VIKTIGA VATTENTILLGÅNGAR I LÄNET	14
Grundvattentillgångar	15
Fellingsbroåsen/Lungeråsen	16
Köpingsåsen	16
Riddarhyttedeltat	17
Färnaåsen	17
Strömsholmsåsen.....	18
Badelundaåsen	18
Möklintaåsen	19
Ytvattentillgångar	20
Arbogaån	20
Dalälven	21
Hedströmmen	21
Hjälmaren	22
Kolbäcksån.....	22
Mälaren.....	24
RIKSINTRESSE	25

VATTENSKYDDSOMRÅDEN	26
Vad är ett vattenskyddsområde?	26
Vattenskyddsområden i Västmanlands län	27
RISKER FÖR VÄSTMANLANDS LÄNS VATTENFÖRSÖRJNING.....	28
Klimatförändringar.....	29
Intensiva skyfall och översvämningar	30
Ökad temperatur	31
Torka	31
Vattenbrist.....	32
Industrier och deponier	33
Vägar och järnvägar	33
Jord- och skogsbruk	34
Täktverksamhet.....	35
Otillräcklig tillgång på nödvändiga kemikalier	35
Kris och krig	36
ANSVAR OCH LAGSTIFTNING	37
Kommunens ansvar	37
Länsstyrelsens ansvar	37
ÅTGÄRDER FÖR EN HÅLLBAR VATTENFÖRSÖRJNING I VÄSTMANLANDS LÄN.....	38
Åtgärder.....	38
REFERENSER.....	44

Vad är en regional vattenförsörjningsplan?

En regional vattenförsörjningsplan syftar till att långsiktigt och hållbart säkra länets vattenförsörjning ur ett flergenerationsperspektiv. Den ska beskriva länets befintliga vattenförsörjning samt ge en översiktlig bild av de vattenresurser som används inom vattenförsörjningen och ange åtgärdsplaner för att skydda dessa. Den ska även vid behov ge förslag på vattentäkter i länet som kan vara av intresse för framtidens vattenförsörjning. Till skillnad mot kommunala vattenförsörjningsplaner så ska den regionala vattenförsörjningsplanen ge en mer övergripande bild av vattenförsörjningen i länet och vid behov även verka länsöverskridande.

Det finns flera faktorer som kan hota vår dricksvattenförsörjning. I den regionala vattenförsörjningsplanen ska dessa faktorer belysas och åtgärder för att minimera risker föreslås. För att planera en säker och långsiktig vattenförsörjning krävs att hänsyn tas till faktorer som exempelvis klimatförändringar, förväntad framtida befolkningens mängd och potentiella föroreningsrisker.

Den regionala vattenförsörjningsplanen är inte juridiskt bindande, men ska utgöra ett underlag för att säkerställa hänsynsfull samhällsplanering.

Upprättande av vattenförsörjningsplaner föreslogs som en åtgärd vid införandet av miljömålen (prop. 2000/01:130) för att säkra tillgången till dricksvatten. Regionala vattenförsörjningsplaner är en obligatorisk åtgärd för länsstyrelserna inom Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram riktade till kommuner och myndigheter. Även i slutbetänkandet av dricksvattenutredningen, En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) anges att regionala vattenförsörjningsplaner ska tas fram av samtliga länsstyrelser.

För mer information om regionala vattenförsörjningsplaner besök webbplatsen för Havs och vattenmyndigheten (HaV): [Regionala vattenförsörjningsplaner - Avlopp och dricksvatten - Havs- och vattenmyndigheten](#)

Västmanlands läns regionala vattenförsörjningsplan

Syfte

Västmanlands läns regionala vattenförsörjningsplan har syftet att långsiktigt och hållbart säkra länets vattenförsörjning ur ett flergenerationsperspektiv. Planen ska bidra till att uppfylla nationella och regionala mål med sikte på Västmanlands vattenbehov, förutsättningar och framtida utmaningar.

Tidsperspektivet för vattenförsörjningsplanen är fram till nästa sekelskifte eftersom år 2100 utgör den bortre gränsen för tillgängliga klimatscenarier. Scenarierna pekar på varmare och torrare somrar, fler skyfallsregn, höjd havsvattennivå och mildare vintrar, vilket påverkar tillgången och kvaliteten på vårt dricksvatten.

Den regionala vattenförsörjningsplanen ska fungera som underlag vid exempelvis översiktsplaner, remissyttranden och miljöprövningar.

MÅL

Målet med Västmanlands regionala vattenförsörjningsplan är att:

- Sammanställa de vattenresurser som anses extra viktiga för vattenförsörjningen i Västmanlands län.
- Bedöma hur framtida hot som exempelvis klimatförändringar, föroreningar och krig kan komma att påverka nuvarande vattenresurser.
- Redovisa åtgärder för att skydda vattenförsörjningen i Västmanlands län.
- Öka förutsättningarna för samverkan mellan kommunerna vid framtagande av kommunala VA-planer, nödvattenplaner och vattenförsörjningsplaner.

Arbetsgång och avgränsningar

Vid framtagandet av Västmanlands läns regionala vattenförsörjningsplan har stöd tagits i rapporten "Vägledning för regional vattenförsörjningsplanering, rapport 2020:1". Rapporten har tagits fram av Havs- och vattenmyndigheten (HaV) tillsammans med Sveriges geologiska undersökning (SGU) och syftar till att vägleda länsstyrelserna i arbetet med upprättandet av den regionala vattenförsörjningsplanen.

Arbetet med framtagandet av den regionala vattenförsörjningsplanen har skett i samverkan med länets kommuner och VA-huvudmän. Samverkan har skett genom fysiska möten, gemensam workshop och möjlighet att inkomma med synpunkter på det färdiga utkastet.

Rapporten har framställts utifrån befintliga data. Inga nya hydrogeologiska eller hydrologiska undersökningar har genomförts under projektets gång.

Fortsatt arbete

Den regionala vattenförsörjningsplanen kommer att fortsätta utvecklas för att utgöra ett hållbart och uppdaterat dokument. Revidering kommer därav att ske vid behov. Exempel på då den regionala vattenförsörjningsplanen kan kräva revidering är då nya vattenskyddsområden inrättats, nya förhållanden uppstått till följd av exempelvis exploatering eller ny kunskap blivit tillgänglig.

Länsstyrelsen i Västmanlands län kommer varje år granska den regionala vattenförsörjningsplanen för att bedöma om revidering av den krävs. I samband med detta kommer åtgärds punkterna att ses över och följas upp. Kontakt kommer vid behov tas med länets kommuner och VA-huvudmän för att utvärdera hur den regionala vattenförsörjningsplanen används och om önskemål finns vid en eventuell revidering

Beskrivning av Västmanlands län

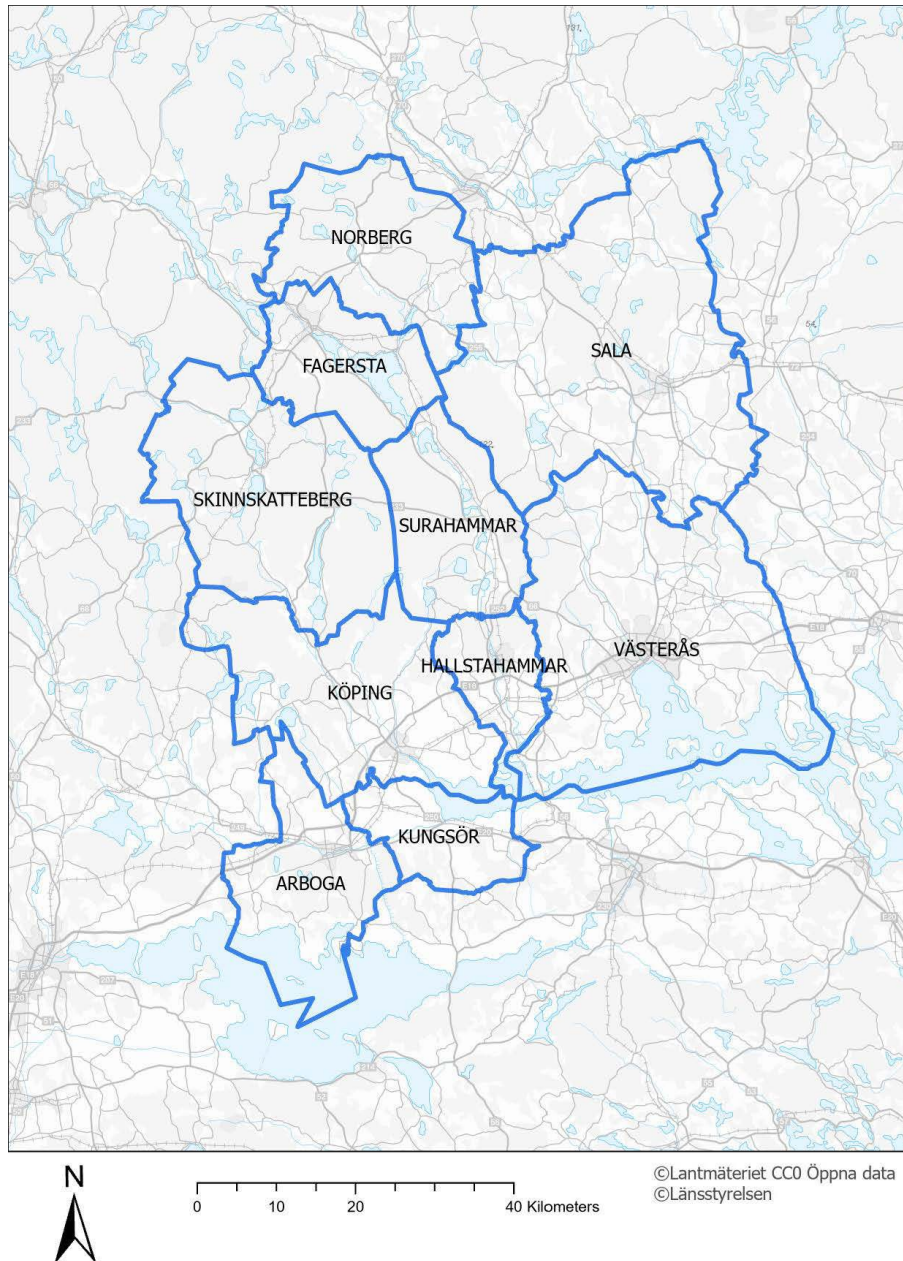
Västmanlands geografi

Västmanland är beläget i Svealand och är till ytan ett förhållandevis litet län med en areal på 5 690 km². Västmanland har ett centralt läge i Sverige (se rödmarkering i figur 1) och gränsar till sex andra län, dessa är Stockholm län, Uppsala län, Dalarna län, Södermanland län, Gävleborg län och Örebro län.

Figur 1. Västmanlands läns placering i landet. Västmanlands län är markerad med rött.

Västmanlands län består av tio kommuner där Västerås är den största kommunen i länet sett till befolkning. Se figur 2.

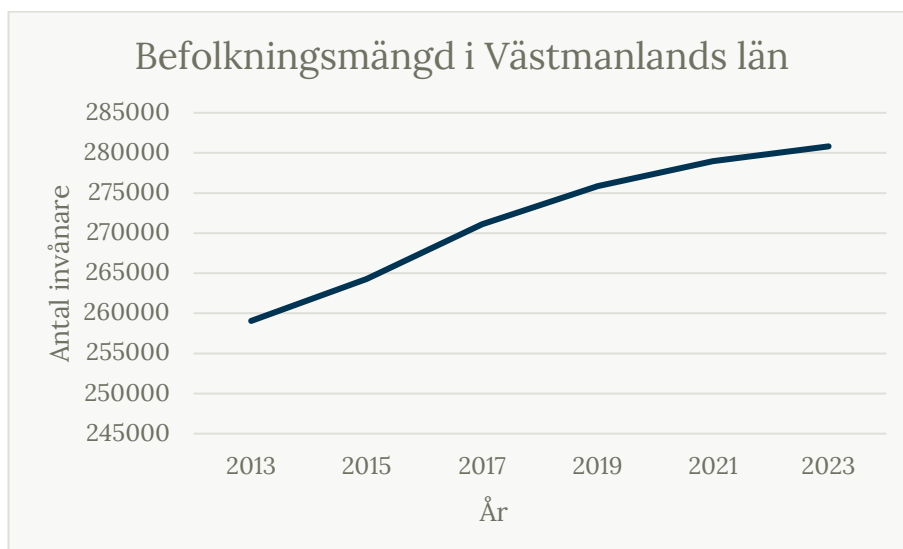
Figur 2. Karta som visar Västmanlands läns tio kommuner.

Befolkningsmängd idag och i framtiden

Befolkningsmängden i Västmanlands län har ökat stadigt under de senaste tio åren (se tabell 1). År 2023 var den totala befolkningsmängden 280 813. År 2013 var den totala befolkningsmängden 259 054 vilket innebär en ökning med cirka 8 procent under de senaste 10 åren. Trots att länet är relativt litet till ytan har det en förhållandevis hög befolkningstäthet med 54,9 invånare/km² där befolkningstätheten är störst i Västerås kommun.

Tabell 1. Befolkningsmängd i Västmanlands län under en tioårsperiod.
Källa www.SCB.se

Invånare/år	2013	2015	2017	2019	2021	2023
Antal invånare	259 054	264 276	271 095	275 843	278 967	280 813

Befolkningsmängden i Västmanlands län förväntas öka till cirka 310 600 invånare år 2070 enligt antagande från SCB (Statistiska centralbyrån). Det skulle innebära en ökning med cirka 11 procent jämfört med år 2023. Prognosen bygger på vad som observerats under de senaste nio åren och ett antagande om att den utvecklingen fortsätter. I beräkningarna har hänsyn inte tagits till övriga faktorer som exempelvis företagsetableringar och planerat bostadsbygge.

Vattenanvändning i länet

År 2020 var den totala vattenförbrukningen i Västmanlands län är cirka 56 063 000 kubik.

I tabell 2 kan det ses hur vattenanvändningen är fördelad på de olika grupperna. De senare åren har det totalt sett skett en minskning av vattenförbrukningen i länet, trots en ökad befolkningsmängd. Det är därför oklart hur vattenförbrukningen kan komma att förändras i framtiden, även om den rådande trenden är att förbrukningen minskar.

Tabell 2. Statistik av vattenanvändning efter användargrupp i Västmanlands län. Siffrorna avser 1000-tal kubik. Källa: SCB

Användargrupp/år	2005	2010	2015	2020
Hushåll	15 465	15 254	14 924	15 903
Jordbruk	2 517	843	577	588
Industri	47 297	71 941	30 849	31 554
Övrig användning	10 848	12 104	10 134	8 017
Total vattenanvändning	76 127	100 142	56 484	56 063

Industrier är den grupp i Västmanlands län som har högst vattenanvändning per år. År 2020 utgjorde industrin totalt 56 % av den totala vattenanvändningen i länet. Användningen inom hushållen utgjorde totalt 28,5 % och de senaste åren har en ökning av vattenanvändning skett inom denna kategori. Med övrig användning menas kommunalt vatten som används inom andra näringar än tillverkningsindustrin, exempelvis varuhandel, hotell- och restaurang, offentlig förvaltning, byggverksamhet, transporter och liknande. Där räknas också förluster av vatten som uppstår i ledningsnätet samt det vatten som används för drift och underhåll för vattenverkens anläggningar. Vattenanvändningen för denna grupp utgjorde 14,5 % av den totala vattenanvändningen i länet. I Västmanlands län utgjorde jordbruket endast 1% av den totala vattenanvändningen och där kan man se en tydlig minskning av vattenanvändandet sedan år 2005. Jordbrukets vattenanvändning i Västmanland är relativt liten jämfört med vattenuttagen i andra delar av landet (Mattsson med flera 2018).

Enskild dricksvattenförsörjning

Cirka 10 procent av befolkningen i Västmanlands län är beroende av vattenförsörjning från egna brunnar (Sveriges Miljömål). Då dessa uttag av grundvatten främst sker genom grävda eller borrhåda brunnar som anlagts i närheten till bostadshuset innebär detta ofta att grundvattenmagasinen är små. Små grundvattenmagasin blir extra sårbara vid längre perioder med torka, då grundvattenbildningen minskar. Detta ger en förhöjd risk för vattenbrist hos hushåll med enskilda brunnar.

Foto: Per Groth

Då ett framtida klimat förväntas innebära längre perioder med torka så kan detta innebära problem för vissa områden. Detta blir därför en viktig fråga att ta hänsyn till vid samhällsplanering, där planeringen kan behöva anpassas efter de naturgivna förutsättningarna. I områden där risk för vattenbrist föreligger för hushåll med enskilda brunnar kan det behöva utredas om det är lämpligt att ansluta till kommunalt ledningsnät.

Enligt data från SGU (Bedömningsgrunder för grundvatten SGU-rapport 2013:01) karakteriseras Västmanlands län av mellansvenska sänkan, som omfattar urbergsområden under högsta kustlinjen. Inom detta område kan höga salthalter förekomma i grundvattnet. Västmanlands län har även något högre halter av arsenik, nickel och bly i enskilda brunnar jämfört med närliggande län (Arbets- och miljömedicin 2024). Underlaget är dock för litet för att en kartläggning om skillnader i olika områden ska kunna sammanställas. Rapporten visar dock att Köping, Västerås och Sala är de kommuner i länet som har högst andel brunnar där vattnet vid vattenprov bedömdes som otjänligt eller tjänligt med anmärkning.

Viktiga vattentillgångar i länet

Västmanlands län har i allmänhet god tillgång till både yt- och grundvatten, men de är något ojämnt fördelade geografiskt.

Den södra och östra delen av länet domineras av jordbruksmark och har god andel ytvatten på grund av de större sjöarna Mälaren och Hjälmaren, dock är detta område relativt fattig på mindre sjöar. Den nordvästra delen av länet domineras av skogsmark som är betydligt mer kuperad och rik på mindre sjöar och vattendrag.

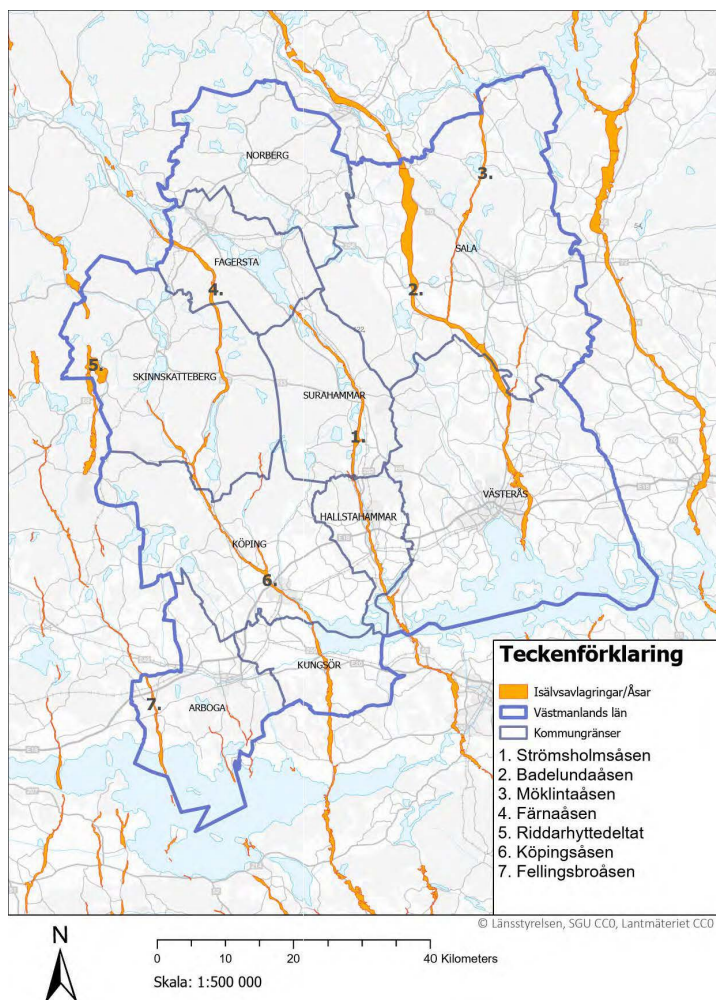
Förutsättningarna för dricksvattenförsörjning varierar och länets kommuner har olika lösningar för att försörja invånarna med dricksvatten. Till största delen försörjs Västmanlands invånare med konstgjort grundvatten. Det innebär att vattentillgången i en grundvattentäkt förstärks genom att ytvatten tillförs till grundvattnet. Dricksvattenförsörjning som baseras helt på ytvatten och helt på grundvatten förekommer också. Samtliga av de större grusåsarna i länet används i varierande grad som grundvattentäkter eller för att skapa konstgjort grundvatten.

Av kommunerna saknar Arboga och Norberg större isälvsavlagringar eller andra geologiska formationer som är lämpliga för större grundvattenuttag. Norberg förses med dricksvatten genom en ledning från Avestas dricksvattentäkter i Dalarnas län. Arboga förses med dricksvatten från sjön Hjälmaren. Kungsör och Sala kommun försörjs helt och hållet av grundvatten från de stora grusåsarna Köpingsåsen, respektive Badelundaåsen. Västerås, Hallstahammar och Köpings kommuner infiltrerar ytvatten i bassänger anlagda i grusåsar för att skapa konstgjort grundvatten. Fagersta, Surahammar och Skinnskatteberg använder sig av grundvattentäkter belägna i anslutning till ytvattenförekomster, där grundvattenmagasinet står i hydraulisk kontakt med ytvattnet.

Grundvattentillgångar

Flera större isälvsavlagringar med goda uttagsmöjligheter löper genom länet i nord-sydlig riktning, se figur 3. Köpingsåsen, Färnaåsen, Strömsholmsåsen, och Badelundaåsen utgör särskilt viktiga grundvattenmagasin för vattenförsörjningen i länet. Möjligheterna att ta ut grundvatten ur åsarna varierar dock längs åsarnas sträckning.

En grundvattenförekomst delas vid behov in i flera delområden. Av de 21 grundvattenförekomstområden som Västmanlands län ansvarar för så har samtliga god kemisk och kvantitativ status. Dock så antas 11 av dessa potentiellt inte nå god kemisk status år 2027 enligt VISS (Vatteninformation Sverige). Mer detaljerad information om grundvattenförekomsternas status kan läsas i Bilaga 1.

Figur 3. Översikt över de större isälvsavlagringar med betydande grundvattentillgångar i och i anslutning till Västmanlands län

Fellingsbroåsen/Lungeråsen

Fellingsbroåsen benämns som Lungeråsen i södra delen. Det är en isälvsavlagring som sträcker sig från Lungers udde i Hjälmaran och norrut till trakterna norr om Ramsberg i Örebro län. I länet löper åsen genom västra delen av Arboga kommun. På sträckan genom länet har åsen måttligt hög uttagskapacitet och används för att förse de mindre orterna Lunger och Götlunda med vatten. På Lungers udde finns en relativt nyanlagd vattentäkt som försörjer dessa orter. I Götlunda finns en reservvattentäkt som vid behov kan tas i bruk med kapacitet att försörja Lunger och Götlunda. Vid vattentäkten vid Lungers udde står grundvattenmagasinet i förbindelse med Hjälmaran där vattentillgången förstärks genom inducerad infiltration.

För vattenförvaltningens syften har åsen delats in i delområden, varav tre ligger i Västmanlands län. Den potentiella kemiska statusen år 2027 är endast klassad för två av dem. Dessa två vattenförekomster riskerar att potentiellt inte nå god status år 2027 på grund av föroreningar (VISS). VISS föreslår revidering av vattenskyddsområdets föreskrifter som en möjlig åtgärd för att säkerställa god vattenkvalitet.

Köpingsåsen

Köpingsåsen är en långsträckt sand- och grusavlagring som i sammanhängande form sträcker sig från Yngaren i Sörmland till sjön Nedre Vättern i Skinnskattebergs kommun. Åsen har en förlängning upp till Ludvika i form av partier med mindre sammanhängande grus och sandavlagringar. Köpingsåsen är av mycket stor betydelse för både Köpings- och Kungsörs kommuns vattenförsörjning. Köpings kommun har grundvattentäkter i åsen där vattentillgången förstärks genom infiltration av ytvatten från Hedströmmen som infiltreras till bassänger i åsen. Norr om Köping har åsen en förgrening i form av Valstaåsen som löper upp till sjön Långsvan.

För vattenförvaltningens syften har åsen delats in i delområden, varav två av dessa vattenförekomster ligger i Västmanlands län. En av dessa saknar klassning gällande om vattenförekomsten förväntas ha god kemisk status år 2027. Den andra förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status år 2027 på grund av potentiella föroreningar och ökad potential för PFAS11 (VISS). VISS beskriver revidering av vattenskyddsområdet Strö som en möjlig åtgärd för att avhjälpa föroreningarna, samt att barriärer och sponter byggs för att minska potentiell förorening vid trafikolyckor.

Riddarhyttedeltat

Riddarhyttedeltat utgör en isälvsavlagring med stor utbredning beläget vid sjön Lien vid Riddarhyttan, tills största delen inom Skinnskattebergs kommun. Grundvattenmagasinet utgörs till stor del av ett isälvsdelta som avsatts vid högsta kustlinjen. Grundvattenmagasinet används som vattentäkt för Riddarhyttan i Skinnskattebergs kommun och som reservvattentäkt för orten Skinnskatteberg. Den del av magasinet med de bästa uttagsmöjligheterna är den åsformation som löper i nord-sydlig riktning i Riddarhyttedeltats västra del, och där denna ansluter till sjöarna Lien och Gäddtjärnen (Thorsbrink och Mikko 2015). Den totala grundvattentillgången i magasinet bedöms till totalt 140 l/s. Grundvattenmagasinet har en ganska stor utbredning och avgränsas av flera grundvattendelare. Vid stora vattenuttag sker inducerad infiltration av sjövattnet till vattentäkten genom sjöns strandbotten. Sjön är reglerad och har en damm i utloppet. Sjöns nivå har betydelse för grundvattennivån och hur stor den inducerade infiltrationen är. Grundvattenmagasinet har även kontakt med Forsån, som ingår i ett Natura 2000-område som innefattar grundvattenberoende arter och ekosystem.

För vattenförvaltningens syften har åsen delats in i delområden, varav en av dem ligger i Västmanlands län. Förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status år 2027 på grund av betydande påverkan från saltad väg med potential för utsläpp vid olyckor enligt VISS. VISS beskriver revidering av vattenskyddsområdet som en möjlig åtgärd för att avhjälpa föroreningarna, samt att barriärer och sponter anläggs för att minska potentiell förorening vid trafikolyckor.

Färnaåsen

Färnaåsen är en sand- och grusavlagring som utgör en utlöpare till Köpingsåsen. Åsen sträcker sig från söder om sjön Långsvan i Skinnskattebergs kommun till sjön Södra Barken i södra Dalarna genom Skinnskatteberg, Fagersta och Smedjebackens kommuner. Färnaåsen används som grundvattentäkt för både Skinnskatteberg och Fagersta kommun. Båda dessa vattentäkter är belägna där åsen ligger i anslutning till sjöar och nyttjar således grundvattnet med inducerad infiltration av ytvatten. Åsen bedöms ha de bästa uttagsmöjligheterna söder om Färna och i den nordligaste delen från Hedkärna till sjön Södra Barken.

För vattenförvaltningens syften har åsen delats in i delområden, varav fyra av dem ligger i Västmanlands län. Tre av dessa saknar klassning gällande om vattenförekomsten förväntas ha god kemisk status år 2027. Vattenförekomsten som är klassad bedöms potentiellt inte nå god kemisk status år 2027 på grund av betydande påverkan från saltad väg med potential för utsläpp vid olyckor då förekomsten korsas av en väg som trafikeras i stor utsträckning (VISS). Barriärer och sponter är en möjlig åtgärd för att skärma av föroreningar och förhindra att dessa når grundvattnet.

Strömsholmsåsen

Strömsholmsåsen utgör en sand- och grusavlagring som sträcker sig från sjön Båven i Södermanlands län till sjön Åmanningen i Fagersta kommun. I Västmanlands län löper åsen längs med Kolbäcksån genom Hallstahammars och Surahammars kommuner och används för båda dessa kommuners vattenförsörjning. Åsen är relativt påverkad av både bebyggelse och vägtrafik. Orterna Kolbäck, Hallstahammar, Ramnäs och Virsbo är belägna ovanpå grundvattenförekomsten. Väg 252 löper på åsen långa sträckor mellan Kvicksund och Surahammar och länsväg 668 löper ovanpå åsen från Surahammar till Virsbo. I vissa delar har Strömsholmsåsen mycket goda grundvattentillgångar som är av mycket stor betydelse för Hallstahammars och Surahammars dricksvattenförsörjning.

För vattenförvaltningens syften har åsen delats in i delområden, varav sex av dem ligger i Västmanlands län. Tre av dessa saknar klassning gällande om vattenförekomsten förväntas ha god kemisk status år 2027. De tre som är klassade riskerar att inte nå god kemisk status år 2027 på grund av föroreningar av polyaromatiska kolväten (PAH) från förorenade områden samt potentiell risk för utsläpp vid trafikolyckor enligt VISS. VISS föreslår anläggande av sponter och barriärer för att avskärma potentiell förorening från den väl trafikerade väg som korsar åsen samt revidering av Näs vattenskyddsområde.

Badelundaåsen

Badelundaåsen är en mäktig sand- och grusavlagring som sträcker sig från trakterna norr om Nyköping i Södermanland upp till Siljan i Dalarnas län. I länet löper åsen i nord-sydlig riktning väster om Sala och strax öster om Västerås. Badelundaåsen utgör en viktig vattentäkt för flertalet kommuner både inom och utanför länet. Den försörjer kommunerna Sala och Västerås inom Västmanlands län. I Västerås används åsen för att skapa konstgjort grundvatten genom infiltration av ytvatten från Mälaren. Sala kommun använder åsen för uttag av grundvatten vid tre vattentäkter. Badelundaåsen försörjer även indirekt Norberg då Avesta i Dalarnas län levererar vatten till Norberg som tagits ut från Badelundaåsen. Badelundaåsen är således även av stor betydelse även för Norbergs kommun.

I länet har Badelundaåsen synnerligen goda uttagsmöjligheter på sträckan mellan Brobacke och Salbohed, där åsen har mycket stor mäktighet.

För vattenförvaltningens syften har åsen delats in i delområden, varav tre av dem ligger i Västmanlands län. En av dessa saknar klassning gällande om vattenförekomsten förväntas ha god kemisk status år 2027. De två förekomsterna som är klassade riskerar att inte nå god kemisk status år 2027 enligt VISS på grund av betydande påverkan från väg med potentiell risk för utsläpp vid olyckor. En av förekomsterna har även en ökad sulfathalt från

okänd påverkanskälla (VISS). I Badelundaåsen finns även förhöjda halter av PFAS, varför VISS föreslår en att en fördjupad kartläggning av förekomsten av PFAS utförs. Andra möjliga åtgärder VISS föreslår är att barriärer och sponter anläggs för att skärma av föroreningar samt att vissa av vattenskyddsområdena där vatten tas från Badelundaåsen revideras.

Möklintaåsen

Möklintaåsen är en utlöpare till Badelundaåsen i Sala kommun som löper norrut från Sättrabrunn förbi Broddbo och Möklinta och fortsätter norrut till trakterna norr om Horndal i Dalarnas län. Åsen används som grundvattentäkt för de mindre orterna Broddbo och Möklinta i Sala kommun. Åsen är en mindre åsformation och har i de flesta delar inte någon större uttagskapacitet. Mellan Sättrabrunn och Broddbo överlagras åsen till stora delar av finare material i kortare partier. Åsen har flera vattendelare och källområden. Uttagsmöjligheterna bedöms vara bäst på en sträcka ca 5 km norr och 5 km söder om Möklinta. Sträckan av åsen vid Broddbo används också för uttag av grundvatten.

För vattenförvaltningens syften har åsen delats in i delområden, varav två av dem ligger i Västmanlands län. Den potentiella kemiska statusen år 2027 är endast klassad för en av dem. Förekomsten som är klassad bedöms potentiellt inte nå god kemisk status år 2027 på grund av nitratläckage från närliggande jordbruksmark.

Ytvattentillgångar

Västmanland har sex ytvattentillgångar som är eller kan komma bli intressanta för vattenförsörjningen. De som idag används inom dricksvattenförsörjningen är Hedströmmen, Kolbäcksån, Mälaren och Hjälmaren. Arbogaån utgör reservvattentäkt.

Dalälven bedöms kunna utgöra en viktig vattentillgång för dricksvattenförsörjningen i framtiden. Detta då Dalälven har god vattenkvalitet och mycket hög vattenföring.

Ytvattentillgångar som bedöms inte vara av större intresse för framtida dricksvattenförsörjning är Köpingsån, Svartån och Sagoån, främst på grund av dess vattenkvalitet.

Foto: Scandinav/Magnus Ström

Arbogaån

Arbogaån det näst största vattendraget som rinner genom länet. Huvuddelen av vattensystemet ligger i Örebro län och endast en mindre del i Västmanlands län. Arbogaån utgörs av ett vattensystem bestående av flera mindre åar som rinner samman och bildar Arbogaån i den nedre delen. Arbogaån utgör reservvattentäkt åt Arboga kommun, men är inte ordinarie vattentäkt för någon av kommunerna i länet. Ån används för kraftändamål och är recipient för utsläpp från både industri och reningsverk.

Avrinningsområdet är 3808 km² stort och i Västmanland innefattar det delar av Arbogas, Kungsörs, Köpings och Skinnskattebergs kommun.

Vattentillgången i ån kan anses hög och har god möjlighet för uttag av ytvatten. Den har dock relativt hög halt av humusämnen och måttligt höga halter av näringsämnen, vilket ställer krav på beredningen om vattnet ska användas för dricksvattenförsörjning. Vattnet från ån skulle möjligen också kunna användas för att skapa konstgjort grundvatten i Kungsör.

Dalälven

Dalälven är en av Sveriges större älvar och är det vattensystem i anslutning till länet som har störst vattenföring. Älven rinner längs en sträcka av länets norra gräns i Sala kommun, till Färnebofjärdens nationalpark. Älven är viktig för vattenkraftsproduktionen i Sverige och har hög reglerförmåga genom flera stora regleringsmagasin, men används inte som dricksvattentäkt i någon större utsträckning i Västmanland.

Älven har en längd på cirka 540 km och avrinningsområdet är 29 000 km² stort som omfattar större delen av Dalarnas län, och delar av Västmanlands, Uppsala och Gävleborgs län. I Västmanlands län ligger delar av Norberg och Sala kommun inom avrinningsområdet.

Dalälven har god vattenkvalitet och mycket hög vattenföring. Hypotetiskt skulle Dalälven kunna användas för att försörja en stad i Stockholms storlek med vatten. Dalälven bedöms ha potential att vara en viktig vattenresurs som skulle kunna få en större betydelse för vattenförsörjningen i framtiden.

Älvens vatten skulle relativt enkelt kunna användas för att skapa konstgjort grundvatten genom infiltration i Badelundaåsen. Vattnet är något humöst, men har låga halter av näringsämnen och är inte förorenat i någon större utsträckning.

Hedströmmen

Hedströmmen har sin början i gränstrakterna mellan Smedjebackens kommun och Lindesbergs kommun i Dalarna och Örebro län och rinner in i Skinnskattebergs kommun. Vattendraget rinner genom sjöarna i Malingsbo-Klotens naturreservat och i länet genom Skinnskattebergs och Köpings kommuner. Hedströmmen nyttjas som ytvattentäkt av Köpings kommun för att skapa konstgjort grundvatten i Köpingsåsen. Hedströmmen är reglerad och nyttjas för kraftändamål.

Avrinningsområdet är 1048 km² stort och totalt är cirka 8500 personer bosatta inom det. Vissa delar av Hedströmmens avrinningsområde är försurningspåverkat och kalkas.

Hedströmmen har ganska hög halt av humusämnen men relativt låga halter av näringsämnen och är inte påverkat av andra utsläpp i någon större omfattning. Totalt är systemet indelat i 52 ytvattenförekomster, av vilka sex har bedömts ha god ekologisk status, 39 måttlig ekologisk status, fem otillfredsställande ekologisk status och två med dålig ekologisk status. För att uppnå god ekologisk status behövs framför allt åtgärder för att förbättra konnektiviteten i vattendraget, d.v.s. att åtgärda vandringshinder för fisk och annan vandrande fauna. Vattendraget har bestånd av flodpärlmussla och öring på några platser.

Hjälmare

Hjälmare är till ytan Sveriges fjärde största sjö. Hjälmare är en grund slättlandssjö som sträcker sig från Örebro i väster och mot Eskilstuna i öster. Den rinner ut i Eskilstunaån vid Hyndevad och genom Eskilstuna och vidare ut i Mälaren. Hjälmare har också en förbindelse med Arbogaån genom Hjälmare kanal. Sjön är grund och har ett medeldjup på bara sex meter och ett maximalt djup på 18 meter. Sjön har en yta på ca 483 km². Hjälmare regleras genom en damm i utloppet vid Hyndevad och till viss del genom Hjälmare kanal. Kraftproduktion sker i både Eskilstunaån och i den gamla fåran i Hjälmare kanal.

Sjöns vatten används som dricksvattentäkt för Arboga kommun i Västmanlands län. På grund av sjöns grunda karaktär riskerar dock ett framtida klimat påverka möjligheten att fortsatt använda vattenförekomsten inom vattenförsörjningen. Detta då en grund sjö påverkas i högre grad av ökade temperaturer och torka, vilket kan orsaka försämring av vattnets kemiska kvalitet och minskad vattentillgång. Sjön har i nuläget bedömts ha dålig ekologisk status på grund av övergödningssproblem (VISS).

Kolbäcksån

Kolbäcksån är det tredje största vattendraget i länet efter Dalälven och Arbogaån. Kolbäcksån har sin början i det vattensystem som rinner samman till sjön Väsman vid Ludvika i södra Dalarna. Kolbäcksån rinner vidare från Ludvika genom Smedjebacken till Fagersta, genom sjön Södra barken, Åmänningen, och genom Virsbo, Ramnäs, Surahammar, Hallstahammar, Kolbäck och ut i Mälaren. Kolbäcksån används för dricksvattenförsörjning i Västmanlands län av Fagersta, Surahammar och Hallstahammar kommun.

Fagersta använder sig av en grundvattentäkt belägen i Färnaåsen, som förses med vatten från sjön Södra Barken genom inducerad infiltration. Fagersta har också en reservvattentäkt i sjön Saxen, som utgör en avgränsad vik av sjön Södra Barken. Surahammars vattentäkt vid Rävsnäs använder sig delvis av en brunn i Strömsholmsåsen som har inducerad infiltration av vatten från Kolbäcksån. Hallstahammars kommun använder sig av vatten från Kolbäcksån för att skapa konstgjort grundvatten genom bassänginfiltration i Strömsholmsåsen. Ån är därför av mycket stor betydelse för dricksvattenförsörjningen i Västmanlands län. Förutom dricksvattentäkt är ån betydelsefull för vattenkraftproduktion, uttag av vatten för industriändamål och för båttrafik.

Kolbäcksån har relativt god vattenkvalitet, med förhållandevis låg halt av humusämnen och näringsämnen. Ån har tidigare varit påverkad av utsläpp av tungmetaller från gruvverksamhet och metallindustri, men har idag betydligt lägre utsläpp och halter av tungmetaller. Kolbäcksån har därmed tillräckligt god vattenkvalitet för att användas som dricksvattentäkt och har förhållandevis hög uttagskapacitet.

Foto: Hallstahammars kommun, Sara Emretsson Olsson

Mälaren

Mälaren är Sveriges tredje största sjö. Den sträcker sig från Köping i väster och rinner ut i Östersjön genom Strömmen i centrala Stockholm. Samtliga större tillflöden till Mälaren ligger i sjöns västra delar. De största tillrinnande vattendragen är Arbogaån, Kolbäcksån och Eskilstunaån. Mälaren ligger i fem län och 23 kommuner. En gren av Mälaren sträcker sig också till Uppsala. Mälaren används som huvudsaklig vattentäkt av Stockholms län men även av Västerås kommun i Västmanlands län. Mälaren är dricksvattentäkt åt mer än två miljoner människor och därmed det vattensystem som försörjer flest människor i Sverige med dricksvatten.

Vattnet i de västra delarna är mer näringsrikt och har högre innehåll av organiskt material (Sonesten m.fl. 2013). Halterna av humus och näringsämnen minskar och vattnet är betydligt klarare ju närmre utloppet i Stockholm man kommer. För vattenförvaltningens syften har Mälaren delats in i 32 bassänger. Merparten av bassängerna har bedömts ha måttlig eller otillfredsstillande ekologisk status, huvudsakligen beroende på övergödningssproblem. Fyra av bassängerna närmare Stockholm har dock bedömts ha god ekologisk status.

Foto Kerstin Alvinge

Riksintresse

Havs- och vattenmyndigheten har beslutat om att peka ut 28 mark- och vattenområden i Sverige som är av särskild betydelse för vattenförsörjningen som riksintresse med stöd av 3 kap. 8 § miljöbalken. Syftet är att stärka och tydliggöra vattenförsörjningens behov i samhällsplaneringen.

I Västmanlands län har området med Västerås stadsanläggningar vid Hässlö och Fågelbackens vattenverk inklusive infiltrationsområden och distributionsanläggningarna pekats ut som riksintresse. Den sammanlagda ytan som berörs är 31 ha.

Genom utpekandet har anläggningarna ett skydd mot åtgärder som kan påverka möjligheten att använda områdena för vattenförsörjning. Vid prövning i mål och ärenden enligt andra lagar, som till exempel väglagen, minerallagen, ellagen och plan- och bygglagen ska riksintressen beaktas. Vid plan- eller tillståndsbeslut ska det alltid göras en bedömning om åtgärden kan försvåra nyttjandet av riksintresset.

Utpekandet utgör ett starkt skydd. Tillstånd kan inte ges till en åtgärd som riskerar att påverka möjligheten att nyttja det utpekade området för vattenförsörjning.

För att en anläggning ska kunna omfattas av riksintresse krävs att den har en kapacitet att försörja minst 50 000 personer. Anläggningen ska också vara av nationellt intresse eller av stor betydelse för en landsdel. En mindre anläggning kan pekas ut om det saknas realistiska alternativ till vattenförsörjningen, eller i de fall alternativen inte är samhällsekonomiskt hållbara.

Foto: Isabella Segerström

Vattenskyddsområden

Vad är ett vattenskyddsområde?

Ett vattenskyddsområde är ett formellt områdesskydd som fastställts med stöd av Miljöbalken (1998:808), och består av ett område som upprättas runt en vattentäkt, inom vilken särskilda skyddsföreskrifter ska gälla för att motverka eventuella föroreningar av vattentäkten.

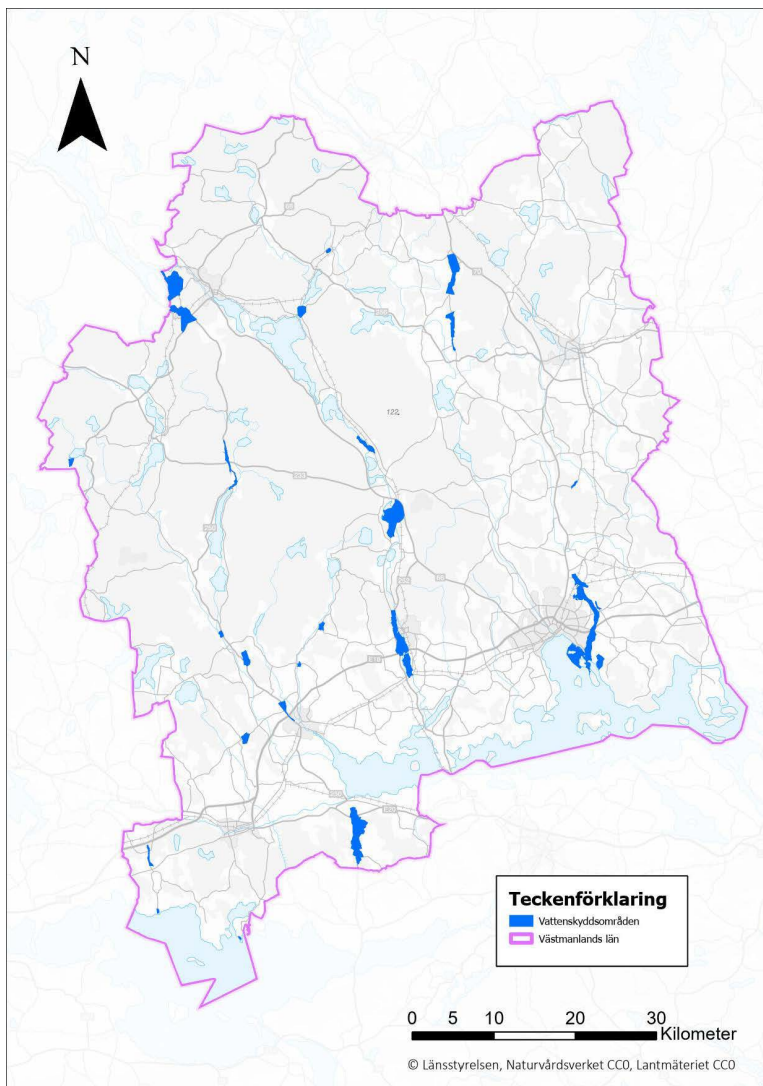
Vattenskyddsområden kan fastställas av länsstyrelser eller kommuner. Inom vattenskyddsområdet beslutas det om restriktioner för markanvändningen. Skyddsområdet kan delas in i olika zoner, vanligen primär, sekundär och ibland en tertiär zon, med olika grad av restriktioner i de olika zonerna. Skyddsområdet kan utgöra ett skydd mot oönskade etableringar av verksamheter och reglera andra åtgärder inom området som exempelvis spridning av bekämpningsmedel eller hantering av petroleumprodukter. Vattenskyddsområden reglerar också pågående verksamheter.

Inrättande av vattenskyddsområden är således en viktig åtgärd för att säkra vår dricksvattenförsörjning. Enligt artikel 7.3 i Vattendirektivet 2000/60/EG ska alla vattenförekomster som producerar mer än 10 m³ dricksvatten per dygn eller försörjer fler än 50 personer skyddas. Vattendirektivet är implementerat i svensk lag genom vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Enligt 6 kap. 5 § i denna förordning ska åtgärdsprogrammet innehålla åtgärder för inrättande av vattenskyddsområden eller för att på annat sätt skydda dricksvatten.

För att läsa mer om vattenskyddsområden besök webbplatsen för Havs och vattenmyndigheten: [Vattenskyddsområde - Avlopp och dricksvatten - Havs- och vattenmyndigheten \(havochvatten.se\)](http://vattenskyddsomrade-avlopp-och-dricksvatten-havs-och-vattenmyndigheten(havochvatten.se))

Vattenskyddsområden i Västmanlands län

I Västmanlands län finns totalt 25 vattenskyddsområden, se figur 4. Av dessa vattenskyddsområden så är ett flertal i behov av revidering. Revidering av vattenskyddsområdet kan krävas då nya förutsättningar uppstått, eller då ny kunskap blivit tillgänglig. Då flera av besluten för Västmanlands läns vattenskyddsområden skrevs i mitten och slutet av 1900-talet kan det antas att ny kunskap finns tillgänglig och att förutsättningar förändrats. Att revidera ett vattenskyddsområde vid lämplig tid säkerställer skyddet och syftet med vattenskyddsområdet.

Figur 4. Vattenskyddsområden inom Västmanlands län.

Risker för Västmanlands läns vattenförsörjning

Ett flertal faktorer riskerar att hota vattenförsörjningen i Västmanlands län. De främsta faktorerna som identifierats är:

- » Klimatförändringar
- » Industrier, deponier och förorenade områden
- » Văgar och järnvăgar
- » Jord- och skogsbruk
- » Otillräcklig tillgăng på nödvändiga kemikalier
- » Kris och hot

Foto, Imagelibrary. Plattform/Johnér bildbyrå. plainpicture/Johnér bildbyrå

Klimatförändringar

Exakt hur klimatförändringarna kan komma att påverka vattenförsörjningen är svårt att förutsäga. Detta beror bland annat på hur stort utsläppen av växthusgaser är och hur mängden utsläpp förändras över tid. Något man dock kan anta är att ett framtida klimat kommer ställa nya krav på vattenförsörjningen. Det framtida klimatet kan innebära exempelvis perioder av torka, översvämningar och generellt ökade temperaturer.

Regeringen har låtit utreda förutsättningarna för dricksvattenförsörjning med anledning av klimatförändringarna. Slutsatserna har presenterats i ett delbetänkande till dricksvattenutredningen (SOU 2015:51). År 2025 tog SMHI fram en klimatanalys för de parametrar som är relevanta för dricksvattenförsörjningen. Denna ger en bra bild över de hur det framtida klimatet kan påverka vattenförsörjningen och finns i sin helhet att läsa här: [Klimatunderlag för klimat- och sårbarhetsanalyser](#)

För Västmanlands län kan en ökning förväntas av lufttemperatur, medelnederbörd och kraftig korttidsnederbörd. Vattentillgången förväntas minska under sommaren, medan en ökning förväntas på vintern vilket ger en ökning över året. Det förväntas även en ökning av 100- och 200års flöden och att lågflöden blir mer vanligt. Tabell 3 visar förväntade klimatförändringar för Västmanlands län.

Tabell 3. En förenklad sammanfattning av de klimatförändringar som förväntas i Västmanlands län fram tills år 2100. Informationen är tagen från SMHI:s klimatunderlag för klimat- och sårbarhetsanalyser (2025).

Parameter	Förändring
Lufttemperatur	Ökning
Medelnederbörd	Ökning
Kraftig korttidsnederbörd	Ökning
Vattentillgång	Minskning på sommaren Ökning på vintern Ökning av årsmedel
100-årsflöde och 200-årsflöde	Ökning
Lågflöden	Mer vanligt
Havsnivåer	Stigande havsnivå

Intensiva skyfall och översvämningar

Förekomsten av skyfall och risk för extrema regn förväntas öka i ett framtida klimat. I Västmanlands län förväntas även årsmedelnederbörden att öka. Ökningen förväntas bli mellan 15% och 20 % och störst i länets norra delar. Den förväntade ökningen av nederbörd är störst under vintern och våren. Vinternederbörden förväntas öka med ca 15% till 40% beroende på storlek på utsläpp av växthusgaser. Den förväntade ökningen av nederbörd i form av regn under vintertid beror till stor del på ökad temperatur (Persson m.fl. 2012).

Skyfall och extrema regn utgör ett hot mot dricksvattenförsörjningen genom att vattentäkter riskerar förorening av både kemiska föreningar och mikrobakteriella organismer. Ytvattentäkter är känsligast för översvämningar men översvämningar utgör ett hot även för grundvattentäkter. Risken för förorening av grundvattentäkter är som störst vid extrema regn efter långvarig torka då det bildats sprickor i marken. Vattnet rinner då ner i sprickorna och hinner inte renas ordentligt innan det når grundvattentäkten vilket orsakar förorening av oönskade ämnen (Livsmedelsverket 2023).

Starkt förorenade råvatten kräver en mer komplicerad rening än vad svenska vattenverk idag klarar av.

Foto: Mikael Svensson/Johnér bildbyrå

Ökad temperatur

Då lufttemperaturer ökar så ökar också temperaturen i ytvattnet. En ökad temperatur bidrar till snabbare tillväxt av mikroorganismer. I en framtid med högre temperaturer riskerar därav mängden mikroorganismer i vårt vatten öka. Vissa mikroorganismer kan allvarligt skada människors hälsa, så kallade patogener. Patogener som sprids via vattnet utgör en särskild risk då det kan resultera i att många människor exponeras samtidigt. De flesta grundvattenverk i Sverige har idag endast en begränsad mikrobiologisk barriär.

Ökad temperatur innebär även att avdunstning sker snabbare, vilket innebär minskad vattentillgång i våra ytvatten och minskad grundvattenbildning.

Torka

I och med klimatförändringar ökar risken för perioder med torka. Även om årsmedelnederbörden förväntas öka i Västmanland så förväntas den ökade nederbörden främst ske under vinterhalvåret och med periodvisa extrema regn. Främst under sommaren hotar i stället längre perioder utan nederbörd. Detta påverkar framför allt den enskilda vattenförsörjningen i form av sinande brunnar, men kan även drabba den allmänna dricksvattenförsörjningen. Detta då perioder med torka kan innebära att vattentillgången minskar i både våra ytvattenförekomster och grundvattenförekomster. Torra perioder utan regn kan därför innebära att vattenbrist uppstår då behovet av vatten är större än tillgången. Torka kan även innebära sprickbildning i marken vilket i sin tur innebär högre risk för förorening av grundvattnet.

Foto: Scandinav/Jörgen Schön

Vattenbrist

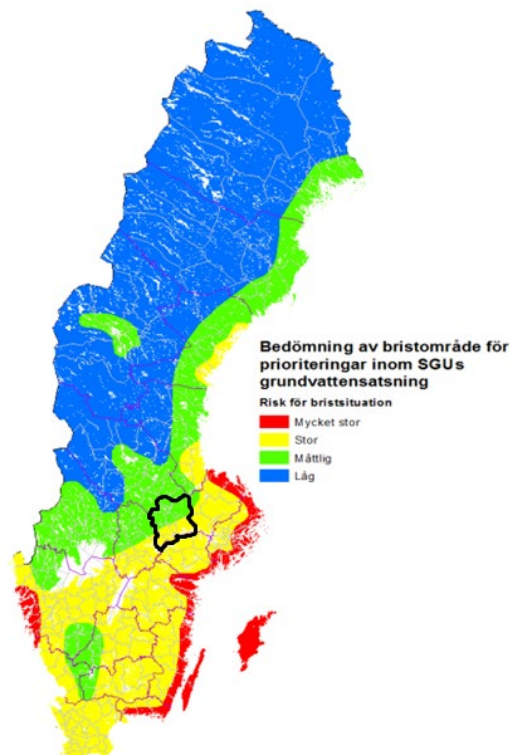
Vattenbrist kan bero på flera faktorer. Exempelvis då förorening skett som gjort en vattentäkt obrukbar för dricksvattenförsörjning eller på grund av längre period utan nederbörd. Vid vattenbrist så är behovet av vatten större än tillgången.

För att motverka vattenbrist måste tillräckligt mycket vatten av god kvalitet finnas tillgängligt för uttag även om en vattentäkt i länet skulle bli obrukbar för dricksvattenuttag eller vid långa perioder utan nederbörd. Reservvattentäkter kan motverka risken för vattenbrist då de vid behov kan tas i bruk. Andra exempel på åtgärder som kan motverka risk för vattenbrist är reglering av sjöar och vattenanvändandet, samt anläggande av våtmarker och andra vattenhållande strukturer.

I Västmanlands län bedöms risken för vattenbrist vara måttlig i de nordvästra delarna och stor i de sydöstra delarna enligt SGU:s bedömning, se figur 5. Bedömningen för bristområden är dock översiktlig och gränserna mellan områdena är därmed inte exakta.

Anledningen till att Västmanlands län bedöms som måttlig till stor risk för vattenbrist beror främst på en begränsad grundvattenbildning som kan förväntas minska ytterligare enligt de framtidsscenarioer som framställts.

För att läsa mer om vattenbrist besök dokumentet: [Utökad kartläggning och karaktärisering av grundvattenresurser](#)

Figur 5. Bedömning av risk för bristsituation

Industrier och deponier

Industrier är den kategori i Västmanland län som står för majoriteten av vattenuttaget. Hantering av kemikalier och avfall samt transporter och markarbeten är några av de faktorer som gör att industrier utgör en risk för dricksvattenförsörjningen. Hur stor risk en industri utgör bestäms främst av vad för typ av industri det är. För att motverka industriens påverkan på grundvattnet blir placeringen av industrier viktig.

Deponier utgör en risk då de både under aktiv fas och lång tid efter kan läcka ut skadliga ämnen som slutligen når grundvattnet. Dessa ämnen kan vara av både icke organisk karaktär och organisk, däribland PFAS. Enligt deponeringsföreskriften ska en deponi anläggas på ett sådant sätt att riskerna för grund- och ytvatten minimeras (SGI 2024).

Vägar och järnvägar

Vägar och järnvägar utgör en risk för dricksvattenförsörjningen då halkbekämpning oftast innebär saltning vilket riskerar förhöjda salthalter i grundvattnet. Även föroreningar från petroleum och andra oönskade ämnen riskeras nå grundvattnet i de fall olyckor sker innanför avrinningsområdet för en vattentäkt. För att reducera risken för föroreningar från våra vägar bör framför allt vägarnas placering planeras med hänsyn till grundvattentäkter. För att skydda vattentäkter där vägar korsar avrinningsområdet kan täta eller semipermeabla diken motverka föroreningar vid en eventuell trafikolycka. Även åtgärder som minskad hastighetsbegränsning samt skyddsräcken kan minska risken för trafikolyckor som innebär föroreningar.

Totalt 8 av Västmanlands läns 21 grundvattentäktssområden riskerar att inte uppnå god kemisk status år 2027 på grund av påverkan från saltad väg med potential för utsläpp vid olyckor. För att se vilka se bilaga 1.

Jord- och skogsbruk

Jordbruk kan ha en negativ påverkan på grundvattnets kvalitet då näringsämnen från gödsling och ämnen från bekämpningsmedel riskerar att spridas till grundvattnet. Nitrat som återfinns i både naturgödsel och mineralgödsel är mycket lösligt i vatten och riskerar därmed att läcka ut och orsaka förorening.

Större delen av Västmanland läns area räknas som nitratkänsligt område (Jordbruksverket 2023). Inom nitratkänsligt område kan regler kring spridning och lagring av gödsel vara mer restriktiva än i andra delar av landet. För att se karta över nitratkänsliga områden kan jordbrukets webbplats besökas:

[Sprida gödsel - Jordbruksverket.se](https://www.jordbruksverket.se/sprida-godsels)

Skogsbruk kan även påverka dricksvattenförsörjningen negativt genom spridning av fenoler från timmerupplag och bekämpningsmedel. Störst risk för dricksvattenförsörjningen inom skogsbruket är då avverkning sker. Vid avverkning minskar andelen vegetation inom området vilket gör att mer ämnen utlakas. Framförallt urlakning av kväve och fosfor utgör en risk. För att minska urlakning av ämnen kan begräsning av hyggesarealen inom ett specifikt avrinningsområde ske. Man kan även skapa skydds zoner med träd och buskar samt försöka minska körskador.

För att läsa mer om hur avverkning kan ske med hänsyn kan Skogsstyrelsens webbplats besökas: [Målbilder för god miljöhänsyn - Skogsstyrelsen](https://www.skogsstyrelsen.se/malbilder-for-god-miljo-hansyn)

Foto: Scandinav bildbyrå

Täktverksamhet

Uttag av naturgrus från grusåsar och isälvsavlagringar har en stor påverkan på möjligheten att kunna använda en naturgrusförekomst som vattentäkt. Sand och grustäktsverksamhet medför en stor och oåterkallelig förändring av naturmiljön, som också påverkar hydrologin och som påverkar kvaliteten på grundvattnet i förekomsten. Vid uttag av grus tas skyddande marklager och vegetationsskikt ovanför grundvattenytan bort och avståndet från markytan till grundvattnet minskar. Detta ger en ökad sårbarhet för föroreningar (Lång m.fl. 2019). Även arbetsfordon som används på platsen ger en ökad risk för föroreningar.

Kommersiella täkter kräver tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken. För att öka skyddet av naturgrusavlagringar infördes 2009 en ny bestämmelse i miljöbalken (9 kap. 6 f §). Enligt denna bestämmelse får inte täktverksamhet ske om grusförekomsten är betydelsefull för nuvarande eller framtida dricksvattenförsörjning, och täkten kan medföra en försämrad vattenförsörjning eller om naturgrusförekomsten utgör en värdefull kultur- eller naturmiljö.

Otillräcklig tillgång på nödvändiga kemikalier

För att producera vatten av tillräcklig kvalitet för att användas som dricksvatten krävs kemikalier i reningsprocessen, samt för att förhindra mikrobiologisk tillväxt i ledningsnätet. Dessa kemikalier kan vid tillfällen vara svåra att få tag på i tillräcklig mängd och flera av Västmanlands läns kommuner har uttryckt en oro för att en bristsituation ska uppstå.

Idag saknar Sverige större lager med reningskemikalier för att använda i en bristsituation, och för flertalet ämnen är tillgången beroende av import och leveranskedjor. Vid världshändelser som exempelvis pandemier, ekonomisk lågkonjunktur eller krig riskerar därmed importen av dessa kemikalier att försvåras eller i värsta fall stoppas. Med ett instabilt omvärldsläge riskerar därmed bristsituation att uppstå på grund av utmaningar för producenten eller på grund av problem i leveranskedjan (Livsmedelsverket 2021).

Livsmedelsverket har kartlagt och analyserat sårbarheterna avseende försörjningen av kemikalier som behövs för dricksvattenproduktion i Sverige. Mer om detta kan läsas i dokumentet: [2021 - Försörjning av kemikalier inom den svenska dricksvattenproduktionen](#)

Kris och krig

Rent dricksvatten är en av våra viktigaste resurser för överlevnad, vilket gör dricksvattenförsörjningen till ett eventuellt mål för motståndare. Vår dricksvattenförsörjning riskerar att genom planerade angrepp slås ut tillfälligt eller under en längre period. Den moderna tidens digitalisering har även öppnat upp för cyberattacker eller annan informationsinhämtning som kan verka skadande.

För att skydda våra vattentäkter mot kris och hot så är det viktigt att inte säkerhetsklassad information om exempelvis brunnsområden läcks. Reservvattentäkter med möjlighet att kompensera för en utslagen vattentäkt blir en viktig del i att skapa en säker vattenförsörjning i en tid med kris och krig, liksom uppdaterade nödvattenplaner och bra samverkan kommuner emellan.

I en tid med krig riskerar befolkningmängden i Västmanland öka under en period, och därav även vattenbehovet. Detta bland annat på grund av att länet ligger angränsande till Stockholms län och det därav kan antas att Västmanlands län kan bli föremål för både planerade och icke-planerade utrymningar från Stockholms län om krig blir en realitet. Då Stockholms län hyser en stor mängd invånare kan detta innebära en markant ökning av vattenbehovet i vårt län.

Foto: Hans Berggren/Johnér bildbyrå

Ansvar och lagstiftning

Kommunens ansvar

Det är kommunen som ansvarar för den övergripande planeringen för hur mark- och vattenresurserna ska användas. Det är även kommunerna som ansvarar för kvaliteten på dricksvatten, det vill säga att det är säkert att dricka och uppfyller kraven i Livsmedelverkets föreskrifter för dricksvatten. Vid vattenbrist har kommunen rättighet att införa restriktioner för vattenanvändande. Detta kan vara exempelvis bevattningsförbud (Havs- och vattenmyndigheten 2018). Kommunen är dessutom ansvariga för upprättande av kommunal vattentjänstplan samt nödvattenplan.

Länsstyrelsens ansvar

Länsstyrelsen har ett övergripande ansvar att samordna krisberedskap och klimatanpassningar regionalt. De ska ha en övergripande bild över vatten i länet vad avser dess ekologi, kemi och eventuell påverkan. Länsstyrelsen har ofta en beslutande roll i att inrätta vattenskyddsområden och bedriver tillsyn av vattenverksamheter i länet. De ansvarar även för att ta fram regional vattenförsörjningsplan där viktiga vattenresurser pekas ut och åtgärdsplaner tas fram. Denna vattenförsörjningsplan kan sedan användas av andra myndigheter i arbetet med en robust och säker dricksvattenförsörjning.

Åtgärder för en hållbar vattenförsörjning i Västmanlands län

Foto: Scandinav/Lars Owesson

Åtgärder

Med förändrade klimatförhållanden, en eventuellt växande befolkning samt andra potentiella hot krävs förändring i hur vi förvaltar våra vattenförekomster för att säkerställa en robust och hållbar vattenförsörjning.

Länsstyrelsen har i samverkan med Västmanlands läns kommuner och VA-huvudmän landat i ett antal åtgärdsplaner som syftar till att säkra Västmanlands läns vattenförsörjning ur ett flergenerationsperspektiv, med hänsyn till de hot som kan förväntas utgöra en risk. I listan nedan finns en sammanställning av planerade åtgärder. Länsstyrelsen ansvarar för att följa upp åtgärderna, vilket beskrivs närmare under rubriken "fortsatt arbete" i detta dokument.

I tabell 4 står de åtgärdsplaner som tagits fram i arbetet med den regionala vattenförsörjningsplanen. Ytterligare beskrivning av åtgärdernas syfte och motivering beskrivs under tabellen.

Tabell 4. Åtgärder för en hållbar vattenförsörjning i Västmanlands län.

Åtgärder	
1.	Inrättande av vattenskyddsområde ska ske för de vattentäkter som idag saknar skydd och där behov föreligger.
2.	Vattenskyddsområden i behov av revidering ska identifieras och arbete med revidering ska vid behov påbörjas.
3.	Utredning ska vid behov ske för att identifiera potentiella nya reservvattentäkter eller utreda möjligheten till upprustning av redan befintliga.
4.	Handlingsplan för byte av vattenledningar ska upprättas.
5.	Ökad samverkan mellan Länsstyrelse och länets kommuner i vattenförsörjningsfrågor.
6.	Upprättande och/eller revidering ska vid behov ske av vattentjänstplaner, vattenförsörjningsplaner och nödvattenplaner.
7.	Områdets lämplighet för större vattenuttag ska redovisas i kommunernas översiktsplan.
8.	Möjligheten till fördröjningsytor ska utredas innan antagande av detaljplaner. Utredningen ska ske med hänsyn till förväntat framtida klimat.
9.	Länsstyrelse och kommun ska i sina yttranden vid vägplaner verka för ett högre skydd för våra grundvattentäkter.

Motivering och syfte

1. Inrättande av vattenskyddsområde ska ske för de vattentäkter som idag saknar skydd och där behov föreligger.

I Västmanland finns ett flertal vattentäkter som används inom vattenförsörjningen, men som idag saknar skydd i form av vattenskyddsområde. Enligt artikel 7 i vattendirektivet ska vattenförekomster som används för dricksvattenuttag som förser fler än 50 personer eller som i genomsnitt levererar mer än 10m³ per dygn skyddas i form av vattenskyddsområde. Kommunerna ska identifiera de oskyddade vattentäkter som uppfyller dessa krav och utreda om behov av föreskrifter föreligger för att bibehålla vattenkvaliteten. Om dessa kriterier är uppfyllda och behov av föreskrifter föreligger ska kommunerna påbörja ansökan för inrättande av vattenskyddsområde. Länsstyrelsen ska prioritera inkomna ansökningar och arbeta för en snabb och effektiv handläggning.

2. Vattenskyddsområden i behov av revidering ska identifieras och arbete med revidering ska vid behov påbörjas.

Västmanlands län har ett flertal vattenskyddsområden som är i behov av revidering. Många av vattenskyddsområdena inrättades under 1900-talet och föreskrifterna är skrivna efter dåtidens förutsättningar och kunskap. Vattenskyddsområdenas föreskrifter och eventuellt gränser bör därav ses över och revideras vid behov för att anpassas till nutidens förutsättningar och ny kunskap.

Vilka vattenskyddsområden som är i behov av revidering behöver identifieras av kommunerna inom länet som även bör bedöma vilka som är mest prioriterade. Bedömningen bör ske med hänsyn till antal personer som vattentäkten försörjer, vattnets kvalitet samt åldern på beslutet för antagandet. Ansökan om revidering ska därefter ske enligt denna bedömning. Länsstyrelsen ska prioritera inkomna ansökningar och arbeta för en snabb och effektiv handläggning.

3. Utredning ska vid behov ske för att identifiera potentiella nya reservvattentäkter eller utreda möjligheten till upprustning av redan befintliga.

Ett flertal kommuner i Västmanlands län saknar reservvattentäkt. I vissa fall finns en reservvattentäkt men som på grund av eftersatt underhåll eller föroreningsproblematik inte kan tas i bruk inom rimlig tid. Kommuner som saknar reservvattentäkt bör se över möjliga vattentillgångar av intresse för detta ändamål. Kommuner med obrukbara reservvattentäkter bör utreda om de kan anses rimligt att rusta upp dessa beroende på förutsättningarna, och annars utreda möjligheten för inrättande av ny/nya reservvattentäkter. Vid utredningen kan det även vara av värde att överväga om samverkan mellan kommuner kan antas rimligt för att få tillgång till reservvatten. Länsstyrelsen kan vid behov vara behjälplig i arbetet med samverkan kommuner emellan.

4. Handlingsplan för byte av vattenledningar ska upprättas.

Ett flertal av Västmanlands läns vattenledningar är i behov av att bytas ut då de nått sin livslängd. Detta orsakar läckage och ett flertal kommuner har påtalat att ledningarna på grund av detta relativt ofta kräver kostsamma reparationer. Kommunerna har dock uttryckt att det i många fall saknas pengar för att dessa ska kunna bytas trots att behov föreligger. En handlingsplan för ledningsbyte bör därför upprättas av de kommuner som idag inte har en sådan.

Handlingsplanen bör visa vilka ledningar som är mest prioriterade att byta, samt när bytet planeras ske. Prioriteringen bör göras utifrån aktuell status, förväntad försämringstakt och dess betydelse för vattenförsörjningen.

Handlingsplanen för byte av vattenledningar kan upprättas som enskilt dokument eller ingå i annat relevant plandokument.

5. Ökad samverkan mellan Länsstyrelse och länets kommuner i vattenförsörjningsfrågor.

Kommunerna i länet har uttryckt ett behov av ökad samverkan gällande vattenförsörjningsfrågor. Detta för att kunna dela med sig av erfarenheter och tips, få vägledning och för att samverka vid åtgärder och planering. Då kommungränserna inte följer vattentillgångarnas avrinningsområde så kan i vissa fall åtgärder i flera kommuner krävas för att uppnå önskad effekt inom ett avrinningsområde. Vissa kommuner upplever även att vissa frågor gällande vattenförsörjning faller mellan stolarna då osäkerhet råder gällande vad som är kommunen eller Länsstyrelsens ansvar. Ökad samverkan i vattenförsörjningsfrågor skulle bidra till ökad förståelse mellan Länsstyrelse och kommuner och tydliggöra kommunen och Länsstyrelsens olika ansvarsområden.

För att öka samverkan mellan Länsstyrelse och länets kommuner ska en samverkansgrupp för vattenförsörjningsfrågor initieras. I denna samverkansgrupp kommer alla länets kommuner, VA-huvudmän och Länsstyrelse delta. Möten kommer hållas en gång per år eller när Länsstyrelsen bedömer att behov föreligger. Länsstyrelsen ska sätta ramar och initiera denna samverkansgrupp.

6. Upprättande och/eller revidering ska vid behov ske av vattentjänstplaner, vattenförsörjningsplaner och nödvattenplaner.

Hos alla kommuner ska det finnas en aktuell vattentjänstplan, detta beskrivs i § 6a i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. I Västmanlands län så har en sådan ännu inte upprättats av alla kommuner. En vattentjänstplan är ett viktigt verktyg för att säkerställa en stabil dricksvattenförsörjning. Arbete med upprättande av vattentjänstplaner bör därför prioriteras hos de kommuner där de för tillfället saknas.

Nödvattenplaner är en plan som säkerställer vattenförsörjningen under en tid i kris. Den blir därför ett viktigt komplement till vattentjänstplanen. Dessa nödvattenplaner bör vara väl synkroniserade med närliggande kommuner och viss samverkan kommuner emellan kan därmed krävas vid upprättandet. De kommuner i Västmanlands län som ännu inte har en aktuell nödvattenplan ska så snart som möjligt påbörja arbetet med att upprätta en. Efter upprättandet av dessa planer är det viktigt att de revideras vid behov för att utgöra ett aktuellt dokument anpassat till nuvarande förutsättningar.

7. Områdets lämplighet för större vattenuttag ska redovisas i översiktsplaner.

Då längre perioder med torka förväntas främst under sommarhalvåret så minskar även vissa områdens lämplighet för större vattenuttag. För att uppnå en god och effektiv planering med hänsyn till vattenförsörjningen så behöver det tydligt redovisas vart inom kommunen större vattenuttag kan vara lämpliga eller mindre lämpliga. Kommunerna ska därför utifrån behov redovisa detta i sina översiktsplaner. Detta kan sedan användas som underlag för beslut om vattenuttag och vid planering och placering av företag som kan kräva större vattenuttag för sin produktion eller drift.

8. Möjligheten till fördröjningsytor ska utredas innan antagande av samtliga detaljplaner.

Då ett framtida klimat förväntas innebära fler och intensivare skyfall samt perioder av torka blir fördröjningsytor allt viktigare. Fördröjningsytor har möjlighet att motverka föroreningar som översvämningar kan innebära och dessutom hålla vatten under perioder utan nederbörd för att ge en mer konsekvent påfyllnad i vattenmagasinen. För att anpassa vattenförsörjningen till ett förändrat klimat behövs fler fördröjningsytor än vad som finns idag. Under planeringsstadiet av detaljplanerade områden bör därför möjligheten till fördröjningsytor utredas i ett tidigt skede och implementeras där möjlighet finns.

9. Länsstyrelse och kommun ska i sina yttranden vid vägplaner verka för ett högre skydd för våra grundvattentäkter.

Att vägar korsar eller följer våra åsar som hyser grundvatten är mycket vanligt. Västmanlands län har totalt 21 grundvattenförekomster. Av dessa riskerar 8 att potentiellt inte nå god status år 2027 på grund av påverkan från väg enligt VISS. Av dessa 21 är 9 ej klassade och påverkan från väg i dessa grundvattenförekomster är därmed oklar.

Påverkan från väg innefattar saltning och utsläpp av förorenande ämnen vid olycka som riskerar följa med dagvattnet ner till grundvattnet. Länsstyrelsen och kommunerna behöver i sina yttranden vid vägplaner därmed verka för att öka skyddet av våra grundvattenförekomster. Detta kan vara att verka för att exempelvis täta- eller semipermeabla diken anläggs vid de vägar där behov av skydd föreligger. Det kan också vara att yttra sig gällande spridning och hantering av salt vid halkbekämpning samt andra skyddsåtgärder som kan anses lämpliga för att minimera risken för vägolycka på dessa vägar.

Yttranden för att skydda våra grundvattenförekomster mot föroreningar från väg är även viktiga i de områden som inte innefattas av ett vattenskyddsområde om det riskerar att nå en grundvattentäkt som används för dricksvattenförsörjning.

Referenser

Arbets- och miljömedicin (2024). *Metaller i dricksvatten från enskilda brunnar i Södermanlands, Värmlands, Västmanlands och Örebro län.* [metaller-i-dricksvatten-fran-enskilda-brunnar-i-sodermanlands-varmlands-vastmanlands-och-orebro-lan.pdf](#) [2025-03-14]

Livsmedelsverket (2025). *Vatten.* <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/naringsamne/vatten> [2025-03-14]

Livsmedelsverket (2023). *Översvämning - så kan dricksvattnet påverkas.* <https://www.livsmedelsverket.se/livsmedel-och-innehall/dricksvatten/egen-brunn2/krisberedskap-for-liten-dricksvattenanlaggning/oversvamning> [2024-10-22]

Livsmedelsverket (2021). *Försörjning av kemikalier inom den svenska dricksvattenproduktionen.* <https://www.livsmedelsverket.se/491b37/globalassets/publikationsdatabas/rapporter/2021/2021-forsorjning-av-kemikalier-inom-den-svenska-dricksvattenproduktionen.pdf> [2025-11-04]

Jordbruksverket (2023). *Sprida Gödsel.* <https://jordbruksverket.se/vaxter/odling/vaxtnaring/sprida-godsel#h-Nitratkansligaomraden> [2024-11-15]

SMHI (2025). *Klimatunderlag för klimat- och sårbarhetsanalyser.* (ISSN: 1654-2258). [Klimatologi_74_Klimatunderlag_för_klimat-_och_sårbarhetsanalyser_\(1\).pdf](#) [2025-04-23]

SMHI. *Vattenbrist.* <https://www.smhi.se/kunskapsbanken/hydrologi/torka/vattenbrist> [2025-03-14]

Statens geologiska institut (2024). *Avfallsdeponering.* <https://www.sgi.se/sv/Forskning--larande/om-geoteknik-och-miljogeoteknik/geoteknik-och-markmiljo/avfallsdeponering/#:~:text=I%20m%C3%A5nga%20fall%20%C3%A4r%20sanering%20genom%20att%20gr%C3%A4va%20bort%20avfallet> [2024-11-15]

Statens geologiska institut (2013). *Bedömningsgrunder för grundvatten SGU-rapport 2013:01.* <https://resource.sgu.se/produkter/sgurapp/s1301-rapport.pdf> [2025-03-14]

Havs- och vattenmyndigheten (2018). *Ansvar för vatten – vem gör vad?*

<https://www.havochvatten.se/miljopaverkan-och-atgarder/miljopaverkan/vattenbrist/ansvar-for-vatten---vem-gor-vad.html#:~:text=Dricksvattenf%C3%B6reskrifterna%20reglerar%20hanteringen%20av%20dricksvatten%20fr%C3%A5n%20att%20r%C3%A5vattnet%20pmpas%20in> [2024-10-18]

Sveriges Miljömål. *Grundvattenkvalitet för dricksvatten, enskild vattenförsörjning i Västmanlands län.*

<https://www.sverigemiljomal.se/miljomalen/grundvatten-av-god-kvalitet/enskilda-brunnars-vattenkvalitet/vastmanlands-lan/> [2024-11-08]

Regional vattenförsörjningsplan för Västmanlands län

Länsstyrelsen
Västmanlands län

www.lansstyrelsen.se/vastmanland

Bilaga 1.

Status, risker och möjliga åtgärdsplaner för grundvattenförekomster.

Nedan finns information om Västmanlands läns grundvattenförekomsters nuvarande kemiska och kvantitativa status, potentiell kemisk status år 2027 samt möjliga åtgärder för god vattenstatus. Informationen är hämtad från VISS. För mer information kan deras webbplats besökas: [Välkommen till VISS](#)

Den kemiska statusen bedöms utifrån halter av kemiska ämnen i vattenförekomsten som inte får överskridas enligt vattenförvaltningsförordningen. Den kvantitativa statusen bedöms utifrån fyra kriterier och bedöms som god i de fall samtliga kriterier är uppfyllda. Dessa är:

- God vattenbalans, dvs. att vattenuttaget är i balans med grundvattenbildningen.
- Ingen inträngning av salt grundvatten eller förorening.
- Ingen negativ påverkan på anslutna akvatiska ekosystem.
- Ingen skada på grundvattenberoende terrestra ekosystem.

De åtgärdsplaner som föreslås är framtagna av vattenmyndigheterna och publicerade på VISS webbplats. Åtgärdsplanerna är inte bindande, utan förslag på kommande åtgärder som kan behövas för att nå god vattenstatus ur ett långsiktigt perspektiv.

Innehåll

STATUS, RISKER OCH MÖJLIGA ÅTGÄRDSPLANER FÖR GRUNDVATTENFÖREKOMSTER	1
Fellingsbroåsen	2
Köpingsåsen	3
Riddarhyttedeltat	3
Färnaåsen	4
Badelundaåsen	5
Strömsholmsåsen	6
Möklintaåsen	7

Fellingsbroåsen

Fellingsbroåsen: Lunger

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan från nitratläckage från jordbruk.	Översyn/revidering av vattenskyddsområdet för vattentäkten i Lunger. Skyddsområdet inrättades 1981. Föreskrifter och omfattning kan behöva ses över för att säkerställa tillräckligt skydd av dricksvattenkvaliteten.

Fellingsbroåsen: Götlunda-södra

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad	Inga åtgärdsplaner föreslås.

Fellingsbroåsen: Götlunda-norra

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten riskerar att inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan från saltad väg med potentiell risk för utsläpp vid olyckor.	Revidering av vattenskyddsområdets föreskrifter och områdets utbredning behövs ses över. Förekomsten korsas dessutom av en väg som trafikeras i stor utsträckning vilket innebär risk för att förekomsten kan påverkas av utsläpp vid olyckor. Barriärer bör användas för att skärma av föroreningar och förhindra att dessa når grundvattnet.

Köpingsåsen

Köpingsåsen: Uttersberg

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad	Inga åtgärdsplaner föreslås.

Köpingsåsen: Kungsör-Hed

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status till 2027 pga. nitrat från jordbruk, föroreningar från trafikolyckor, hög halt klorid från saltning av väg, och ökad potential för PFAS11. Ytterligare bedöms det förekomma potential för bekämpningsmedel från jordbruket samt Arsenik, polyaromatiska kolväten (PAH), Trikloret och tetrakloret från förorenade områden i grundvattenförekomsten.	Förebygga vägsaltpåverkan med avseende på klorid. Bygga barriärer och sponter för att minska potentiell förorening vid trafikolyckor. Revidering av vattenskyddsområdet Strö där översyn av föreskrifter och områdets utbredning behövs ses över och anpassas till dagens kunskaper. Revidering av föreskrifter och områdesutbredning av reservvattentäkten i Kolsva bör även ske.

Riddarhyttedeltat

Riddarhyttedeltat: Norra

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan från saltad väg med potential för utsläpp vid olyckor.	Översyn av föreskrifter och områdets utbredning behövs ses över och anpassas till dagens kunskaper. Hänsyn till klimateffekter och ökad kunskap om miljögifter behövs vägas in. Barriärer och sponter bör användas för att skärma av föroreningar från trafikolyckor och förhindra att dessa når grundvattnet.

Färnaåsen

Färnaåsen: Färna

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan från saltad väg med potential för utsläpp vid olyckor.	Förekomsten korsas av en väg som trafikeras i stor utsträckning vilket innebär risk för att förekomsten kan påverkas av utsläpp vid olyckor. Barriärer och sponter bör användas för att skärma av föroreningar och förhindra att dessa når grundvattnet.

Färnaåsen: Bastmora-Oti

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad	Minskad användning av vägsalt.

Färnaåsen: Stjärnvik-Bastmora

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad	Minskad användning av vägsalt.

Färnaåsen:Oti-Björso

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad. Prover visar dock på betydande påverkan pga. bekämpningsmedel som detekterats i grundvattnet inom vattenskyddsområdet Hedkärra. PAH förekommer över riktvärdet.	Revidering av vattenskyddsområdet för Hedkärra och Jönsbacken. Minskad användning av vägsalt samt efterbehandling av miljögifter.

Badelundaåsen

Badelundaåsen: Brobacke

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten riskerar att inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan från saltad väg med potentiell risk för utsläpp vid olyckor.	Översyn/revidering av vattenskyddsområdet för Viggbo Nötmarken. Inrättande av vattenskyddsområde för Hedåker vattentäkt behövs då Hedåker i dagsläget saknar skydd. Alternativt kan skyddsområdet för Viggbo Nötmarken utökas så att detta även inkluderar Hedåker vattentäkt. Barriärer och sponter bör användas för att skärma av föroreningar och förhindra att dessa når grundvattnet

Badelundaåsen: Sättrabrunn

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad	Revidering av vattenskyddsområde för Knipkällan och Tvärhandsbäcken. Revidering av vattenskyddsområdet för vattentäkten vid Vallrum. Inrättande av vattenskyddsområde för Sättrabrunn. Fördjupad kartläggning av förekomsten av PFAS.

Badelundaåsen: Eskilstuna-Västerås

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten riskerar att inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan från väg med potentiell risk för utsläpp vid olyckor samt ökad sulfathalt från okänd påverkanskälla.	Den allmänna vattentäkten i förekomsten är för tillfället nerlagd men det finns planer på att i framtiden undersöka möjligheten för användning som reservvattentäkt. Det skulle även innebära att vattenskyddsområdet behöver revideras. Barriärer och sponter bör användas för att skärma av föroreningar och förhindra att dessa når grundvattnet. Fördjupad kartläggning av förekomsten av PFAS.

Strömsholmsåsen

Strömsholmsåsen: Seglingsberg

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad.	Inga åtgärdsplaner föreslås.

Strömsholmsåsen: Virsbo-Näs

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad	Inga åtgärdsplaner föreslås.

Strömsholmsåsen: Surahammar-Ramnäs

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan från saltad väg med potential för utsläpp vid olyckor.	Förekomsten korsas av en väg som trafikeras i stor utsträckning vilket innebär risk för att förekomsten kan påverkas av utsläpp vid olyckor. Barriärer och sponter bör användas för att skärma av föroreningar och förhindra att dessa når grundvattnet.

Strömsholmsåsen: Ramnäs-Färmansbo

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan av polyaromatiska kolväten (PAH) från förorenade områden.	Efterbehandling av miljögifter i förorenad mark har redan genomförts. Inga ytterligare åtgärdsplaner föreslås.

Strömsholmsåsen: Virsbo -Åmanningen

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad.	Minskad användning av vägsalt.

Strömsholmsåsen: Kvicksund-Surahammar

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten riskerar att inte nå god kemisk status till 2027 pga. betydande påverkan från väg med potentiell risk för utsläpp vid olyckor.	Översyn/revidering av vattenskyddsområde för Hallstahammar Näs vattentäkt. Barriärer och sponter bör användas för att skärma av föroreningar och förhindra att dessa når grundvattnet.

Möklintaåsen

Möklintaåsen: Högbo

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Förekomsten bedöms potentiellt inte nå god kemisk status till 2027 pga. nitratläckage från närliggande jordbruksmark.	Inga åtgärdsplaner föreslås.

Möklintaåsen: Broddbö

Kemisk status	Kvalitativ status	Potentiell kemisk status år 2027	Möjliga åtgärder (VISS)
God	God	Ej klassad.	För att säkra kvaliteten på grundvattnet bör vattenskyddsområde inrättas.

KSLU § 39 Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda i Sala kommun

INLEDNING

Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda syftar till att säkerställa att Sala kommuns förtroendevalda kan utöva sina demokratiska uppdrag i en trygg och säker miljö fri från hot, hat och våld. Den förtydligar ansvar och de roller som finns i arbetet med att förebygga och hantera sådana situationer.

Till policyn hör ett mer praktiskt inriktat riktlinjedokument som stödjer det operativa arbetet. Riktlinjen beskriver hur hantering och rapportering av incidenter ska gå till i praktiken.

Ärendet behandlades på kommunstyrelsen den 12 november 2025, § 2026, och återremitterades i syfte att ytterligare förtydliga att den rådande situationen med hot, hat och våld mot förtroendevalda är ett av de allvarligaste hoten mot demokratin, samt att belysa perspektiven psykiskt våld, tillskapande av säkra miljöer samt samtals- och arbetsklimat.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

KS 2026.593 – Missiv

KS 2026.594 – Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda
Protokollsutdrag KS § 203, 2026-11-12

Ärendet föredras av kommunjurist Josefin Gardeblad.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar, att anta Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda, i enlighet med bilaga KS 2026.594.

Anders Wigelsbo (C) yrkar bifall till Amanda Lindblads (S) yrkande.

Erik Hamrin (M) ändringsyrkar, att punkt två i kapitel 2 stryks i sin helhet, att texten "Förtroendevalda ska bidra till ett respektfullt samtal i det politiska arbetet i Sala kommun. Detta gäller vid möten, debatter, sociala medier samt i andra kommunikationssammanhang. Ett respektfullt och ansvarsfullt förhållningssätt är av stor betydelse för att motverka ett hårdnande debattklimat och för att värna ett öppet och tryggt demokratiskt samtal." i kapitel 2.4, samt att sista punkten i punktlistan i samma kapitel stryks i sin helhet.

Anders Wigelsbo (C) yrkar avslag till Erik Hamrins (M) ändringsyrkanden.

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § 39 fortsättning

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.
Ordföranden ställer Erik Hamrins (M) ändringsyrkanden mot avslag och finner ändringsyrkandena avslagna.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsens hemställer att kommunfullmäktige beslutar, att anta Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda, i enlighet med bilaga KS 2026.594.

Reservation

Erik Hamrin (M) reserverar sig till förmån för sina egna yrkanden och inkommer med skriftlig reservation:

” Jag reserverar mig mot beslutet att avslå mina yrkanden till förmån för bifall för desamma.

Policyns syfte är att förebygga, hantera och motverka hot, hat och våld riktat mot förtroendevalda. Det är ett viktigt och allvarligt arbete som kräver tydliga roller, konkreta åtgärder och rättssäkra rutiner. Just därför bör dokumentet vara strikt inriktat på säkerhet och skydd — inte på att styra politiskt tonläge eller kommunal informationshantering.

Formuleringen om att kommunen ska använda sina egna kommunikations- och mediekkanaler för att motverka desinformation och missinformation innebär i praktiken att kommunen ges en roll som part i politiska och samhällsliga konflikter. Vad som utgör ”desinformation” är ofta omstritt och beroende av perspektiv.

Att kommunen (som företräder alla invånare) ska avgöra detta och aktivt kommunicera i olika frågor riskerar att undergräva förtroendet för kommunens neutralitet. Dessutom saknar formuleringen tydliga ramar för när, hur och av vem sådana insatser ska göras. Säkerhetsarbetet mot hot och våld kan bedrivas utan att kommunen samtidigt tar på sig rollen som ”sanningsinstans” i den offentliga debatten. Det är ett oklokt sätt att använda kommunens tid och kommunikationskanaler.

På motsvarande sätt hör formuleringarna om att förtroendevalda ska bidra till ett respektfullt samtal och använda ett ansvarsfullt språkbruk inte hemma i en säkerhetspolicy. Att upprätthålla god ton i det politiska samtalet är i första hand en fråga för partierna att lösa genom exempelvis demokratiberedningen och kommunens uppförandekod.

Men det största problemet med det här beslutet är den ansvarsförskjutning som uppstår. Helt plötsligt blir det politikerna som förväntas anpassa sitt språk, sina budskap och sina samtal för att slippa utsättas för hot, hat och våld.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 39 fortsättning

Det är, ursäkta språket, helt galet. Yttrandefriheten är fundamental för demokratin. Som samhälle måste målet vara ett offentligt samtalsklimat där det vi slår vakt om är just alla personers rätt att uttrycka sig som de vill.

Ibland är kanske budskapet sådant att det upprör, men så måste det få vara. Argument möter argument, budskap möter budskap. Men våld, hot och hat är problemet, inte de yttranden som ger upphov till det.

Självklart innebär detta också att man krattar manegen för självcensur — något som i sig är lite ironiskt eftersom dokumentet själv varnar för just det.

Det lagstiftning och etablerade rutiner för att hantera brott, trakasserier och otillåten påverkan. Och den är på väg att skärpas. Den som inte följer lagen utan tar till hot eller våld ska lagföras, det är den naturliga ordningen. Inte att vi som politiker ”väljer våra ord så att ingen blir kränkt”.

Jag är glad att Sala tar fram detta dokument eftersom arbetet är väldigt viktigt. Men det är säkerhet vi ska uppnå, inte självcensur.

Mot denna bakgrund anser jag att mina ändringsyrkanden borde ha bifallits och reserverar mig därför mot beslutet.”

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Kommunledningskontoret, Hållbar utvecklingsenheten
Josefin Gardeblad
Kommunjurist

MISSIV

Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda syftar till att säkerställa att Sala kommuns förtroendevalda kan utöva sina demokratiska uppdrag i en trygg och säker miljö fri från hot, hat och våld. Den förtydligar ansvar och de roller som finns i arbetet med att förebygga och hantera sådana situationer.

Till policyn hör ett mer praktiskt inriktat riktlinjedokument som stödjer det operativa arbetet. Riktlinjen beskriver hur hantering och rapportering av incidenter ska gå till i praktiken.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunledningsutskottet föreslår kommunstyrelsen besluta

att hemställa till kommunfullmäktige att anta Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda, enligt bilaga.

Bilagor:

- 1 Policy vid hot och våld mot förtroendevalda
- 2

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☐	NEJ ☒
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☐	NEJ ☒
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☐	NEJ ☒
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☐	NEJ ☒
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☐	NEJ ☒

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☐	NEJ ☒
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☐	NEJ ☒
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda

KOMMUNFULLMÄKTIGE

METADATA OM DOKUMENTET

Dokumentnamn Policy vid hot, hat och våld mot förtroendevalda		Dokumenttyp Policy	Omfattar Kommunen
Beslutsinstans Kommunfullmäktige	Dokumentansvarig Kommunjurist	Publicering www.sala.se , intranät	
Beslutad datum	Översyn bör göras	Klassificering 1.3.1	Diarienummer Dnr
Relation	Ersätter		Författningssamling

INNEHÅLL

1	INLEDNING OCH SYFTE	6
1.1	Begrepp	6
2	FÖRDELNING AV ANSVAR	8
2.1	Sala kommun	8
2.2	Nämnder och styrelser	9
2.3	Partiet	9
2.4	Den förtroendevaldas ansvar	9
2.5	Polismyndighetens ansvar	10

1 INLEDNING OCH SYFTE

Hot, hat och våld mot förtroendevalda utgör ett växande och allvarligt samhällsproblem som riskerar att undergräva det demokratiska systemet. Under senare år har denna problematik uppmärksammats allt mer, både nationellt och lokalt. Utvecklingen visar på en oroande normalisering av hot, hat och våld riktade mot personer med politiska uppdrag. Att vara förtroendevald är ett grundläggande demokratiskt uppdrag som ska kunna utövas utan rädsla för att utsättas för hat, hot eller våld. Sala kommun tar tydligt avstånd från alla former av sådana handlingar riktade mot förtroendevalda.

En bärande princip i ett demokratiskt samhälle är att beslut fattas i demokratisk ordning av förtroendevalda eller av tjänstepersoner med stöd i lagstadgade och demokratiskt beslutade delegationsordningar. Denna ordning förutsätter att gällande lagar följs och att myndigheters föreskrifter respekteras av samtliga berörda, samt att risken för hot eller våld så långt som möjligt förebyggs.

Konsekvenserna av hot, hat och våld mot förtroendevalda är omfattande. För den enskilde kan det innebära psykisk press, otrygghet, begränsningar i privatlivet och svårigheter att fullfölja sitt uppdrag. I vissa fall leder utsattheten till självcensur, förändrat beteende eller att förtroendevalda väljer att lämna sina uppdrag i förtid. Detta påverkar inte bara individen utan riskerar även att snedvrider beslutsprocesser och försvaga den demokratiska representationen. Sådana omständigheter riskerar inte bara att drabba individen utan även att minska medborgarnas vilja att engagera sig politiskt.

Denna policy tydliggör det gemensamma ansvarstagandet genom att definiera centrala begrepp och roller i arbetet mot hat, hot eller våld riktat mot förtroendevalda. Uppdraget som förtroendevald ska kunna utföras utan inskränkningar och med en stark känsla av trygghet och säkerhet.

1.1 Begrepp

Trakasserier avser varje handling som syftar till eller leder till att en individ störs, såras eller kränks. Det kan handla om förolämpningar, nedsättande kommentarer, obehagliga samtal eller otillbörliga anspelningar. Exempelvis avseende den utsattas familj eller personliga förhållanden. Även filmning, fotografering eller spridning av bilder utan samtycke kan utgöra trakasserier. Inom begreppet ingår även **sexuella trakasserier**. Med detta avses handlingar av sexuell natur som kränker någons värdighet. Det kan röra sig om ovälkomna komplimanger eller kommentarer med sexuell innebörd, sexuella anspelningar, skickande eller spridning av bilder eller material av sexuell karaktär samt fysiska handlingar såsom beröring eller närmanden som personen inte samtycker till. Trakasserier oavsett form är allvarliga och oacceptabla.

Hot avser uttryckta avsikter att skada en individ eller dennes egendom. Hot kan framföras via exempelvis telefon, sms, e-post, sociala medier, direkt tilltal, eller genom att visa upp vapen eller andra hotfulla föremål.

Hatbrott avser handlingar som motiveras av gärningspersonens negativa inställning till en individs hudfärg, kön, könsidentitet och könsuttryck, nationella eller etniska ursprung, religion, trosuppfattning eller sexuella läggning.

Fysiskt våld avser handlingar där en person genom fysiskt angrepp eller användning av föremål tillfogar eller försöker tillfoga en annan person fysisk skada eller smärta. Det kan exempelvis handla om slag, sparkar, knuffar, fasthållning eller angrepp med tillhygge. Fysiskt våld kan även omfatta handlingar som innebär allvarlig risk för skada samt våld riktat mot närstående i syfte att påverka eller skrämja den förtroendevalde.

Psykiskt våld avser handlingar och beteenden som utan fysiskt angrepp orsakar psykisk skada, rädsla, stress eller känsla av maktlöshet hos den utsatte. Det kan handla om systematiska kränkningar, upprepade hot eller trakasserier, social isolering, utfrysning, ryktesspridning, förföljelse eller andra handlingar som syftar till att bryta ner en persons trygghet, självkänsla eller handlingsutrymme. Psykiskt våld kan förekomma både i fysiska miljöer eller digitala sammanhang.

Desinformation och missinformation avser spridning av falsk, vilseledande eller kraftigt vinklad information som kan skada en förtroendevald, påverka allmänhetens förtroende eller undergräva demokratiska processer. Med desinformation avses avsiktlig spridning av felaktig information i syfte att vilseleda eller skada. Missinformation avser felaktig information som sprids utan avsikt att orsaka skada. Sådan informationsspridning kan ske genom exempelvis sociala medier, digitala forum, e-post eller andra kommunikationskanaler och kan utgöra ett led i trakasserier, hot eller otillåten påverkan.

Otillåten påverkan avser handlingar som syftar till att påverka förtroendevaldas beslutsfattande på ett otillbörligt sätt. Det kan inkludera påtryckningar i form av trakasserier, utpressning, hot om våld eller korrupcion exempelvis genom erbjudanden av otillbörliga förmåner.

Påverkanbrott mot demokratin är Polismyndighetens begrepp för att beskriva brott som riktas mot förtroendevalda och andra opinionsbildare. Syftet med denna benämning är att tydliggöra det allvarliga hot som sådana handlingar utgör mot det demokratiska systemet.

2 FÖRDELNING AV ANSVAR

2.1 Sala kommun

Sala kommun ansvarar för att bedriva ett förebyggande och systematiskt arbete mot hat, hot eller våld riktat mot förtroendevalda. Arbetet ska omfatta samtliga förtroendevalda i Sala kommun. Kommunens ambition är att alla ska kunna utöva sitt uppdrag under trygga och säkra former. Detta ansvar omfattar att:

- Medverka till att skapa trygga och säkra förutsättningar för förtroendevalda vid utövandet av sitt uppdrag. Detta avser i första hand kommunens egna lokaler och verksamheter, men även stödjande och förebyggande insatser kopplade till andra sammanhang där uppdraget utförs.
- Använda kommunens egna kommunikations- och mediekanaler för att motverka desinformation och missinformation som kan riktas mot förtroendevalda eller det demokratiska arbetet.
- Utforma och upprätthålla säkerhetsrutiner.
- Erbjuder utbildningar och stödinsatser för att öka kunskapen om hat, hot, våld och otillåten påverkan.
- Säkerställa att det finns tydliga rutiner för rapportering och hantering av incidenter samt föra statistik över rapporterade incidenter för att kunna vidta åtgärder för att förebygga och motverka detta.
- Tillsäker att det finns centrala stödfunktioner som kan bistå förtroendevalda som utsatts för hot, hat eller våld. Stödet kan omfatta rådgivning, samordning samt hjälp i kontakter med andra myndigheter exempelvis Polismyndigheten.

Kommunen har en särskild skyldighet enligt 4 kap. 18 a § kommunallagen (2017:725) att säkerställa skyddet för de förtroendevalda som omfattas av benämningen kommunal- och oppositionsråd. Enligt 4 kap. 2 § första stycket kommunallagen (2017:725) ska den som fullgör ett förtroendeuppdrag på heltid eller en betydande del av heltid benämnas kommunalråd, eller annan benämning som fullmäktige beslutar.

2.2 Nämnder och styrelser

Varje nämnd och styrelse i Sala kommun ansvarar för att:

- Ha kännedom om och tillämpa denna policy.
- Utforma och upprätthålla säkerhetsrutiner anpassade till det egna verksamhetsområdet.
- Säkerställa att hat, hot eller våld rapporteras och hanteras enligt kommunens riktlinjer.

2.3 Partiet

Varje politiskt parti med representation i Sala kommun ansvarar för att stödja sina förtroendevalda när de utsätts för hat, hot eller våld i samband med sitt uppdrag. Det innebär att partierna bör arbeta aktivt med att förebygga och hantera säkerhetsrelaterade frågor inom det egna partiet.

Eftersom arbetet med dessa frågor kan skilja sig åt mellan olika partier, rekommenderas det att varje parti:

- Upprättar interna rutiner för hur hat, hot och våld mot förtroendevalda ska hanteras.
- Etablera en tydlig samverkan med Sala kommun och Polismyndigheten i säkerhetsfrågor.
- Främjar samarbete mellan partier i syfte att stärka det gemensamma arbetet för trygghet och säkerhet.

2.4 Den förtroendevaldas ansvar

Varje förtroendevald ansvarar för att bidra till sin egen säkerhet och för att agera i enlighet med gällande styrdokument. Förtroendevalda uppmanas alltid att polisanmäla hat, hot eller våld. Händelserna ska även rapporteras till Enheten för säkerhet och beredskap. Förtroendevalda ska bidra till ett respektfullt samtal i det politiska arbetet i Sala kommun. Detta gäller vid möten, debatter, sociala medier samt i andra kommunikationssammanhang. Ett respektfullt och ansvarsfullt förhållningssätt är av stor betydelse för att motverka ett hårdnande debattklimat och för att värna ett öppet och tryggt demokratiskt samtal. Det innebär att den förtroendevalda ska:

- Följa styrdokument och rutiner.
- Aktivt värna om sin egen säkerhet.
- Delta i säkerhetsutbildningar som erbjuds av kommunen.

- **Rapportera** om inträffade händelser som rör hot eller våld till gruppledare samt Enheten för säkerhet och beredskap.
- **Bidra till ett respektfullt samtalsklimat och använda ett ansvarsfullt språkbruk i möten, debatter, sociala medier och övriga kommunikationssammanhang.**

2.5 Polismyndighetens ansvar

Polismyndigheten ansvarar för att utreda och hantera brottsliga hat, hot eller våld mot förtroendevalda. De bedömer hotbilden, vidtar nödvändiga skyddsåtgärder och samordnar insatser för att säkerställa den förtroendevaldas trygghet.

Klicka eller tryck här för att ange text.
Kommunfullmäktige

SALA KOMMUN

Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

KS § 203 Policy vid hot och hat mot förtroendevalda i Sala kommun

INLEDNING

Policy vid hot och våld mot förtroendevalda syftar till att säkerställa att Sala kommuns förtroendevalda kan utöva sina demokratiska uppdrag i en trygg och säker miljö fri från hot och våld. Den förtydligar ansvar och de roller som finns i arbetet med att förebygga och hantera sådana situationer.

Till policyn hör ett mer praktiskt inriktat riktlinjedokument som stödjer det operativa arbetet. Riktlinjen beskriver hur hantering och rapportering av incidenter ska gå till i praktiken.

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

KS 2025.5331 – Missiv

KS 2025.5332 – Policy vid hot och hat mot förtroendevalda i Sala kommun

KS 2025.5464 - Policy vid hot och våld mot förtroendevalda - reviderad efter KSLU 2025-10-29

Ledningsutskottets beslut § 160, 2025-10-29

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

bifall till ledningsutskottets förslag att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

att anta Policy vid hot och våld mot förtroendevalda, i enlighet med bilaga KS 2025.5332, samt

att under avsnitt 1.1 Begrepp, införa sexuella trakasserier,

att under begreppsförklaringen för hatbrott (1.1) även inkludera kön, könsidentitet och könsuttryck, samt

att i dokumentet även lyfta allvaret med trakasserier samt sexuella trakasserier.

Anders Wigelsbo (C) yrkar,

att kommunstyrelsen beslutar,

att ärendet återremitteras i syfte att ytterligare förtydliga att den rådande situationen med hot, hat och våld mot förtroendevalda är ett av de allvarligaste hoten mot demokratin, samt att belysa perspektiven psykiskt våld, tillskapande av säkra miljöer samt samtals- och arbetsklimat.

Johanna Ritvadotter (V), Ingela Kilholm Lindström (MP) och Magnus Edman (SD) yrkar bifall till Anders Wigelsbos (C) återremissyrkande.

Beslutsgång

Ordföranden ställer frågan om ärendet ska avgöras i dag eller återremitteras och finner att ärendet ska återremitteras.

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KS § 203 fortsättning

BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar,

att ärendet återremitteras i syfte att ytterligare förtydliga att den rådande situationen med hot, hat och våld mot förtroendevalda är ett av de allvarligaste hoten mot demokratin, samt att belysa perspektiven psykiskt våld, tillskapande av säkra miljöer samt samtals- och arbetsklimat.

Skickas till
Kommunjurist

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § 41 Redovisning av utvärdering av e-förslag

INLEDNING

Vid kommunfullmäktiges presidieberedning den 16 mars 2023, § 23, beslutades att i samband med revidering av Arbetsordning för kommunfullmäktige ersätta medborgarförslag med e-förslag.

Kanslienheten genomförde tillsammans med kommunikationsenheten en utredning och presenterade ett förslag för införande av e-förslag, som beslutades av kommunstyrelsen den 13 september 2023, § 123.

E-förslag lanserades som en e-tjänst på Sala kommuns hemsida den 3 oktober 2024. På hemsidan beskrivs hur man gör för att skicka in ett e-förslag, hur man röstar på aktuella förslag samt var man vänder sig om man har frågor eller behöver hjälp.

I utredningen förslags att 12 månader efter införandet av e-förslag ska en uppföljning genomföras. Uppföljningen genomfördes via digitala enkäter till förslagsställare, förtroendevalda och till kanslienhetens medarbetare.

Svarsperioden var den 1 till 31 december 2025. Av 32 utskickade enkäter till förslagsställare inkom 8 svar. 73 enkäter skickades till förtroendevald och 21 svar inkom.

Utifrån de synpunkter som inkommit har ett antal åtgärder vidtagits:

- Anmälan till e-förslag har gjorts tydligare och hittas nu direkt på startsidan på sala.se,
- Förtydligande på sidan för självservice, bland annat hur man röstar samt information om hur lång tid det kan ta att få besked,
- Tydligare återkoppling till förslagsställaren via Mina sidor,
- För att uppmärksamma möjligheten att lämna e-förslag planeras för återkommande inlägg i Sala kommuns sociala medier,
- Förslag som nått 30 röster kommer att lämnas vidare för remiss innan tidsfristen har passerats, för att snabba på ärendeprocessen

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet medför inga direkta ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

KS 2026.597 – Missiv

KS 2026.598 – Utvärdering e-förslag (powerpointpresentation)

Protokollsutdrag KS § 123, 2023-09-13

Ärendet föredras av kanslichef Sandra Ahlbin, e-tjänstutvecklare Jessica Norman och nämndsekreterare Malin Selldén Wahlman.

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § 41 fortsättning

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,
att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Glenn Andersson (S) yrkar bifall till Amanda Lindblads (S) yrkande.

Erik Hamrin (M) yrkar tillägg

att uppdra till kommundirektören att uppmärksamma digitaliseringsrådet på behovet att ytterligare automatisera processen kring e-förslag med syfte att minska arbetsbelastningen för kommunens personal.

Glenn Andersson (S) yrkar avslag till Erik Hamrins (M) tilläggsyrkande.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.
Ordföranden ställer Erik Hamrins (M) tilläggsyrkande mot avslag och finner tilläggsyrkandet avslaget.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,
att godkänna redovisningen och lägga den till handlingarna.

Reservation

Erik Hamrin (M) och Magnus Edman (SD) reserverar sig till förmån för Erik Hamrins (M) yrkande och inkommer med skriftlig reservation:

” Vi reserverar oss mot beslutet att avslå vårt tilläggsyrkande till förmån för bifall för detsamma.

Det finns få saker som är så enkla som att fördröja en förbättring. Det enda man behöver göra är att säga nej. Men det till trots så har vi ändå svårt att förstå varför den styrande majoriteten väljer att göra det i en så banal fråga som denna.

Införandet av e-förslag har helt uppenbart varit en bra sak för Sala kommun. Enkelt, digitalt och lätt för fler att engagera sig i medborgardialogen genom att rösta på bra förslag.

När vi under presentationen får information om att det finns manuella steg i processen som förvaltningen ser som möjliga att ta bort för att förenkla så tycker vi såklart att det finns en poäng att visa att politiken anser att det är rätt väg att gå. Det är precis det som vi gemensamt efterfrågat. Goda idéer som kan underlätta och minska arbetsbelastningen.

Att i det läget uppdra till kommundirektören att se till att det kommunala forumet för denna utveckling, vårt digitaliseringsråd, uppmärksammas på detta är självklart. Varför inte tydliggöra ett behov och visa politikens vilja att ”leva som vi lär”?

Det är lätt att tro att detta är ännu ett fall där den styrande majoriteten hellre väljer att inte agera än tvingas medge att ett förslag från oppositionen faktiskt är vettigt och

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § 41 fortsättning

en bra väg framåt. Ingen vinner på när den typen av prestige får styra beslutsfattandet. Men det vore väl inte helt sanningsenligt om vi skulle säga att vi är förvånade över styrets ovilja att visa framfötterna.

Mot denna bakgrund reserverar vi oss mot ledningsutskottets beslut i denna punkt.”

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Kommunledningskontoret, Kanslienheten
Malin Selldén Wahlman
Nämndsekreterare

MISSIV

Redovisning av utvärdering av e-förslag

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Vid kommunfullmäktiges presidieberedning den 16 mars 2023, § 23, beslutades att i samband med revidering av Arbetsordning för kommunfullmäktige ersätta medborgarförslag med e-förslag.

Kanslienheten genomförde tillsammans med kommunikationsenheten en utredning och presenterade ett förslag för införande av e-förslag, som beslutades av kommunstyrelsen den 13 september 2023, § 123.

E-förslag lanserades som en e-tjänst på Sala kommuns hemsida den 3 oktober 2024. På hemsidan beskrivs hur man gör för att skicka in ett e-förslag, hur man röstar på aktuella förslag samt var man vänder sig om man har frågor eller behöver hjälp.

I utredningen förslags att 12 månader efter införandet av e-förslag ska en uppföljning genomföras. Uppföljningen genomfördes via digitala enkäter till förslagsställare, förtroendevalda och till kanslienhetens medarbetare.

Svarsperioden var den 1 till 31 december 2025. Av 32 utskickade enkäter till förslagsställare inkom 8 svar. 73 enkäter skickades till förtroendevald och 21 svar inkom.

Utifrån de synpunkter som inkommit har ett antal åtgärder vidtagits:

- Anmälan till e-förslag har gjorts tydligare och hittas nu direkt på startsidan på sala.se,
- Förtydligande på sidan för självservice, bland annat hur man röstar samt information om hur lång tid det kan ta att få besked,
- Tydligare återkoppling till förslagsställaren via Mina sidor,
- För att uppmärksamma möjligheten att lämna e-förslag planeras för återkommande inlägg i Sala kommuns sociala medier,
- Förslag som nått 30 röster kommer att lämnas vidare för remiss innan tidsfristen har passerats, för att snabba på ärendeprocessen

Ekonomiska konsekvenser

Inga ekonomiska konsekvenser

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar

att lägga redovisningen till handlingarna.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☒	NEJ ☐
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Kanslienheten

SKRIVELSE

Utredning om att införa e-förslag

Ett e-förslag är en kort fråga, önskan om åtgärd eller information från en medborgare till kommunen eller regionen.

I den digitala eran är e-förslaget ett verktyg som kan användas inom det demokratiska utvecklingsarbetet i en kommun eller region. Människor kan på en webbplats skapa, underteckna, kommentera och dela e-förslag med andra genom dator, smartphone eller surfplatta. E-förslaget kan beskrivas som ett verktyg där användarna uppmärksammar och söker stöd för specifika sakfrågor, påvisar befintliga orättvisor eller föreslår konkreta politiska åtgärder. Om ett e-förslag undertecknas av ett visst antal personer indikerar det att frågan är av intresse/vikt bland en större grupp människor.

E-förslag ersätter möjligheten att lämna medborgarförslag och ska därför inte förväxlas med den möjlighet att väcka medborgarförslag som regleras enligt 8 kap. 1§ Kommunallagen (2017:725).

Införandet av e-förslag är en effektivare, enklare och mer medborgarvänlig hantering än den nuvarande processen kring medborgarförslag. Den juridiska definitionen av medborgarförslag skiljer sig från denna föreslagna hantering. Utredningen rekommenderar därför en annan benämning av förslag från medborgare, det vill säga att inte benämna detta som "medborgarförslag".

VARFÖR E-FÖRSLAG?

Ett införande av e-förslag ger ett flertal fördelar, exempelvis de här:

- Ökad delaktighet och stärkt samhällsintresse för medborgare.
- Stärkt demokrati genom ökad förståelse för de demokratiska processerna.
- Ökad insyn och återkoppling för medborgare.
- Möjlighet att påverka egna och andras förslag.
- Ökad kunskap om aktuella frågor i lokalsamhället för förtroendevalda och tjänstepersoner.
- Bättre kvalitet på de förslag som går vidare till beredning.
- Mer effektiv intern hantering.

Kanslienheten, ENHET

VEM SKA FÅ LÄMNA E-FÖRSLAG?

För att kunna lämna in ett e-förslag behöver förslagsställaren vara folkbokförd i Sala kommun och ha tillgång till e-legitimation. Utifrån att barnkonventionen blivit lag i Sverige så tillåter Sala kommun samtliga med e-legitimation att inlämna ett e-förslag, alltså har vi ingen åldersgräns. Medborgare som inte har tillgång till e-legitimation kan få hjälp av Sala kommuns medborgarkontor, stadsbibliotek och registrator att skicka in ett e-förslag. Legitimering sker i dessa fall genom uppvisande av giltig id-handling.

VEM FÅR SKRIVA UNDER / STÖDJA ETT E-FÖRSLAG?

För att kunna rösta på ett redan inskickat e-förslag behöver medborgaren vara folkbokförd i Sala kommun och ha tillgång till e-legitimation. Medborgare som inte har tillgång till e-legitimation kan få hjälp av Sala kommuns medborgarkontor, stadsbibliotek och registrator att rösta.

ORGANISATION FÖR E-FÖRSLAG

Processen för inskickade e-förslag ser ut så här:

Granskning

Förslaget genomgår en granskning där Kanslienheten säkerställer att förslaget uppfyller de kriterier som krävs för att kunna gå vidare till omröstning (se *Hur får ett förslag se ut?*). Om förslaget uppfyller kriterierna får förslagsställaren information om att det har publicerats på sala.se och därmed gått vidare till omröstning. Om förslaget behöver förtydligas kan en justering göras i dialog med förslagsställaren. Om förslaget inte uppfyller kriterierna för att gå vidare till omröstning avvisas det. I samband med detta informeras förslagsställaren om anledningen till varför förslaget inte har gått vidare. Skulle e-förslaget vara av karaktären "felanmälan eller synpunkt" hänvisas förslagsställaren till rätt instans/e-tjänst för vidare hantering.

Registrering

Förslaget registreras och får ett diarienummer. Förslagsställaren kan följa statusen för sitt ärende på Mina sidor.

Omröstning

Förslag som har gått vidare till omröstning publiceras på sala.se så att folkbokförda i Sala kommun kan rösta på det. Förslaget går att rösta på under en period på 60 dagar. Förslagsställaren kan samla anhängare till förslaget genom att dela det på sociala medier.

Beredning

Förslag som får 30 röster eller mer lyfts för behandling av de förtroendevalda. Förslag som inte når 30 röster läggs under arkiverade förslag. Arkiverade förslag raderas efter 2 år. Förslag som inte når 30 röster men som ändå ses som intressanta kan lyftas till beredning om de förtroendevalda väljer att göra det.

Kanslienheten, ENHET

När ett e-förslag får tillräckligt med röster under den tid det publiceras ska förslaget lämnas till kommunstyrelsen för beredning i enlighet med kommunens ärendeberedningsprocess.

Kommunfullmäktige kan överlåta till Kommunstyrelsen att besluta i ett ärende som väckts genom medborgarförslag enligt 5 kap. 23§ Kommunallagen (2017:725). Med hänvisning till detta föreslås att kommunstyrelsen är beslutsinstans i dessa ärenden men ska remittera ärendena till berörd-/a nämnd-/er innan beslut fattas. Kommunstyrelsens beslut ska redovisas som ett anmälningsärende till kommande kommunfullmäktiges sammanträde samt återkopplas till förslagsställaren.

Beslut

När ett förslag har behandlats får förslagsställaren ett meddelande om hur det har hanterats. Förslaget kan antingen godkännas eller avslås. Förslag som godkänns går sedan vidare till den verksamhet som får i uppdrag att genomföra förslaget.

HUR FÅR ETT E-FÖRSLAG SE UT?

Ett e-förslag ska vara konkret och handla om det som kommunen har möjlighet att besluta om. Förslagsställaren behöver tänka på att ge tydlig information och beskriva vad hen vill ska hända eller förändras.

Det här får e-förslag handla om

E-förslag får exempelvis handla om:

- Social omsorg
- Förskolor och skolor
- Plan-/miljö- och byggfrågor
- Renhållning och avfallshantering
- Vatten och avlopp
- Räddningstjänst
- Civilt försvar
- Bibliotek
- Bostäder
- Kultur- och fritid
- Näringslivsutveckling

Det här får e-förslag inte handla om

E-förslag får exempelvis inte:

- Bryta mot svensk lag, vara diskriminerande eller på andra sätt olämpligt.
- Handla om lagar och regler som riksdagen beslutar om och därför ligger utanför kommunens ansvar.
- Handla om frågor där en annan myndighet/verk eller region är ansvariga.

Kanslienheten, ENHET

- Gälla myndighetsutövning mot enskild, exempelvis bygglov eller bistånd.
- Gå emot formella skäl, exempelvis en pågående parallell process eller rättsprocess.
- Vara för snarlikt ett förslag som redan har skickats in under de senaste 24 månaderna.
- Handla om en fråga där det redan har fattats ett beslut under de senaste 24 månaderna.

KOMMENTERA OCH DISKUTERA ETT E-FÖRSLAG

Det kommer inte vara möjligt för medborgaren att kommentera och diskutera förslag på sala.se. Medborgaren kommer däremot att ha möjlighet att dela inskickade förslag via sociala medier.

HUR MÅNGA SIGNATURER BEHÖVS?

Det krävs minst 30 personer som röstar för ett e-förslag för att det ska skickas vidare till berörd förvaltning och nämnd, där ärendet handläggs.

Om ett förslag inte når tillräckligt antal röster ska förslaget stängas för röstning.

Förslag som inte nått tillräckligt antal röster bör, trots att det inte går att rösta på förslagen, vara publicerade så att de medborgare som överväger att lämna in ett förslag kan kontrollera att det inte har hanterats ett snarlikt förslag under de senaste 24 månaderna.

HUR LÄNGE KAN ETT E-FÖRSLAG LIGGA ÖPPET FÖR ATT SAMLA UNDERSKRIFTER?

E-förslaget är öppet under 60 dagar för att samla in underskrifter.

Avslutade förslag stängs för röstning efter 60 dagar. Om ett parti, en nämnd eller en förtroendevald tycker att förslaget är bra kan förslaget lyftas upp på annat sätt, exempelvis i en motion eller på annat sätt initieras för behandling.

KONTROLLERA PROCESSEN

Inför lansering av e-förslag genomförs en workshop där processen kring e-förslag testas. Under workshopen deltar utvalda representanter från de verksamheter som berörs av e-förslag och även utvalda medborgare. Workshopen består av att skicka in e-förslag, behandla/hantera e-förslag, skicka vidare förslag till omröstning, ge avslag, kommunicera med medborgare, hantera förslag som går vidare till beredning, hantera förslag som har fått godkänt/avslag av de förtroendevalda, med mera. Workshopen syftar till att testa alla steg i processen, revidera de moment som upplevs som oklara och besluta om en slutgiltig version av processen.

ÖPPENHET OCH TYDLIGHET

För att skapa öppenhet och tydlighet kring e-förslag behöver all information som rör e-tjänsten vara noga genomtänkt. Informationen ska utformas på ett sätt så att alla kan förstå, skicka in, följa och rösta på e-förslag.

Kanslienheten, ENHET

Det rör exempelvis följande typ av information:

- Självservice-sida på sala.se
- Nyhet på sala.se
- Listning över aktiva och inaktiva förslag
- Meddelandemallar
- Statusar
- Notifieringar

MARKNADSFÖRING, LANSERING

Kommunikationsenheten ansvarar för att i samarbete med Kanslienheten ta fram en kommunikationsplan inför lanseringen av e-förslag. Exempel på kanaler där e-förslag kan kommuniceras är:

- Sala.se
- Sociala medier
- Intranätet
- Sala Allehanda
- P4 Västmanland
- SVT Västmanland
- Digital skylt
- Reception/kontaktcenter/bibliotek

UTVÄRDERING OCH UPPFÖLJNING

Projektet har valt att jobba mot kommunfullmäktiges utvecklingsmål och målområde: Ett tryggt och rättvist Sala. Införandet av e-förslag kommer att utvärderas utifrån målområde och utvecklingsmål.

Målområdet innebär att alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter. Vi ska tillsammans arbeta för ett jämlikt och jämställt samhälle där alla bidrar till varandras trygghet. Kommunens medborgare, föreningar och näringsliv ska ges möjlighet till insyn och inflytande. Delaktighet ökar förtroendet.

Utvecklingsmål

Fokus på att skapa insyn och inflytande för våra medborgare, föreningar och näringsliv för att stärka trygghet och demokrati. Detta ska nås genom att särskilt fokusera på att:

- Ge möjlighet till inflytande via medborgardialoger och medborgarförslag
- Jämlikhet och likvärdighet råder både vad avser rättssäkerhet och service

Kanslienheten, ENHET

- Samarbeta med civilsamhällets olika aktörer för mer förebyggande arbete med avsikt att fånga upp riskgrupper och minimera riskområden
- Tillsammans med fler aktörer verka för att minska risken för att utsättas för olyckor och brott samt för att öka tryggheten och tilliten till samhället och varandra genom dialog.

Vi har lyckats när:

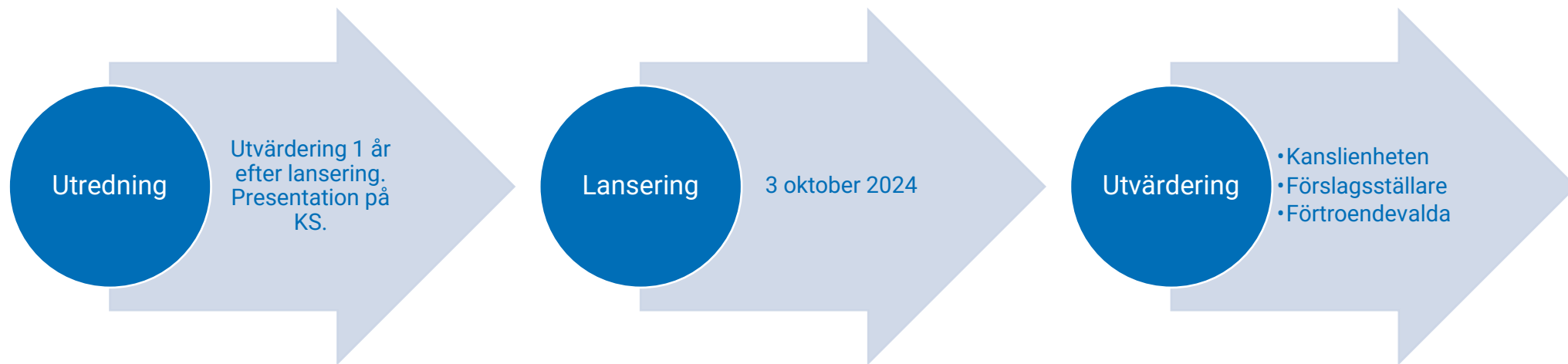
- Förtroendet för kommunen ökar.
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter.
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar.
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar.
- Demokratin stärks.

Uppföljning

12 månader efter införandet av e-förslag ska en uppföljning genomföras. Under denna period beräknas de e-förslag som lämnades in vid införandet ha hunnit gå igenom hela ärendeprocessen. Vid uppföljning ska utlåtanden från medborgare, tjänstepersoner och förtroendevalda beaktas. Uppföljningen genomförs via en digital enkätundersökning. Resultat från uppföljningen rapporteras på kommunstyrelsens sammanträde.

Utvärdering e-förslag

Bakgrund

Snabba fakta

E-förslag

- Totalt antal e-förslag: 56
- Antal e-förslag i undersökning: 51 st
(3 okt 2024 – 1 dec 2025)

Enkäter

- Svarsperiod: 1-31 dec 2025.
- Medborgare: 8 svar av 32 utskick.
- Förtroendevalda: 21 svar av 73 utskick

Enkäter

Urval av frågor till förslagsställare

- Hur tydlig är informationen kring e-förslag?
- Hur enkelt är det att skicka in ett e-förslag?
- Hur nöjd är du med återkopplingen?
- Hur nöjd är du med processen kring e-förslag?

Sammanfattning av svar

- Informationen kring e-förslag är tydlig / mycket tydlig. ✓
- Enkelt att använda e-tjänsten och skicka in ett förslag. ✓
- Alla är positiva till att skicka in ytterligare förslag. ✓

- Återkopplingen skulle kunna förbättras. ✗
- Processen upplevs som lång. ✗
- Svårt att hitta till sidan med publicerade förslag. ✗

Urval av frågor till förtroendevalda

- Hur väl insatt är du i processen kring e-förslag?
- Hur viktig är e-förslag som kanal för medborgardialog?
- Bidrar e-förslag till ökad delaktighet från medborgarna?
- Positivt, risker/utmaningar, förbättringsförslag?

Sammanfattning av svar

- Enkelt för medborgare att skicka in förslag.
- Snabb inblick i vad medborgare tycker är intressant.
- Omröstning visar förslaget relevans och förankring.

- Minskat intresse över tid ger färre som röstar.
- Risk att utesluta medborgare som inte är digitala.
- Lång handläggningstid.

Våra åtgärder

Enklare att hitta

 SALA
KOMMUN

Hej, vad letar du efter?

Populärt på sala.se

- [Schoolsoft - Inloggning](#)
- [Lediga jobb i kommunen](#)
- [Självservice](#)
- [E-förslag - Anmälan](#)**
- [Mina sidor - Inloggning](#)

Hej, vad kan vi hjälpa dig med?

Självservice

🕒 Publicerad 2026-01-20 🔄 Uppdaterad 2026-01-20 08:19

Sala kommun, [Sala kommun](#)

✉ [Kontakta](#) 🖨 [Skriv ut](#)

[Mina sidor - Inloggning >](#)

[Schoolsoft - Inloggning >](#)

[e-förslag - Anmälan >](#)

[Synpunkt, klagomål, beröm - Anmälan >](#)

Tydligare självservice-sida

Självservice

e-förslag - Anmälan

Publicerad 2025-10-03 Uppdaterad 2025-12-22 08:40

Sala kommun, [Kommunledningskontoret](#)

E-tjänst: E-förslag - Anmälan

Rösta på aktuella förslag

Vanliga frågor och svar

[Vad händer med mitt förslag när jag har skickat in det?](#)

[Vad får mitt förslag handla om?](#)

[Finns det något som mitt förslag inte får handla om?](#)

[Varför måste jag logga in med e-legitimation?](#)

[Vad är det för skillnad mellan e-förslag, synpunkter och felanmälningar?](#)

[Vad händer med förslag som får mindre än 30 röster?](#)

[Hur stänger jag av de notiser som skickas till mig när andra röstar på mitt förslag?](#)

[Hur lång tid tar det innan jag får besked?](#)

Tydligare återkoppling

Hej!

Ditt förslag har fått 30 röster eller mer och kommer därför att gå vidare till politisk beredning. Hanteringen av ditt ärende kommer nu att se ut så här:

1. Ditt ärende kommer att skickas ut för besvarande till de verksamheter som berörs. Det innebär att verksamheterna får möjlighet att svara på förslaget. I vissa fall går även ditt förslag vidare till ansvarig nämnd.
2. Svaren sammanställs och behandlas sedan på kommunstyrelsen och därefter i kommunfullmäktige.
3. Kommunfullmäktige fattar sedan ett beslut om ditt ärende.

Det tar ofta 6-12 månader att få besked.

Hej!

Ditt förslag kräver ingen politisk hantering och behöver därför inte genomgå någon omröstning. Vi har skickat vidare ditt förslag till ENHET X som ansvarar för frågan. De kommer att återkoppla till dig och ge besked om förslaget går att genomföra eller inte.

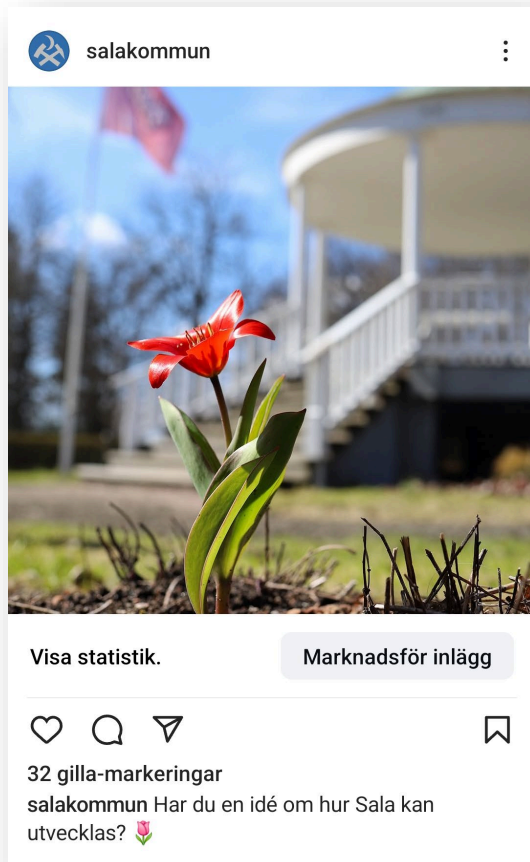
Hej,

Ditt förslag har nu granskats, fått diarienummer XXXXX och gått vidare till omröstning. Diarienumret kan du alltid hänvisa till om du har någon fråga kring ditt förslag.

Förslaget har publicerats på sala.se där du och andra kan rösta på det. Förslaget går att rösta på under en period på 60 dagar. Du kan samla röster till förslaget genom att dela det i sociala medier. Om ditt förslag får 30 röster eller mer lyfts det för behandling av dina förtroendevalda. Du får besked på Mina sidor när ett beslut har fattats om ditt ärende kommer kunna genomföras eller inte.

Du hittar ditt förslag här: www.sala.se/e-forslag-omrostning

Återkommande inlägg sociala medier

Åtgärder

Tidigare remiss för förslag som har fått 30 röster innan tidsfristen har passerats.

Sök:

Rubrik	Röstning pågår till	Antal röster	Röstat
Förslag A	2026-02-15	0	Du har ej röstat
Förslag B	2026-03-24	33	Du har ej röstat

Visar 1 till 2 av 2 förslag Visa förslag Föregående Nästa

[Visa arkiverade förslag](#)

Tack för oss!

KS § 123 Utredning om att införa e-förslag

INLEDNING

Vid kommunfullmäktiges presidieberedning den 16 mars 2023, § 23, beslutades att i samband med revidering av Arbetsordning för kommunfullmäktige ersätta medborgarförslag med e-förslag.

Kanslienheten har tillsammans med kommunikationsenheten tagit fram ett förslag.

Ett e-förslag är en kort fråga, önskan om åtgärd eller information från en medborgare till kommunen eller regionen.

Människor kan på en webbplats skapa, underteckna, kommentera och dela e-förslag med andra genom dator, smartphone eller surfplatta. E-förslaget kan beskrivas som ett verktyg där användarna uppmärksammar och söker stöd för specifika sakfrågor, påvisar befintliga orättvisor eller föreslår konkreta politiska åtgärder.

E-förslag ersätter möjligheten att lämna medborgarförslag och ska därför inte förväxlas med den möjlighet till medborgarförslag som regleras i kommunallagen.

Projektet har valt att jobba mot kommunfullmäktiges utvecklingsmål och målområde: Ett tryggt och rättvist Sala. Införandet av e-förslag kommer att utvärderas utifrån målområde och utvecklingsmål.

Målområdet innebär att alla kommunmedborgare ska ha lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter.

12 månader efter införandet av e-förslag ska en uppföljning genomföras.

Beslutsunderlag

Bilaga KS 2023.3004, missiv

Bilaga KS 2023.3003, utredning om att införa e-förslag

Protokollsutdrag KFPD § 60, 2023-08-17

Protokollsutdrag DB § 21, 2023-08-17

Ledningsutskottets beslut § 106, 2023-08-30

Yrkanden

Amanda Lindblad (S) yrkar

bifall till ledningsutskottets förslag att kommunstyrelsen beslutar att godkänna utredningen om att införa e-förslag i enlighet med Bilaga KS 2023.3003, samt

att hänskjuta vidare hantering till arbetet med framtagande av reviderad Arbetsordning för kommunfullmäktige.

Beslutsgång

Ordföranden ställer ledningsutskottets förslag mot avslag och finner ledningsutskottets förslag bifallet.

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Fortsättning § 123

BESLUT

Kommunstyrelsen beslutar

att godkänna utredningen om att införa e-förslag i enlighet med Bilaga KS 2023.3003, samt

att hänskjuta vidare hantering till arbetet med framtagande av reviderad Arbetsordning för kommunfullmäktige.

Skickas till
Demokratiberedningen
Kommunjurist

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § Nr Översyn av samtliga bidrag som hanteras av kommunstyrelsen
samt plan för strukturerad hantering

INLEDNING

Kommunstyrelsen beslutade vid sitt sammanträde, den 9 april 2025, § 51, att uppdra kommunledningskontoret att genomföra en översyn av samtliga bidrag som hanteras av kommunstyrelsen samt presentera en plan för strukturerad hantering av dessa.

En genomgång av befintliga bidrag som beslutas om av kommunstyrelsen har genomförts och ett förslag till framtida hantering har framtagits. Samtliga bidrag redovisas i bilaga *översyn av samtliga bidrag som beslutats om av kommunstyrelsen*. Förslag till framtida hantering redovisas i bilaga *plan för strukturerad hantering av kommunstyrelsens bidrag*.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet medför att kommunstyrelsens kostnader för vissa bidrag upphör, medan övriga kostnader flyttas till den nämnd som enligt gällande reglemente har det huvudsakliga ansvaret.

Beslutsunderlag

KS 2026.595 – Missiv och tjänsteskrivelse

Ärendet föredras av stabschef Arminé Kanakanian.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att godkänna föreslagna ändringar i plan för strukturerad hantering av kommunstyrelsens bidrag, i enlighet med bilaga KS 2026.595.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att xxx föreslagna ändringar i plan för strukturerad hantering av kommunstyrelsens bidrag, i enlighet med bilaga KS 2026.595.

Erik Hamrin (M) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Kommunledningskontoret
Arminé Kanakanian
Stf kommundirektör/stabschef

MISSIV

Översyn av samtliga bidrag som hanteras av kommunstyrelsen samt plan för strukturerad hantering

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Kommunstyrelsen beslutade vid sitt sammanträde, den 9 april 2025, 51§, att uppdra kommunledningskontoret att genomföra en översyn av samtliga bidrag som hanteras av kommunstyrelsen samt presentera en plan för strukturerad hantering av dessa.

En genomgång av befintliga bidrag som beslutas om av kommunstyrelsen har genomförts och ett förslag till framtida hantering har framtagits. Samtliga bidrag redovisas i bilaga Översyn av samtliga bidrag som beslutats om av kommunstyrelsen. Förslag till framtida hantering redovisas i bilaga Plan för strukturerad hantering av KS bidrag.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet medför att kommunstyrelsens kostnader för vissa bidrag upphör, medan övriga kostnader flyttas till den nämnd som enligt gällande reglemente har det huvudsakliga ansvaret.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att kommunstyrelsens ledningsutskott föreslår kommunstyrelsen att besluta om föreslagna ändringar i Plan för strukturerad hantering av KS bidrag.

Bilagor:

- 1 Översyn av samtliga bidrag som beslutats om av kommunstyrelsen
- 2 Plan för strukturerad hantering av KS bidrag

Bilaga 1 Översyn av samtliga bidrag som beslutats om av kommunstyrelsen

MOTTAGARE	BELOPP
Brottsofferjouren	137 118
BRIS	47 000
Arkiv Västmanland	66 000
Radio Sala	10 000
Sala Blåsorkester	35 000
BUFFF	60 000
Väsby Kungsgård	306 834
Svartådalens natur och kultur posthagen	250 000
Nedre Dalälvens Utvecklings AB myggbekämpning	843 885
Nedre Dalälvens intresseförening	60 100
Nedre Dalälven Leader	302 672
Föreningen Norden	12 000
Vävstugan i Möklinta	87 600
Förbundet Agenda 2030	48 081
Totalt:	2 266 290

Bilaga 2 Plan för strukturerad hantering av KS bidrag

MOTTAGARE	BELOPP	FÖRSLAG
Brottsofferjouren	137 118	Budgetram 2027 – avtal upprättas
BRIS	47 000	Budgetram 2027 – avtal upprättas
Arkiv Västmanland	66 000	Kanslienheten
<i>Sala Blåsorkester</i>	<i>35 000</i>	<i>Ansökningar hanteras av Kultur- och fritidsnämnden fr.o.m. 2026</i>
BUFFF	60 000	Budgetram 2027 – avtal upprättas
<i>Väsby Kungsgård</i>	<i>306 834</i>	Enligt löpande avtal, inom ram
Svartådalens natur och kultur posthagen	250 000	Beslut om bidrag för åren 2024-2026.
Nedre Dalälvens Utvecklings AB myggbekämpning	843 885	Budgetram 2027 – avtal upprättas
<i>Nedre Dalälvens intresseförening</i>	<i>60 100</i>	<i>Avtal går ut 2026-12-31</i>
Nedre Dalälven Leader	302 672	Budgetram 2026- avtal gäller t o m 2027-12-31
<i>Föreningen Norden</i>	<i>12 000</i>	KS-beslut avseende fortsatt deltagande
<i>Vävstugan i Möklinta</i>	<i>87 600</i>	<i>Ansökningar hanteras av Kultur- och fritidsnämnden fr.o.m. 2026</i>
Förbundet Agenda 2030	48 081	Budgetram 2027
Totalt:	2 266 290	
<i>Belopp som ej kommer att hanteras av KS framöver</i>	499 534	

pdddddd

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

KSLU § 43 Antagande av nya artiklar gällande CEMR

INLEDNING

CEMR-deklarationen är ett verktyg för att integrera jämställdhetsperspektivet i kommunens styrning och verksamhet. Sala kommun undertecknade deklarationen 2013 och åtog sig därmed att arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män inom samtliga verksamheter. Deklarationen uppdaterades 2022 och omfattar nu ytterligare nio artiklar som berör aktuella samhällsutmaningar såsom hållbar utveckling, trygghet, hälsa och krisberedskap.

För att fortsatt leva upp till sitt åtagande föreslås att Sala kommun undertecknar de nya artiklarna. Arbetet föreslås inledningsvis koncentreras till artiklarna 31, 33, 37 och 39, där kommunen redan bedriver relevant verksamhet och där ett tydligare jämställdhetsperspektiv bedöms ge mervärde. För att skapa struktur och möjliggöra systematisk uppföljning rekommenderas att en ny handlingsplan för jämställdhet tas fram under 2026.

Medborgardialog föreslås vara en integrerad del av arbetet, både i framtagandet av handlingsplanen och i den löpande uppföljningen, för att säkerställa förankring, delaktighet och relevanta insatser. Arbetet bedöms i huvudsak kunna genomföras inom ordinarie verksamhet, och kompetensutveckling kopplad till CEMR föreslås ingå i kommunens pågående kompetensutvecklingsprojekt.

Ekonomiska konsekvenser

Arbetet med CEMR-deklarationen bedöms i huvudsak kunna genomföras inom ramen för ordinarie verksamhet. Framtagandet av en handlingsplan och uppföljning av arbetet innebär ett visst behov av personella resurser, främst i form av samordning, analys och dialogarbete.

Kompetensutveckling kopplad till CEMR och jämställdhetsintegrering bedöms kunna genomföras och finansieras inom ramen för kommunens pågående kompetensutvecklingsprojekt. Detta minskar behovet av nya ekonomiska medel och skapar goda förutsättningar för att bygga långsiktig kompetens i organisationen.

Beslutsunderlag

KS 2026.603 – Missiv och tjänsteskrivelse

KS 2026.602 - Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå

Ärendet föredras av stabschef Arminé Kanakanian.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktiges beslutar,

1.att anta de nya artiklarna i CEMR-deklarationen,

2.att uppdra till kommunstyrelsen att en handlingsplan för jämställdhet tas fram under 2026, samt

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 43 fortsättning

3.att uppföljning av efterlevnad av CEMR-deklarationen sker en gång per mandatperiod.

Camilla Runerås (S) och Glenn Andersson (S) yrkar bifall till Amanda Lindblads (S) yrkande.

Erik Hamrin (M) yrkar bifall till Amanda Lindblads (S) yrkande i att-sats 2.

Erik Hamrin (M) yrkar avslag till Amanda Lindblads (S) yrkande i att-sats 1.

Erik Hamrin (M) yrkar,
att en uppföljning av kommunens jämställdhetsarbete genomförs årsvis.

Henric Eriksson (SD) yrkar bifall till Erik Hamrins (M) samtliga yrkanden.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot Erik Hamrins (M) yrkanden och finner sitt eget yrkande bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

att anta de nya artiklarna i CEMR-deklarationen,
att uppdra till kommunstyrelsen att en handlingsplan för jämställdhet tas fram under 2026, samt
att uppföljning av efterlevnad av CEMR-deklarationen sker en gång per mandatperiod.

Reservation

Erik Hamrin (M) och Henrik Eriksson (SD) reserverar sig till förmån för Erik Hamrins (M) yrkande och inkommer med skriftlig reservation:

” Vi reserverar oss mot beslutet att ansluta Sala kommun till de nya artiklarna i CEMR-deklarationen. Det riskerar att återigen förvandla det som borde vara ett aktivt jämställdhetsarbete till en signalpolitisk show för att vissa förtroendevalda ska få några extra minuter i rampljuset.

Självklart ska Sala kommun bedriva ett aktivt och systematiskt jämställdhetsarbete. Läser man handlingarna så framgår det ju att mycket redan görs. Inte så konstigt egentligen, förutom att det är en gemensam önskan bland alla politiska partier så är det även vår skyldighet enligt svensk lag, i linje med de nationella målen och dessutom en del Sala kommuns ansvar som arbetsgivare och samhällsaktör.

Så det handlar inte om huruvida jämställdhetsarbete är viktigt, utan om att vi anser att kommunen istället borde lägga sitt krut på att organisera arbetet för att få bästa möjliga effekt.

Anslutningen till CEMR främst innebär ytterligare ett övergripande ramverk med omfattande process- och rapporteringskrav, men utan

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 43 fortsättning

tydligt påvisat mervärde för kommunens kärnverksamheter. Som sagt så visar tjänsteskrivelsen att vi redan arbetar inom de aktuella områdena och att genomförandet i huvudsak ska ske inom ordinarie verksamhet. Det framgår inte vilka konkreta förbättringar för invånare eller medarbetare som följer av att ytterligare artiklar undertecknas.

Som vanligt när det kommer till stora EU-gemensamma "överenskommelser" så präglas allt av värdeord som 'upplevelser' och 'perspektiv' snarare än ansvar, åtgärder och uppföljning. Risken är att fokus förskjuts från praktiskt genomförande till en massa möten för att diskutera definitioner, istället för att göra jobbet.

Så vill inte vi ha det. Vi vill ha resultat, inte prat. Sala kommun borde därför istället ta fram en egen handlingsplan, förankrad i kommunens ordinarie styrning, budget och uppföljning.

På så sätt kan kommunen ta fram en handlingsplan som är anpassad till våra egna behov och förutsättningar, utan att binda oss till externa formuleringar eller skapa onödiga parallella strukturer.

Just parallella strukturer är särskilt anmärkningsvärt i detta ärende. Varken tjänsteskrivelsen eller beslutet nämner det länsgemensamma samarbetet Ett Jämställt Västmanland, som Sala kommun anslöt sig till 2021 för att tillsammans med regionala aktörer driva ett strukturerat jämställdhetsarbete nära verksamheten. Antingen har styret glömt att denna lokala samverkansarena finns eller så väljer man att bortse från den till förmån för en mer avlägsen EU-ram.

Vi beklagar att vårt förslag avvisades. Vi menar att jämställdhetsarbetet stärks genom tydligt ansvar, uppföljning och resultat — inte genom att ansluta sig till ytterligare internationella deklARATIONER vars huvudsakliga effekt riskerar att bli administrativ snarare än verksamhetsmässig.

Det finns bättre sätt för politiker att skapa sig tid i strålkastarljuset."

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Kommunledningskontoret, Stab KLK
Arminé Kanakanian
Stabschef

MISSIV

Antagande av nya artiklar i CEMR-deklarationen

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

CEMR-deklarationen är ett verktyg för att integrera jämställdhetsperspektivet i kommunens styrning och verksamhet. Sala kommun undertecknade deklarationen 2013 och åtog sig därmed att arbeta för jämställdhet mellan kvinnor och män inom samtliga verksamheter. Deklarationen uppdaterades 2022 och omfattar nu ytterligare nio artiklar som berör aktuella samhällsutmaningar såsom hållbar utveckling, trygghet, hälsa och krisberedskap.

För att fortsatt leva upp till sitt åtagande föreslås att Sala kommun undertecknar de nya artiklarna. Arbetet föreslås inledningsvis koncentreras till artiklarna 31, 33, 37 och 39, där kommunen redan bedriver relevant verksamhet och där ett tydligare jämställdhetsperspektiv bedöms ge mervärde. För att skapa struktur och möjliggöra systematisk uppföljning rekommenderas att en ny handlingsplan för jämställdhet tas fram under 2026.

Medborgardialog föreslås vara en integrerad del av arbetet, både i framtagandet av handlingsplanen och i den löpande uppföljningen, för att säkerställa förankring, delaktighet och relevanta insatser. Arbetet bedöms i huvudsak kunna genomföras inom ordinarie verksamhet, och kompetensutveckling kopplad till CEMR föreslås ingå i kommunens pågående kompetensutvecklingsprojekt.

Ekonomiska konsekvenser

Arbetet med CEMR-deklarationen bedöms i huvudsak kunna genomföras inom ramen för ordinarie verksamhet. Framtagandet av en handlingsplan och uppföljning av arbetet innebär ett visst behov av personella resurser, främst i form av samordning, analys och dialogarbete.

Kompetensutveckling kopplad till CEMR och jämställdhetsintegrering bedöms kunna genomföras och finansieras inom ramen för kommunens pågående kompetensutvecklingsprojekt. Detta minskar behovet av nya ekonomiska medel och skapar goda förutsättningar för att bygga långsiktig kompetens i organisationen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kommunstyrelsens ledningsutskott föreslår kommunstyrelsen att hemställa kommunfullmäktige

att anta de nya artiklarna i CEMR-deklarationen,

att uppdra till kommundirektören att en handlingsplan för jämställdhet tas fram under 2026, samt

att uppföljning av efterlevnad av CEMR-deklarationen sker en gång per mandatperiod.

Bilagor:

- 1 Tjänsteskrivelse
- 2 Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå
- 3

TJÄNSTESKRIVELSE

Antagande av nya artiklar i CEMR-deklarationen

BAKGRUND

Sala kommun har genom undertecknandet av CEMR-deklarationen tagit ett långsiktigt och tydligt ställningstagande för jämställdhet mellan kvinnor och män. Den uppdaterade deklarationen innebär ett fördjupat åtagande som svarar mot aktuella samhällsutmaningar såsom hållbar utveckling, trygghet, digitalisering och krisberedskap. Genom att underteckna de nya artiklarna och tydliggöra hur arbetet ska prioriteras, följas upp och förankras hos invånarna skapas bättre förutsättningar för ett systematiskt, långsiktigt och verksamhetsnära jämställdhetsarbete i Sala kommun.

Den europeiska deklarationen för jämställdhet på lokal och regional nivå, CEMR-deklarationen, är ett verktyg för kommuner och regioner som vill integrera jämställdhetsperspektivet i styrning, beslutsfattande och daglig verksamhet. Deklarationen antogs 2006 och uppdaterades 2022 för att spegla nya samhällsutmaningar och utvecklingsområden. Den svenska översättningen färdigställdes i slutet av 2023 och antogs av Sveriges Kommuner och Regioner den 26 januari 2024.

Sala kommun undertecknade CEMR-deklarationen i april 2013. En handlingsplan för jämställdhet togs fram 2017 och följdes upp 2020 genom en redovisning av genomförda och ej genomförda aktiviteter. Uppföljningen visade att flera insatser hade genomförts samt att det fanns behov av att vidareutveckla arbetet genom en tydligare koppling till ordinarie styr- och uppföljningsprocesser och ett mer långsiktigt arbetssätt. Därefter har jämställdhetsrelaterade frågor fortsatt att hanteras inom kommunens olika verksamheter och kontor som en del av ordinarie uppdrag och utvecklingsarbete, även om arbetet inte har samlats i en gemensam kommunövergripande struktur kopplad till CEMR-deklarationen.

Genom undertecknandet av deklarationen har Sala kommun offentligt åtagit sig att integrera jämställdhetsperspektivet i samtliga verksamhetsområden samt att redovisa detta arbete inom ramen för kommunens ordinarie uppföljningssystem, exempelvis i årsredovisning och verksamhetsberättelser.

ÄRENDEBESKRIVNING

I samband med revideringen av CEMR-deklarationen har nio nya artiklar tillkommit. För att Sala kommun fortsatt ska leva upp till sitt åtagande behöver även dessa artiklar undertecknas och integreras i kommunens arbete.

De nya artiklarna är följande

Artikel 31 – Hållbar utveckling för en hållbar framtid

Artikel 32 – Cybervåld

Artikel 33 – Våld mot förtroendevalda kvinnor och personal

Artikel 34 – Intersektionalitet och mångfald

Artikel 35 – Flexibla arbetsplatser

Artikel 36 – Digitalisering och digital delaktighet

Artikel 37 – Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

Artikel 38 – Klimatförändringar och rätten till en hälsosam miljö

Artikel 39 – Krishantering och civil beredskap

Bedömningen är att Sala kommun redan arbetar med flera av dessa områden, men att arbetet inte alltid sker med ett uttalat jämställdhetsperspektiv eller med CEMR-deklarationen som ram. För att skapa tydlighet, fokus och genomförbarhet föreslås att kommunen inledningsvis koncentrerar arbetet till artiklarna 31, 33, 37 och 39.

Medborgardialog och delaktighet i CEMR-arbetet

Medborgardialog bedöms vara ett centralt verktyg för att uppfylla CEMR-deklarationens intentioner och för att säkerställa att jämställdhetsarbetet utgår från invånarnas faktiska behov, erfarenheter och livsvillkor. Genom dialog stärks delaktigheten och legitimiteten i kommunens prioriteringar, samtidigt som underlag skapas för mer relevanta insatser. I samband med framtagandet av en handlingsplan och i den löpande uppföljningen finns möjligheter att bygga upp mer strukturerade arbetssätt för medborgardialog, anpassade till olika målgrupper och frågeområden, i syfte att stärka delaktighet, förankring och kvalitet i jämställdhetsarbetet.

Medborgardialogen bör utformas så att den når brett, men också riktas för att fånga upp grupper som annars riskerar att inte komma till tals. Det gäller exempelvis unga, äldre, personer med funktionsnedsättning, personer med svagare digital tillgång, samt personer som upplever otrygghet eller utsatthet. Dialogen kan genomföras på flera sätt och kombineras för att ge ett robust underlag. Exempelvis kan invånarenkäter, riktade fokusgrupper, öppna dialogmöten, tematiska workshops och digitala dialogkanaler användas. Samverkan med civilsamhälle, föreningsliv och andra lokala aktörer kan bidra till att nå fler och skapa en mer inkluderande process genom Sala kommuns arbete inom LÖK – lokal överenskommelse om samverkan mellan civilsamhället i Sala och Sala kommun.

Medborgardialog kopplad till prioriterade artiklar

Artikel 31, hållbar utveckling för en hållbar framtid, kan stärkas genom medborgardialog som synliggör hur olika grupper upplever tillgång till service, offentliga miljöer, kollektivtrafiknära lägen, fritidsutbud och möjligheter till inflytande. Dialogen kan ge underlag till hur kommunens utvecklingsarbete och resursfördelning påverkar kvinnor och män olika och bidra till mer jämlika och hållbara lösningar.

Artikel 33, våld mot förtroendevalda kvinnor och personal, kan utvecklas genom dialog med både medarbetare och invånare om upplevelser av hot, hat, trakasserier och otrygghet, särskilt i situationer där kön och könsroller påverkar utsatthet. Dialogen kan även omfatta hur kommunen uppfattas agera vid incidenter, vilka stödbehov som finns och hur förebyggande arbete kan stärkas. Detta kan i sin tur ge underlag för att förbättra rutiner, kommunikation, stödinsatser och utbildning.

Artikel 37, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, kan stödjas genom dialog i verksamheter där kommunen möter unga och andra grupper, exempelvis i skola och omsorg, samt genom riktade samtal i samverkan med civilsamhälle. Dialogen kan synliggöra upplevelser av bemötande, tillgänglighet till information och stöd, samt behov av normmedveten kommunikation. Detta skapar bättre förutsättningar för att utveckla insatser som stärker trygghet, kunskap och hälsa.

Artikel 39, krishantering och civil beredskap, kan stärkas genom medborgardialog som undersöker hur olika grupper tar del av information, vilka hinder som finns för att förbereda sig, samt hur oro och trygghet upplevs vid samhällsstörningar. Dialogen kan användas för att förbättra kriskommunikation så att den når olika målgrupper, för att stärka inkluderingen i beredskapsplanering och för att utveckla stöd till grupper med särskilda behov.

Handlingsplan och konkret genomförande i Sala kommun

För att stärka genomförandet av CEMR-deklarationen och skapa struktur i arbetet rekommenderas att en ny handlingsplan för jämställdhet tas fram under 2026. Handlingsplanen bör tydliggöra mål, ansvar och uppföljning samt kopplas till Agenda 2030 och kommunens övriga styrdokument. Arbetet bör organiseras så att berörda kontor involveras i framtagande och genomförande, med en gemensam samordning och tydlig koppling till ordinarie verksamhetsplanering. Medborgardialogen bör ingå som en integrerad del av arbetet, både i analysfasen, vid prioriteringar och i återkommande uppföljning.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet?	JA ☒	NEJ ☐
Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre?	JA ☒	NEJ ☐
Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas?	JA ☒	NEJ ☐
Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen?	JA ☐	NEJ ☒
Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt?	JA ☒	NEJ ☐
Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"?	JA ☒	NEJ ☐

Landsbygdsperspektivet

Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden?	JA ☐	NEJ ☒
Vid JA hur bedömer ni att beslutet påverkar:		
Att det blir svårare att bo på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det blir fler jobb på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐
Att det minskar tillgången till god service på landsbygden?	JA ☐	NEJ ☐

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet?	JA ☐	NEJ ☒
Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats?	JA ☒	NEJ ☐
Kan beslutet utestänga någon från samhället?	JA ☐	NEJ ☒
Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?	JA ☒	NEJ ☐
Om NEJ – varför inte?		

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

European Charter for Equality

DEN EUROPEISKA DEKLARATIONEN FÖR JÄMSTÄLLDHET MELLAN KVINNOR OCH MÄN PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ

Council of European Municipalities and Regions (CEMR)

Antagen av CEMR:s Policy Committee 2006
Uppdaterad av CEMR:s Policy Committee 2022

© 2022 - CCRE CEMR

Kontakt: charter@ccre-cemr.org

DEN EUROPEISKA DEKLARATIONEN FÖR JÄMSTÄLLDHET MELLAN KVINNOR OCH MÄN PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ

En deklARATION som uttrycker europeiska kommuners och regioners åtagande att använda sina befogenheter och partnerskap för att uppnå jämställdhet för sina invånare

INLEDNING

Den europeiska deklARATIONEN för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå riktar sig till Europas kommuner och regioner som bjuds in att underteckna deklARATIONEN och därigenom offentligt ta ställning för principen om jämställdhet¹ och inom sina verksamhetsområden genomföra de åtaganden som anges i deklARATIONEN.

För att inleda arbetet med att genomföra dessa åtaganden, förbinder sig varje undertecknare att upprätta en handlingsplan för jämställdhet som anger vilka prioriteringar, åtgärder och resurser som avsätts för genomförandet.

Vidare förbinder sig varje undertecknare att samarbeta med alla institutioner och organisationer inom sin kommun eller region i syfte att främja att verklig jämställdhet uppnås i praktiken.

DeklARATIONEN har utarbetats som en del i ett projekt som genomfördes av de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation *Council of European Municipalities and Regions (CEMR)* 2005–2006, tillsammans med dess medlemmar och samarbetsparter (se Medverkande). Projektet fick stöd av Europeiska kommissionen genom dess femte handlingsprogram för jämställdhet.

År 2011–2012 skapades, tack vare ett generöst stöd från Sveriges regering via Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), ett onlineobservatorium² som syftar till att hjälpa undertecknare att fullgöra sina åtaganden genom att tillhandahålla information, vägledning och goda exempel inom de sakområden som deklARATIONEN omfattar.

År 2014–2015 utvecklades och testades en uppsättning indikatorer avsedda som hjälp för att följa upp och utvärdera

genomförandet av deklARATIONEN. Detta skedde inom ramen för ett pilotprojekt som stöddes av Europeiska kommissionen.

År 2021 tog CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*) initiativet till att granska och vid behov uppdatera deklARATIONEN. Kommitténs slutsats efter granskningen var att det fanns anledning att föreslå ändringar i deklARATIONEN i syfte att:

- förbättra språket i deklARATIONEN och göra ändringar av redaktionell karaktär
- tydliggöra och stärka det intersektionella perspektivet³ i hela deklARATIONEN, men med ett bibehållet fokus på "alltid kön, aldrig bara kön" som vägledande princip
- göra några innehållsmässiga tillägg i form av nya artiklar i ett separat avsnitt, bland annat om behovet av en jämställdhetsdimension i krishantering och civil beredskap samt att tillämpa ett jämställdhetsperspektiv på den snabba internetutvecklingen och digitaliseringen.

Ett avsnitt med nya tillagda artiklar finns på sidan 28. Befintliga undertecknare av deklARATIONEN bjuds in att ansluta sig till och ratificera dessa tillägg och ta med dessa nya åtaganden i sitt arbete med att genomföra CEMR-deklARATIONEN för jämställdhet. Från och med 2023 åtar sig nya undertecknare självfallet att leva upp till både den ursprungliga deklARATIONEN och 2022 års tillägg.

Dessa uppdateringar och tillägg 2022 har genomförts med stöd från Europeiska unionen genom programmet för medborgare, jämlikhet, rättigheter och värden.

1 I engelskan används uttryck som "gender equality" och "equality between women and men" för att beteckna jämlikhet mellan könen. Svenskan har dock ett särskilt ord, jämställdhet, som avser just jämlikhet mellan kvinnor och män och som därför används i denna översättning.

2 www.charter-equality.eu

3 Intersektionalitet handlar om att varken gruppen kvinnor eller gruppen män är enhetliga och att olika diskrimineringsgrunder och maktordningar kan påverka och även förstärka varandra.

BAKGRUND

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en grundläggande rättighet för alla och ett omistligt värde i en demokrati. För att det ska förverkligas är det inte bara nödvändigt att det rättsligt erkänns, utan också att det tillämpas effektivt på alla områden, såväl politiska och ekonomiska som sociala och kulturella.

Trots talrika exempel på formellt erkännande och uppnådda framsteg, existerar jämställdhet ännu inte i verkligheten. Kvinnor och män har i praktiken inte samma rättigheter. Sociala, politiska, ekonomiska och kulturella ojämlikheter mellan könen lever kvar, till exempel i form av löneskillnader och politisk underrepresentation.

Dessa ojämlikheter beror på sociala konstruktioner rotade i en mängd stereotypa föreställningar om kön som reproduceras inom familjen, skolan, kulturlivet, medierna, arbetslivet och samhällsorganisationen. Det finns många områden där det är möjligt att agera genom att anta nya förhållningssätt och genomföra strukturella förändringar.

Jämställdhet och Europeiska unionens styrning

Jämställdhet mellan kvinnor och män är en av Europeiska unionens och Europeiska ekonomiska samarbetsområdets grundprinciper. Detta kan spåras tillbaka till 1957 då principen om lika lön för lika arbete skrevs in i Romfördraget.

Genom sin närhet till befolkningens vardagsliv, utgör kommuner och regioner de politiska nivåer som har bäst förutsättningar att motverka att ojämställdhet reproduceras och sprids och att främja ett verkligt jämställt samhälle. Genom

sina befogenheter och samarbeten med alla typer av aktörer på lokal nivå, kan de vidta konkreta åtgärder för att främja jämställdhet.

Utöver detta är subsidiaritetsprincipen⁴ särskilt viktig för förverkligandet av kvinnors och mäns rätt till jämställdhet. Denna princip gäller på alla politiska nivåer: den europeiska, den nationella, den regionala och den lokala. Oaktat skillnader i ansvarsområden mellan Europas kommuner och regioner, kan och bör alla spela en konstruktiv roll för att främja jämställdhet i praktiken på sätt som påverkar invånarnas vardagsliv positivt.

Nära kopplad till subsidiaritetsprincipen är principen om kommunal och regional självstyrelse. Europarådets konvention om kommunal självstyrelse från 1985, som har undertecknats och ratificerats av det stora flertalet europeiska stater, betonar ”kommunernas rätt och möjlighet att inom lagens gränser reglera och sköta en väsentlig del av de offentliga angelägenheterna på eget ansvar och i den lokala befolkningens intresse”. Att genomföra och främja rätten till jämställdhet måste ses som en väsentlig aspekt av begreppet kommunal självstyrelse.

Den lokala och regionala demokratin måste utgöra utgångspunkt för lämpliga avvägningar vid beslut om grundläggande, konkreta aspekter av människors vardagsliv såsom boende, säkerhet, kollektivtrafik, arbetsliv och hälsa.

Genom att säkerställa att kvinnor fullt ut deltar i utvecklingen och genomförandet av den lokala och regionala politiken, garanteras även att deras livserfarenheter, kunskaper och kreativitet tillvaratas istället för att slösas bort.

⁴ Detta är, i enlighet med artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen, principen enligt vilken EU inte agerar (utom på områden som faller inom dess exklusiva behörighet) såvida inte detta är mer effektivt än åtgärder på nationell, regional och lokal nivå.

Om vi ska uppnå ett samhälle som bygger på jämställdhet, är det nödvändigt att kommuner och regioner fullt ut integrerar jämställdhetsperspektivet i sin politik, sin organisation och sitt agerande. Verklig jämställdhet är också nyckeln till ekonomisk och social utveckling – inte bara på europeisk eller nationell nivå, utan också i våra kommuner och regioner – i såväl dagens värld som morgondagens.

CEMR och jämställdhet på kommunal/ regional nivå

CEMR och dess jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*)⁵ har aktivt arbetat för jämställdhet på kommunal och regional nivå sedan 1980-talet. Ett av de konkreta verktyg för europeiska kommuner och regioner som arbetet resulterat i är "Den jämställda staden" (*The Town for Equality*) som CEMR lanserade 2005. Genom att lyfta fram goda exempel från olika europeiska städer och kommuner, introducerades i "Den jämställda staden" en första metod för

jämställdhetsintegrering på lokal och regional nivå. Denna deklaration – uppdaterad 2022 – bygger på detta arbete.

Den första CEMR-studien om kvinnorepresentation på lokal nivå publicerades 1998. Den kompletterades i en andra upplaga 2008 och uppdaterades och utvidgades sedan till en granskning av alla nivåer av beslutsfattande i 40 europeiska länder 2019. Även om andelen kvinnliga politiker och ledare har ökat under årens lopp, har varje efterföljande studie också visat på ett angeläget behov av att fortsätta förespråka jämn könsfördelning vad gäller politiskt deltagande, representation och inflytande.

Kommunernas och regionernas betydelse för att främja jämställdhet slogs fast i det internationella kommunförbundet IULA:s⁶ världsdeklaration om kvinnor i kommunerna (*IULA Worldwide Declaration on Women in Local Government*) som antogs 1998. Den nya världsorganisationen *United Cities and Local Governments* (UCLG) fortsätter att ha jämställdhet mellan kvinnor och män som ett av sina prioriterade mål.

⁵ Hette tidigare CEMR:s kommitté med folkvalda kvinnor från kommuner och regioner (*CEMR Committee of women elected representatives of local and regional authorities*).

⁶ Organisationerna *International Union of Local Authorities* och *United Towns Organisation* upplöstes efter en sammanslagning i början av 2000-talet, som gav upphov till den nya organisationen *United Cities and Local Governments*.

FÖRKORTNINGAR

CEMR: *Council of European Municipalities and Regions* (de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation)

EU: Europeiska unionen

IT: Informations- och kommunikationsteknik

INGRESS

De europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation *Council of European Municipalities and Regions* (CEMR), i egenskap av representant för kommuner och regioner i Europa och i samarbete med sina medlemmar och samarbetsparter:

Erinrar om att grundläggande fri- och rättigheter, liksom främjandet av jämställdhet och icke-diskriminering, utgör ett fundament i den Europeiska gemenskapen och unionen och att EU-lagstiftningen har lagt grunden för de framsteg som gjorts i Europa på detta område,

Beaktar de internationella och europeiska rättsliga ramverken för mänskliga rättigheter, jämställdhet och icke-diskriminering, i synnerhet:

- FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna (1948)
- FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (1979)
- FN:s Pekingdeklaration med handlingsplan (1995)
- EU:s rådsrekommendation om en balanserad fördelning mellan kvinnor och män i beslutsprocessen (1996)
- IULA:s världsdeklaration om kvinnor i kommunal och regional förvaltning (1998)
- resolutionerna som antogs vid FN:s generalförsamlings 23:e extra session år 2000 (Peking +5)
- FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet (2000)
- Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet
- Europeiska unionens stadga om de grundläggande

rättigheterna (2000)

- Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (Istanbulkonventionen – antogs 2011)
- FN:s mål för hållbar utveckling, i synnerhet mål 5 (2015)
- Europeiska pelaren för sociala rättigheter (antogs 2017)
- Generation Jämställdhets "*Global Acceleration Plan*" (2021)

Betonar Europarådets viktiga bidrag till främjandet av mänskliga rättigheter, jämställdhet och kommunalt självstyre,

Betänker att en förutsättning för att uppnå jämställdhet är att det finns en vilja att vidta åtgärder ur tre sammanlänkade aspekter, nämligen: att avskaffa direkt ojämställdhet, att avskaffa indirekt ojämställdhet och att utveckla jämställda och demokratiska politiska, rättsliga och sociala strukturer,

Beklagar den alltjämt rådande skillnaden mellan jämställdhet *de jure* och jämställdhet i praktiken,

Framhåller att kommuner och regioner i Europa spelar och bör spela en avgörande roll för sina medborgare och invånare när det gäller att garantera den grundläggande rätten till jämställdhet – utan diskriminering – för alla kvinnor och män, inom alla områden som kommuner och regioner ansvarar för,

Anser att ett jämlikt deltagande, representation och inflytande för kvinnor och män i beslutsprocesser och i ledande befattningar är nödvändigt för demokrati, ekonomisk utveckling och hållbar utveckling,

har utarbetat denna europeiska deklaration för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå och välkomnar härmed Europas kommuner och regioner att underteckna den och genomföra dess åtaganden.

DEL I

Principer

Undertecknarna av denna deklaration om jämställdhet på lokal och regional nivå förklarar följande grundläggande principer vara drivkrafter för att vidta åtgärder:

1. Jämställdhet är en grundläggande rättighet

Kommuner och regioner ska förverkliga denna rättighet inom alla sina ansvarsområden. Detta omfattar även skyldigheten att avskaffa alla former av diskriminering, såväl direkta som indirekta.

2. För att åstadkomma jämställdhet mellan kvinnor och män måste flera multipla och intersektionella former av diskriminering och missgynnande bekämpas

För att uppnå jämställdhet måste jämställdhetsarbetet på ett samlat, systemiskt och strukturellt sätt ta hänsyn till och beakta hur jämställdhet och kön samspelar med andra faktorer såsom ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning.⁷

3. En jämn fördelning av kvinnor och män i beslutsprocessen är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle

För att målet om jämställdhet ska förverkligas krävs att kommuner och regioner vidtar alla lämpliga åtgärder och använder anpassade strategier för att främja en jämn fördelning av kvinnor och män på alla nivåer i beslutsprocessen.

4. Att avskaffa stereotypa föreställningar om kön är avgörande för att uppnå jämställdhet

Kommuner och regioner måste främja och arbeta för att avskaffa sådana stereotyper och hinder som utgör orsaker till kvinnors ojämlika ställning och villkor och som bidragit till en ojämlik värdering av kvinnors och mäns bidrag till samhället i politiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt hänseende.

5. Att integrera ett jämställdhetsperspektiv i all kommunal och regional verksamhet är nödvändigt för att skynda på utvecklingen mot jämställdhet

Jämställdhet måste beaktas vid utformningen av politik, metoder och åtgärder som påverkar människors vardag – till exempel genom att genomföra jämställdhetsanalyser⁸,

⁷ Artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna.

⁸ **Jämställdhetsanalys (gender assessment):** "Politiskt verktyg för att granska ett visst politiskt förslag för att upptäcka och bedöma dess olika inverkan eller effekter på kvinnor och män så att ojämställdhet kan åtgärdas innan förslaget godkänns." (Källa: Europarådet [2011]. Konventionen om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet och dess motivering. Europarådets fördragserie nr 210.)

”jämsällldhetsrevisioner”⁹, ”jämsällldhetsintegrering”¹⁰ och ”jämsällldhetsbudgetering”¹¹. I detta sammanhang bör erfarenheterna hos olika grupper av kvinnor på lokal och regional nivå, inklusive deras levnads- och arbetsvillkor, analyseras och beaktas.

6. Lämpligt utformade och tillräckligt finansierade handlingsplaner och insatsprogram är viktiga verktyg för att främja jämsällldhet

Kommuner och regioner ska upprätta handlingsplaner och insatsprogram för jämsällldhet och tillföra tillräckliga ekonomiska och mänskliga resurser för att genomföra dem.

Sammantaget utgör dessa principer grunden för artiklarna i del III nedan.

9 **Jämsällldhetsrevision (gender audit):** ”Bedömning av i vilken utsträckning jämsällldhet på ett effektivt sätt har institutionaliserats i policys, program, organisatoriska strukturer och förehavanden, inbegripet beslutsprocesser, och i tillhörande budgetar.” (Källa: Europarådet – Generaldirektoratet för mänskliga rättigheter och rättsliga frågor [2009]. *Gender Budgeting: Practical Implementation*. Handbok utarbetad av Sheila Quinn.)

10 **Jämsällldhetsintegrering (gender mainstreaming):** ”Att integrera ett jämsällldhetsperspektiv innebär en process där man bedömer följderna för kvinnor och män av planerade åtgärder, inklusive lagstiftning, policys eller program, på alla nivåer och alla områden. Det handlar om en strategi för att göra såväl kvinnors som mäns specifika behov och erfarenheter till en viktig dimension i utformningen, genomförandet och uppföljningen av strategier och program på alla politiska, ekonomiska och samhälleliga områden, så att åtgärderna gagnar kvinnor och män lika mycket och ojämlikheten inte blir bestående. Det yttersta målet är att uppnå jämsällldhet mellan kvinnor och män.” (Källa: Europeiska jämsällldhetsinstitutets ordlista och synonymordbok för jämsällldhet)

11 **Jämsällldhetsbudgetering (gender budgeting):** ”En könsrelaterad budgetanalys i vilken ett jämsällldhetsperspektiv integreras på alla nivåer i budgetprocessen och intäkts- och utgiftsstrukturen anpassas i syfte att främja jämsällldhet.” (Källa: Europarådet, 2009)

DEL II

Genomförande av deklARATIONEN och dess åtaganden

Undertecknaren förbinder sig härmed att genomföra artiklarna i denna deklARATION genom att vidta följande åtgärder:

- (1) Varje undertecknare av denna deklARATION ska, inom en rimlig tidsram från dagen för undertecknandet (som inte ska överskrida två år), utarbeta och anta en handlingsplan för jämställdhet och därefter genomföra den.
- (2) Handlingsplanen ska innehålla en beskrivning av undertecknarens mål och prioriteringar, de åtgärder som ska vidtas och de resurser som ska avsättas för att förverkliga deklARATIONEN och dess åtaganden. Planen ska också innehålla förslag till tidsramar för genomförandet. Om en undertecknare redan har en handlingsplan för jämställdhet, ska planen ses över för att säkerställa att den omfattar de relevanta frågor som tas upp i denna deklARATION, inklusive dem i artiklarna 31–39 som tillkom 2022.
- (3) Varje undertecknare ska samråda brett med relevanta intressenter innan handlingsplanen för jämställdhet antas och ska sedan ge bred spridning åt planen när den har antagits. Undertecknaren ska också regelbundet offentliggöra lägesrapporter om hur genomförandet fortskrider.
- (4) Varje undertecknare ska vid behov revidera sin handlingsplan för jämställdhet och upprätta en ny plan för varje efterföljande period.
- (5) Varje undertecknare förbinder sig i princip att bidra till övervakningen av hur deklARATIONENS genomförande fortskrider genom att dels samarbeta inom ramen för ett utvärderingssystem som använder de indikatorer som utvecklats i detta syfte¹², dels främja ömsesidigt lärande bland kommuner och regioner runt om i Europa vad gäller effektiva metoder för att uppnå ökad jämställdhet inom sina områden. Undertecknarna ska för detta ändamål göra sina handlingsplaner för jämställdhet och annat relevant offentligt material tillgängliga.
- (6) Varje undertecknare ska informera CEMR om att deklARATIONEN har undertecknats, med uppgift om tidpunkt, samt ange en kontaktpunkt för framtida samarbete rörande deklARATIONEN och dess genomförande.

¹² <https://bit.ly/IndicatorToolEN>

DEL III

Demokratiskt ansvar

Artikel 1 – Politiskt åtagande

- (1) Undertecknaren erkänner att jämställdhet mellan kvinnor och män är en nödvändig förutsättning för demokrati och att ett demokratiskt samhälle inte har råd att avvara den mångfald av färdigheter, kunskaper, erfarenheter och kreativitet som kvinnor har. Därför ska undertecknaren se till att kvinnor med olika bakgrund och ålder deltar, är representerade och medverkar på alla nivåer i den politiska och offentliga beslutsprocessen.
- (2) Undertecknaren, såsom demokratiskt valt organ med ansvar för att främja invånarnas och kommunens/regionens välfärd, åtar sig därför att främja och verka för det praktiska genomförandet av denna rättighet inom alla sina verksamhetsområden – utifrån att det är en integrerad del av rollen som demokratisk ledare på lokal och regional nivå, utförare och beställare av tjänster, ansvarig för planering och styrning och som arbetsgivare.

Politisk roll

Artikel 2 – Politisk representation

- (1) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns lika rätt att rösta, att kandidera i allmänna val och att inneha förtroendeuppdrag.
- (2) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns lika rätt att medverka vid utformningen och genomförandet av politiska åtgärder, inneha offentliga uppdrag och utöva alla offentliga funktioner på alla politiska nivåer.
- (3) Undertecknaren erkänner principen om en jämn könsfördelning i alla folkvalda och offentliga beslutande organ.
- (4) Undertecknaren åtar sig att vidta alla rimliga åtgärder för att upprätthålla ovannämnda rättigheter och principer, inklusive att:
 - uppmuntra kvinnor att registrera sig i röstlängden, utöva sin rösträtt och kandidera till offentliga uppdrag
 - uppmuntra politiska partier och grupper att anta och genomföra principen om en jämn fördelning av kvinnor och män
 - i detta syfte uppmuntra politiska partier och grupper att vidta alla lagliga åtgärder, inklusive att där det är lämpligt införa kvotering, för att öka antalet kvinnor som utses till kandidater och har möjlighet att bli valda
 - självreglera sina rutiner och uppförandekoder för att säkerställa att potentiella kandidater och förtroendevalda inte avskräcks av oönskade beteenden och språkbruk eller av trakasserier

- vidta åtgärder för att göra det möjligt för förtroendevalda att förena privatliv, yrkesliv och offentliga uppdrag, till exempel genom att se till att tidsscheman, arbetsformer och tillgången till anhörigvård möjliggör för alla förtroendevalda att delta fullt ut.

(5) Undertecknaren förbinder sig att främja och tillämpa principen om jämn könsfördelning i sina egna beslutande och rådgivande organ och i samband med utnämningar till befattningar i externa organ.

I arbetet med att skapa en jämn fördelning av kvinnor och män ska undertecknaren dock tillämpa ovanstående på ett sätt som inte är mindre gynnsamt för det underrepresenterade könet än den befintliga könsfördelningen.

(6) Vidare åtar sig undertecknaren att se till att ingen offentlig eller politisk befattning, oavsett om den besätts genom utnämning eller val, vare sig i princip eller i praktiken, är förbehållen eller anses vara vikt åt det ena könet på grund av stereotypa uppfattningar.

Artikel 3 – Deltagande i politik och samhällsliv

(1) Undertecknaren instämmer i att medborgarnas rätt att delta i offentliga angelägenheter är en grundläggande demokratisk princip och att kvinnor och män har rätt att delta på lika villkor i sin kommuns/regions styrning och offentliga liv.

(2) Vad gäller olika tillgängliga former för allmänhetens deltagande i lokala samhällsfrågor, såsom rådgivande kommittéer, stadsdelsråd, e-deltagande eller offentliga samråd i planärenden, förbinder sig undertecknaren att se till att dessa i praktiken ger kvinnor och män möjlighet att delta på lika villkor.

I de fall då de befintliga formerna för deltagande inte medger att kvinnor och män deltar på lika villkor, åtar sig undertecknaren att utveckla och pröva nya metoder.

(3) Undertecknaren förbinder sig att främja ett aktivt deltagande av kvinnor och män från alla delar av lokalsamhället, särskilt från minoritetsgrupper som annars kanske skulle stå utanför, i kommunens/regionens politik och samhällsliv.

Artikel 4 – Offentligt åtagande för jämställdhet

(1) Undertecknaren ska, som demokratiskt vald ledare och representant för kommunen/regionen och dess invånare, ta formell ställning för principen om jämställdhet på lokal och regional nivå och ska i det sammanhanget:

- tillkännage att denna deklaration har undertecknats efter att ha debatterats och antagits av kommunens/regionens högsta beslutande organ
- lova att fullgöra sina åtaganden enligt denna deklaration och regelbundet offentliggöra rapporter om hur genomförandet av handlingsplanen för jämställdhet fortskrider, om lämpligt med hjälp av deklarationens verktygslåda med indikatorer som utvecklats i detta syfte
- lova att undertecknaren och dess folkvalda representanter ska iaktta och upprätthålla höga krav på uppförande beträffande jämställdhet.

(2) Undertecknaren ska använda sitt demokratiska mandat för att uppmuntra andra politiska och offentliga institutioner, liksom privata organisationer och civilsamhället, att vidta åtgärder som säkerställer rätten till jämställdhet i praktiken.

Artikel 5 – Arbeta med samarbetsparter för att främja jämställdhet

(1) Undertecknaren förbinder sig att samarbeta med alla sina samarbetsparter – såväl organisationer inom den offentliga och privata sektorn, särskilt arbetsmarknadsparter, som civilsamhällesorganisationer, inklusive kvinnoorganisationer, och andra politiska nivåer – för att främja ökad jämställdhet på alla områden inom kommunen/regionen.

(2) Undertecknaren ska, när det gäller utveckling och översyn av kommunens/regionens handlingsplan för jämställdhet och andra viktiga frågor som rör jämställdhet, samråda med sina samarbetsorganisationer, inklusive arbetsmarknadens parter.

Artikel 6 – Bekämpa stereotyper

- (1) Undertecknaren förbinder sig att bekämpa och i möjligaste mån förhindra fördomar, beteenden och användningen av språkbruk och bilder som har sin grund i föreställningar om att det ena eller andra könet är överlägset eller underlägset eller i stereotypa könsroller.
- (2) I detta syfte ska undertecknaren se till att den egna interna och externa kommunikationen till fullo överensstämmer med detta åtagande och att den främjar positiva exempel och bilder av kvinnor och män.
- (3) Undertecknaren ska också, genom utbildning och på andra sätt, stödja sin personal i att identifiera och motverka omedvetna fördomar, könsstereotypa attityder och beteenden. Även uppförandekoder ska tas fram i detta avseende.
- (4) Undertecknaren ska genomföra aktiviteter och kampanjer för att öka medvetenheten om den manliga inverkan som stereotypa könsnormer kan ha på förverkligandet av jämställdhet.

Artikel 7 – God förvaltning och samråd

- (1) Undertecknaren erkänner kvinnors och mäns rätt att få sina ärenden hanterade lika, opartiskt, rättvist och inom skälig tid, inbegripet
 - rätten att bli hörd innan enskilt beslut som kan gå dem emot fattas
 - myndighetens skyldighet att motivera sina beslut
 - rätten att ta del av relevant information om frågor som berör dem.
- (2) Undertecknaren instämmer i att kvaliteten i besluten inom alla kommunens/regionens ansvarsområden sannolikt förbättras om alla berörda parter ges tillfälle att på ett tidigt stadium delta i samråd och att det är väsentligt att kvinnor och män har såväl lika tillgång till relevant information som lika möjligheter att svara.
- (3) Undertecknaren förbinder sig därför att vidta följande åtgärder om så är påkallat:
 - se till att alla system för att tillhandahålla information beaktar behoven hos olika grupper av kvinnor och män, inklusive varierande tillgång till informations- och kommunikationsteknik
 - i samband med samråd se till att de som annars skulle ha sämst förutsättningar att framföra sina synpunkter kan delta på lika villkor i samrådsprocessen, inklusive genom att vidta tillåtna aktiva åtgärder för att uppnå detta
 - genomföra särskilda samråd för kvinnor där så är lämpligt.

Allmänt ramverk för jämställdhet

Artikel 8 – Allmänt åtagande

- (1) Undertecknaren ska inom alla sina ansvarsområden erkänna, respektera och främja de rättigheter och principer som rör jämställdhet mellan kvinnor och män i all deras mångfald och bekämpa könsdiskriminering och hinder för jämställdhet.
- (2) Åtagandena enligt denna deklaration är tillämpliga endast i den utsträckning som de helt eller delvis faller inom ramen för undertecknarens lagliga befogenheter.

Artikel 9 – Jämställdhetsanalyser

- (1) Undertecknaren förbinder sig att inom vart och ett av sina ansvarsområden låta göra jämställdhetsanalyser i enlighet med denna artikel.
- (2) I detta syfte förbinder sig undertecknaren att i enlighet med de egna prioriteringarna, resurserna och tidsramarna upprätta ett program för genomförandet av dessa jämställdhetsanalyser, som ska införlivas med eller beaktas i handlingsplanen för jämställdhet.
- (3) Jämställdhetsanalyserna ska, där det är tillämpligt, omfatta följande steg:
 - en översyn av gällande policys, rutiner, praxis, mönster och omfattning vad gäller användning i syfte att bedöma om dessa uppvisar tecken på diskriminering eller orättvisa, om de grundar sig på könsstereotyper och om de i tillräcklig utsträckning beaktar behoven hos olika grupper av kvinnor och män
 - en översyn av tilldelningen av resurser, såväl finansiella som andra, för ovannämnda ändamål
 - identifiera prioriterade områden och, där så behövs, mål för att ta itu med de frågor som synliggjorts vid översynen och åstadkomma märkbara förbättringar i tillhandahållandet av tjänster
 - på ett tidigt stadium göra en konsekvensanalys av alla viktigare förslag till nya eller ändrade policys, rutiner och fördelning av resurser för att bedöma deras potentiella konsekvenser för kvinnor och män och ta beslut i ljuset av denna analys

- ta hänsyn till behoven och intressena hos dem som är utsatta för multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande.

Artikel 10 – Multipel och intersektionell diskriminering och missgynnande

- (1) Undertecknaren är medveten om att diskriminering på grund av kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller annan övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning är förbjuden.
- (2) Undertecknaren är också medveten om att många kvinnor och män trots detta förbud utsätts för multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande, inklusive socioekonomiskt missgynnande, vilket har en direkt inverkan på deras möjligheter att utöva övriga rättigheter som tas upp i denna deklaration.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att vidta alla skäligen åtgärder, inom ramen för sin behörighet, för att bekämpa följderna av multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande, nämligen att:
 - se till att multipel och intersektionell diskriminering och missgynnande uppmärksammas i kommunens/regionens handlingsplan för jämställdhet och jämställdhetsanalyser
 - se till att frågor som har sin grund i multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande beaktas när åtgärder vidtas med anledning av andra artiklar i denna deklaration
 - genomföra informationskampanjer för att bekämpa stereotyper och främja likabehandling av kvinnor och män som kan vara utsatta för multipel och intersektionell diskriminering eller missgynnande
 - vidta särskilda åtgärder för att tillgodose migrerade kvinnors och mäns särskilda behov.

Rollen som arbetsgivare

Artikel 11 – Jämställdhet på arbetsplatsen

- (1) I sin roll som arbetsgivare erkänner undertecknaren rätten till jämställdhet när det gäller alla anställningsförhållanden, inklusive arbetsorganisation och arbetsförhållanden.
- (2) Undertecknaren erkänner rätten att förena yrkesarbete med samhälls- och privatliv och rätten till värdighet och säkerhet på arbetsplatsen.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att vidta alla skäliga åtgärder, inklusive aktiva åtgärder inom ramen för sina lagliga befogenheter, till stöd för ovannämnda rättigheter.
- (4) Möjliga åtgärder som avses i punkt 3 omfattar följande:
- (a) Översyn av relevanta policys och rutiner som gäller för anställning inom organisationen och att inom en rimlig tidsperiod utveckla och genomföra arbetsgivar delen i organisationens handlingsplan för jämställdhet i syfte att åtgärda brister i jämställdheten med avseende på bland annat:
 - lika lön, inklusive lika lön för likvärdigt arbete
 - bestämmelser för översyn av löner, löneförmåner, lönesystem och pensioner
 - åtgärder för att säkerställa ett rättvist, tydligt och öppet system för befordran och karriärutveckling
 - åtgärder för att säkerställa en jämn fördelning av kvinnor och män på alla nivåer och särskilt uppmärksamma eventuella obalanser på högre chefsnivåer
 - (b) Rutiner för samråd med de anställda och deras fackföreningar som säkerställer en jämn fördelning av kvinnor och män i varje samråds- eller förhandlingsorgan.
 - (c) Tydligt ställningstagande mot alla former av övergrepp, sexuella trakasserier eller våld på arbetsplatsen – inklusive online vid distansarbete – genom att entydigt klargöra att ett sådant beteende är oacceptabelt, liksom att öka medvetenheten, stödja dem som utsatts samt införa och tillämpa klara och tydliga policys
 - (d) Sträva efter att ha medarbetare som på alla nivåer i organisationen speglar den sociala, ekonomiska och kulturella mångfalden bland kommunens/regionens invånare
 - (e) Stödja möjligheten att förena yrkesarbete, samhälls- och privatliv genom att:
 - införa policys som, när så är möjligt, medger anpassning av de anställdas arbetstider och stöd till anställda med omsorgsansvar
 - uppmuntra män att nyttja sin rätt till ledighet för vård av anhöriga, inklusive föräldraledighet.

Offentlig upphandling av varor och tjänster

Artikel 12 – Offentlig upphandling av varor och tjänster

- (1) Undertecknaren är medveten om sitt ansvar att strategiskt främja jämställdhet när den fullgör sina uppgifter och skyldigheter i samband med offentlig upphandling av varor och tjänster, inklusive kontrakt avseende varuleveranser, tillhandahållande av tjänster eller byggentreprenader.
- (2) Undertecknaren är medveten om att detta ansvar är särskilt viktigt när tillhandahållandet av en betydelsefull tjänst till allmänheten, som undertecknaren enligt lag är ansvarig för, läggs ut på entreprenad till en annan juridisk person. I sådana fall ska undertecknaren se till att entreprenören som tilldelas kontraktet (oavsett ägandeform) accepterar samma ansvar att säkerställa eller främja jämställdhet som undertecknaren skulle ha haft om kommunen/regionen själv hade tillhandahållit tjänsten.
- (3) Undertecknaren förbinder sig också, där så anses lämpligt, att genomföra följande åtgärder:
 - (a) innan kommunen/regionen ingår viktigare avtal, beakta konsekvenserna för jämställdheten och de framtida möjligheterna att främja jämställdhet i enlighet med gällande rätt
 - (b) se till att de jämställdhetsmål som uppställts för det blivande avtalet skrivs in i avtalets specifikationer
 - (c) se till att det kommande avtalets villkor även beaktar och avspeglar dessa mål
 - (d) använda de befogenheter som ges i EU:s lagstiftning om offentlig upphandling¹³ att ställa prestationsvillkor med avseende på sociala hänsyn
 - (e) se till att de medarbetare eller rådgivare som har ansvar för offentlig upphandling och tilldelning av kontrakt får all relevant information, bland annat genom utbildning om jämställd offentlig upphandling och om jämställdhetsdimensionen i deras arbete
 - (f) se till att huvudavtalets villkor omfattar krav på underleverantörer att uppfylla alla tillämpliga skyldigheter att främja jämställdhet.

¹³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG

Rollen som tillhandahållare av tjänster

Artikel 13 – Utbildning och livslångt lärande

- (1) Undertecknaren erkänner allas rätt till utbildning och erkänner också allas rätt att ha tillgång till yrkesutbildning och vidareutbildning. Undertecknaren är medveten om den avgörande roll som formell och informell utbildning spelar i livets olika skeden för att åstadkomma jämlika möjligheter, förmedla nödvändiga kunskaper och färdigheter för både livet och arbetslivet och öppna för nya möjligheter till karriär- och yrkesutveckling.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att inom sina ansvarsområden säkra eller främja lika tillgång till utbildning, yrkesutbildning och vidareutbildning för olika grupper av kvinnor och män i alla åldrar.
- (3) Undertecknaren är medveten om nödvändigheten av att avskaffa stereotypa uppfattningar om kvinnors och mäns roller i alla former av utbildning. För att åstadkomma det, åtar sig undertecknaren att, på lämpligt sätt och inom ramen för sina befogenheter och ansvar, genomföra eller främja följande åtgärder:
 - översyn av läromedel, läroplaner för skolan och andra utbildningsprogram och undervisningsmetoder för att försäkra sig om att de motverkar könsstereotypa attityder och beteenden
 - genomföra särskilda insatser för att uppmuntra icke-traditionella karriärval
 - i undervisningen i samhällsorienterande ämnen ta med moment som betonar vikten av att kvinnor och män deltar i den demokratiska processen på lika villkor.
- (4) Undertecknaren är medveten om att personalen i skolan och andra utbildningsinrättningar utgör tidiga och påverkande förebilder för barn och ungdomar. Undertecknaren förbinder sig därför att främja en jämn fördelning av kvinnor och män på alla nivåer i skolans ledning och förvaltning.

Artikel 14 – Hälsa

- (1) Undertecknaren erkänner allas rätt till god fysisk och psykisk hälsa och slår fast att tillgång till hälso- och sjukvård, medicinsk behandling och förebyggande hälsovård av hög kvalitet för kvinnor och män i all deras mångfald är en förutsättning för förverkligandet av denna rättighet.
- (2) Undertecknaren är medveten om att hälso- och sjukvården, i sin strävan att säkerställa lika möjligheter för kvinnor och män till en god hälsa, inte kan förbise deras olika behov. Undertecknaren är också medveten om att dessa skillnader inte endast beror på biologiska skillnader, utan också på skillnader i levnads- och arbetsförhållanden och på könsstereotypa uppfattningar och antaganden.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att vidta skäligen åtgärder, inom ramen för sina befogenheter och ansvarsområden, för att främja och säkerställa bästa möjliga hälsa för alla invånare. I detta syfte åtar sig undertecknaren att på lämpligt sätt genomföra eller verka för följande åtgärder:
 - tillämpa ett jämställdhetsperspektiv i planeringen, finansieringen och tillhandahållandet av hälso- och sjukvårdstjänster
 - se till att det i samband med hälsofrämjande aktiviteter, inklusive sådana som handlar om sunda matvanor och betydelsen av motion, tas hänsyn till att kvinnors och mäns behov och attityder kan vara olika
 - se till att hälso- och sjukvårdspersonalen, inklusive de som arbetar med hälsofrämjande, är medvetna om hur kön kan påverka hälso- och sjukvården och förstår att kvinnor och män kan uppleva denna vård på olika sätt
 - se till att kvinnor och män har tillgång till evidensbaserad och vetenskapligt grundad hälsoinformation.

Artikel 15 – Social omsorg och sociala tjänster

- (1) Undertecknaren instämmer i att alla har rätt till grundläggande socialt stöd och omsorg och vid behov möjlighet till sociala insatser.
- (2) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män kan ha olika behov som kan bero på skillnader i deras sociala och ekonomiska förhållanden – och andra faktorer – liksom erfarenheter av intersektionell diskriminering och ojämlikhet. För att säkerställa att kvinnor och män har lika tillgång till social omsorg och socialtjänst kommer undertecknaren därför att vidta alla skäligen åtgärder för att
 - tillämpa ett intersektionellt jämställdhetsperspektiv i planering (inklusive datainsamling), finansiering och tillhandahållande av social omsorg och sociala insatser
 - se till att de som arbetar med social omsorg och sociala insatser är medvetna om och förstår hur kön kan påverka dessa insatser och tar hänsyn till de olika erfarenheter som kvinnor och män kan ha av dessa.

Artikel 16 – Barnomsorg

- (1) Undertecknaren är medveten om den avgörande roll som tillgång till barnomsorg av hög kvalitet och till en rimlig kostnad, för alla föräldrar och vårdnadshavare oavsett deras ekonomiska situation, spelar för att främja verklig jämställdhet mellan kvinnor och män och göra det möjligt för dem att förena arbete med privat och offentligt liv. Undertecknaren sätter också stort värde på det bidrag som sådan barnomsorg ger till det ekonomiska och sociala livet, den lokala samhällsväven och samhället i stort.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att prioritera tillhandahållandet och främjandet av sådan barnomsorg, antingen direkt eller genom andra utförare. Undertecknaren åtar sig också att stimulera andra att tillhandahålla sådan barnomsorg, inklusive att uppmuntra lokala arbetsgivare att tillhandahålla eller stödja barnomsorg.
- (3) Undertecknaren är också medveten om att barnens uppväxt och fostran kräver att ansvaret delas mellan kvinnor och män och samhället som helhet och åtar sig att utmana den könsstereotypa uppfattningen att omvårdnad av barn huvudsakligen är en uppgift eller ansvar för kvinnor.

Artikel 17 – Omvårdnad av andra anhöriga

- (1) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män kan ha ansvar för omvårdnad av andra anhöriga än barn och att sådana skyldigheter kan påverka deras möjligheter att delta fullt ut i det ekonomiska och sociala livet.
- (2) Undertecknaren är dessutom medveten om att det i oproportionerlig grad faller på kvinnor att ta detta omvårdnadsansvar, vilket därför utgör ett hinder för jämställdhet.
- (3) Undertecknaren åtar sig att motverka denna ojämställdhet genom att, alltefter omständigheterna, vidta följande åtgärder:
 - prioritera tillhandahållandet och främjandet av tillgänglig anhörigvård av hög kvalitet och till en rimlig kostnad, antingen direkt eller genom andra utförare
 - ge stöd till och främja möjligheterna för dem som upplever social isolering till följd av sitt vård- och omsorgsansvar
 - genomföra informationskampanjer för att motverka den stereotypa uppfattningen att omvårdnad av anhöriga i första hand är ett ansvar för kvinnor.

Artikel 18 – Social inkludering

- (1) Undertecknaren är medveten om att alla har rätt till skydd mot fattigdom och social utslagning och att kvinnor dessutom i allmänhet löper större risk än män att drabbas av social utslagning på grund av ojämlik tillgång till resurser, varor, tjänster och möjligheter.
- (2) Undertecknaren åtar sig därför att inom ramen för en samordnad strategi vidta åtgärder inom alla sina verksamheter och i samarbete med arbetsmarknadens parter för att:
 - främja faktisk tillgång till arbete, boende, kompetensutveckling, utbildning, kultur, informations- och kommunikationsteknik (IT), sociala insatser och hälso- och sjukvård för alla som drabbats eller riskerar att drabbas av social utslagning eller fattigdom, på såväl landsbygden som i städerna
 - erkänna socialt utsatta kvinnors särskilda behov och situation, med särskild uppmärksamhet på intersektionella aspekter
 - främja integrationen av migranter, såväl kvinnor som män, med beaktande av deras särskilda behov.

Artikel 19 – Bostäder

- (1) Undertecknaren erkänner rätten till bostad och slår fast att tillgång till en bostad av god kvalitet är ett av människans mest grundläggande behov och avgörande för individens och familjens hälsa och välfärd.
- (2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män ofta har specifika och olika behov vad gäller boende som måste beaktas fullt ut, inklusive följande omständigheter:
 - (a) kvinnor har i regel svårare att få tillgång till inkomster och resurser än män och behöver därför bostäder som bättre motsvarar vad de har råd med
 - (b) i de flesta hushåll med barn och en ensamstående förälder är det kvinnor som är ensam familjeförsörjare, vilket innebär att de har större behov av subventionerat boende eller bostadsbidrag
 - (c) utsatta män är ofta överrepresenterade bland hemlösa personer.
- (3) Undertecknaren åtar sig därför att, i lämplig utsträckning:
 - (a) säkerställa eller verka för allas tillgång till en bra bostad av tillräcklig storlek och standard (inklusive energieffektivitet) i en lämplig livsmiljö med tillgång till grundläggande samhällsservice

- (b) vidta åtgärder för att förebygga hemlöshet och i synnerhet att erbjuda stöd till hemlösa personer utifrån deras behov, utsatthet och principen om icke-diskriminering
- (c) inom ramen för kommunens/regionens befogenheter, medverka till att göra bostadspriserna överkomliga för människor med små resurser.
- (4) Undertecknaren åtar sig också att säkerställa eller verka för kvinnors och mäns lika rätt att hyra, äga eller på annat sätt inneha sin bostad och att i detta syfte använda sina befogenheter och inflytande för att se till att kvinnor har lika tillgång som män till bostadslån och andra former av ekonomiskt stöd och krediter för att skaffa bostad.

Artikel 20 – Kultur, idrott och fritid

- (1) Undertecknaren erkänner allas rätt att delta i kulturlivet och njuta av konsten.
- (2) Undertecknaren erkänner vidare idrottens bidrag till samhällslivet och till förverkligandet av rätten till hälsa enligt artikel 14. Undertecknaren erkänner också att olika grupper av kvinnor och män har rätt till lika tillgång till kultur-, fritids- och idrottsaktiviteter och anläggningar.
- (3) Undertecknaren är medveten om att kvinnor och män kan ha olika erfarenheter och intressen när det gäller kultur, idrott och fritid och att dessa kan bero på könsbaserade stereotyper, attityder, normer och beteenden och förbinder sig därför att vidta eller främja motåtgärder inklusive, där så är lämpligt:
- se till att idrotts-, kultur- och fritidsanläggningar och verksamheter tillhandahålls och är tillgängliga på samma villkor för kvinnor och män, flickor och pojkar
 - uppmuntra kvinnor och män, flickor och pojkar att delta på lika villkor i alla typer av idrotts- och kulturaktiviteter, även sådana som traditionellt betraktas som övervägande "kvinnliga" eller "manliga"
 - uppmuntra konstnärer och kultur- och idrottsföreningar att främja kultur- och idrottsaktiviteter som utmanar stereotypa könsroller
 - uppmuntra folkbiblioteken att utmana stereotypa könsroller i såväl sitt utbud av böcker, kataloger och andra material som i sin marknadsföringsverksamhet.

Artikel 21 – Säkerhet och trygghet

- (1) Undertecknaren erkänner alla kvinnors och mäns rätt till personlig säkerhet och rörelsefrihet och är medveten om att dessa rättigheter inte kan utövas fritt eller på lika villkor om kvinnor eller män är – eller uppfattar sig vara – utsatta för fara eller otrygga, vare sig i den privata eller den offentliga sfären.
- (2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män, delvis på grund av olika förpliktelser eller livsstilar, ofta drabbas olika av bristande trygghet och säkerhet, något som behöver åtgärdas.
- (3) Undertecknaren förbinder sig därför att:
 - (a) tillämpa ett könsperspektiv vid analyser av statistik över omfattning och mönster för brottslighet (inklusive allvarliga brott mot individen) som påverkar kvinnors och mäns trygghet och säkerhet, liksom mäta nivån och karaktären vad gäller rädsla för brott eller andra orsaker till otrygghet
 - (b) utarbeta och genomföra strategier, policys och insatser som ökar kvinnors och mäns trygghet och säkerhet i praktiken, såsom förbättringar i utformningen av den lokala fysiska miljön (till exempel trafikhallplatser, bilparkeringar, gatubelysning) eller utveckling av polisbevakningen och liknande tjänster och att därigenom försöka minska kvinnors och mäns olika men delade upplevelser av bristande trygghet och säkerhet.

Artikel 22 – Könsrelaterat våld

- (a) Undertecknaren är medveten om att könsrelaterat våld framför allt drabbar kvinnor och flickor, är ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och utgör en kränkning av människors värdighet och fysiska och emotionella integritet.
- (b) Undertecknaren är medveten om att könsrelaterat våld är ett uttryck för förövarens uppfattning om det ena könets överlägsenhet över det andra, inom ramen för en samhällelig kontext med ojämlika maktförhållanden, rotade i mångåriga sociala konstruktioner.
- (c) Undertecknaren förbinder sig därför att, inom ramen för sina befogenheter, införa och stärka policys och insatser som kan bekämpa könsrelaterat våld genom att
 - inrätta eller stödja särskilda stödstrukturer för våldsutsatta
 - informera allmänheten, på de lokalt vanligast förekommande språken, om den hjälp som finns att få på området
 - se till att personalen har den utbildning som krävs för att identifiera och stödja våldsutsatta
 - se till att det finns en effektiv samordning mellan berörda myndigheter, såsom polisen, hälso- och sjukvården och myndigheter ansvariga för boendefrågor
 - främja informationskampanjer och utbildningsprogram riktade till potentiella och verkliga brottsoffer och/eller förövare.

Artikel 23 – Människohandel

- (1) Undertecknaren är medveten om att brottet människohandel, som framför allt drabbar flickor och kvinnor, utgör ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna och en kränkning av människors värdighet och fysiska och emotionella integritet.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att införa och stärka policy och insatser för att förebygga människohandel, inklusive att där det är lämpligt genomföra:
 - informations- och medvetandehöjande kampanjer
 - utbildningsprogram för personal som har till uppgift att identifiera och stödja offer för människohandel
 - åtgärder för att motverka efterfrågan
 - lämpliga åtgärder för att stödja offren, inklusive tillgång till hälso- och sjukvård, fullgott och tryggt boende samt språkhjälp.

Planering och hållbar utveckling

Artikel 24 – Hållbar utveckling

- (1) Undertecknaren är medveten om att planeringen och utarbetandet av strategier för kommunens/regionens framtid till fullo måste hålla sig till principen om hållbar utveckling, det vill säga en väl avvägd integrering av ekonomiska, sociala, miljömässiga och kulturella aspekter, och framför allt behovet av att främja jämställdhet.
- (2) Undertecknaren förbinder sig därför att beakta principen om jämställdhet som en grundläggande dimension i all planering och utveckling av strategier för en hållbar utveckling av kommunen/regionen.

Artikel 25 – Stadsplanering och lokal planering

- (1) Undertecknaren är medveten om den betydelse som dess policys avseende fysisk planering, transportsystem, ekonomisk utveckling och markanvändning har för att skapa förutsättningar att förbättra jämställdheten på lokal och regional nivå.
- (2) När sådana policys och planer utformas, beslutas och genomförs, förbinder sig undertecknaren att försäkra sig om att:
 - behovet av att verka för jämställdhet i praktiken i alla delar av det lokala samhällslivet beaktas fullt ut
 - särskilda behov hos olika grupper av kvinnor och män – identifierade genom relevant och nyligen insamlad lokal data, inklusive undertecknarens egna jämställdhetsanalyser – genomgående beaktas vad gäller samsättning, tillgång till service och kulturliv, utbildning och familjeansvar
 - genomtänkta planer av hög kvalitet antas som beaktar särskilda behov hos olika grupper av kvinnor och män.

Artikel 26 – Rörlighet och transporter

- (1) Undertecknaren instämmer i att rörlighet och möjlighet att förflytta sig, liksom trygghet och säkerhet i kollektivtrafiken, är grundläggande förutsättningar för att kvinnor och män ska kunna utöva många av sina rättigheter, uppgifter och aktiviteter, inklusive tillgång till arbete, utbildning, kultur och grundläggande service. Undertecknaren är också medveten om att en kommuns eller regions hållbarhet och framgång i hög grad är beroende av utvecklingen av en effektiv, hållbar infrastruktur för transporter och kollektivtrafik av hög kvalitet.
- (2) Undertecknaren är också medveten om att kvinnor och män ofta har olika resbehov och att det finns skillnader i vardagliga resmönster och transportslag till följd av olika faktorer såsom inkomst, omsorgsansvar eller arbetstider och att det följaktligen är kvinnor som ofta gör flera delresor med olika syften inom samma huvudresa och därmed utgör majoriteten av kollektivtrafikresenärerna.
- (3) Undertecknaren förbinder sig därför att
 - (a) beakta aktuella transportbehov och resvanor hos olika grupper av kvinnor och män, med hänsyn tagen till om de bor i städer eller på landsbygden
 - (b) att se till att den kollektivtrafik som invånarna har tillgång till bidrar till att tillgodose kvinnors och mäns såväl särskilda som gemensamma behov och bidrar till att förverkliga jämställdhet i kommunen/regionen.

(4) Undertecknaren förbinder sig vidare att stödja en successiv förbättring av kollektivtrafiken i kommunen/regionen, inklusive anslutningar mellan olika transportslag, för att tillgodose kvinnors och mäns både särskilda och gemensamma behov av en tillförlitlig, säker och tillgänglig kollektivtrafik till en rimlig kostnad och samtidigt bidra till hållbar utveckling.

Artikel 27 – Ekonomisk utveckling

- (1) Undertecknaren är medveten om att en balanserad och hållbar ekonomisk utveckling är nyckeln till framgång för en kommun/region och att verksamhet och service på detta område kan ha stor betydelse för att främja jämställdhet.
- (2) Undertecknaren är medveten om behovet av att öka omfattningen och kvaliteten i kvinnors sysselsättning och instämmer i att risken för fattigdom till följd av långtidsarbetslöshet eller obetalt arbete är särskilt hög för kvinnor.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att, inom ramen för sina befogenheter och verksamhet med anknytning till ekonomisk utveckling, till fullo beakta behov och intressen hos olika grupper av kvinnor och män och överväga möjligheter att öka jämställdheten, liksom att vidta lämpliga åtgärder i detta syfte. Sådana åtgärder kan utgöras av att:
 - stödja kvinnor som företagare
 - säkerställa att ekonomiskt och andra typer av stöd som ges till företag främjar jämställdhet
 - uppmuntra kvinnor som gör praktik att skaffa sig färdigheter och kvalifikationer för yrken som traditionellt har ansetts som "manliga" och vice versa
 - uppmuntra arbetsgivare att rekrytera kvinnor som lärlingar och praktikanter genom att se bortom könsstereotypa föreställningar vid bedömning av färdigheter, kvalifikationer och befattningar som traditionellt har ansetts som "manliga" och vice versa.

Artikel 28 – Miljö

- (1) Undertecknaren är medveten om sitt ansvar för att åstadkomma en hög skyddsnivå och förbättring av miljö-kvaliteten i kommunen/regionen, framför allt genom policys avseende avfall, buller, luftkvalitet, biologisk mångfald och klimatförändringarnas effekter. Vidare erkänner undertecknaren kvinnors och mäns lika rätt att dra nytta av kommunens/regionens service och policys på miljöområdet.
- (2) Undertecknaren är medveten om att kvinnors och mäns livsstilar i många fall skiljer sig åt och att kvinnors och mäns användning av lokal service och allmänna eller öppna platser kan se olika ut, vilket leder till att de drabbas av olika miljöproblem.
- (3) Undertecknaren förbinder sig därför att, vid utformningen av policys och service på miljöområdet, fullt ut ta samma hänsyn till såväl kvinnors som mäns specifika behov och livsstilar, liksom till principen om solidaritet mellan generationerna.

Rollen som ansvarig för tillsyn och reglering

Artikel 29 – Kommunen/regionen som tillsynsmyndighet och reglerande instans

- (1) Vid utförandet av sina uppgifter och funktioner som tillsynsmyndighet och reglerande instans för sådana verksamhetsområden som faller inom kommunen/regionens befogenheter, erkänner undertecknaren den viktiga roll som en effektiv tillsyn och konsumentskydd spelar för att tillförsäkra invånarna säkerhet och välbefinnande och att kvinnor och män kan påverkas olika av de regleringar som görs.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att i utarbetandet av föreskrifter beakta de specifika behov, intressen och förutsättningar som olika grupper av kvinnor och män har.

Vänortssamarbete och internationellt samarbete

Artikel 30 – Jämställdhet inom decentraliserat samarbete

- (1) Undertecknaren instämmer i värdet av kommunalt samarbete, vänortssamarbete och decentraliserat samarbete såsom det bedrivs av europeiska och internationella kommuner och regioner i arbetet för hållbar utveckling, genom att föra medborgarna närmare varandra och främja ömsesidigt lärande och förståelse över nationsgränser.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att i sitt vänortssamarbete och decentraliserade samarbete:
- involvera kvinnor och män med olika bakgrund i dessa aktiviteter på lika villkor
 - använda sitt vänortssamarbete och sina europeiska och internationella partnerskap som en plattform för erfarenhetsutbyte och gemensamt lärande i frågor som rör jämställdhet
 - integrera ett jämställdhetsperspektiv i sitt decentraliserade samarbete.

TILLÄGG AV NYA ARTIKLAR

Förord

Under de femton år som har gått sedan deklarationen först publicerades, har stora skiften skett i hur vi interagerar, styr, förflyttar oss, arbetar och tillbringar vår fritid. Vi blir alltmer medvetna om hur skör vår planet är och de snabbt ökande och otaliga utmaningar som ansvarsfullt måste hanteras på alla politiska nivåer, av institutioner och civilsamhället – utmaningar som inte kan bemästras på ett hållbart sätt utan att hänsyn tas till jämställdheten och hur den påverkas.

Den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå är resultatet av många års erfarenhet, sakkunskap och förhandling. Då tanken är att deklarationen ska vara ett stabilt och varaktigt dokument, vill CEMR och dess medlemsorganisationer genom dessa nya artiklar erbjuda europeiska kommuner och regioner ytterligare vägledning vid tillämpningen av den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå för att åstadkomma ökad jämställdhet för sin befolkning.

De senaste årens kriser, såsom covid-19-pandemin och kriget i Ukraina, pekar på behovet av en välfungerande civil beredskap och krishantering med ett integrerat jämställdhetsperspektiv. Vi ser i allt högre grad att framstegen inom IT och digitalisering inte är könsneutrala. Det är viktigt att vara medveten om hur kvinnors och mäns identiteter, behov och prioriteringar integreras i nya verktyg och processer om dessa ska öka jämställdheten och inte vidmakthålla fördomar och ojämlikhet som har bestått i våra samhällen i hundratals år.

För att skapa ett samhälle byggt på jämställdhet, är det avgörande att kommuner och regioner fullt ut förstår vad jämställdhet innebär i det dagliga arbetet och vidtar åtgärder för att utmana ojämställdhet och diskriminerande normer

och praktiker, inte bara i sina riktlinjer och processer utan också i sina organisationer. Vidare är det avgörande att pojkar och män engageras i denna process både som förändringsaktörer och som gynnade av jämställdhetsarbetet.

Deklarationen är, inbegripet de nya artiklarna, avsedd att omfatta alla människor som drabbas av konsekvenserna av de traditionella könsnormer som strukturerar våra samhällen och formar våra uppfattningar. Våra samhällen består av människor med olika och vitt skilda identiteter. Deklarationen är ett uttryck för kommuners och regioners önskan att arbeta mot det gemensamma målet att uppnå jämställdhet i samhället, vilket är av betydelse för och berör alla invånare.

De nya artiklarna i den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå har utarbetats av de europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation *Council of European Municipalities and Regions* (CEMR) och dess medlemsorganisationer i samarbete med CEMR:s expertgrupp i jämställdhetsfrågor och CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*). De antogs formellt av CEMR:s Policy Committee den 6 december 2022, vilket därmed utgör datum för deras ikraftträdande.

Nuvarande undertecknare av deklarationen inbjuds att ansluta sig till och ratificera de nya artiklarna och införliva dessa nya åtaganden i arbetet med att genomföra den europeiska deklarationen för jämställdhet. Från och med 2023 förbinder sig nya undertecknare både till den ursprungliga deklarationen och till 2022 års tillägg.

Kommunernas och regionernas förutsättningar varierar utifrån deras nationella förhållanden och vitt skilda befogen-

heter och ansvarsområden. Undertecknare kan därför, utifrån tillgänglig kapacitet och resurser, fastställa prioriterade områden i varje handlingsplan.

Nya artiklar

De nya artiklarna fokuserar på teman och utmaningar som antingen inte fanns för femton år sedan eller som har utvecklats väsentligt och idag har stor påverkan på jämställdheten.

De nya artiklarna som läggs till i deklARATIONEN omfattar **nio övergripande sakområden** som kommuner och regioner måste beakta i sitt jämställdhetsarbete:

1. För det första är det avgörande att alla ömsesidigt stödjande grundpelare i **hållbar utveckling** omfattas: social jämlikhet, ekonomisk tillväxt och miljöskydd.
2. Trots de nya möjligheter till lärande, kontakter mellan människor och deltagande i aktiviteter som onlinevärlden erbjuder, medför den särskilda utmaningar för flickor och kvinnor – i synnerhet i form av trakasserier och **cybervåld**.
3. Våld och övergrepp riktade mot **kvinnor som är förtroendevalda, offentliga personer och personal** innebär ett stort hot mot det demokratiska samhällsstyret.
4. **Intersektionalitet** är ett begrepp och en ansats som kommuner och regioner kan använda för att öka delaktigheten, särskilt för flickor och kvinnor som utsätts för multipel och intersektionell diskriminering.
5. Modern digital teknik har möjliggjort större **flexibilitet i arbetslivet** för många yrkesgrupper. Många människor, men långt ifrån alla, kan nu arbeta hemifrån i större utsträckning, vilket medför såväl möjligheter som risker för jämställdheten.
6. **Digital delaktighet** för alla flickor och kvinnor är väsentlig för att samhället ska utvecklas i en riktning som skapar en bättre framtid för alla. Framstegen inom IT och digitalisering har dock inte varit könsneutrala. Det är därför avgörande att utveckla och använda nya verktyg och processer som främjar, inte underminerar, jämställdheten.
7. Flickor och kvinnor kan bara leva, leda och utvecklas fritt och jämlikt när deras **rättigheter till sexuell och reproduktiv hälsa** upprätthålls.
8. **Klimatförändringarna** är en förstärkande faktor som ökar sociala, politiska och ekonomiska spänningar och i oproportionerlig utsträckning påverkar flickor och kvinnor.
9. Jämställdhet och aktiv delaktighet för flickor och kvinnor kan inte läggas åt sidan i tider av kris, utan måste ses som en effektiv del i en framgångsrik **civil beredskap och krishantering**.

Artikel 31 – Hållbar utveckling för en hållbar framtid

- (1) Undertecknaren instämmer i att jämställdhet är en drivkraft för hållbar utveckling i alla dess sammanlänkade dimensioner, från att utrota fattigdom och hunger och främja välbefinnande och inkluderande tillväxt till att bygga fredliga, rättvisa och inkluderande samhällen och skydda planeten och dess naturresurser.
- (2) Undertecknaren instämmer vidare i att målen i Agenda 2030 för hållbar utveckling och hållbarhetsagendan för tiden efter 2030 är globala, medan genomförandet är lokalt. Alla 17 hållbarhetsmål innehåller målsättningar som direkt rör kommuners och regioners ansvarsområden, där jämställdhet genomgående är invävt och utgör en förutsättning för att förverkliga målen. Undertecknaren bedömer att denna deklarations åtaganden särskilt stämmer överens med mål 5.

Artikel 32 – Cybervåld

- (1) Undertecknaren är medveten om att könsbaserat våld omfattar cybervåld i alla dess former. Cybervåld kan bestå av olika typer av trakasserier, hot, kränkningar av integriteten, sexuella övergrepp och sexuellt utnyttjande, liksom kränkningar som bygger på fördomar eller hatbrott mot sociala grupper, folkgrupper eller enskilda personer. Undertecknaren bekräftar att sådana handlingar drabbar kvinnor och flickor i störst utsträckning.
- (2) För att motverka detta våld förbinder sig undertecknaren, inom ramen för sitt ansvar, att:
 - i egenskap av arbetsgivare vidta åtgärder som förbjuder alla former av övergrepp, trakasserier och våld på arbetsplatsen, inklusive våld som utövas av tredje part och cybervåld
 - vara uppmärksam på att förebygga och sätta stopp för alla typer av trakasserier och våld som uppstår inom kommunens/regionens verksamhet, särskilt i skolan
 - utbilda barn och ungdomar, liksom ge råd till deras föräldrar, om cybervåld, dess könsbaserade aspekter samt hur det kan motverkas och stoppas
 - engagera pojkar och män som förändringsaktörer och gynnade av ökad jämställdhet samt motverka radikaliserings i onlinegrupper som uppmuntrar kvinnohat.

Artikel 33 – Våld mot förtroendevalda kvinnor och personal

- (1) Undertecknaren är instämmer i att onlinehot, fysiska hot och våld mot kvinnor som kandiderar i allmänna val, är förtroendevalda eller innehar andra offentliga befattningar ofta är könsrelaterade och kan hindra kvinnors deltagande i samhällslivet och politiken och därigenom underminera demokratin.
- (2) Undertecknaren är medveten om vikten av att ha en trygg plats för politiskt engagemang. För detta syfte förbinder sig undertecknaren att, inom ramen för kommunens/regionens ansvar, utarbeta processer och stödstrukturer som vägleder och ger stöd till kvinnor som förtroendevalda och anställda att hantera hatpropaganda.
- (3) Undertecknaren förbinder sig att motverka, minska och dämpa våld och trakasserier från tredje part som kommunens/regionens förtroendevalda och anställda kan utsättas för i sin tjänsteutövning och som i synnerhet drabbar kvinnor.

Artikel 34 – Intersektionalitet och mångfald

- (1) Undertecknaren är medveten om att människors identiteter och livserfarenheter inte bara kan adderas, utan korsar varandra och är komplexa.
- (2) Undertecknaren instämmer i behovet av att nå ut till flickor och kvinnor som riskerar att utsättas för multipel och intersektionell diskriminering och inkludera deras röster och erfarenheter vid utveckling, genomförande och uppföljning av policys och program som påverkar dem. Undertecknaren kan i detta syfte införa åtgärder för att:
 - beakta flickors och kvinnors specifika behov skyddade av EU:s lagstiftning¹⁴ och främja deras integration och delaktighet genom att vidta alla skäligen åtgärder, inklusive aktiva åtgärder, inom ramen för kommunens/regionens rättsliga befogenheter
 - uppmuntra att stereotypa könsroller utmanas i utbildningsinsatser och lyfta fram många olika förebilder med skilda bakgrunder, även i folkbibliotekens bokkataloger och andra material liksom i deras marknadsföring.

¹⁴ Artikel 21 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna: "kön, ras, hudfärg, etniskt eller socialt ursprung, genetiska särdrag, språk, religion eller övertygelse, politisk eller annan åskådning, tillhörighet till nationell minoritet, förmögenhet, börd, funktionshinder, ålder eller sexuell läggning"

Artikel 35 – Flexibla arbetsplatser

- (1) Undertecknaren instämmer i de möjligheter som flexibla arbetsplatser, inklusive distansarbete, kan erbjuda både kvinnor och män vad gäller att underlätta att förena yrkesliv, samhällsliv och privatliv. Undertecknaren är även medveten om de risker och nackdelar som nya arbetssätt kan medföra för kvinnor, däribland försämrad psykisk hälsa, minskade inkomster eller sysselsättning liksom en ökad omsorgsbörda och obetalt hushållsarbete som ofta i oproportionerlig utsträckning faller på kvinnor.
- (2) Undertecknaren förbinder sig att främja flexibla arbetsplatser inom kommunens/regionens verksamheter i syfte att underlätta för både kvinnor och män att förena yrkesliv, samhällsliv och privatliv.
- (3) Undertecknaren förbinder sig, i egenskap av arbetsgivare, att vara uppmärksam på risken att distansarbete ökar mängden obetalt omsorgsarbete för kvinnor.

Artikel 36 – Digitalisering och digital delaktighet

- (1) Undertecknaren instämmer i att nya digitala kommunikationsverktyg har ändrat hur medborgare, myndigheter, privata företag, civilsamhället och andra organisationer kommunicerar, sprider och samlar information. Den digitala tekniken erbjuder stora möjligheter att utveckla och förbättra den kommunala och regionala servicen.
- (2) Undertecknaren instämmer i den viktiga roll som digitalt lärande kan ha för att öka jämställdheten mellan flickor, pojkar, kvinnor och män i utbildning, särskilt för att nå dem som ligger efter i sin skolgång. Vidare är undertecknaren medveten om att kvinnor kan påverkas negativt av de könsskillnader som finns vad gäller tillgång till och användning av online- och digitalteknik, liksom i teknisk utveckling och styrning. Kommunen/regionen förbinder sig därför att stödja kvinnors och flickors tillgång till digitalt lärande genom att främja jämställd digital undervisning och utbildning samt genom att stödja flickors och kvinnors deltagande i naturvetenskaplig, teknisk och matematisk utbildning och utveckling av deras digitala färdigheter.

Artikel 37 – Sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter

- (1) Kommuner och regioner spelar en viktig roll för att främja och trygga invånarnas sexuella och reproduktiva hälsa. Undertecknaren förbinder sig att i detta syfte, i lämplig form och inom ramen för kommunens/regionens befogenheter och ansvarsområden, vidta eller främja följande åtgärder:
 - (a) främja och uppmuntra program som riktar sig till flickor, pojkar, kvinnor och män i all deras mångfald och erbjuder en bred sexualundervisning, där frågor såsom sociala normer och stigma och diskriminering som omger menstruation tas upp, i syfte att skapa en större förståelse liksom ökat skydd och främjande av flickors och kvinnors hälsa, välbefinnande och värdighet.
 - (b) beakta behoven hos kvinnor och flickor som tillhör utsatta grupper och säkerställa att de har lika tillgång till hälso- och sjukvård, vilket utgör en integrerad del av deras sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter.
- (2) Undertecknaren instämmer i att jämlik hälsa innefattar rätten till reproduktiv och sexuell hälsa, och är medveten om orsakerna till och konsekvenserna av att de kränks.
- (3) Undertecknaren erkänner kvinnors rätt att ha kontroll och bestämma fritt över det som rör deras sexualitet, inbegripet familjeplanering, preventivmedel, säkra och lagliga aborter samt mödra- och förlossningsvård.

Artikel 38 – Klimatförändringar och rätten till en hälsosam miljö

- (1) Global uppvärmning, minskad biologisk mångfald och föroreningar utgör alla allvarliga hot mot åtnjutandet av grundläggande mänskliga rättigheter, inklusive rätten till liv, hälsa och familj. Undertecknaren erkänner rätten till en hälsosam miljö som en grundläggande mänsklig rättighet, där kvinnors och flickors behov måste beaktas.
- (2) Undertecknaren bekräftar att kommuner och regioner har en avgörande roll i att bekämpa miljö- och klimatmässiga utmaningar, särskilt i urbana områden, med utgångspunkt i principer om mänskliga rättigheter och jämställdhet. Undertecknaren åtar sig därför att
 - öka medvetenheten om behovet av att integrera åtgärder mot klimatförändringar i det lokala beslutsfattandet och anta hållbara utvecklingsmodeller som beaktar jämställdhet
 - inkludera kvinnors perspektiv och erfarenheter vid utformningen och genomförandet av miljöpolitik och miljöplaner, med målet att uppnå en jämn könsfördelning i deltagandet i policyutvecklingens alla faser och processer.

Artikel 39 – Krishantering och civil beredskap

- (1) Undertecknaren instämmer i att kriser och deras orsaker är mångbottnade och sammanlänkade och ofta påverkar kvinnor och män olika.
- (2) Undertecknaren instämmer i att kommuner och regioner i krissituationer kan spela en nyckelroll för att identifiera lokala prioriteringar liksom behoven hos olika grupper av kvinnor och män, flickor och pojkar.
- (3) Undertecknaren förstår behovet av att säkerställa fullgod representation och medverkan av kvinnor i hanteringen av kriser och i uppbyggnaden av civil beredskap, med sikte på att utforma och genomföra jämställdhetsintegrerade åtgärder och återhämtningsstrategier och samtidigt bygga motståndskraft inför framtida kriser och chocker.
- (4) Undertecknaren förbinder sig att inom både beredskapsplanering och krishantering:
 - stärka kvinnors deltagande i politik, offentliga institutioner och ledande positioner för att säkerställa en jämställd krisberedskap och krishantering
 - stödja det lokala civilsamhället, som spelar en nyckelroll vad gäller att synliggöra jämställdhetsperspektivet i kriser och att övervaka och stödja tillhållandet av social trygghet och service
 - förstärka insamlingen av köns- och åldersuppdelad data, statistik och resultat som underbygger analyser av hur könen kan påverkas olika, i syfte att effektivt motverka könsrelaterade konsekvenser av nödsituationer och för att förbättra krishanteringen.
- (5) Undertecknaren förbinder sig att vidta särskilda åtgärder för att skydda kvinnor och flickor mot könsbaserat våld, särskilt våldtäkt och andra former av sexuella övergrepp, vid väpnade konflikter.

MEDVERKANDE

Uppdateringen 2022 av den befintliga deklARATIONEN utfördes under ledning av Silvia Baraldi, ordförande för CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*) 2021–2022, med bidrag från:

- Medlemmar i CEMR:s expertgrupp för jämställdhetsfrågor
 - Medlemmar i CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*)
 - CEMR:s sekretariat: Jaimie Just, Oriane Loquet, Marlène Siméon, Beatrice Tommasi, Pierre Vander Auwera
 - Manusgranskare: Penny Yim-Barbieri
 - Grafisk design: Paf! Design
 - Översättning: Eurideas, PoliLingua, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
- Den ursprungliga deklARATIONSTEXTEN från 2006 skrevs av Sandra Ceciarini och Jeremy Smith, med stöd och synpunkter från CEMR:s medlemsorganisationer och samarbetsparter:
- Kommunförbundet i Bulgarien (NAMRB)
 - Kommunförbundet i Cypern (UCM)
 - Förbundet för städer och kommuner i Tjeckien (SMO ČR)
 - Finlands kommunförbund
 - Franska sektionen av CEMR (AFCCRE)
 - Tyska sektionen av CEMR (RGRE)
 - Centralförbundet för Greklands kommuner (KEDE)
 - Kommunförbundet i Ungern (TÖOSZ)
 - Italienska sektionen av CEMR (AICCRE)
 - Förbundet för städer och kommuner i Luxemburg (SYVICOL)
 - Polska stadsförbundet (ZMP)
 - Spanska kommun- och provinsförbundet (FEMP)
 - Baskiska kommunförbundet (EUDEL)
 - Sveriges Kommuner och Landsting (SKL)
 - Wiens stad (Österrike)
 - Staden Saint Jean de la Ruelle (Frankrike)
 - Staden Frankfurt am Main (Tyskland)
 - Cartagena stad (Spanien)
 - Valencia stad (Spanien)
 - *Maison du temps et de la mobilité*, kommunen Belfort-Montbéliard (Frankrike)
 - Ständiga kommittén för lokala och regionala myndigheters partnerskap i Medelhavsområdet (*Standing Committee for the Euro-Mediterranean Partnership of the Local and Regional Authorities* COPPEM)

Om CEMR

De europeiska kommun- och regionförbundens samarbetsorganisation *The Council of European Municipalities and Regions* (CEMR) företräder fler kommuner och regioner i Europa än någon annan organisation. Medlemmarna utgörs av mer än 60 nationella kommun- och regionförbund från 40 europeiska länder. Tillsammans företräder dessa förbund ungefär 100 000 lokala och regionala myndigheter.

CEMR:s målsättningar är två: att påverka europeisk lagstiftning på uppdrag av kommuner och regioner och att tillhandahålla en plattform för utbyte mellan dess medlemsförbund och deras förtroendevalda och experter.

På den internationella arenan fungerar CEMR som europeisk sektion av *United Cities and Local Governments* (UCLG), den världsomspännande organisationen för kommuner och regioner.

www.cemr.eu

Om observatoriet

CEMR sjösatte 2012 *The Observatory of the European Charter for Equality* för att stödja undertecknarna i deras arbete med att genomföra CEMR-deklarationen och främja jämställdhet. Online-plattformen visar upp god praxis och exempel på framgångsrika lokala jämställdhetspolicys och underlättar ömsesidigt lärande bland undertecknarna. Den ger också vägledning till hur man utarbetar en handlingsplan för jämställdhet och innehåller en databas ("Atlas") med kontaktinformation och länkar till undertecknarnas handlingsplaner för jämställdhet.

Observatoriets arbete koordineras av CEMR:s kansli, i samarbete med CEMR:s jämställdhetskommitté (*Standing Committee for Equality*) och en expertgrupp bestående av CEMR:s medlemsorganisationers nationella samordnare/kontaktpersoner.

www.charter-equality.eu

DEN EUROPEISKA DEKLARATIONEN FÖR JÄMSTÄLLDHET MELLAN KVINNOR OCH MÄN PÅ LOKAL OCH REGIONAL NIVÅ

En deklaration som uttrycker europeiska kommuners och regioners åtagande att använda
sina befogenheter och partnerskap för att uppnå jämställdhet för sina invånare

Jag, undertecknad, (*undertecknarens namn*)
som innehar ämbetet som
i (*kommunens/regionens namn*)

bekräftar genom min underskrift att ovan nämnda kommun/region formellt har beslutat att ansluta sig till den europeiska deklarationen för jämställdhet mellan kvinnor och män på lokal och regional nivå, att genomföra dess åtaganden, och att jag är behörig att företräda kommunen/regionen i detta ärende.

Underskrift

Datum

Jag samtycker till att skicka en undertecknad och ifylld kopia av denna blankett till CEMR,
skapare och förvaltare av deklarationen, på följande adress:

The Secretary General
Council of European Municipalities and Regions
Square de Meeûs,
B-1000 Brussels
Belgium
charter@ccre-cemr.org

Local & Regional Europe
L'Europe locale & régionale

BRYSEL

1, Square de Meeûs
B-1000 Bryssel
Belgien
tel. : + 32 2 511 74 77
charter@ccre-cemr.org

cemr.eu
charter-equality.eu

twitter.com/ccrecemr
twitter.com/cemr_equality

Medfinansieras av
Europeiska unionen

Åsikterna i denna publikation är författarnas egna och de bär ensamma ansvaret för innehållet. Europeiska kommissionen kan inte hållas ansvarig för någon användning som görs av informationen däri.

KSLU § 42 Budgetförutsättningar från finans inför budget 2027 och plan 2028–2030

INLEDNING

I Sala kommuns budgetmodell fastställs budgeten för det kommande året (budgetår) samt plan för ytterligare tre år (planår).

Under 2026 fastställer kommunfullmäktige därmed budget för år 2027 samt en plan för åren 2028–2030.

Som en del i budgetprocessen presenterar finansförvaltningen en omvärldsanalys tillsammans med de aktuella ekonomiska förutsättningarna inför budgetarbetet. Genom en analys av den demografiska utvecklingen samt utvecklingen av kommunens intäkter som exempelvis kommunalskatt och utjämningsbidrag beräknas budgetförutsättningarna. Dessutom görs beräkningar av bl a arbetsgivaravgifter, pensionskostnader och finansiella kostnader. I beräkningarna beaktas även kommunens finansiella mål.

Resursfördelningsmodellen som används baseras på demografi och prislappar från det kommunala utjämningsystemet. Utifrån dessa räknas tekniska ramar fram för verksamheterna. Preliminära tekniska ramar är framräknade baserat på de aktuella förutsättningarna.

Utöver tekniska ramar görs medvetna politiska prioriteringar som är kopplade till kommunfullmäktiges långsiktiga utvecklingsmål

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet medför inga direkta ekonomiska konsekvenser.

Beslutsunderlag

KS 2026.599 – Missiv

KS 2026.600 - Budgetförutsättningar 2027–2030 finans

KS 2026.601 - Budgetberäkning 2027–2030 – budgetförutsättningar finans

Ärendet föredras av ekonomichef Mikaela Assarsson och controller Anna Cedervång.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att överlämna Budgetförutsättningar 2027–2030 med bilaga KS 2026.601, Budgetberäkning 2027–2030 till kommunstyrelsen för budgetberedning.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att överlämna Budgetförutsättningar 2027–2030 med bilaga KS 2026.601, Budgetberäkning 2027–2030 till kommunstyrelsen för budgetberedning.

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § 42 fortsättning

Erik Hamrin (M) och Magnus Edman (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Kommunledningskontoret, Ekonomienheten
Mikaela Assarsson
Ekonomichef

MISSIV

Budgetförutsättningar från finans inför budget 2027 och plan 2028–2030

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

I Sala kommuns budgetmodell fastställs budgeten för det kommande året (budgetår) samt plan för ytterligare tre år (planår).

Under 2026 fastställer kommunfullmäktige därmed budget för år 2027 samt en plan för åren 2028–2030.

Som en del i budgetprocessen presenterar finansförvaltningen en omvärldsanalys tillsammans med de aktuella ekonomiska förutsättningarna inför budgetarbetet, se bilaga 1 och 2. Genom en analys av den demografiska utvecklingen samt utvecklingen av kommunens intäkter som exempelvis kommunalskatt och utjämningsbidrag beräknas budgetförutsättningarna. Dessutom görs beräkningar av bl a arbetsgivaravgifter, pensionskostnader och finansiella kostnader. I beräkningarna beaktas även kommunens finansiella mål.

Resursfördelningsmodellen som används baseras på demografi och prislappar från det kommunala utjämningsystemet. Utifrån dessa räknas tekniska ramar fram för verksamheterna. Preliminära tekniska ramar är framräknade baserat på de aktuella förutsättningarna.

Utöver tekniska ramar görs medvetna politiska prioriteringar som är kopplade till kommunfullmäktiges långsiktiga utvecklingsmål.

Ekonomiska konsekvenser

Ärendet medför inga direkta ekonomiska konsekvenser.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att ledningsutskottet överlämnar Budgetförutsättningar 2027–2030 med bilaga Budgetberäkning 2027–2030 till kommunstyrelsen för budgetberedning.

Bilagor:

- 1 Budgetförutsättningar 2027–2030 finans
- 2 Budgetberäkning 2027–2030 – budgetförutsättningar finans

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Budgetförutsättningar inför budget 2027–2030

INNEHÅLL

OMVÄRLDSANALYS.....	7
SKR:s cirkulär 25:59 (utdrag ur).....	7
Den kommunala låneskulden	15
SKR, analys av ekonomi och styrning	16
BERÄKNINGAR OCH FÖRUTSÄTTNINGAR.....	17
God ekonomisk hushållning	17
ANALYS	20
Befolkningsutveckling, skatter, bidrag och utjämning	20
Investeringar	21
Lånefinansiering	22
Likviditet	22
Verksamhetskostnader.....	23
<i>Tekniska ramar</i>	23
<i>Prioriteringsutrymme</i>	23
<i>Personalkostnader</i>	23
<i>Lokalkostnader</i>	25
<i>Kapitalkostnader</i>	25
Resultat	25
NYCKELTAL.....	27
Finansiella mål och mått.....	27
Finansiella nyckeltal.....	28
Nyckeltal verksamhet	29
KÄNSLIGHETSANALYS	30
BILAGOR	31

TABELLFÖRTECKNING

Tabell 1. Nyckeltal för den svenska ekonomin	8
Tabell 2. Revideringar av den makroekonomiska prognosen.	9
Tabell 3. Skatteunderlag samt beräknad real utveckling	10
Tabell 4. Utveckling av skatteunderlag och skattekraft samt medelskattekraft 2024, per kommungrupp.....	12
Tabell 5. Befolkning i riket, utfall och prognos per november samt medelskattekraft 2025–2028	13
Tabell 6. Prisindex för kommunal verksamhet (PKV).....	15
Tabell 7. Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exkl PO-effekt.....	15
Tabell 8. Befolkningsprognos 2026–2030, Statisticon.	18
Tabell 9. Befolkning enl justerad befolkningsprognos, 2026–2030 i åldersklasser.	20
Tabell 10. Investeringsplan per år 2026 – 2036 samt preliminär begäran om TA, mnkr	21
Tabell 11. Beräknad snitträntesats och räntekostnad 2026 - 2030	22
Tabell 12. Pensionskostnader, mnkr	24
Tabell 13. Resultatmål 2026–2030	25
Tabell 14. Plan återställande av negativa balanskravsresultat, mnkr	26
Tabell 15. Finansiella mål.....	27
Tabell 16. Finansiella mått.....	27
Tabell 17. Känslighetsanalys	30

FIGURFÖRTECKNING

Diagram 1. Utveckling av skatteunderlag och skattekraft (skatteunderlag per invånare) inkomståret 2024 per län.....	11
Diagram 2. Totala pensionskostnader 2024–2029.....	14
Diagram 3. Justerad befolkningsprognos 2026–2030 med demografisk sammansättning.....	19
Diagram 4. Beräknad genomsnittlig skuld samt genomsnittlig räntesats 2026 – 2030	22
Diagram 5. Löner och arbetsgivaravgifter 2021 – 2025.....	24
Diagram 6. Finansiella nyckeltal.....	28
Diagram 7. Nettokostnadsavvikelse, mnkr.....	29

OMVÄRLDSANALYS

SKR:s cirkulär 25:59 (utdrag ur)

Starkare BNP-tillväxt och sysselsättningsökning 2026

- Nästa år väntar en stark uppgång för svensk BNP, efter flera år av svag tillväxt.
- Antalet arbetade timmar vänder upp 2026, vilket beräknas bli det första av flera år med stark timtillväxt.
- Återhämtningen för sysselsättningen gynnar löneinkomsterna kommande år och särskilt 2026 ökar skatteunderlaget i snabb takt.
- Medan BNP är uppreviderad på kort sikt är samtidigt skatteunderlaget istället nedreviderat. Den högre produktionen bedöms drivas av produktivitetstillväxten i högre utsträckning än i föregående prognos.

Tillväxten för både BNP och sysselsättningen i Sverige blir nästa år klart högre än på flera år. Såväl hushållens konsumtion som investeringarna utgör viktiga drivkrafter för en inhemskt driven uppgång för BNP-tillväxten. En stark ökning av de reala disponibla inkomsterna baddar för en återhämtning av konsumtionen kommande år. Fortfarande kvarstår dock betydande geopolitiska spänningar liksom osäkra förutsättningar för global handel som riskfaktorer i prognosen.

Efter två års minskning av antalet arbetade timmar väntas nästa år (läs; 2026) en stark ökning. Den konjunkturella förstärkning som nu har inletts antas fortgå också efter 2026 och en period av stigande sysselsättning väntas därför. Detta innebär starkare tillväxt för lönesumman kommande år än 2024–2025.

Skatteunderlaget beräknas växa med 4,3 procent per år i genomsnitt 2026–2029. Trots svag skatteunderlagstillväxt i år är den ovanligt stor i förhållande till kommunsektorns sammanvägda prisutveckling.

Tabell 1. Nyckeltal för den svenska ekonomin.

Procentuell förändring om inte annat anges

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
BNP, kalenderkorrigerad	1,0	1,9	2,7	2,3	1,8	1,7
Arbetade timmar, kalenderkorrigerad	-0,3	-0,2	1,0	1,0	0,8	0,7
Arbetslöshet, andel av arbetskraften	8,4	8,8	8,5	7,9	7,6	7,5
Befolkning, 15–74 år	0,2	0,4	0,1	0,1	0,2	0,3
Lönesumma, Nationalräkenskaperna	3,8	3,5	4,7	4,8	4,6	4,5
Timlön, Nationalräkenskaperna	3,9	3,5	3,6	3,5	3,5	3,5
Timlön, Konjunkturlönestatistiken	4,1	3,7	3,5	3,5	3,5	3,5
Inflation, KPIF	1,9	2,7	1,5	1,9	2,7	2,0
Inflation, KPI	2,8	0,7	0,9	2,3	3,3	2,5
Inflation, KPI juni	2,6	0,7	0,5	2,4	3,3	2,5
Prisbasbelopp, tusental kronor	57,3	5,8	59,2	59,6	61,0	63,0
Inkomstbasbelopp, tusental kronor	76,2	80,6	83,4	86,5	89,4	92,6
Styrränta, värde vid årets slut, procent	2,75	1,75	1,75	2,00	2,25	2,40

Anm. BNP och arbetade timmar avser kalenderkorrigerade värden i volym. Arbetslöshet och befolkning avser 15-74 år enligt Arbetskraftsundersökningarna. Timlön enligt Nationalräkenskaperna avser anställdas timmar.

Källor: Macrobond, Medlingsinstitutet, Riksbanken, Skatteverket, SCB och SKR

En starkare exportefterfrågan driver på konjunkturåterhämtningen och BNP ökar i år med 1,9 procent, starkare export ger dock en sammansättning av produktionen mot sektorer med högre genomsnittlig produktivitet. Sysselsättningen och arbetslösheten kommer således inte att påverkas på kort sikt av den starkare efterfrågan. Den möts av en högre produktivitet, dvs mer produktion per arbetad timme.

Vi bedömer att konjunkturen kommer att fortsätta stärkas under 2026, BNP ökar med 2,7 procent. Nu är det i huvudsak inhemsk efterfrågan som driver tillväxten. Gradvis kommer efterfrågan på arbetskraft att öka; fler arbetade timmar, fler sysselsatta och en arbetslöshet som börjar minska igen 2026, men sambandet mellan BNP och arbetslöshet verkar med eftersläpning. Prognosen sammanfattas i tabellen ovan. För en mer utförlig beskrivning av den samhällsekonomiska prognosen, se MakroNytt 3/2025.

Revideringar av den makroekonomiska prognosen

En stor upprevidering har gjorts för BNP 2025 med anledning av, dels ett överraskande starkt utfall för årets tredje kvartal, dels upprevideringar av BNP under det första halvåret. Att BNP 2025 och 2026 når högre än i föregående prognos innebär att en större del av den beräknade uppgången fram till 2029 tas i anspråk tidigare. Nedrevideringar av BNP-tillväxten från och med 2027 följer därav. Trots en signifikant upprevidering för BNP-tillväxten 2025 har prognosen för antalet arbetade timmar istället njusterats något. Antalet sysselsatta 2025–

2026 har visserligen höjts jämfört med föregående prognos. Men medelarbetstiden är nedreviderad jämfört med föregående prognos, vilket gäller från 2025 och framåt. Detta medför att uppgången för antalet arbetade timmar kommande år nu beräknas bli något svagare än i föregående prognos.

Lönesumman är nedreviderad åren 2025–2027. Nedskrivningen av prognosen för innevarande år följer av månadsutfall under kvartal tre som varit svagare än vad som antogs i föregående prognos, vilken baserades på uppgifter för det första halvåret. Den långsammare ökningstakten för lönesumman 2026–2027 blir en följd av nedrevideringen av antalet arbetade timmar dessa år (se ovan).

Inflationen för 2026 och 2027 har reviderats upp, med större inflationsbidrag från både energipriser och räntor jämfört med föregående beräkning.

Tabell 2. Revideringar av den makroekonomiska prognosen.

Procentenheter om inget annat anges

	2024	2025	2026	2027	2028	2029
BNP, kalenderkorrigerad	0,1	0,8	0,0	-0,2	-0,2	-0,1
Arbetade timmar, kalenderkorrigerad	0,0	0,0	-0,1	-0,3	0,0	0,2
Arbetslöshet, andel av arbetskraften	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Befolkning, 15–74 år	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lönesumma, Nationalräkenskaperna	0,0	-0,1	-0,11	-0,2	0,1	0,2
Timlön, Nationalräkenskaperna	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Timlön, Konjunkturlönestatistiken	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Inflation, KPIF	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0
Inflation, KPI	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,0
Inflation, KPI juni	0,0	0,0	0,1	0,2	0,1	0,0
Prisbasbelopp, tusental kronor	0,0	0,0	0,0	0,1	0,2	0,3
Inkomstbasbelopp, tusental kronor	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	0,1
Styrränta, värde vid årets slut, procent	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Anm. BNP och arbetade timmar avser kalenderkorrigerade värden i volym. Arbetslöshet och befolkning avser 15-74 år enligt Arbetskraftsundersökningarna. Timlön enligt Nationalräkenskaperna avser anställdas timmar.

Källa: SKR

Svag skatteunderlagstillväxt 2025 – med ovanligt stark i reala termer

Prognosen är att skatteunderlaget ökar med 3,6 procent 2025 och 4,3 procent 2026. Noteringen för 2025 ligger därmed långt under det historiska genomsnittet (4,2 procent), sett ur ett tioårsperspektiv, och för 2026 ligger den något över genomsnittet. Uppväxlingen av skatteunderlaget 2026 hänger ihop med att antalet arbetade timmar driver upp tillväxten i lönesumman. Det är en utveckling som håller i sig resten av beräkningsperioden, 2026–2029, vilket är en kontrast till 2024–2025 då arbetade timmar bidrog negativt till skatteunderlagets tillväxt. Vi kan visserligen se ett rejält BNP-lyft redan 2025 men det är först från och med

2026 som BNP-tillväxten ger en rejäl skjuts till skatteunderlaget. Det beror på att det då är den inhemska efterfrågan som tar fart, vilket gradvis ökar behovet av arbetskraft.

Skatteverket publicerade definitivt taxeringsutfall 8 december vilket visade att skatteunderlaget ökade med 3,5 procent 2024. Det är ett utfall som ligger långt under den genomsnittliga årliga ökningen för tioårsperioden 2014–2023 (4,2 procent). Den svaga utvecklingen av det underliggande skatteunderlaget under fjolåret kan till stor del tillskrivas att arbetade timmar bidrog negativt (-0,2 procentenheter) till utvecklingen.

För kalkylåren 2027–2029 ökar skatteunderlaget med 4,3 procent per år i genomsnitt, med små avvikelser mellan åren. Sett över hela beräkningsperioden, 2025–2029, blir den årliga ökningen 4,3 procent, vilket är ungefär i linje med den historiskt genomsnittliga ökningstakten. Regelförändringar 2024–2026 ger relativt stor skillnad mellan det faktiska skatteunderlaget och det underliggande skatteunderlaget, som utgörs av det faktiska skatteunderlaget exklusive regelförändringar. Det är grundavdraget och ett förstärkt grundavdrag som utgör regelförändringar 2024 och 2025. Även för 2026 finns det regelförändringar som slår igenom på skatteunderlaget. Det gäller bland annat ett förhöjt grundavdrag och ett förstärkt skatteavdrag, vilka bidrar till att minska den beskattningsbara inkomsten.

Efter två år med mycket höga prisökningar, främst orsakad av höga uppräknings av avtalspensionerna, innebär 2025 en helt annan situation. Priserna ser ut att minska något i år (läs; 2025) vilket får till följd att den svaga skatteunderlagstillväxten i reala termer innebär en mycket stark ökning; 4 procentenheter.

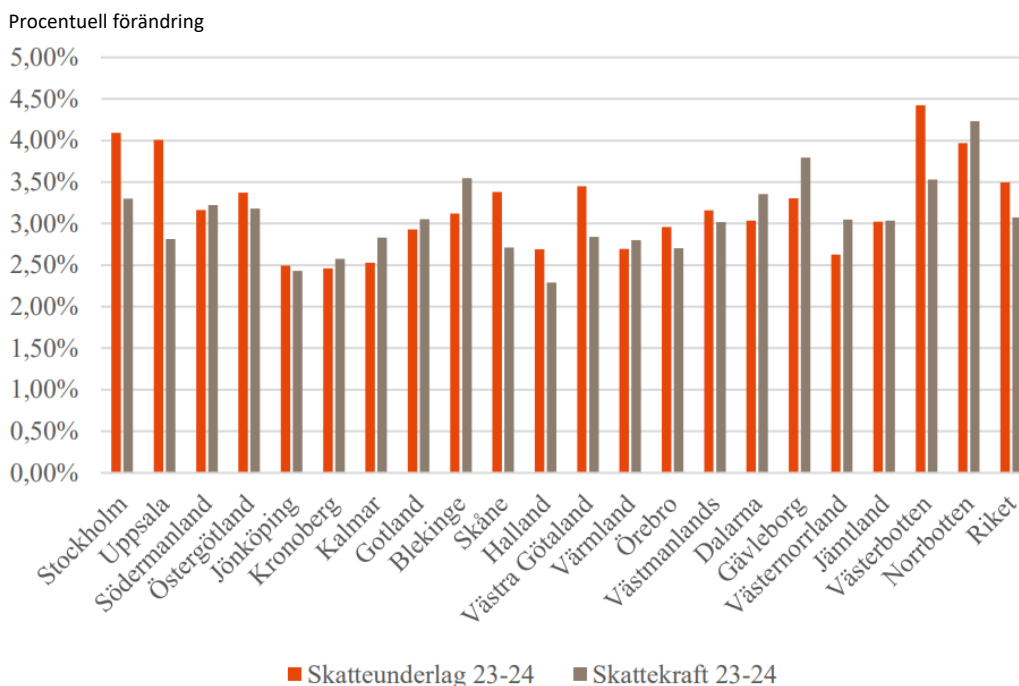
Tabell 3. Skatteunderlag samt beräknad real utveckling

Procentuell förändring	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Faktiskt skatteunderlag	3,5	3,6	4,3	4,3	4,2	4,3
Regelförändringar*	-0,2	-0,3	-0,5	0,0	0,0	0,0
Underliggande utveckling	3,7	3,9	4,7	4,3	4,2	4,3
Prisutveckling	4,6	-0,1	2,4	2,8	3,8	2,7
Realt skatteunderlag	-0,8	4,0	2,3	1,5	0,5	1,6

* Bidrag till förändring av faktiskt skatteunderlag, procentenheter.

Källor: Skatteverket och SKR.

Diagram 1. Utveckling av skatteunderlag och skattekraft (skatteunderlag per invånare) inkomståret 2024 per län

Källa: Skatteverket

Den regionala spridningen av skatteunderlagstillväxten är betydligt mindre än för kommunerna. Den starkaste utvecklingen återfinns i Västerbotten, där skatteunderlaget växte med 4,4 procent och den lägsta i Kronoberg, 2,5 procent. Norrbotten hade den högsta utvecklingen av skattekraften, 4,2 procent och Halland hade lägst, 2,3 procent.

Tabell 4. Utveckling av skatteunderlag och skattekraft samt medelskattekraft 2024, per kommungrupp

Procent och kronor

Kommungrupp	Utveckling	Utveckling	Medelskattekraft 2024
	skatteunderlag 2023– 2024	skattekraft 2023– 2024	
Storstäder	3,93	2,88	312 846
Pendlingskommun nära storstad	4,16	3,31	310 005
Större stad	3,46	2,87	256 953
Pendlingskommun nära större stad	3,10	2,98	242 902
Lågpendlingskommun nära större stad	2,40	2,94	236 656
Mindre stad/tätort	3,45	3,22	252 877
Pendlingskommun nära mindre stad/tätort	2,15	2,89	232 173
Landsbygdskommun	1,78	2,80	226 950
Landsbygdskommun med besöksnäring	2,59	2,98	242 135
Totalt	3,50	3,07	271 740

Källor: Skatteverket och SKR.

Utvecklingen av både skatteunderlaget och skattekraften är starkast i gruppen Pendlingskommun nära storstad.

Indelat i kommungrupper växte den beskattningsbara inkomsten mest i pendlingskommuner nära storstad, där skatteunderlaget ökade med 4,2 procent. Landsbygdskommunerna hade lägst skatteunderlagstillväxt med 1,8 procent. Utvecklingen av skattekraften var jämnare fördelad mellan de olika grupperna. Även här har Pendlingskommun nära storstad den största ökningen, 4,2 procent. Den högsta medelskattekraften finns dock iorstäderna, 38 procent högre än i landsbygdskommunerna.

Befolkningsuppgifter per 1 november 2025 och reviderad befolkningsprognos

Den 10 december presenterade Statistiska centralbyrån (SCB) befolkningsuppgifter per den 1 november 2025. Dessa påverkar intäkterna i form av skatteintäkter och utjämningsbidrag/–avgift.

Med anledning av SCB:s nya regler om röjandeskydd i befolkningsuppgifter så är all befolkningsstatistik från SCB från och med 1 januari i 2025 ”brusad”. För att få mer information om metoden hänvisas till SCB:s hemsida¹.

SKR:s prognostiserade medelskattekraft 2026 blir 231 kronor lägre per invånare än föregående prognos på grund av att skatteunderlagsprognosen för 2025 är

¹ [Frågor och svar om röjandeskydd i befolkningsstatistiken](#)

lägre än i oktober. I tabellen nedan syns befolkningsutfall och prognos för kommande år samt medelskattkraft som ligger till grund för beräkningarna.

Tabell 5. Befolkning i riket, utfall och prognos per november samt medelskattkraft 2025–2028

Antal och procentuell förändring

Befolkning	2025	2026	2027	2028
Utfall	10 610 264			
Prognos		10 589 886	10 605 027	10 623 010
Förändring, %	0,22	-0,19	0,14	0,23
Medelskattkraft				
Regeringens fastställda	282 096	293 305		
SKR:s prognos	280 632	291 944	305 124	330 765

Källor: SCB, regeringen, SKR.

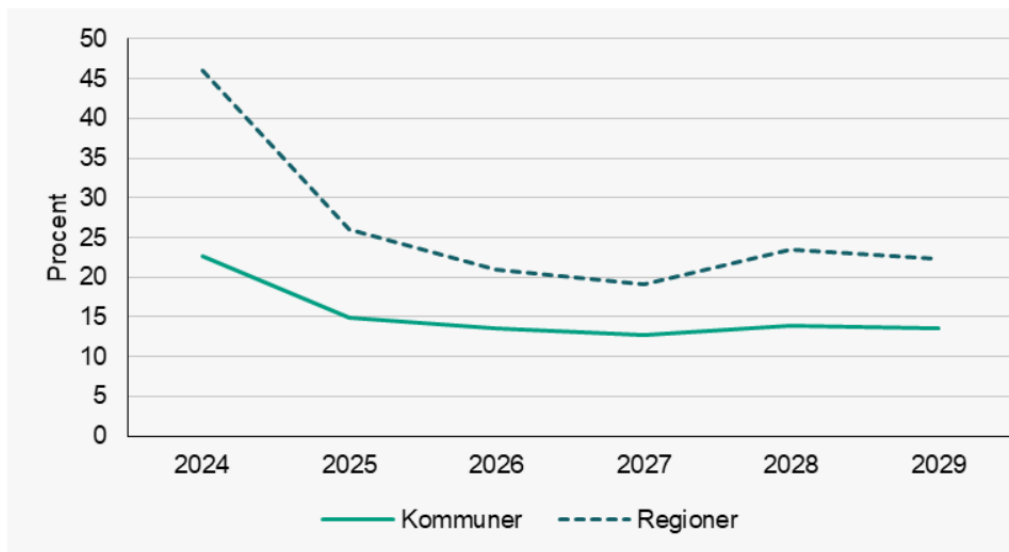
Tabellen visar befolkningsutfall 1 november 2025 och prognosen kommande år samt medelskattkraften. Befolkningsutfallet 2025 är "brusat".

Pensionskostnader

Kostnaderna för kommunala avtalspensioner väntas nästa år minska ytterligare något jämfört med i år, och bedöms 2026 till ungefär 21 procent av lönesumman i regioner respektive knappt 14 procent av lönesumman i kommuner. Prognosen liknar i stora drag föregående prognos som vi gjorde i oktober.

Diagram 2. Totala pensionskostnader 2024–2029

Andel av lönesumma

Källor: KPA Pension, SCB, Skandia och SKR.

Kostnaderna väntas minska ytterligare nästa år jämfört med i år.

Kommunal verksamhet, sammanvägt prisindex

I SKR:s kalkyler beräknas kommunernas verksamhetskostnader både i löpande och fasta priser. Förändringen i fasta priser kallas också verksamhetens volymförändring. Volymförändring är skillnaden mellan förändringen i löpande pris och prisförändringar på arbetskraft (löneförändringar och PO-pålägg) samt på övrig förbrukning. Här redovisas vår senaste bedömning av prisförändringar under perioden 2025–2029. Syftet med uppgifterna är att göra det möjligt för kommuner att räkna om från löpande till fasta priser, till exempel i budgetarbetet, med samma förutsättningar som används i SKR:s kalkyler.

Jämfört med prognosen från oktober innebär dessa beräkningar en nedrevidering av PKV för 2025, medan förändringarna för de övriga åren är små. Ackumulerat över alla åren innebär denna uppdatering en nedrevidering med tre tiondelar. 2025 revideras ned med nästan tre tiondelar på grund av lägre förbrukningspris. I denna beräkning av PKV går vi, från att beräkna övrig förbrukning med hjälp av antaganden om KPIF-inflation och löneutveckling, till att vila på utfall. Denna beräkning bygger på utfall för de tre första kvartalen 2025, och dessa blev betydligt lägre än bedömningen från oktober. Även löneantagandet för 2025 är nedreviderat något, med en tiondel. Förändringar för övriga år inskränker sig till små upprevideringar av inflationsantagandet 2026 och 2027 som ger marginellt högre förbrukningspriser i denna beräkning jämfört med oktober. Pensionskostnaderna är marginellt uppjusterade 2027 och 2028, men detta ger inget utslag på första decimalen i PKV. Arbetskraftskostnaderna

2029 blir en dryg tiondel lägre i denna prognos, detta som en kombination av marginellt uppjusterad pensionskostnad 2028 och marginellt nedjusterad dito 2029. PKV för 2029 sänks med en tiondel som en konsekvens av detta. Förslaget om tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter för unga ligger med i dessa beräkningar.

Tabell 6. Prisindex för kommunal verksamhet (PKV)

Årlig procentuell förändring

	2025	2026	2027	2028	2029
Arbetskraftskostnader*	-0,4	3,0	3,1	4,3	3,2
Övrig förbrukning	2,5	2,3	2,6	3,0	2,6
Prisförändring, %	0,5	2,8	3,0	3,9	3,0

*Inklusive förändringar i arbetsgivaravgifter.

Källa: SKR.

Pensionskostnaderna varierar mellan kommunerna och följd av skillnader i personalstruktur. I tabellen nedan beräknas en motsvarighet till PKV exklusive PO-effekten. Arbetskraftskostnaderna ökar därmed i samma takt som timlönerna. Arbetskraftskostnaderna har dock samma vikt i beräkningen av PKV som i tabellen ovan.

Tabell 7. Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exkl PO-effekt

Årlig procentuell förändring

	2025	2026	2027	2028	2029
Arbetskraftskostnader*	3,6	3,5	3,5	3,5	3,5
Övrig förbrukning	2,5	2,3	2,6	3,0	2,6
Prisförändring, %	3,3	3,1	3,2	3,3	3,2

*Exklusive förändringar i arbetsgivaravgifter.

Källa: SKR.

Utan påverkan av tjänstepensionerna blir utvecklingen av PKV mycket jämn över åren. Revideringarna av prognosen från oktober är små med undantag för förbrukningspriserna 2025.

Den kommunala låneskulden

Kommuninvest gör varje år en rapport över hur investeringar, lån och skuldsättning har utvecklats i kommunsektorn. Redovisningen släpar efter ett år och 2025 års rapport avser 2024 års data.

Kommunsektorns låneskuld ökade med 80 miljarder kronor under 2024, en tillväxttakt på 9,1 procent, till totalt 959 miljarder kronor. Låneskuldens andel av BNP ökade till 15 procent (från drygt 14 procent 2022–2023), och andelen av kommunsektorns omsättning steg till 58 procent (från 55 procent 2023). Tillväxten i låneskulden drevs främst av fortsatt stora investeringsvolymerna med

låg självfinansieringsgrad, men också, till en mindre del, av redovisningstekniska effekter kopplade till finansiell leasing.

Prognosen för låneskulden framåt pekar på ett tydligt trendbrott: Tillväxttakten för låneskulden väntas sjunka till 3 procent för 2025, för att sedan stiga till 3,5 procent för 2026–2027 och 4 procent för 2028. Det är ungefär hälften av tillväxttakten jämfört med åren 2010–2024, då snittet var nära 7 procent. Prognosen är som vanligt behäftad med osäkerhet, men förväntan är ändå att tillväxttakten tydligt växlar ned i takt med att investeringsbehoven skiftar från nybyggnation, till ett ökat fokus på reinvesteringar och beredskaps- och klimatanpassningar.

SKR, analys av ekonomi och styrning

Under hösten 2024 analyserades Sala kommuns ekonomi och styrning av SKR:s analysgrupp. Analysen bestod av tre delar:

1. Nulägesanalys: en genomgång av kommunens nuvarande situation.
2. Framtidsanalys: en prognos för de kommande sex åren.
3. Ekonomistyrning: en beskrivning av hur kommunens ekonomistyrning fungerar.

Analysen sammanfattades i fem slutsatser som pekade ut prioriterade områden som kommunen därefter arbetat med:

- Den ekonomiska situationen kräver att ni anpassar verksamheter efter ekonomiska förutsättningar.
- Budgeten måste bli ett verkligt styrdokument.
- Politiska beslut måste bygga på ekonomisk konsekvensbeskrivning och finansiering.
- Finansiella målen måste bli skarpare.
- Volymmodell för hemtjänst och särskilt boende tas fram.

Vidare konstaterades att politiker och tjänstepersoner behöver samarbeta för att få ordning på ekonomin då Sala kommun i grunden har goda förutsättningar för att lyckas.

BERÄKNINGAR OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Modeller och beräkningar i bilagan ”Beräkning 2027–2030, Budgetförutsättningar Finans” baseras på tidigare politiska beslut samt information ur SKR:s cirkulär 25:59 och 25:63. Bokslutssiffror som används som underlag är preliminära då bokslutet ännu inte är fastställt.

Beräkningar och förutsättningar ska skapa en uppfattning om Sala kommuns framtida ekonomiska läge som vi kan bedöma utifrån den information som finns tillgänglig idag. Dessa bedömningar sätts också i relation till föregående Budget 2026–2029. Bilagan innehåller bland annat:

- Skatteintäktsprognos för 4-år baserad på senaste befolkningsprognosen nedjusterad med 120 personer.
- Preliminära tekniska driftsbudgetramar
- Förslag till resultat och förfogande som är baserat på tidigare beslut
- Kapitaltjänstkostnader baserade på investeringsbudget beslutad i samband med budget 2026–2029
- Pensionskostnader baserade på prognos från KPA
- Beskrivningar av källor och förklaringar till eventuella antaganden
- Resultat, balansräkning och kassaflödesanalys

God ekonomisk hushållning

God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomin och verksamheten både i ett kortare och i ett längre tidsperspektiv. För att uppnå god ekonomisk hushållning ska verksamheten bedrivas både ändamålsenligt och ekonomisk hållbart. Om kostnaderna i ett längre perspektiv överstiger intäkterna innebär det att kommande generationer får betala för denna överkonsumtion. Normalt sett ska ekonomin visa på ett positivt resultat på en nivå som gör att förmögenheten inte urholkas av inflation eller av för låg självfinansieringsgrad av investeringar.

För att kunna ta ställning vad som är god ekonomisk hushållning ska hänsyn tas till nuvarande ekonomiska ställning samt framtida prognostiserad utveckling och eventuella risker såsom exempelvis skuldnivåer och ränterisk.

Det är därför av största vikt att planera framtida kommunal service utifrån de faktiska förutsättningarna som gäller för Sala. För att skapa den bästa utgångspunkten behöver kommunens finansiella ställning stärkas. Det kan ske genom att klara de uppsatta resultatmålen och minska låneskulden.

Lån, räntor och amorteringar

En prognos har gjorts på alla befintliga lån med refinansieringsåtaganden. För befintliga lån sker amortering enligt avtalade villkor.

För eventuella nyupplåningar och de lån som refinansieras och under planperioden beräknas inga amorteringar ske.

Ränteprognoser görs för varje enskilt lån i verktyget KI Finans där beräkningen följer prognosen för marknadsräntorna för SEKSWAP5Y plus 0,60 % i marginal.

Internränta

SKR ger förslag på internränta för beräkning av kapitalkostnader för investeringar för att kunna användas i internredovisningen. Den föreslagna internräntan återspeglar sektorns genomsnittliga lånekostnad. Huvudkällan är information från Kommuninvests skulddatabas, KI Finans.

I budgetförutsättningarna har räntan nu preliminärt satts till 2,75 % då internräntan för år 2027 kommer att publiceras av SKR i februari 2026.

Personalomkostnadspålägg (po-pålägg)

Personalomkostnadspålägget som debiteras nämnderna ska täcka kostnaderna för arbetsgivaravgifter och vissa delar av pensionskostnaderna.

SKR räknar fram ett förslag till procentsats vilken kommunen normalt använder. För 2026 är den föreslagna procentsatsen 40,51 % vilket bedömts vara något högt och verksamheterna debiteras i stället 40,24 %.

I beräkningen för 2027 och framåt används 40,51 %.

Interna kostnader

Enligt beslut i Kommunstyrelsen § 87 2019-06-03 ska internprissättningen för matportioner fastställas i budgetprocessen senast mars innan gällande budgetår.

Enligt beslut i Kommunstyrelsen § 37 2024-03-27 ska internhyran (bashyran) för kommunägda lokaler höjas med samma PKV som den beslutade budgeten för kommande år baserats på.

Befolkning, demografi

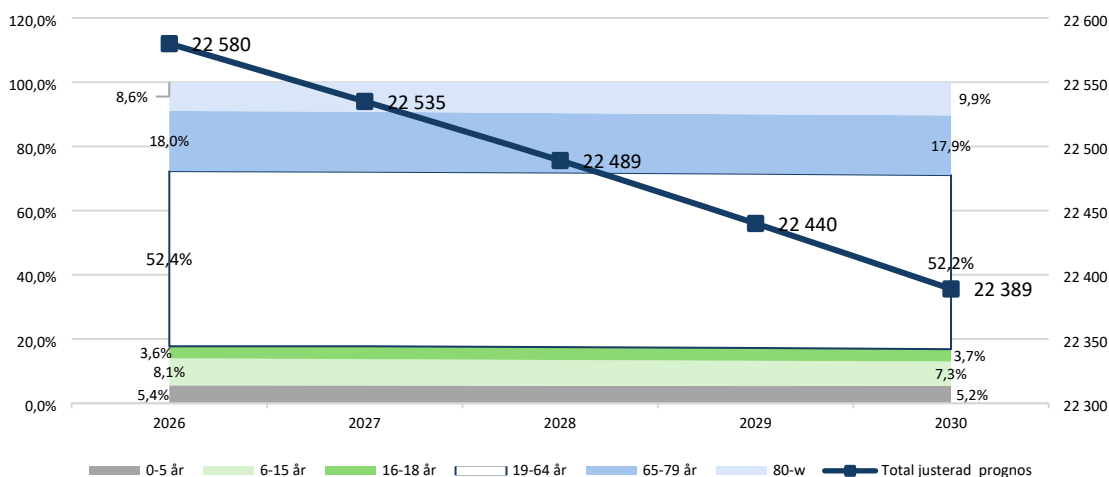
Enligt den senaste befolkningsprognosen från Statisticon som gjordes i september 2025 beräknas befolkningsutvecklingen i Sala kommun vara negativ framöver. Under perioden 2024–2034 förväntas befolkningen minska med totalt 550 invånare enligt Statisticons prognos.

Tabell 8. Befolkningsprognos 2026-2030, Statisticon.

Utfall 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
22 843	22 739	22 700	22 655	22 609	22 560	22 509	22 456	22 403	22 349	22 293

Enligt statistik från SCB uppgår invånarantalet per 1 november 2025 till 22 627 personer vilket pekar på att prognosen från Statisticon är för hög. Därför justeras prognosen ned med 120 personer från 2026 och framåt i beräkningen.

Diagram 3. Justerad befolkningsprognos 2026–2030 med demografisk sammansättning

Den demografiska utvecklingen i Sala är liknande den i riket, d v s antalet barn och unga sjunker och gruppen över 65 år ökar. Den största procentuella ökningen ses i gruppen 80 år och äldre.

Slutligt utfall för 2025 beräknas publiceras den 24 februari 2026.

Det befolkningsunderlag som används för beräkningen av skatter, bidrag och utjämning utgörs av befolkningsuppgifter per den första november föregående år.

Tekniska ramar

Den tekniska ramen som räknas fram i resursfördelningsmodellen ska täcka nettokostnaderna för att bedriva verksamheten med en genomsnittlig effektivitets- och ambitionsnivå. I den tekniska ramen ingår kompensation för beräknade löne- och kostnadsökningar.

Kostnader för att bedriva verksamheten med högre ambitionsnivå ska kompenseras genom medvetna politiska prioriteringar.

Driftskostnadskonsekvenserna som de beslutade investeringsprojekten genererar hanteras i resursfördelningsmodellen och ingår i de tekniska ramarna.

ANALYS

Befolkningsutveckling, skatter, bidrag och utjämning

Det totala invånarantalet tillsammans med den demografiska sammansättningen påverkar kommunens intäkter för skatter och generella statsbidrag och är också en faktor i kommunens resursfördelningsmodell.

De åldersgrupper som i prognosen beräknas öka mest under budget- och planperioden är åldersgrupperna 80–89 år (14,5 %) och 90+ (14,8 %) samt gymnasieelever 16–18 år (1,5 %). Gruppen personer i arbetsför ålder, 19 – 64 år, beräknas minska med -1,3 % under perioden. En fortsatt minskning ses också för de yngre åldersgrupperna där framför allt gruppen yngre skolbarn står för en stor del.

Budgetberäkningen för 2027 grundar sig på det prognostiserade befolkningstalet per sista december 2026.

Tabell 9. Befolkning enl justerad befolkningsprognos, 2026–2030 i åldersklasser.

Avser folkmängden den 31 december.

Ålderskategorier	2026	2027	2028	2029	2030	Förändring 2026–2030 %
Totalt Sala kommun	22 580	22 535	22 489	22 440	22 389	-0,8%
Barn, 0 år	176	173	174	174	175	-0,6%
Förskolebarn, 1–5 år	1 034	1 032	1 003	985	990	-4,3%
Yngre skolbarn, 6–12 år	1 827	1 775	1 740	1 701	1 639	-10,3%
Högstadiееlever, 13–15 år	882	838	842	838	844	-4,3%
Gymnasieelever, 16–18 år	812	872	869	860	824	1,5%
Befolkning, 19–64 år	11 840	11 795	11 768	11 724	11 682	-1,3%
Befolkning, ålder 65–79 år	4 065	4 057	4 005	3 997	4 008	-1,4%
Äldre personer, 80 - 89 år	1 648	1 695	1 760	1 828	1 887	14,5%
Äldre personer, 90+	296	298	328	333	340	14,8%

Summan av skatter, bidrag och utjämning ökar normalt sett från år till år förutsatt att befolkningsnivån hålls konstant. Detta beror på att lönerna ökar och att medborgarna därför betalar mer i skatt, d v s skattekraften per invånare ökar. Det sjunkande befolkningstalet påverkar de totala skatteintäkterna negativt.

Investeringar

I budgetmodellen räknas fram hur mycket som kommunen maximalt kan självfinansiera vilket motsvarar budgeten för avskrivningar + årets resultat. Större investeringsprojekt som inte kan självfinansieras hanteras separat och bereds av kommunstyrelsen och beslutas av fullmäktige. I beslutet ska även en finansieringsplan ingå.

I beräkningen av budgetförutsättningarna har den investeringsplan som beslutades av KS i maj 2025 använts som beräkningsunderlag.

Den beslutade investeringsbudgeten för 2026 uppgår till 71,0 mnkr. Till det har i beräkningen lagts 19,1 mnkr som uppgetts kommer lämnas in som begäran om tilläggsanslag från bokslut 2025 till 2026. För åren 2027–2030 ligger i investeringsplanen 682,3 mnkr och för åren 2031–2035 ytterligare 368,6 mnkr.

Det pågår för närvarande ett arbete ute i nämnderna med att gå igenom och eventuellt revidera investeringsbehoven för perioden 2027–2035 samt komplettera med behoven för 2036.

Tabell 10. Investeringsplan per år 2026 – 2036 samt preliminär begäran om TA, mnkr

	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Enl plan	71,0	111,7	142,5	234,5	193,6	80,0	82,5	72,0	71,3	62,9	
Prel TA	19,1										

Resultatmålet som sätts har stor inverkan på hur stort utrymmet för investeringar blir. Budgetberäkningen förutsätter att resultatmålet också nås.

I vilken grad investeringar är självfinansierade kan räknas fram genom att ställa summan av resultat och avskrivningar från resultaträkningen i förhållande till nettoinvesteringarna som kan utläsas i kassaflödesanalysen.

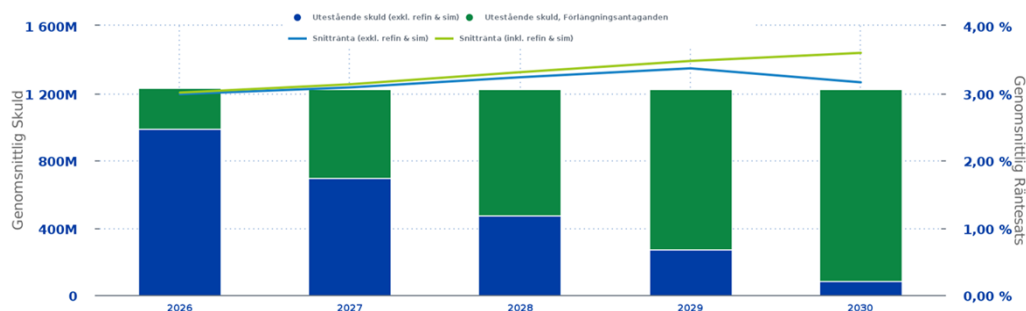
Från och med 2026 gäller ett finansiellt mål rörande självfinansieringen av investeringar där självfinansieringsgraden fastslås i budgeten. Självfinansieringsgraden får inte understiga 50 % ett enskilt år. För budgetperioden 2027–2030 uppgår självfinansieringsgraden till 94 %. Kommunens likvida ställning beräknas vara positiv vid ingången av budgetperioden vilket innebär att ingen nyupplåning bedöms vara nödvändig.

I samband med investeringsplaneringen är det viktigt att kalkylera med investeringens hela effekt på driftsredovisningen, både när det gäller kapitaltjänstkostnader och övriga driftskostnader samt i förekommande fall förändring av verksamhetsvolym.

Lånefinansiering

Kommunens låneskuld uppgår i bokslut 2025 till 1 155,0 mnkr. För perioden 2027–2030 beräknas inga ytterligare lån tas upp. Med nuvarande amorteringsplan kommer skulden minska med 5,8 mnkr och uppgå till 1 142,9 mnkr vid planperiodens slut.

Diagram 4. Beräknad genomsnittlig skuld samt genomsnittlig räntesats 2026 – 2030

Snitträntan beräknas förändras från 2,99 % 2026 till att uppgå till 3,64 % 2030.

Tabell 11. Beräknad snitträntesats och räntekostnad 2026 - 2030

År	Snitträntesats	Räntekostnad, mnkr
2026	2,99 %	34,7
2027	3,15 %	36,1
2028	3,34 %	38,2
2029	3,52 %	40,2
2030	3,64 %	41,5

Likviditet

I beräkningsunderlagets kassaflödesanalys ser likviditeten förhållandevis god ut 2026 och framåt. Förutsättningar är dock att resultatmålen nås samt att inga ytterligare investeringsprojekt läggs till den plan som ingår i beräkningsunderlaget.

Målsättningen bör vara att använda tillgängligt likviditetsöverskott till att amortera. Med nuvarande lånevolym bör amorteringen uppgå till ca 38 mnkr årligen.

I finansieringsanalysen har en amorteringsplan lagts in som rekommenderad åtgärd. Amorteringen har ingen direkt koppling till ett enskilt lån.

Verksamhetskostnader

TEKNISKA RAMAR

Demografi är en faktor i framräkningen av de tekniska ramarna och innebär att Skolnämndens tekniska ram förväntas sjunka i och med att antalet barn och unga minskar i kommunen. Av samma anledning förväntas Äldre- och omsorgsnämndens tekniska ram i stället öka i och med att deras främsta målgrupp ökar i volym.

Skolnämnden har under de senaste två åren arbetat målinriktat med att anpassa verksamhetens kostnader utifrån den minskande befolkningen i skolåldern. Prislapparna kopplade till skolverksamheter har dock inte sjunkit i samma takt som kostnaderna minskat i Sala. Det indikerar att Skolnämndens verksamheter har lyckats med att anpassa verksamheten i snabbare takt än kommunsnittet. Inom de närmsta åren kommer prislapparna för dessa verksamheter att påverkas av kostnadsutvecklingen i övriga Sverige vilket sannolikt innebär att de sjunker eller i alla fall ökar långsammare än övriga prislappar.

Med anledning att prislappen för 2027 är hög i förhållande till Salas kostnader för skolverksamheter rekommenderas att prislapparna justeras ned tillfälligt med 3,2 %, vilket ingår i beräkningen.

PRIORITERINGSUTRYMME

När resultatmål och tekniska ramar är fördelade i budgeten finns i regel ett utrymme kvar av intäkterna till att göra politiska prioriteringar.

Med nuvarande beräkning av intäkter, tekniska ramar och tidigare beslutade prioriteringar återstår ett prioriteringsutrymme på 153 tkr för 2027. För åren 2028 och 2029 minskar prioriteringsutrymmet vilket medför att beslutade prioriteringar behöver omprövas.

PERSONALKOSTNADER

Av kommunens totala externa verksamhetskostnader är ca 66 % personalrelaterade kostnader såsom löner, sociala avgifter och pensionskostnader. Kostnadskontroll inom detta område är därför av yttersta vikt.

Löner och arbetsgivaravgifter

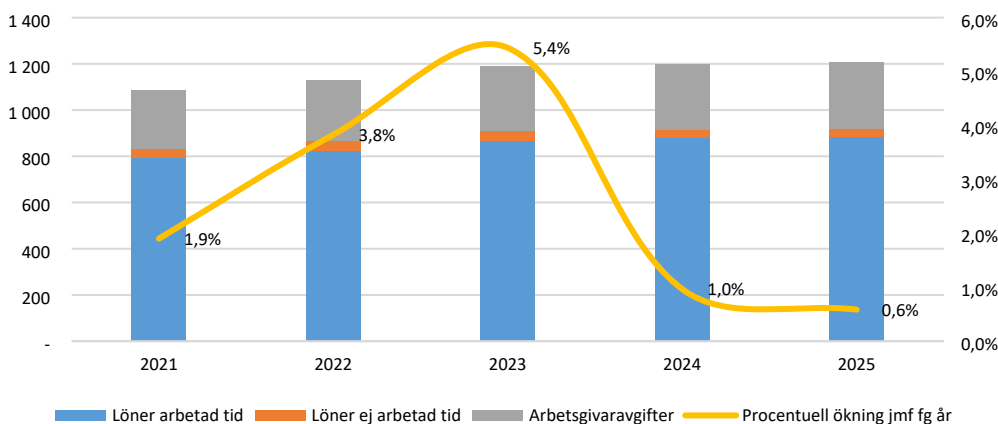
Den totala sammanräknade kostnaden för löner och arbetsavgifter ökade 0,6 % jämfört med 2024.

Kostnadsutvecklingen för 'löner arbetad tid', d v s månads- och timlöner samt arvoden, har ökat med 0,6 %. Den förhållandevis låga kostnadsökningen beror

delvis på att de utbetalda timlönerna minskat med 5,2 %. Kostnaderna för 'löner ej arbetad tid', bl a sjuk-, ferie- och semesterlönekostnader, minskade med -1,3 %, bl a beroende på att kommunens skuld till personalen för sparad semester minskat.

Lönerevisionen 2025 motsvarade 3,41 %. Den uppskattade löneuppräknings för 2026 uppgår till 3,3 %.

Diagram 5. Löner och arbetsgivaravgifter 2021 – 2025

Pensionskostnader

I de totala pensionskostnaderna ingår pensionsutbetalningar, avsättningar, premier och särskild löneskatt. Kostnaderna för pensioner ökade kraftigt under 2023 och 2024 främst på grund av inflationsuppgången men även beroende på premiehöjningar i det nya pensionsavtalet, AKAP-KR. Till 2025 minskade pensionskostnaderna med 55 mnkr jämfört 2024 och till 2026 beräknas kostnaderna sjunka ytterligare 10 mnkr. För budgetperioden 2027–2030 är prognosen att kostnaden är i stort oförändrad första året för att därefter öka med ca 10 mnkr per år de två därpå följande åren.

Tabell 12. Pensionskostnader, mnkr

2022	2023	2024	2025	Budget 2026	Prognos 2027	Prognos 2028	Prognos 2029	Prognos 2030
105,5	150,0	182,0	127,0	117,0	116,6	126,2	136,8	135,1

En möjlighet att sänka framtida pensionskostnader kan vara att exempelvis använda realisationsvinster till att försäkra bort delar av ansvarsförbindelsen.

LOKALKOSTNADER

En stor del av verksamheternas kostnader är kopplad till lokaler.

Under 2025 uppgick verksamheternas lokalkostnader till 228,7 mnkr, varav 71,6 mnkr var kostnader för externt inhyrda lokaler.

Beslut är fattat om att fastighetsbeståndet och andra tillgångar ska ses över i syfte att minska kostnader och generera intäkter.

KAPITALKOSTNADER

Som en konsekvens av investeringsvolymen beräknas kapitaltjänstkostnaderna som ska bäras av verksamheterna öka från 130,5 mnkr 2025 till 156,8 mnkr 2030.

Resultat

Ett positivt resultat behövs för att skapa marginaler för att finansiera oförutsedda händelser till exempel genom ramförstärkningar eller tilläggsanslag men också för att kunna egenfinansiera investeringar.

Kommunens resultatmål är för 2026 satt till 2,1 % av skatter, bidrag och utjämning och för åren därefter till 3 %.

Tabell 13. Resultatmål 2026–2030

	2026	2027	2028	2029	2030
Årets resultatmål, %	2,1	3,0	3,0	3,0	3,0

Det preliminära balanskravsresultatet för 2025 uppgår till 26,5 mnkr.

Återställandekravet kopplat till tidigare års negativa resultat uppgår vid 2025 års början till 129,5 mnkr.

Enligt beslut ska underskottet återställas i sin helhet senast 2030. Med nedanstående plan är underskottet återställt till 2029.

Tabell 14. Plan återställande av negativa balanskravsresultat, mnkr

	Prel bokslut 2025	Budget 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030
IB ack ej återställda negativa resultat	-129,8	-103,3	63,8	-6,6	0,0	0,0
- varav från år 2023	-32,6	-6,1	-	-	-	-
- varav från år 2024	-97,2	-97,2	-63,8	-6,6	-	-
Årets resultat efter balanskravsutredning	26,5	39,5	57,2	59,2	61,2	63,2
UB ack ej återställda negativa resultat	-103,3	-63,8	-6,6	0,0	0,0	0,0
- varav från år 2023	-6,1	-	-	-	-	-
- varav från år 2024	-97,2	-63,8	-6,6	-	-	-

NYCKELTAL

Finansiella mål och mått

Tabell 15. Finansiella mål

	Utfall 2024	Prel Utfall 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030
Årets resultat, %	0,1	1,6	2,1	3,0	3,0	3,0	3,0
Årets resultat, mnkr	0,0	29,0	39,5	57,2	59,2	61,2	63,2
Självfinansieringsgrad, %*	38,8	112,3	198,1	141,8	111,9	66,8	86,3
Nettokostnadsandel, %	98,6	96,8	95,8	95,1	95,1	95,0	95,1

* fr o m Budget 2027 t o m 2030 baseras självfinansieringsgraden på investeringsplan beslutad av KS i maj 2025.

Tabell 16. Finansiella mått

	Utfall 2024	Prel Utfall 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030
Balanskravsresultat, mnkr	-97,2	25,6	39,5	57,2	59,2	61,2	63,2
Soliditet, %	29,0	28,7	30,1	31,9	33,5	35,2	36,6
Soliditet inkl ansvarsförbindelse, %	10,7	11,7	14,1	17,0	19,5	22,0	24,4
Räntekostnad som andel av skatteintäkter, bidrag och utjämning, %	1,6	1,8	1,9	1,9	1,9	2,0	2,0
Förändring skatteintäkter, bidrag, utjämning, %	*2,6	*3,5	*4,4	3,3	3,4	3,5	3,2
Förändring skatteintäkter, bidrag, utjämning, mnkr	*43,4	*59,6	*78,4	60,9	65,5	68,1	65,2
Förändring verksamhetens nettokostnader, %	*1,2	*1,5	*3,4	2,5	3,4	3,4	3,2
Förändring verksamhetens nettokostnader, mnkr	*19,5	*25,7	*58,9	44,4	61,3	64,3	62,6
Nämndernas budgetavvikelse, mnkr	-134,0	23,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Nämndernas externa intäkters andel av externa kostnader, %	24	22					

* jmf utfall fg år

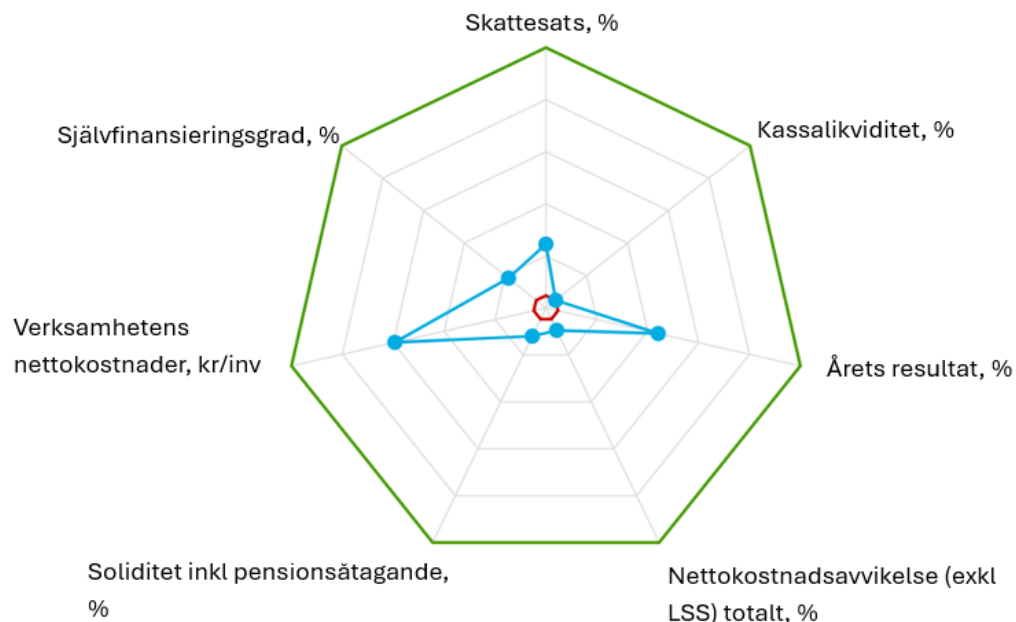
Finansiella nyckeltal

Nedanstående diagram beskriver Sala i förhållande till andra kommuner under 2024 i ett urval av viktiga finansiella nyckeltal.

Diagrammet speglar Sala kommuns ekonomiska läge 2024 och visar kommunens position till övriga kommuner. Den yttre gröna ramen visar den positiva referensen, d v s det bästa resultatet och den röda inre ringen det lägsta. Salas resultat visas i blått i diagrammet.

Diagrammet visar att Sala kommun ligger under medel på samtliga ingående nyckeltal förutom måttet rörande verksamhetens nettokostnader. Höga jämförelsestörande intäkter bidrog till att hålla nere verksamhetens nettokostnader och påverkade även resultatet.

Diagram 6. Finansiella nyckeltal

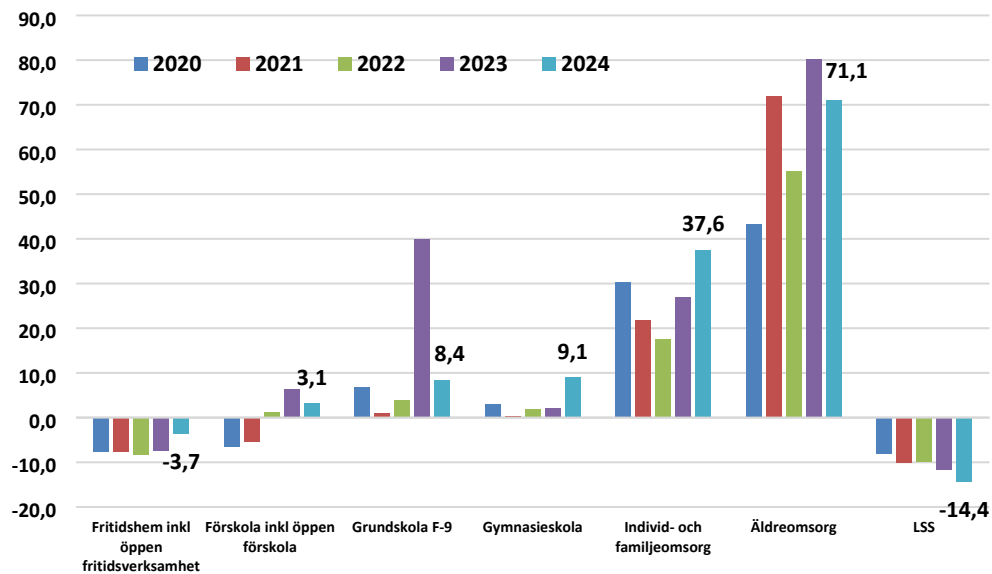
Källa: Kolada, Jämföraren

Nyckeltal verksamhet

Nettokostnadsavvikelsen jämför nettokostnaden med referenskostnaden ("statistiskt förväntad" kostnad). Resultat över 0 indikerar på högt kostnadsläge, på g a hög ambitionsnivå och/eller låg effektivitet.

Bilden visar nettokostnadsavvikelsen för kärnverksamheterna 2024, totalt överstegs den förväntade nivån med 111,1 mnkr.

Diagram 7. Nettokostnadsavvikelse, mnkr

Källa: Kolada, Jämföraren

KÄNSLIGHETSANALYS

Kommunens ekonomi påverkas, förutom av kommunala beslut, också av beslut och förändringar i omvärlden. Det är därför viktigt att göra en känslighetsanalys som beskriver vilken resultateffekt olika händelser får på planeringsförutsättningarna och kommunens ekonomi.

Tabell 17. Känslighetsanalys

Händelse	Resultateffekt 2027, mnr
Befolkningsförändring +/- 100 invånare, påverkan skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag	+/- 7,6
Förändrad kommunalskatt (utdebitering), +/- 10 öre	+/- 5,9
Förändrad kommunalskatt (utdebitering), +/- 1 kr	+/- 59,2
Löneökning 1 %, inkl personalomkostnadspålägg	12,9
10 heltidstjänster, beräknad på snittlön inkl po	61,1
Räntesatsändring +1 % på lån som refinansieras 2027	3,4
Förändring av verksamhetens bruttokostnader, +1 %	28,8
Förändring av verksamhetens avgifter, 1 %	1,3

BILAGOR

Bilaga 1 Budgetberäkning 2027–2030, Budgetförutsättningar Finans

Budgetföresättningar 2027-2030

ANTAGEN § x | xxxx-xx-xx | DIARIENUMMER 20xx/xxx | REVIDERAD § x | xxxx-xx-xx | DIARIENUMMER 20xx/xxx

SALA KOMMUN

Telefon: 0224-74 70 00 | E-post kommun.info@sala.se | Postadress Box 304, 733 25 Sala

Budgetberäkning 2027-2030, Finans

Bilaga 1

Förutsättningar för beräkningar

Kommunalskatt	22,31%			
Befolkningstal, Statisticon prognos fr 2025 rev		2027	2028	2029
Antal invånare		22 580	22 535	22 489
				2030
				22 440
Beräknad snittränta/år, nyupplåning och omsättning av lån		2027	2028	2029
		3,15%	3,34%	3,52%
				2030
				3,64%
Pensionskostnader	KPA prognos 2025-12-16			
Skatteintäkter, generella statsbidrag utjämnning och fastighetsavgift	SKR cirkulär 25:63 2025-12-30			
Prel PO-pålägg 2027	40,51% SKR cirkulär 25:59 2025-12-11			
Internränta 2027	2,75% SKR cirkulär 25:15 2025-02-10			
Pris- och intäktslappar	JANUARI 2025, justerad för skolverksamheter			
PKV	SKR cirkulär 25:59 2025-12-11			

Prisindex för kommunal verksamhet	2027	2028	2029	2030
Arbetskraftskostnad	3,1%	4,3%	3,2%	3,2%
Örig förbrukning	2,6%	3,0%	2,3%	2,6%
Prisförändring	3,0%	3,9%	3,0%	3,0%

Beräkning

	2027	2028	2029	2030
Skatteintäkt	-1 321 084	-1 360 532	-1 419 113	-1 472 972
Gen. statsbidrag, utjämnning, fastighetsavg.	-585 678	-611 748	-621 288	-632 609
Årets resultatmål	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Årets resultat	57 203	59 168	61 212	63 167
Kommunstyrelsens förfogande	13 871	17 410	30 476	30 476
<i>KS förfogande andel av skatter, bidrag o utjämn</i>	<i>0,73%</i>	<i>0,88%</i>	<i>1,49%</i>	<i>1,45%</i>
Pensionskostnader	116 576	126 224	136 820	135 126
Arbetsgivaravgifter	308 109	318 861	329 990	341 508
Avskrivningar	101 177	100 249	95 448	103 869
Finansnetto	36 019	38 297	40 104	40 775
PO-pålägg	-394 927	-408 750	-423 056	-437 863
Kapitaltjänstkostnader (avskrivningar och internränta)	-158 914	-158 044	-154 291	-166 299
Återstår att fördela ut i ramar	-1 827 649	-1 878 862	-1 923 696	-1 994 820

Finansiella mål

	Budget	Plan	Plan	Plan
	2027	2028	2029	2030
Årets resultat, %	3,0%	3,0%	3,0%	3,0%
Årets resultat, tkr	57 203	59 168	61 212	63 167
Nettokostnadsandel, %	95,1%	95,1%	95,0%	95,1%
Självfinansieringsgrad, %	141,8%	111,9%	66,8%	86,3%

Resultaträkning

Tkr	Bokslut 2025	Budget 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030
Verksamhetens intäkter	420 155	526 971	420 155	420 155	420 155	420 155
Verksamhetens kostnader	-2 015 852	-2 194 942	-2 132 518	-2 194 720	-2 263 792	-2 317 924
Avskrivningar	-114 560	-101 199	-101 177	-100 249	-95 448	-103 869
Verksamhetens nettokostnader	-1 710 257	-1 769 170	-1 813 540	-1 874 812	-1 939 084	-2 001 638
Skatteintäkter	1 232 057	1 283 330	1 321 084	1 360 532	1 419 113	1 472 972
Generella statsbidrag och utjämning	535 456	562 550	585 678	611 748	621 288	632 609
Verksamhetens resultat	57 256	76 710	93 222	97 468	101 317	103 943
Finansiella intäkter	13 310	7 304	7 778	7 778	7 778	7 778
Finansiella kostnader	-41 606	-44 467	-43 797	-46 075	-47 882	-48 553
Resultat efter finansiella poster	28 960	39 547	57 203	59 168	61 212	63 167
Extraordinära intäkter	0	0	0	0	0	0
Extraordinära kostnader	0	0	0	0	0	0
Årets resultat	28 960	39 547	57 203	59 168	61 212	63 167

Kassaflödesanalys

Tkr	Bokslut 2025	Prognos 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030
LÖPANDE VERKSAMHET						
Årets resultat	28 960	39 547	57 203	59 168	61 212	63 167
Justering för ej likviditetspåverkande poster		98 371	98 565	98 004	93 190	101 214
Övriga likviditetspåverkande poster		0	0	0	0	0
Poster som redovisas i annan sektion		1 122	1 122	1 122	1 122	1 122
Medel från vh före förändring av rörelsekapital		139 040	156 890	158 294	155 524	165 503
Ökning/minskning kf fordringar		0	0	-7 595	-5 895	-6 084
Ökning/minskning kortfristiga skulder		0	0	13 465	10 451	10 785
Ökning/minskning förråd och varulager		0	0	-574	-446	-460
Kassaflöde löpande verksamhet		139 040	156 890	163 589	159 634	169 744
INVESTERINGSVERKSAMHET						
Investering i immateriella tillgångar		0	0	0	0	0
Försäljning av immateriella tillgångar		0	0	0	0	0
Investering i materiella tillgångar		-90 150	-111 717	-144 465	-240 571	-198 664
Försäljning av materiella tillgångar		0	0	0	0	0
Investering i finansiella tillgångar		0	0	-2 284	0	0
Avyttring av finansiella tillgångar		0	0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-90 150	-111 717	-146 749	-240 571	-198 664
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN						
Nyupptagna lån		0	0	0	0	0
Amortering av långfristiga skulder		-16 350	-20 263	-20 500	-25 000	0
Amortering av skulder för finansiell leasing		0	0	0	0	0
Ökning långfristiga fordringar		0	0	0	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-16 350	-20 263	-20 500	-25 000	0
BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR						
Bidrag till statlig infrastruktur		-6 350	-6 350	-4 000	-4 000	0
Kassaflöde från bidrag till statlig infrastruktur		-6 350	-6 350	-4 000	-4 000	0
Årets kassaflöde		26 190	18 560	-7 660	-109 937	-28 920
Likvida medel vid årets början		118 607	144 797	163 357	155 697	45 760
Likvida medel vid årets slut	118 607	144 797	163 357	155 697	45 760	16 839

Balansräkning

Tkr	Bokslut 2025	Prognos 2026	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030
TILLGÅNGAR						
Anläggningstillgångar						
Materiella anläggningstillgångar		0	0	0	0	0
Mark, byggnader, tekniska anläggningar		0	0	0	0	0
Maskiner och inventarier		0	0	0	0	0
Finansiella anläggningstillgångar		0	0	0	0	0
Summa anläggningstillgångar	2 340 892	2 328 720	2 338 137	2 383 516	2 527 517	2 621 191
Omsättningstillgångar						
Förråd	13 360	13 360	13 360	13 935	14 381	14 841
Fordringar	176 633	176 633	176 633	184 228	190 123	196 207
Kassa och bank	118 608	144 798	163 360	155 699	45 762	16 842
Summa omsättningstillgångar	308 601	334 792	353 353	353 862	250 266	227 890
SUMMA TILLGÅNGAR	2 649 493	2 663 512	2 691 490	2 737 378	2 777 783	2 849 081
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER						
Eget kapital						
Ingående eget kapital	732 278	761 238	800 785	857 988	917 156	978 368
Årets resultat	28 960	39 547	57 203	59 168	61 212	63 167
Summa eget kapital	761 238	800 785	857 988	917 156	978 368	1 041 536
Avsättningar för pensioner bl a	55 283	52 455	49 843	47 597	45 339	42 684
Skulder						
Långfristiga skulder	1 519 844	1 497 144	1 470 531	1 446 031	1 417 031	1 417 031
Kortfristiga skulder	313 129	313 129	313 129	326 593	337 044	347 830
Summa skulder	1 832 972	1 810 272	1 783 660	1 772 624	1 754 075	1 764 861
SUMMA EGET KAPITAL , AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	2 649 493	2 663 512	2 691 490	2 737 378	2 777 783	2 849 081

Investeringsbudget/Plan

	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Plan 2031
Kommunstyrelsen					
Kommundirektör	0	0	0	0	0
Kommunledningskontor	4 858	1 600	4 450	6 800	920
Tekniskt kontor, inkl exploateringsinv	94 475	136 875	219 725	179 050	67 850
Räddningstjänst	3 600	0	1 000	1 300	3 300
Samhällsbyggnadskontor	0	0	0	0	0
Summa Kommunstyrelsen	102 933	138 475	225 175	187 150	72 070
Kultur- och fritidsnämnd	1 500	500	5 500	500	500
Skolnämnd	4 900	3 400	3 700	5 880	7 300
Äldre- och omsorgsnämnd	100	100	100	100	100
Social- och arbetsmarknadsnämnd	0	0	0	0	0
Finans	2 284	0	0	0	0
Summa	111 717	142 475	234 475	193 630	79 970

	Plan 2032	Plan 2033	Plan 2034	Plan 2035	Plan 2035
Kommunstyrelsen					
Kommundirektör	0	0	0	0	0
Kommunledningskontor	150	2 100	3 000	0	0
Tekniskt kontor, inkl exploateringsinv	64 750	62 650	60 550	59 350	59 350
Räddningstjänst	10 350	700	3 000	0	0
Samhällsbyggnadskontor	0	0	0	0	0
Summa Kommunstyrelsen	75 250	65 450	66 550	59 350	59 350
Kultur- och fritidsnämnd	500	0	0	0	0
Skolnämnd	6 600	6 450	4 700	3 550	3 550
Äldre- och omsorgsnämnd	100	100	0	0	0
Social- och arbetsmarknadsnämnd	0	0	0	0	0
Finans	0	0	0	0	0
Summa	82 450	72 000	71 250	62 900	62 900

PRELIMINÄRA NÄMNSRAMAR

	Budget 2026	Teknisk ram 2027	Prio 2027	Budget 2027	Teknisk ram 2028	Prio 2028	Plan 2028	Teknisk ram 2029	Prio 2029	Plan 2029	Teknisk ram 2030	Prio 2030	Plan 2030
Nämnder/sektioner/avdelningar													
Kommunstyrelse	259 478	242 386	22 395	264 781	250 777	23 229	274 006	257 510	18 593	276 103	265 082	18 794	283 876
Revision	1 393	1 270	162	1 432	1 317	168	1 485	1 354	173	1 527	1 392	178	1 570
Överförmyndare	3 338	3 228	0	3 228	3 347	0	3 347	3 441	0	3 441	3 537	0	3 537
Bygg- och miljönämnd	15 799	16 027	544	16 571	16 736	596	17 332	17 324	650	17 974	17 912	670	18 581
Kultur- och fritidsnämnd	70 478	68 059	3 894	71 953	70 825	4 040	74 865	73 293	4 161	77 454	75 723	4 286	80 010
Skolnämnd	684 823	681 489	17 130	698 619	699 759	15 937	715 696	711 084	15 639	726 723	719 819	16 108	735 927
Äldre- och omsorgsnämnd	552 613	553 726	28 905	582 631	587 506	23 119	610 625	619 623	19 781	639 404	649 115	0	649 115
Social- och arbetsmarknadsnämnd	184 489	168 110	20 172	188 282	174 540	17 211	191 751	179 761	14 940	194 701	185 003	1 173	186 177
Summa nettokostnader ovan	1 772 411	1 734 295	93 202	1 827 497	1 804 806	84 300	1 889 106	1 863 390	73 937	1 937 327	1 917 584	41 209	1 958 793
Finansförvaltning	-1 812 008	-1 884 853	0	-1 884 853	-1 938 072	0	-1 938 072	-1 984 978	0	-1 984 978	-2 058 059	0	-2 058 059
Beräknat resultat	-39 597	-150 558	93 202	-57 356	-133 266	84 300	-48 966	-121 588	73 937	-47 651	-140 475	41 209	-99 266

Resultatmål	57 203	59 168	61 212	63 167
Kvarvarande prioriteringsutrymme, tkr	-153	10 202	13 561	-36 099

PRIORITERINGAR BESLUTADE I BUDGET 2026-2029

	2027	2028	2029	2030
Kommunstyrelse	22 395	23 229	18 593	18 794
Driftsbidrag Sala Silvergruva AB 2024 års nivå	6 500	6 500	6 500	6 500
Näringsliv - Marknadsföring och evenemang	1 029	1 064	1 100	1 133
IT - Ledningsplats/datorhall	515	532	550	567
IT - MS licenser - prisjustering för användare och serverlicenser	900	900	900	927
Avgiftsfri kollektivtrafik	750	750	750	750
TK - Ramtillskott måltidsenheten hållbart producerade livsmedel	1 000	1 000	1 000	1 000
TK - Driftskostnader Dalhem/Ekorren /Emmylund	110	110	110	113
TK - Förstudie/alternativa provningar	2 000	2 500	2 500	2 575
TK - Hyra evakuleringslokaler Emmylund	4 509	4 735	0	0
TK - Gata driftskostnader för medfinansiering statig infrastruktur	1 140	1 140	1 140	1 140
TK - Samhällsfin resor - lägre färdtjänstaxa leder t mer resande	2 500	2 500	2 500	2 500
TK - Park Utökad drift	1 442	1 498	1 543	1 589
Revision	162	168	173	178
Kostnadsökningar	162	168	173	178
Bygg- och miljönämnd	544	596	650	670
Bostadsanpassningar	544	596	650	670
Kultur- och fritidsnämnd	3 894	4 040	4 161	4 286
Föreningsdrivna anläggningar	577	599	617	636
Ramförstärkning föreningslokaler	1 608	1 671	1 721	1 773
Föreningsstöd - skapa förutsättningar för fritidsaktiviteter	309	316	325	335
Projekt BG10	364	378	389	401
Evenemangsstöd	415	431	444	457
Kapitalinvesteringssstöd föreningsdrivna anläggningar o lokaler	312	324	334	344
Kultur - Skapande skola	309	321	331	341
Skolnämnd	17 130	15 937	15 639	16 108
Hyreskompensation Möklinta skola	1 000	0	0	0
Hyreskompensation Åkra skola	1 000	500	0	0
Hyreskompensation Åkra fsk	500	250	0	0
Fler grundskolor än demografin motiverar	13 287	13 805	14 219	14 646
Elevhälsa ökad tillgänglighet	1 343	1 382	1 420	1 463
Äldre- och omsorgsnämnd	28 905	23 119	19 781	0
Hög grundbemanning SÄBO	6 626	6 884	7 091	113
Rätten till heltid	10 000	5 000	2 500	0
Hög andel uskor jmf andra kommuner	1 440	1 440	1 440	
Hyreskompensation B30	2 089	1 045	0	0
Ökning av habiliteringsersättning - daglig verksamhet LSS	750	750	750	
Borttagande av delade turer	4 500	4 500	4 500	
Antalet korttidsplatser	1 500	1 500	1 500	
Generösare riktlinjer biståndsbedömning	2 000	2 000	2 000	
Social- och arbetsmarknadsnämnd	20 172	17 211	14 940	1 173
Familjecentral	1 064	1 105	1 139	1 173
Tidiga insatser och hemmaplanslösningar - barn, unga och vuxna	9 300	8 600	8 600	
Anpassningar ny socialtjänstlag	2 500	2 500	2 500	
Verksamhetsbidrag till Kvinnojouren	384	399	411	
Feriearbete	2 183	2 183	2 183	
Matlådor - bidrag till sommarläger	62	64	66	
Kostnad för CMHV (centrum mot hedersrelaterat våld)	38	40	41	
Omställning placeringssamordnare, förbyggande välfärdsbrottslighet	1 375	687	0	0
Hög ambitionsnivå familjehemsvård	3 266	1 633	0	0
Totalsumma	93 202	84 300	73 937	41 209

KSLU § 44 Verksamhetsberättelse 2025 för kommunstyrelsens verksamheter

INLEDNING

Verksamhetsberättelsen har i syfte att redovisa uppföljning och resultat av de beslutade utvecklings- och planeringsmålen som formuleras i verksamhetsplanen. För år 2025 behandlar Verksamhetsberättelsen för kommunstyrelsen uppföljning av kommunstyrelsens verksamhetsplan 2025, viktiga händelser som skett under året 2025, ekonomisk resultaträkning med analys samt kommentar mot prognos för 2025.

Beslutsunderlag

KS 2026.604 – Missiv

KS 2026.605 - Verksamhetsberättelse kommunstyrelsens verksamheter 2025

KS 2026.606 - Begäran om TA investeringar kommunstyrelsen

Ärendet föredras av kommundirektör Daniel Holmvin, stabschef Arminé Kanakanian, personalchef Isak Holstensson, ekonomichef Mikaela Assarsson, teknisk chef Roger Lindström, samhällsbyggnadschef Lars Wedlin, räddningschef Andreas Fernros, kvalitetsledare Selma Levin och verksamhetscontroller Fredrik Miklaheim.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att fastställa Verksamhetsberättelse för kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bilaga KS 2026.605, samt att till kommunfullmäktige begära tilläggsanslag för investeringar i enlighet med bilaga KS 2026.606.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet beslutar, att fastställa Verksamhetsberättelse för kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bilaga KS 2026.605, samt att till kommunfullmäktige begära tilläggsanslag för investeringar i enlighet med bilaga KS 2026.606.

Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

Kommunledningskontoret
Daniel Holmvin
Kommundirektör

MISSIV

Verksamhetsberättelse 2025 för kommunstyrelsens verksamheter

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Verksamhetsberättelsen har i syfte att redovisa uppföljning och resultat av de beslutade utvecklings- och planeringsmålen som formuleras i Verksamhetsplanen. För år 2025 behandlar Verksamhetsberättelsen för Kommunstyrelsen uppföljning av KS Verksamhetsplan 2025, viktiga händelser som skett under året 2025, ekonomisk resultaträkning med analys samt kommentar mot prognos för 2025.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att fastställa Verksamhetsberättelse för kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bifogat underlag, bilaga 1.

att till kommunfullmäktige begära tilläggsanslag för investeringar i enlighet med bifogat underlag, bilaga 2.

Bilagor:

Bilaga 1. Verksamhetsberättelse KS verksamheter 2025

Bilaga 2. Begäran om TA investeringar KS

Kommunledningskontoret

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utesluta någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Kommunledningskontoret

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2025

Kommunstyrelsen

INNEHÅLL

KOMMUNDIREKTÖR OCH KOMMUNLEDNINGSKONTORET	4
RÄDDNINGSTJÄNSTEN.....	15
SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET	22
TEKNISKA KONTORET	28
TEKNISKA KONTORET VA-VERKSAMHETEN	42

KOMMUNDIREKTÖR OCH KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Sammanfattning året som gått

Kommundirektören och kommunledningskontoret har under 2025 haft ett tydligt fokus på att stärka kommunens robusthet, effektivitet och långsiktiga hållbarhet. Året har präglats av både ekonomiska utmaningar och ökade krav på säkerhet, samordning och digitalisering. En budget i balans har varit kommundirektörens huvudfokus under året.

Inom säkerhet och beredskap har omfattande satsningar genomförts. Kommunen har stärkt sin krisberedskap genom regional samverkan, nya avtal med frivilligorganisationer och riktade utbildningsinsatser. Investeringar har gjorts i säkra kommunikationer, kamerabevakning och ledningsplatser, säkerhetskyddsanalyser har genomförts, och övningar inom nödvattenförsörjning och kriskommunikation har genomförts i flera kommundelar. Arbetet med trygghetsskapande åtgärder har utvecklats genom trygghetsvandringar, riktade utbildningar och ett samlat ramverk för kamerabevakning.

Personalverksamheten har präglats av ökad digitalisering och ett stärkt fokus på ledarskap, arbetsmiljö och effektivitet. Nya e-tjänster och digitala processer har införts, omfattande utbildningsinsatser för chefer har genomförts, nya riktlinjer för medarbetarskap och ledarskap har tagits fram, och nya arbetssätt för uppföljning av sjukfrånvaro har införts.

Kansli, IT och digitalisering har fortsatt att utveckla den demokratiska processen och kommunens digitala infrastruktur genom digitalisering av sammanträden, samverkansavtal med SkånEarkiv avseende e-arkiv och digital post, förstärkta åtgärder inom IT-säkerhet samt införande av nya modeller för systemförvaltning och behörighetshantering.

Näringslivsenheten har under året stärkt kommunens företagsklimat genom nya strategiska program, regional samverkan kring etableringar samt dialoger med byggaktörer. Samverkan med företagen har utvecklats genom mötesplatser, anbudsskolor och nätverk, och platsvarumärket har stärkts genom kampanjer och Företagsveckan.

Ekonomienheten har haft ett primärt fokus på budget i balans genom nya finansiella mål, reviderade riktlinjer,

utvecklad resursfördelningsmodell och riktade utbildningsinsatser för chefer och administratörer.

Kommunikationsenheten har stärkt organisationens interna och externa kommunikation genom utveckling av webb, e-tjänster, kriskommunikation, klarspråk, AI-funktionalitet och ökad tillgänglighet via kontaktcenter.

Upphandling och hållbar utveckling har fortsatt att utvecklas genom stärkt samverkan, förbättrade upphandlingsprocesser, ökad inkludering av lokala leverantörer, implementering av ny styrmodell, revidering av handlingsplan mot barnfattigdom och fördjupad samverkan med civilsamhället.

Verksamhetsansvar

UPPDRAG

Kommunstyrelsen ansvarar för att bereda och verkställa kommunfullmäktiges beslut samt för all kommunal verksamhet som inte ligger under övriga nämnder. Styrelsen har uppsiktsplikt över ekonomi och verksamhet och ska säkerställa att mål, lagar och riktlinjer följs samt att god ekonomisk hushållning upprätthålls. Kommunstyrelsen är arbetsgivare för förvaltningsorganisationen och ansvarar även för räddningstjänst, krisledning och arbetslöshetsnämnd samt för kommunens centrala kontor under kommundirektörens ledning.

ORGANISATION

Kommunledningskontoret bestod under 2025 av följande enheter och verksamheter: Personalverksamhet, ekonomienheten, It- och digitaliseringsenhet, kommunikationsenhet, kanslienheten, upphandlingsenhet och hållbarutvecklingsenhet. Kommundirektörens verksamhet består av kommundirektör, näringslivsenhet samt säkerhets- och beredskapsenhet. Under året har kommunledningskontoret genomfört organisationsförändringar till följd av den ansträngda ekonomiska situationen. Fyra tjänster har utvecklats och en omorganisation har genomförts i syfte att använda resurserna mer ändamålsenligt och effektivt. Inom ramen för detta har medarbetare från kommunikationsenheten förts över till andra enheter för att stärka verksamheterna och öka nyttan av tillgängliga kompetenser.

Viktiga händelser året som gått

- Nya finansiella mål och reviderade riktlinjer
- Nya samverkansavtal med frivilliga beredskapsresurser
- Chefsutbildningar och nya riktlinjer för ledarskap och medarbetarskap
- Uppstart av e-arkiv och digital post
- Färdigställande av ny datorhall samt krisledningsplats
- Antagande av näringslivsstrategi
- Implementering av kommunens styrmodell

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Externa intäkter	-8 103	-5 659	-7 388	1 729
Interna intäkter	-1 762	-2 254	-2 713	459
Summa intäkter	-9 865	-7 913	-10 101	2 188
Köp av huvudverksamhet, bidrag	16 118	15 429	15 464	-36
Personalkostnader	44 903	67 926	62 300	5 626
Övriga kostnader	26 947	25 736	27 116	-1 380
Interna kostnader	3 997	5 405	5 697	-292
Summa kostnader	91 965	114 496	110 577	3 919
Resultat	82 100	106 584	100 477	6 107

Enligt beslut i kommunfullmäktige fattat i oktober tilldelades nämnden en tilläggsbudget motsvarande 1,4 mnkr. Se tabell prioriteringar nedan

Avvikelse mot budget

De externa intäkterna avviker positivt från budget, vilket beror på att upphandlingsenheten har haft intäkter från Hallstahammars kommun till följd av ett nytt avtal om att utföra Hallstahammars upphandlingar och rekrytering av en tillkommande tjänst påbörjats men inte slutförts under budgetåret. It- och digitaliseringsenheten har även högre

intäkter som ger en positiv avvikelse mot budget till följd av inköp av varor och tjänster som vidarefakturerats.

De interna intäkterna avviker positivt och beror på obudgeterade fakturering för intern post till följd av en omorganisation. Motsvarande obudgeterade övriga kostnader finns inom kanslienheten.

Personalkostnaderna avviker positivt från budget till följd av vakanta tjänster, återhållsamhet vid nyanställningar samt genomförda personalminskningar under året.

Övriga kostnader har överskridit budget, vilket främst beror på högre kostnader för verksamhetssystem inom personal- och upphandlingsenheterna.

Avvikelse mot delårsprognos

Skillnaden mellan delårsprognosen och det slutliga utfallet beror till stor del på att personalkostnader och övriga kostnader prognostiserades försiktigt, samtidigt som IT-intäkterna var försiktigt prognostiserade där man gjort inköp som sedan vidarefaktureras.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Kommundirektör	18 418	14 893	13 812	1 081
Kommunledningskontoret	63 682	91 691	86 665	5 026
Summa	82 100	106 584	100 477	6 107

Kommundirektörens kontor har en positiv budgetavvikelse på 1 mnkr. Detta beror på att budgeten för politiska uppdrag och utredningar blev lägre än budgeterat. Årets semesterlöneskuld har haft en positiv avvikelse på 0,3 mnkr.

Kommunledningskontoret redovisar ett positivt resultat om 5mnkr. Samtliga enheter och verksamheter uppvisar ett positivt utfall eller endast mindre avvikelser i förhållande till budget. Personalkostnaderna har en större positiv avvikelse på personalenheten, ekonomienheten och kommunikationsenheten till följd av vakanta tjänster, återhållsamhet vid nyanställningar samt genomförda personalminskningar under året. Upphandling har även intäkter från Hallstahammars kommun som inte helt motsvarar ökade kostnader. IT enheten fick en utökad ram med 1,4 mnkr i slutet av året som också bidrar till överskottet.

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Kommentar
Utökad bidrag Sala Silvergruvan AB	6 500	KS beslut 2024 om årligt likviditetstillskott.
IT-Ledningsplatser/datorhall	500	Nytt avtal för Microsoftlicenser resulterade i förhöjda licenskostnader för 2025 och framåt.
IT-MS Licenser	900	Hyra för ny datorhall tillkom tillsammans med krisledningsplats som kommunledningen valde att lägga under ItD. Detta resulterade i förhöjda lokalkostnader.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Inkomster	0	0	0	0
Utgifter	3 523	9 132	5 676	3 457
Summa	3 523	9 132	5 676	3 457

Under året har kommunen investerat i säker och redundant kommunikation, vilket stärker ledning och samordning vid samhällsstörningar och kriser. Investering har

även gjorts i en central serverlösning för kamerabevakning, som ska bidra till en säker, enhetlig och driftstabil hantering samt ökad trygghet i verksamheterna. Investeringen för AI-funktionalitet för webben och intranätet har påbörjats, där en del av budget begärs överföras till 2026 eftersom It- och digitaliseringsenheten behöver göra nödvändiga övergripande anpassningar. IT och digitaliseringsenheten visar positiv avvikelse då kostnader för brandväggar och datalagring varit lägre samt att långsiktig arkitektur för integrationslösning och automation flyttad på framtiden. Det positiva utfallet beror också på kansliens beslut att inte investera i ett eget e-arkiv.

EU-PROJEKT

Kommunledningskontoret beviljades under året ett ESF-finansierat kompetensutvecklingsprojekt tillsammans med Fagersta och Norbergs kommuner. Projektet omfattar 30 miljoner kronor och pågår från 1 mars 2026 till mars 2029. Rekrytering av projektmedarbetare påbörjades under 2025 och planeras att avslutas i januari 2026. Projektet Framtidssäkrad kompetensutveckling tillsammans syftar till att stärka kompetensen inom samtliga medverkande kommuner, med fokus på ledarskap och medarbetarskap, samt att långsiktigt stärka kommunernas förmåga att möta välfärdsuppdraget utifrån kommande demografiska förändringar.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

I följande avsnitt redovisas en sammanfattande analys av utvecklingen inom respektive målområde utifrån indikatorernas utfall jämfört med tidigare år. En sammanställning av indikatorer och nyckeltal kopplade till målen redovisas i *Bilaga 1: Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal*. Bilagan fungerar som underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras nedan.

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning. Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Analys

Kommunledningskontorets arbete under 2025 har haft ett tydligt strukturellt och långsiktigt fokus som stärker kommunens attraktivitet, serviceförmåga och robusthet, vilket är centrala förutsättningar för ett växande Sala. Inom säkerhet och beredskap har utvecklingen av mobila trygghetspunkter och stärkt krisberedskap bidragit till ökad trygghet och tillgänglighet, särskilt i kommunens ytterområden.

Personalverksamhetens omfattande chefsutbildningar inom arbetsmiljö och ledarskap har stärkt kvaliteten i organisationen och bidragit till stabilitet, kompetensförsörjning och god service till invånare och företag.

Kansli, IT och digitalisering har bidragit till ökad transparens, rättssäkerhet och tillgänglighet genom utvecklade processer och digitala arbetsätt.

Ekonomienhetens arbete med utbildning, stöd till chefer och åtgärder för budget i balans stärker de långsiktiga förutsättningarna för välfärd och utveckling, även om full ekonomisk balans ännu inte uppnåtts. Kommunikationsenhetens arbete visar stabila och nära måluppfyllda resultat inom service, bemötande och

tillgänglighet, vilket bidrar till ökat förtroende för kommunen.

NKI Företag visar att Sala även 2025 ligger på en stabil och relativt hög nivå, med särskilt positiva preliminära resultat inom byggområdet. Svenskt Näringslivs mätning visar fortsatt låga totalbetyg men en tydligt positiv trend sedan 2020 inom flera centrala områden såsom service, bemötande och dialog, vilket indikerar att genomförda insatser haft effekt. Antalet nystartade företag är fortsatt högt, men konjunkturen har dämpat byggande, investeringar och sysselsättning inom byggsektorn. Samtidigt finns en försiktig optimism och pågående expansionsinsatser som på sikt bedöms stärka antalet arbetstillfällen.

Sammanfattning

Kommunledningskontoret har under året bidragit till målet Växande Sala genom att stärka trygghet, service, tillgänglighet, kompetens och ekonomisk styrning samt genom långsiktiga insatser för ett förbättrat företagsklimat. Mätningar visar stabila nivåer inom service och ett förbättringsspår inom flera delar av näringslivsklimatet, samtidigt som omvärldsfaktorer tillfälligt bromsar etableringar och sysselsättning.

Slutsats

Kommunledningskontoret har under året i huvudsak bidragit positivt till målet Tryggt och rättvist Sala genom att stärka trygghet, transparens, digital tillgänglighet, rättssäkerhet och stöd till den politiska beslutsprocesser. Kommunledningskontoret i huvudsak har bidragit positivt till måluppfyllelsen för Växande Sala. Insatserna har stärkt kommunens långsiktiga strukturella förutsättningar för inflyttning, företagande och trivsel. Samtidigt kvarstår behov av fortsatt arbete med tillgänglighet, långsiktig ekonomisk balans samt uthållighet i utvecklingen av företagsklimatet för att uppnå en tydligare förflyttning i mätningar och ranking över tid.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på

människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Analys

Kommunledningskontorets arbete under 2025 har i huvudsak bidragit till att stärka de strukturella förutsättningarna för ett långsiktigt hållbart Sala inom både social, organisatorisk och teknisk hållbarhet. Arbetet med kontinuitetsplanering och införandet av digitala stöd inom säkerhet och beredskap stärker robustheten i samhällsviktiga verksamheter och bidrar till långsiktig social hållbarhet och trygghet. IT- och digitaliseringsområdet visar goda resultat vad gäller stabilitet och tillgänglighet i kommunens IT-infrastruktur, vilket skapar förutsättningar för effektiv verksamhet, tillgängliga tjänster och minskad sårbarhet. Personalområdet har under året bidragit till hållbarhet genom rutiner, stöd och styrdokument som stärker struktur, arbetsmiljö och långsiktig kompetensförsörjning, även om måluppfyllelsen är svår att bedöma då utfallet i flera delar ligger utanför kontorets direkta rådighet. Ekonomiområdet visar på fortsatt obalans i nämndernas budgetföljsamhet, vilket påverkar den ekonomiska hållbarheten negativt, samtidigt som enkäter visar att stödet till chefer och politiker upplevs som gott. Sammantaget är utvecklingen blandad, med tydliga styrkor inom teknisk och organisatorisk hållbarhet men med fortsatt utmaning inom ekonomisk hållbarhet.

Sammanfattning

Kommunledningskontoret har under 2025 främst bidragit till Hållbart Sala genom att stärka robusthet, kontinuitetsplanering, IT-stabilitet, strukturer och stöd till verksamheterna. Samtidigt kvarstår utmaningar kopplade till ekonomisk hållbarhet och uppföljningsbarhet i vissa målområden.

Slutsats

Den samlade bedömningen är att kommunledningskontoret delvis har bidragit till måluppfyllelsen för Hållbart Sala. Insatserna har stärkt kommunens långsiktiga robusthet och tekniska förutsättningar, men fortsatt fokus krävs på ekonomisk balans, systematisk

uppföljning och tydligare målstruktur för att fullt ut stödja ett hållbart Sala över tid.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati. Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Analys

Kommunledningskontoret har under 2025 genomfört flera insatser som bidrar till ökad trygghet, transparens och delaktighet. Arbetet inom säkerhet och beredskap har utvecklats genom en tydligare struktur inom EST och BRÅ, med förbättrad samverkan, gemensam lägesbild och uppföljning av trygghetsskapande åtgärder. Detta har stärkt den faktiska tryggheten i offentliga miljöer. Kansliets arbete med protokollhantering och ärendeberedningsprocessen visar på god rättssäkerhet och bidrar till ökad transparens och förtroende, även om vissa delar fortsatt behöver utvecklas. IT- och digitaliseringsområdet har uppnått goda resultat inom IT-säkerhet och supporteffektivitet, vilket stärker kommunens robusthet och tillgänglighet. Kommunikationsenhetens arbete med användarvänliga e-tjänster och god digital tillgänglighet för webbplatsen sala.se bidrar till ökad delaktighet och nöjdhet bland invånare och företag. Ekonomiområdet har säkerställt att beslutsunderlag och information till politiker och verksamheter har levererats i tid, vilket stärker den demokratiska processen. Upphandlingsenheten har vidtagit åtgärder så som marknadsdialog vid varje upphandling samt obligatorisk korrekturläsning där vi tillämpar en checklista som främjar affärsmässighet samt säkerställer ett enkelt språk och information i underlagen.

Sammanfattning

Kommunledningskontoret har under året i huvudsak bidragit positivt till målet Tryggt och rättvist Sala genom att stärka trygghet, transparens, digital tillgänglighet, rättssäkerhet och stöd till den politiska beslutsprocessen.

Slutsats

Den samlade bedömningen är att kommunledningskontoret i huvudsak har uppnått målet Tryggt och rättvist Sala. Insatserna har stärkt kommunens trygghetsarbete, digitala tillgänglighet och rättssäkerhet. Samtidigt kvarstår behov av fortsatt utveckling av ärendeprocesser och långsiktig uppföljning av IT-säkerhet och serviceeffektivitet för att ytterligare stärka måluppfyllelsen över tid.

UPPFÖLJNING AV NÄMNDENS MÅL

MÅL – EN SJUKFRÅNVARO PÅ SAMMA ELLER LÄGRE NIVÅ ÄN GENOMSNITTET AV DE FEM SENASTE ÅRENS SJUKFRÅNVARONIVÅER

Indikator: sjukfrånvarostatistik av totalt arbetad tid

2022: 8,1 % 2023: 8,4 % 2024: 8,0 % 2025: 8,0 %

MÅL – ÖKAD FRISKVÅRD

Indikator: Nyttjandegrad av friskvårdsbidraget

Nyttjandegrad 2024: 77 % Nyttjandegrad 2025: 75 %

Målet om en sjukfrånvaro på samma eller lägre nivå än genomsnittet för perioden 2020–2024, vilket motsvarar 8,18 procent uppnås.

Målet om ökad friskvård uppnås inte, då nyttjandegraden av friskvårdsbidraget inte riktigt når upp till föregående års nivåer. Även om skillnaden endast är 2 procentenheter.

HR-enheten bedömer att möjligheten att direkt påverka utfallet av nämndens mål är begränsad, då enheten är en stödfunktion som bistår verksamheterna med råd, stöd och strukturer, medan det är verksamheterna och ytterst medarbetarna som påverkar utfallet. Sjukfrånvaron påverkas dessutom av flera yttre faktorer, såsom gällande sjukförsäkringslagstiftning och samhällsutveckling, vilket innebär att nuvarande målformulering inte fullt ut speglar det arbete som bedrivs för att förebygga sjukfrånvaro.

När det gäller friskvård har HR-enheten främst möjlighet att informera och skapa förutsättningar, medan nyttjandet i slutändan är ett individuellt val. Det finns därför skäl att se över mål och nyckeltal, exempelvis

genom att ersätta formuleringen ”ökad nyttjandegrad” med ett tydligare målvärde i procent för att skapa bättre förutsättningar för uppföljning och styrning.

Framtiden

Kommunledningskontorets arbete under kommande år kommer att präglas av fortsatt fokus på ekonomisk hållbarhet, stärkt styrning, ökad digitalisering samt utvecklade stödstrukturer för verksamheterna.

Den nya socialtjänstlagen (SoL) innebär att samtliga verksamheter inom kommunen kommer att arbeta förebyggande och främjande. Ett arbete med kontorsövergripande perspektiv och kommuninvånarfokus kommer att präglade arbetet under 2026.

Arbetet med att nå en långsiktigt hållbar ekonomi och budget i balans kommer att vara högst prioriterat. Parallellt fortsätter utvecklingen av kommunens styrning genom implementering av styrmodellen i samtliga verksamheter och införande av ett digitalt ledningssystem som ska tydliggöra ansvar, uppföljning och beslutsprocesser. Kontoret kommer även att fortsätta och förstärka arbetet mot välfärdsbrottslighet som en del av arbetet för rättssäkerhet, tillit och god hushållning av kommunens resurser.

Inom personalområdet väntas flera nationella reformer påverka verksamheten, bland annat införandet av lönetransparensdirektivet, registerkontroller inom fler verksamheter samt eventuella förändringar kring arbetstidsförkortning och organisering av kris och beredskap. Kompetensförsörjning inom offentlig sektor kommer fortsatt att vara en central strategisk fråga.

Kansliverksamheten kommer att genomföra förändringar kopplade till digital post, internpost och kontaktcenter, implementera centraliseringen av nämndsekreterarskapet samt fortsätta interna utbildningsinsatser för att stärka ärendeprocessen.

Inom kommunikation, IT och digitalisering genomförs en omorganisation som syftar till att tydliggöra ansvar, stärka samordning och effektivisera utvecklingen av digitala tjänster och arbetssätt.

Upphandlingsverksamheten fortsätter arbetet med att öka konkurrensen och förbättra dialogen med marknaden genom riktade insatser för mindre och lokala företag, anbudsskolor, marknadsdialoger och kvalitetsgranskning av upphandlingsunderlag.

Arbetet med hållbar utveckling kommer att fokusera på full implementering av styrmodellen i hela organisationen, stärkta ledningsstrukturer och ökad förståelse för hur kommunen leds och styrs, med stöd av ett kommande digitalt ledningssystem.

VÄSENTLIGA RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Identifierad risk	Beskrivning	Påverkan	Hantering
Demografi-utveckling	Förändrat tryck på den kommunala verksamheten	Vi möter inte de krav som ställs för att klara välfärdsuppdraget	Bland annat genom att genomföra medborgardialoger för att möta behoven mer ändamålsenligt
Kompetensbrist	Brist på utbildad personal i hela organisationen	Vi möter inte de krav som ställs för att klara välfärdsuppdraget	Kompetensutvecklingsprojekt i syfte att stärka medarbetare och ledare för att klara den demografiska förändringen

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Nivån minst 80% av 100%, SKR:s Servicemätning SKR Brilliant.	Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras.	Servicekvalitet och medborgarupplevelse: Service och bemötande.	86,6%	86,8%	82,4%	Stabil trend, minskande sista året.
Nivån minst 73% av 100%, SKR:s Servicemätning SKR Brilliant.	Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras.	Enkelt att få hjälp med sitt ärende.	77,4%	73,4%	71,1%	Vikande trend.
-Operativt och strategiskt stöd till kommunens chefer. Varje chef i SK ska gå arbetsmiljöutbildning vart 4e år. Befintliga och nya chefer ska genomföra utbildningen utvecklande ledarskap (UL)	Kompetensutvecklingsinsatser inom personalområdet	Årlig mätning i samband med bokslut: Antal chefer som genomfört arbetsmiljöutbildning/totala antalet chefer (alla ska genomgå utbildning vart 4e år) samt antal chefer som genomfört UL-utbildning / totala antalet chefer	-	-	Ny	

	Bemötande	Från NUI-mätning: Hur nöjd var du med vår attityd mot dig?	-	83,5	66	Negativ
	Bemötande	Från NUI-mätning: Hur nöjd var du totalt sett med bemötandet?	-	81,9	62,5	Negativ
	Bemötande	Från NUI-mätning: Hur nöjd var du med vårt engagemang i upphandlingen?	-	81,1	56,5	Negativ
	Kompetens	Från NUI-mätning: Hur nöjd var du totalt sett med kompetensen?	-	71,3	49,4	Negativ
	Tillgänglighet	Från NUI-mätning: Hur nöjd var du totalt sett med tillgängligheten?	-	78,3	61	Negativ
	Kompetens	Från NUI-mätning: Hur nöjd var du med vår affärsmässighet, dvs förmåga att "uppnå den goda affären för bägge parter"?	-	66,3	47,5	Negativ
Strategiskt arbete med att stärka platsens varumärke.	Varumärkesstyrka Den lokala stoltheten	Attraktionsindex Kännedom internationellt Sala online – antal svar	47 (2021) 43% (2021) 73 (2021)		49 44% 179	Ökande Ökande Ökande
Aktivt arbete med att attrahera nya besökare, invånare och etableringar/investeringar. Driva frågor viktiga för de befintliga företagen. Stöd och rådgivning till de som vill starta nytt företag.	Antal företag Antal nya arbetstillfällen Antal inflyttade Antal rådgivningar inför nystart Antal nystartade företag/1000 inv	SCB/Kolada SCB/Kolada SCB/Kolada Nyföretagarcentrum SCB/Kolada	2881 149 957 59 8,0	2831 159 1090 57 9,5	Delår 44 (34)	minskande ökande ökande ökande ökande
Driva frågor viktiga för de befintliga företagen. Underlätta för etableringar, investeringar och tillväxt hos befintliga företag.	Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras.	NKI - företagens upplevelse av servicekvalitet i faktiska ärenden Svenskt Näringsliv – sammanfattande omdöme över hur det är att driva företag i kommunen. Skala 1-6 där 4 är bra = målet	77 3,23	74 3,10	75 (oviktat) 3,12	Oförändrat Oförändrat – Sverigesnitt 3,45

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
-Ge operativt och strategiskt stöd till kommunens chefer	Fungerande informationskanaler	Antal utskickade chefsnytt samt egenkontroll av sidan "Min anställning" på intranätet. Görs årligen i samband med bokslut			Ny	Ny indikator
-Ge administrativt stöd till kommunens verksamheter	Kvalitetssäkra löneutbetalningsprocessen	Egenkontroll av det årliga körschemat för att säkerställa rätt lön i rätt tid med korrekta avdrag. Görs i samband med helårsbokslut			Ny	Ny indikator
Nämndens utvecklingsmål (ej i grunduppdraget): En sjukfrånvaro på samma eller lägre nivå än genomsnittet av de fem senaste årens sjukfrånvaronivåer (genomsnitt av 2020-2024)=8,18%	Sjukfrånvaro av totalt arbetad tid	Sjukfrånvaro av totalt arbetad tid som mäts vid del- och helårsbokslut	8,4 %	8,0%	8%	Samma som förra året.
Nämndens utvecklingsmål (ej i grunduppdraget): Ökad friskvård	Ökad utnyttjandegrad av friskvårdsbidraget	Ökad nyttjandegrad av friskvårdsbidraget, mäts vid del- och helårsbokslut	77%	77%	75%	Något vikande.

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppsdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Minst nivå 80% nöjda/mycket nöjda (betyg 4-5) vid betygsättning i e-tjänstverktyget Open e-Plattform.	Kommunikation, e-tjänster.	Användare av kommunens e-tjänster ska vara nöjda/mycket nöjda med e-tjänsten.	Värde finns ej.	Värde finns ej.	86%	Positiv
Minst 93%, (lagkrav) från Siteimprove accessibility survey, årlig undersökning	Kommunikation, webben sala.se.	Webben, sala.se uppfyller lagen om tillgänglighet till digital offentlig service.	93,4%	93,1%	94,2%	Genomgående positiv stabil trend.
Protokollen ska vara justerade inom lagstadgad tid	Demokratiska processer och nämndadministration	Andel justerade protokoll inom lagstadgad tid (%)	-	-	100%	Ny indikator
Protokollen ska vara anslagna inom lagstadgad tid	Demokratiska processer och nämndadministration	Antal protokoll anslagna inom föreskriven tid (%)	-	-	100%	Ny indikator
Missiv ska vara inlämnade i rätt mall	Demokratiska processer och nämndadministration	Antal inlämnade missiv i rätt mall (%)	-	-	85%	Ny indikator
Ärenden inlämnade enligt tidsfrist i ärendeberedningsprocessen	Demokratiska processer och nämndadministration	Andel ärenden inlämnade i tid (%)	-	-	85%	Ny indikator
Effektiv och rättssäker ärendeprocess	Demokratiska processer och nämndadministration	Genomsnittlig handläggningstid för e-förslag och motioner			Värde finns ej	Ny indikator
Hög rättssäkerhet i kommunens beslut	Juridisk rådgivning och regel efterlevnad	Andel laglighetsprövningar som lett till upphävda beslut (%)	-	-	Värde finns ej	Ny indikator
Strategiskt stöd till politiken	Årlig genomgång av styrdokument inom området personal: policys, riktlinjer, rutiner och processer. Säkerställa att de är aktuella och stödjer kommunens personalpolitik.	Dokumentet granskas årligen i samband med årsbokslut. Nyckeltal: andel granskade av totala antalet dokument	-		Ny	Ny indikator
	Rättssäkerhet	Hur nöjd var du med vår förmåga att följa upp att avtalade villkor efterlevs?	-	77,8	45,2	Negativ

RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Sammanfattning året som gått

Planering och utbildning inom RUHB (räddningstjänst under höjd beredskap) har påbörjats. Antalet utryckningar har varit något högre än föregående år, 482 st jämfört med 463 st. Sommaren präglades av ett relativt lugnt läge avseende större skogs- och markbränder.

Verksamhetsansvar

UPPDRAG

Kommunstyrelsen fullgör kommunens förpliktelser som räddningsnämnd. Kommunstyrelsen ska upprätta förslag till handlingsprogram enligt Lagen som skydd mot olyckor (2003:778) samt svara för den samordningsuppgift som följer av handlingsprogrammet.

ORGANISATION

Räddningstjänsten Sala-Heby utgör brandkår i Sala och Heby kommuner och består av sju utryckningsstyrkor runt om i de båda kommunerna, varav tre i Heby och fyra i Sala. Antalet anställda är cirka 110 personer, varav 24 i utryckande heltidstjänst och fem i dagtidstjänst i Sala. Övriga är deltidbrandmän (räddningspersonal i beredskap, RIB). Den huvudsakliga verksamheten utgörs av:

- Operativ räddningstjänst
- Tillsynsverksamhet

Viktiga händelser året som gått

- Förlängt sotningsavtal med Sala Sotningsdistrikt AB.
- Beslut och redovisning i kommunstyrelsen avseende *En framtida hållbar räddningstjänst* som föreslagits i en extern utredning genomförd 2024 om framtidens räddningstjänst.
- Sotningsindex och Taxa för brandskyddskontroll räknas från och med 2026 upp med PKV-index, då Sotningsindex fasas ut enligt beslut i kommunfullmäktige. (Prisindex för Kommunal Verksamhet).
- Dispensansökan godkänd av Centrala parters arbetstidsnämnd angående nya regler för dygnsvila.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Externa intäkter	-15 873	-16 718	-16 579	-139
Interna intäkter	-806	-835	-800	-35
Summa intäkter	-16 679	-17 553	-17 379	-174
Köp av huvudverksamhet, bidrag	883	865	180	685
Personalkostnader	33 916	33 298	33 565	-267
Övriga kostnader	5 659	7 346	6 253	1 093
Interna kostnader	2 620	2 351	2 462	-111
Summa kostnader	43 077	43 859	42 460	1 399
Resultat	26 399	26 306	25 080	1 226

Intäkter

Underskott av externa och interna intäkter beror på färre intäkter för tillsyn och tillstånd där antalet understiger antaganden i budget.

Kostnader

Överskott inom köp av huvudverksamhet beror på att en årsfaktura avseende 2025 bokfördes under 2024. Detta har nu korrigerats så att kostnader redovisas det år de avser.

Något högre personalkostnader för extra inkallad personal.

Övriga kostnader. Överskott beror på att avsatta medel för bland annat hälsovård, kurser, avskrivningar, telekommunikation och drivmedel inte har utnyttjats fullt ut under året.

Avvikelse mot delårsprognos

Skillnaden mellan avvikelsen vid delårsbokslutet och det slutliga utfallet förklaras av en återhållsam kostnadsutveckling beroende på en skonsam höst med minskat behov av fordonsservice samt rättningen av årsfakturan som tidigare förklarats under köp av huvudverksamhet.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budget- avvikelse
Räddningstjänst	26 399	26 306	25 080	1 226
Summa	26 399	26 306	25 080	1 226

Se kommentarer under Resultaträkning och ekonomisk analys.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budget- avvikelse
Inkomster	0	0	0	0
Utgifter	1 261	3 300	3 240	60
Summa	1 262	3 300	3 240	60

Investering av tankbil för utryckningsverksamhet i Heby.

EU-PROJEKT

Inga EU-projekt är genomförda under året.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

I följande avsnitt redovisas en sammanfattande analys av utvecklingen inom respektive målområde utifrån indikatorernas utfall jämfört med tidigare år.

En sammanställning av indikatorer och nyckeltal kopplade till målen redovisas i *Bilaga 1: Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal*.

Bilagan fungerar som underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras nedan.

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning. Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Analys

Ambitionsnivån för Sala heltid gör att flexibiliteten i organisationen ökar och vi blir starkare på insatserna.

Sammanfattning

Verksamheten har som mål att hålla de respons och anspänningstider som är beslutade.

Slutsats

Målet bedöms delvist vara uppnått. Olika genomföranden vid kvittering av larm gör tiderna orättvisa. Genomgång av förfarandet på kvittering har gjorts inför 2026. Ambitionsnivån ligger på ett lågt värde på grund av sen uppstart på året.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar

- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Analys

Verksamheten bedriver tillsyn enligt Lagen om skydd mot olyckor, tillstånd och tillsyn enligt Lagen om brandfarliga och explosiva varor, ger råd och information och deltar som rådgivande i samhällsplaneringen.

Verksamheten ska bidra till hållbar utveckling genom att integrera miljö- och klimatperspektiv i insatser och förebyggande arbete.

Sammanfattning

Målen uppnås när planerade tillsyner genomförts enligt beslutad Tillsynsplan.

Verksamheten har som mål att inte använda brandskum på insatser.

Slutsats

Målen anses vara uppnådda. Tillsyner är genomförda enligt plan och brandskum har inte använts på några insatser.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati. Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratin stärks

Analys

En brandman/brandbefäl ska hela tiden upprätthålla sin kompetens och utbildningsnivå genom att öva på de moment som vi ställs inför i vårt arbete som räddningspersonal.

Sammanfattning

Räddningstjänstens personal övar mer än den planerade tiden.

Slutsats

Vi uppfyller väl de mål som är uppsatta för att utbilda personal.

Framtiden

Arbete med en hållbar deltidorganisation (RIB) fortsätter.

Planering och utbildning inom räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB) fortsätter.

Viss ombyggnation behöver genomföras för att brandstationen ska bli mer ändamålsenlig och för att förbättra arbetsmiljön enligt modellen *Friska brandmän*. Modellen innebär att skyddskläder och övrig utrustning ska kunna saneras varje gång de blivit kontaminerade.

VÄSENTLIGA RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Identifierad risk	Beskrivning	Påverkan	Hantering
Demografi-utveckling	Förändrat tryck på den kommunala verksamheten		
Kompetensbrist	Brist på utbildad personal i hela organisationen	Förmåga att hantera räddningsinsatser.	
Bemannings Deltid RIB	Förmåga att bemanna RIB-stationer och hålla kompetens.	Förmåga att hantera räddningsinsatser.	Fortsatt arbete med att rekrytera till RIB-verksamheten.
Bemannings Heltid	Låg totalbemanning minskar möjligheten till effektiv verksamhets- och personalplanering.	Medför övertidskostnader och delar av uppdraget blir svårare att genomföras.	Tillskott av resurser eller möjlighet att omfördela resurser inom ram.
Ramfördelning	Beslutad ram överensstämmer inte med kostnader kopplade till politisk beslutad verksamhet och miniminivå för räddningstjänstens verksamhet.	Kan visa på underskott för verksamheten.	Tillskott av resurser eller möjlighet att omfördela resurser inom ram.

VERKSAMHETSFAKTA

	2023	2024	2025
Årsarbetare	29	29	30

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Responstid inom RTJ Sala-Hebys område	Direktvärde i minuter (112 + första resurs på plats)	-	-	12:54 min	
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Ambitionsnivå heltid	Antal arbetspass med 1+4 i släckstyrkan	-	-	22 %	
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Anspänningstid RIB, 5 minuter	Direktvärde i minuter (median)	-	-		
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Anspänningstid Heltid, 90 sekunder	Direktvärde i minuter (median)	-	-		

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Förebygga olyckor och risker genom systematisk tillsyn, rådgivning och informationsinsatser	Antal tillsyner	Antal	-	-	59/59 + 10 kvälls-tillsyner	
Bidra till hållbar utveckling genom att integrera miljö- och klimatperspektiv i insatser och förebyggande arbete	Antal larm där brandskum använts	Antal	-	-	0	

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Kompetens och utbildningsnivå rökdykande stationer	Antal utbildningstimmar/år. Planerad tid 52h	-	-	+ 52h	
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Kompetens och utbildningsnivå icke rökdykande stationer	Antal utbildningstimmar/år. Planerad tid 43h	-	-	43 h	
Skydda liv, egendom och miljö genom snabba, effektiva insatser	Kompetens och utbildningsnivå heltid	Antal utbildningstimmar/år. Planerad tid 180h	-	-	+ 180	
Öka upplevd trygghet och service hos medborgarna	Andel positiva i medborgarundersökningen (%)	(Antal positiva svar / Totalt antal svar) * 100	-	-	96,4 %	
Säkerställa räddningstjänstens förmåga vid höjd beredskap genom planering och utbildning av personal	Andel utbildad personal	Andel utbildad (%) * (Antal utbildade / Totalt antal berörd personal) * 100	-	-	100 %	

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET

Sammanfattning året som gått

En central del i Samhällsbyggnadskontorets verksamhet är myndighetsutövning. Vi handlägger de ärenden som kommer in, prövar de ansökningar som kommer till oss samt genomför tillsyn på de anläggningar som lagstiftningen anger är tillsynspliktiga.

Under helåret har 270 bostadsanpassningsärenden inkommit för Sala & Heby. Under motsvarande period 2024 inkom 293 ärenden. Antalet ansökningar om förhandsbesked har varit 14 (12) stycken under helåret. Antalet bygglovsärenden för nybyggnad av småhus och fritidshus har varit 29 (15) stycken under helåret. Antalet bygglovsärenden för nybyggnad av lokaler och verksamheter har varit 5 (8) stycken under helåret. Vi ser fortsatt att aktiviteten på bygg- och bostadsmarknaden är låg. I takt med att räntor och konjunktur förbättras så kommer det att vända men vi ser ännu inga säkra tecken på det.

Inom miljö och hälsoskydd har kontoret genomfört tillsyn enligt prioritering. Redovisningen görs i indikator Tabellen längre bak i delårsrapporten. Organisationsförändringen Nytt Läge 2026 har, under genomförandet, inneburit en kraftig påverkan på kontorets bemanning.

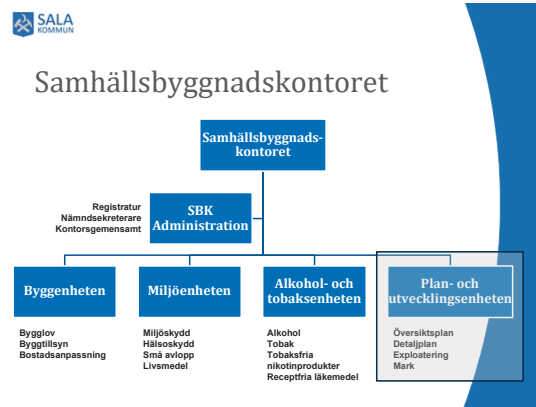
Verksamhetsansvar

UPPDRAG

Reglementet listar uppgifter inom samhällsbyggnad under såväl kommunstyrelsens övergripande uppgifter som samhällsteknisk verksamhet. Sammantaget kallar vi detta kommunstyrelsens samhällsbyggnadsportfölj.

Bygg- och miljönämnden ansvarar för kommunens uppgifter och myndighetsutövning inom områdena byggnadsväsendet, miljö- och hälsoskyddsområdet inklusive livsmedelshandling samt alkohol och tobak, samt övriga uppgifter som enligt lag ska fullgöras av den kommunala nämnden inom byggnadsväsendet samt miljö- och hälsoskyddsområdet.

ORGANISATION

Viktiga händelser året som gått

Nytt läge 2026 – Samhällsbyggnadskontoret har efter beslut i kommunstyrelsen avvecklat samarbetet med Heby kommun, kring bygglovsgivning, bostadsanpassning och miljö- & hälsoskyddstillsyn. Överlämningen har gått enligt plan, uppsägning av övertaliga medarbetare har genomförts.

Handlingsplanen för Översiktsplan 2050 – Kommunens kontor och de kommunala bolagen arbetar tillsammans med genomförandet av översiktsplanen. Översiktsplanen fastställdes hösten 2023 och kontoret genomför årligen en uppföljning av genomförandet av handlingsplanen.

Strategiskt arbete inom massahantering – Kommunstyrelsen beslutade i augusti 2024 att genomföra ett utvecklingsarbete kring hanteringen av förorenad mark och förorenade massor. Arbetet har genomförts under 2025 och kommer att slutredovisas i början av 2026. Vi följer också nära det arbete som pågår i Falun kring gruvan och föroreningar i mark.

Klimat- och energiplan – Den befintliga planen ska revideras för att säkerställa att kommunen når upp till såväl nationella som lokala mål. Arbetet utgår från den koldioxidbudget som kommunen har tagit fram och det pågående arbetet med tillhörande handlingsplan. Kommunen deltar

i ett regionalt projekt (SUVERÅN) som leds av Länsstyrelsen i Västmanland för detta arbete, där resultatet – ett program redo att tas upp för politiskt beslut, ska finnas på plats i december 2026.

Nytt verksamhetssystem - I samband med införandet av nytt verksamhetssystem arbetar vi för att stärka systemstödet och samtidigt minska det totala antalet system. För att nå detta arbetar vi med en kommungemensam modell för systemförvaltning.

Efterfrågan på bostäder och verksamhetsmark – En viktig del i kontorets arbete är att försörja Sala, salaborna och företag i Sala med bostäder och mark för deras behov. Detaljplaner för Norrberg och Salberga har antagits. Exploateringen på Bälterhagen fortsätter.

Under 2025 har kontoret, tillsammans med berörda kontor i samhällsbyggnadsprocessen, tagit fram ett förslag på exploateringsprioritering, vilket har beslutats politiskt. Kommunstyrelsen har under genomfört planavstämning vid två tillfällen.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Externa intäkter	-18 062	-19 707	-18 593	-1 114
Interna intäkter	-652	-602	-990	388
Summa intäkter	-18 714	-20 309	-19 583	-726
Köp av huvudverksamhet, bidrag	5 625	4 237	5 112	-875
Personalkostnader	31 942	34 720	27 565	7 155
Övriga kostnader	5 961	5 000	7 399	-2 399
Interna kostnader	2 442	2 001	2 587	-586
Summa kostnader	45 970	45 957	42 663	3 294
Resultat	27 256	25 648	23 079	2 569

Samhällsbyggnadskontoret gör ett överskott om 2,6 mnkr för 2025. Med anledning av Nytt Läge 2026 har verksamheten varit kraftigt underbemannad. Det genererar ett överskott om drygt 7,1 mnkr men slår sen mot intäkterna med drygt 1,1 mnkr.

Nedbemanningen har i viss utsträckning täckts av konsulter vilket höjer *övriga kostnader*.

Kostnaderna för bostadsanpassningsbidrag har överstigit budget med nästan 0,9 mnkr men är cirka 0,5 mnkr bättre än föregående års utfall.

Årsprognosen vid delåret uppgick till 24,7 mnkr medan det slutliga utfallet för året blev 23 mnkr. Avvikelsen förklaras främst av högre intäkter än prognostiserat avseende arrendavgifter och intrångsersättningar som inte kunde förutses vid prognostillfället. Vidare har intäkter tillkommit från plankostnadsavtal kopplade till planarbete samt från plankostnadsavtal avseende arbeten genomförda tidigare år som ännu inte hade fakturerats, både interna och externa.

Kostnadssidan avviker också positivt från delårsprognosen, då upphandlingar som tidigare prognostiserats har försenats och därmed inte belastat verksamheten under året.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Stab	32	0	0	0
Nämnd	898	1 094	837	256
Byggenheten	9 406	8 133	8 293	-160
Miljöenheten	7 042	5 750	6 009	-259
Plan- och utvecklingsenheten	9 879	10 672	7 941	2 731
Summa	27 256	25 648	23 079	2 569

Dessa siffror ger inte en särskilt god bild över ekonomin vid kontoret. Byggenheten gör ett driftsöverskott om ca 0,7 mnkr, som i tabellen ovan kompenseras av ett underskott inom bostadsanpassningen.

Miljöenheten gör ett underskott om ca 1 mnkr. Det är delvis drivet av att de får bära overhead utifrån den mängd medarbetare som budgeterats, men som enheten sen inte varit under året. När vi är färre medarbetare än budgeterat så har det en kraftig påverkan på enhetens intäkter.

Enhetens underskott möts till viss del upp av ett överskott inom alkohol- och tobaksenheten, som den samredovisats med under året.

Plan- och utvecklingsenheten gör ett överskott om 2,7 mnkr. Det består av minskade personalkostnader motsvarande två tjänster samt högre markersättningar och högre intäkter i planverksamheten.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budget- avvikelse
Inkomster	-88 769	-1 800	-2 418	618
Utgifter	0	1 200	190	1 010
Summa	-88 769	-600	-2 228	1 628

Huvuddelen av inkomsterna här utgörs av handpenningen för försäljning av mark vid Salberga.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

ETT VÄXANDE SALA

Indikatorstabellens fyra första rader redovisar indikatorer för ett växande Sala. Det handlar om mängden bostäder och verksamhetsmark som är framtagna för att tas i anspråk respektive under planering.

I planberedskap finns det 468 bostäder i redan antagna detaljplaner. Huvuddelen av dem finns i detaljplanerna Sala Norrängen och Östra kvarteren/Silvervallen. Markberedskapen finns i huvudsak på Nybo. Huvuddelen av bostäder och verksamhetsmark som är under planering ligger i projektet Södra Ångshagen.

Vi saknar målvärden för dessa indikatorer. Många kommuner har målvärden. Ett vanligt mål när det gäller planberedskap är t ex att planberedskapen ska svara mot genomsnittet av fem senaste årens bostadsbyggnation. Till det skulle det vara lämpligt att koppla mål om olika typer av bebyggelse, så att det finns byggrätter för såväl friliggande hus och radhus som för flerbostadshus. Det vore också en viktig signal att ta fram så att det finns byggrätter i samtliga serviceorter i kommunen. Det vore en stark signal om att vi vill se utveckling och bebyggelse i hela kommunen.

Siffran för verksamhetsmark har justerats upp i samband med årsskiftet. Den tidigare siffran (8,5) innehöll bara kommunalt ägd verksamhetsmark. Men eftersom syftet med indikatorn är att säkerställa att vi har planlagd verksamhetsmark i kommunen så har vi bedömt att det är rimligt att ta med mark oavsett vem som äger den.

Den kommunalt ägda verksamhetsmark som är planlagd finns i Nybo. Dock kan vi idag inte ta den i anspråk eftersom vi vet för lite om eventuella föreningar i marken. Investeringar i gata och belysning behöver göras. Efterfrågan på mark på platsen verkar måttlig, främst med anledning av det svaga logistikläget.

Verksamhetsmarken under planläggning finns i projektet Södra Ångshagen, längs Stockholmsvägen (rv56). Det är ett förhållandevis litet område med starkt skyltläge. En viktig utmaning är att kunna nyttja, men samtidigt reglera skyltläget så att angöringen till Sala inte upplevs som en julgran.

Att exploatera verksamhetsmark innebär höga kostnader. Därför är det angeläget att göra det i större exploateringar som kan byggas ut etappvis över tid. För etableringar när det gäller verkstad, industri, logistik och energi är det angeläget att arbetet med nytt verksamhetsområde i Isåtra kommer igång.

ETT HÅLLBART SALA

Indikatorstabellens rader 5-6 och 9-12 redovisar indikatorer för ett hållbart Sala. Här listar vi den handläggning där vi bedriver myndighetsutövning. Vi reglerar att bebyggelse sker på ett ordnat och säkert sätt samt att verksamhetsutövare som riskerar att påverka miljön eller människors hälsa bedriver sin verksamhet på ett ansvarsfullt sätt.

Här följer vi upp att kontoret genomför sitt uppdrag så att den tillsyn och lovgivning som ska genomföras också sker; i korthet – vi ska handlägga de bygglov som kommer in, varken fler eller färre; vi ska genomföra tillsyn på de anläggningar som finns, varken fler eller färre.

Antalet bygglov följer våra förväntningar. Antalet färdigställda bostäder är litet och vi ser ännu ingen tillströmning som skulle tyda på en förbättrad ekonomi.

Indikatorerna visar att vi i allt väsentligt genomför den prioriterade tillsynen. Det är ett styrkebesked att kontoret levererar det samtidigt som vi säger upp medarbetare.

Det senaste året har vi kraftigt förbättrat handläggning och tillsyn när det gäller alkohol och tobak. Det är en framgångssaga efter flera år av brister.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Indikatorstabellens rader 7-8 redovisar indikatorer för ett tryggt och rättvist Sala.

Den genomsnittliga handläggningstiden för bygglov varierar något lite under året men ligger på 24 dagar för helåret. Det är där det den brukar ligga. Inom ramen för Nytt läge 2026 har vi en hög belastning, men tack vare att inflödet av bygglovsärenden är begränsat ligger handläggningstiden fortsatt stabilt. Vi bör nog räkna med att den

kommer att stiga när byggmarknaden och ekonomin förstärks. Samtidigt har Boverkets nya byggregler precis börjat gälla och vi står inför en förändring av lovreglerna. Sammantaget är det svårt att dra en klar slutsats av hur det kommer att belasta oss och hur handläggningstid och resursläge kommer att påverkas.

Plan- och bygglagen ska provas inom 70 dagar från inkommen komplett ansökan. Det innebär att Sala ligger mycket bra till när det gäller snabb handläggning.

Vi följer också upp rättstillämpningen i ett mått som vi kallar "rättssäkra beslut". Där följer vi hur stor andel av överklagade beslut som håller i prövning i högre instans (länsstyrelse, förvaltningsrätt, mark- och miljödomstol etc.) Under 2025 har överprövande instanser fastställt kommunens beslut i tio av sexton prövade fall.

UPPFÖLJNING AV NÄMNDENS MÅL

MÅL

Genomförande av kommunstyrelsens beslut att avveckla samarbetet med Heby

RESULTAT

Samarbetet med Heby är avvecklat

Framtiden

- Arbetet med översiktsplan prioriterar förnybar energi, klimatanpassning; Norrmalm och Isätra.
- Arbetet med detaljplaner prioriterar pågående planer och på sikt Silvervallen, framtida badhus, Strömsbacka, Fridhem Östra samt översyn av detaljplaner i servicenoderna.
- Exploateringens prioriteringar i närtid är Salberga, Norrberg, Bältarhagen och Sala Norrängen.
- Arbete med att ta fram *Salaspecifika riktvärden för föroreningar i mark* pågår.
- Regionalt samarbete pågår kring klimat- och energiplan och vi förbereder för att ta fram en klimatfärdplan för Sala kommun.

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

Indikatorer Samhällsbyggnadskontoret 2025

Nyckeltal	Beskrivning	Mått	Periodens resultat	Kommentar
Planberedskap	Ej påbörjade bostäder i beslutade detaljplanplaner	antal	468	251231
Markberedskap	Planlagd verksamhetsmark för försäljning	hektar	22,6	251231
Bostäder i planprocess	Bostäder i pågående detaljplanering	antal	820	251231
Verksamhetsmark i planprocess	Verksamhetsmark i pågående detaljplanering	hektar	14,4	251231
Beviljade lov	Beviljade bygg-, mark-, rivningslov	antal	171	251231
Färdigställda bostäder	Antal lägenheter som fått slutbesked	antal	6 (Heby) + 14 (Sala)	251231
Handläggningstid lovärenden	Genomsnittlig handläggningstid	dagar	Q1: 23 dagar Q2: 28 dagar Q3: 18 dagar Q4: 25 dagar	251231
Rättssäkra beslut	Beslut som fastställts vid överprövning	antal	10/16	251231
Miljötillsyn - årlig avgift	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	B anläggning - 25/23 C anläggning - 32/33	251231
Livsmedelskontroll	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	110/118	251231
Hälsoskydd - årlig avgift	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	18/18	251231
Alkohol - yttre tillsyn, Tobak - yttre tillsyn	Utförd tillsyn/planerad tillsyn	antal	28/28 28/28	251231

TEKNISKA KONTORET

Sammanfattning året som gått

Under 2025 präglades kontoret av omfattande åtgärder för att nå ekonomi i balans.

Flera politiska beslut och interna utredningarna resulterade i en åtgärdslista som verksamheterna arbetade utifrån, för att uppnå budget i balans.

En organisationsförändring genomfördes där Gata- och parkenheterna slogs samman för att skapa bättre synergier och minska kostnaderna för enheten.

Inom verksamhet Fastighet genomfördes ett övergripande utvecklingsarbete med fokus på verksamhetens grunduppdrag, en hållbar ekonomi och en effektiv organisation. Projektarbetet omorganiserades och anpassades utifrån den framtida investeringsplan.

Kommunövergripande riktlinjer för investeringar beslutades under året.

Verksamhetsansvar

UPPDRAG

Tekniska kontoret ansvarar för:

- lokalförsörjning samt verkställa inhyrning av lokaler till kommunens verksamheter,
- drift, förvaltning och investeringar i kommunens fastigheter,
- måltidsverksamhet vilket innefattar tillagning och servering av goda, näringsriktiga och hållbara måltider till förskola, grundskola, gymnasieskola samt till äldreomsorgens särskilda boenden,
- ansvar för kommunens tjänstefordon,
- drift, förvaltning och investeringar för
 - o allmän platsmark dvs gator och parker
 - o vatten- och avloppsförsörjning,
 - o Gruvans vattensystem,
- kommunens trafikåtaganden, lokala trafikföreskrifter, parkeringsövervakning samt tillståndsgivning för parkering,
- kommunens kartverk och geografiska informationssystem, ortnamn och adresser,
- kommunens skogsinnehav samt
- kommunalt samhällsfinansierade transporter; lokalbussar, färdtjänst och skolskjuts.

Kontoret upprätthåller kontinuerlig beredskap för gata, park, vatten- och avlopp samt kommunens fastighetsinnehav.

I budget 2025 med strategisk plan 2026 – 2027 har uppdrag till kommunstyrelsen givits till utförande

verksamhet Fastighet. Uppdragen har följt med från tidigare år och sker i samverkan över kontorsgränser.

- **Kommunstyrelsen ges i uppdrag att förbättra det strategiska arbetet med kommunens fastigheter:**

Arbetet med att revidera riktlinjerna för lokalförsörjning, inhyrning av lokaler samt investeringar är påbörjat och ska färdigställas 2026. Arbetet med grunduppdraget fördjupades genom en genomlysning av verksamheten, i syfte att säkerställa tydlighet i roll och ansvar, kvalitativa och långsiktiga underhållsplaner samt att verksamheten levererar det som förväntas enligt lagkrav.

- **Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med kultur- och fritidsnämnden fortsätta arbetet för framtidens badhus i kommunen**

Kommunstyrelsen tillsatte 2,5 mkr. Från kommunstyrelsens förfogande för 2025. En teknisk utredning av det befintliga badhus påbörjades under våren och slutrapport mottogs i slutet av 2025. Rapporten ska vara vägledande för kommande investeringar för att förlänga livslängd och funktion.

- **Kommunstyrelsen ges i uppdrag att tillsammans med äldre- och omsorgsnämnden säkerställa en ökad tillgång till platser inom LSS boende i kommunen.**

Fyra av fem kommunägda byggnader på Klövervägen (tidigare elevbostäder) identifierades som möjliga LSS bostäder. En intern teknisk och behovsutredning ligger till grund för slutsats och rekommendation, inför beslut under 2026.

- **Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda möjligheterna att återta städningen av kommunens lokaler inom Sala tätort i kommunal regi**

Återkoppling till Kommunstyrelsens ledningsutskott skedde under våren. Ett politiskt beslut fattades om att utvärdera kvaliteten av lokalvård i egen regi, inom de verksamheter som redan hade dessa kombitjänster. Återrapportering till Kommunstyrelse kan ske under 2026.

- **Fortsatt arbete, tillsammans med Social och arbetsmarknadskontoret, verka för en framtida familjecentral**

En Familjecentralsliknande verksamhet, med stöd och resurser från Social och arbetsmarknadskontoret, startades upp under februari i externa lokaler. Lärkbacksskolan har identifierats som en möjlig lokal och utredning om lämplighet hanteras under början av 2026.

- **Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda olika möjliga utformningar av färdtjänsttaxan för att uppnå en mer rättvis taxemodell.**

En dialog pågår inom regionen att införa en enhetlig riktlinje och taxemodell för färdtjänstresenärer där Sala kommun deltar.

- **Kommunstyrelsen beslutar att samtliga verksamheter som internfakturerar sina kostnader ges i uppdrag att tillsammans med beställande verksamheter arbeta för kostnadssänkningar**
Uppdraget återrapporterades i samband med beslutet om budget i balans.

- **Kommunstyrelsen beslutar att fastighetsbeståndet ses över med syfte att sänka kostnader**
Uppdraget återrapporterades i samband med beslutet om budget i balans.

- **Kommunstyrelsen beslutar att behovsprövning och godkännande för att teckna nya hyresavtal för externa lokaler görs av kommundirektören.**

Uppdraget återrapporterades i samband med beslutet om budget i balans.

ORGANISATION

Tekniska kontoret består av verksamheterna Fastighet, Måltid och enheterna Gata/park, Projekt och utveckling, VA-drift och Kart/mät. Som en del av staben ingår kommunens skogsinnehav, verksamhetsutvecklare, ekonomiadministratörer samt kollektivtrafik och

särskild kollektivtrafik. Totalt arbetar ca 150 personer på Tekniska kontoret och personalomsättningen 2025 var 12,8 procent.

Viktiga händelser året som gått

Kontorsledning

- Samhällsfinansierade transporter har under året slutfört en omfattande kartläggning och effektivisering av den inomkommunala busstrafiken. Syftet var att omfördela kapacitet från turer med få resenärer och minska antalet bussar i omlopp, utan att försämra servicen för majoriteten av resenärerna. De största ekonomiska effekterna väntas komma år, men redan 2025 minskade kostnaderna för en skolbuss som kunde tas bort efter omplanering av VL-trafik och ändrat lektionsschema i samarbete med skolan.
- Färdtjänsten har gradvis ökat. Både i antalet färdtjänstberättigade och antalet genomförda resor. Antalet färdtjänststillstånd har ökat med 18,4% under 2025 (oktober) och antalet resor har ökat med 2,34% under 2025 (oktober). Ökningen antas bero på demografiska förändringar och synes ha matats av något jämfört med ökningen i antal resor mellan 2023-2025 som var 48% (oktober).

Fastighet

- Intern genomlysning har genomförts utifrån syfte att se över verksamhetens arbetssätt kopplat till grunduppdrag, struktur och organisation. Åtgärder har vidtagits och fortsätter genomföras under 2026, vilket ska resultera i en hållbar verksamhet med en ekonomi i balans.
- Investeringsprojektet Åkraskolan med anpassad skola och förskolan färdigställdes under året. Slutrapport med ekonomiskt utfall färdigställs 2026.
- Anpassning av Ålängan på Jakobsbergsgatan till LSS-boende slutfördes i slutet av året. Hyrs ut till verksamhet från början av 2026.
- Anpassning av Gröna villan på Lasarettsgatan 6 möjliggjorde intern uthyrning till verksamhet med start 2026.
- Solcellsanläggningarna, Åkraskolan och Möklinta skola, har presterat över estimat, besparingar runt 300tkr samt 100 ton CO2. En betydande miljövinst som kan jämföras med årlig energianvändning för ca 10 villor i Sverige.
- Under året lämnades ett tiotal externa objekt, varav hälften bestod av moduler. Fastighet arbetade strategiskt och kontinuerligt med att effektivisera de lokalytor som är egenägda för att därigenom kunna avveckla externa lokaler.
- Översyn av kommunens ägda fastigheter pågick löpande under hela året. Objekt som legat ute till försäljning under 2025 är: Sala stationshus, Fabriksgatan 12 samt Åsgården i Möklinta. Ingen avyttring genomfördes under året.

Måltid

- Ett omfattande utredningsarbete har pågått tillsammans med Skolkontoret under året med anledning av minskat antal barn och elever i förskola och grundskola i syfte att minska verksamhetens kostnader kopplat till minskade interna intäkter.
- Måltidsenheten har internfakturerat Skolkontorets förskolor med 2 mkr för 2025 enligt beslut i KS utifrån demografisk utveckling.
- Effektiviseringskrav på 600 tkr enligt beslut i Kommunstyrelsen hanterades genom att medarbetare omplacerades till kök där personal slutat.
- Antalet kök minskade till 21 kök under 2025 då Åkraskolan slogs samman med Lärkbackskolan och Ekdalens modulförskola har avslutats. Detta har minskat antalet årsarbetare med 3 personer.
- Möjligheterna till kombinationstjänster utreddes tillsammans med förskola och grundskola utifrån demografisk utveckling och utifrån principen om Rätten till heltid. På grund av olika kompetenskrav och skilda personalbehov under del av dagen har detta inte varit möjligt under året.
- Utifrån det ekonomiska läget har en genomlysning av verksamheten inletts under hösten i syfte att identifiera nyckeltal och även jämföra kostnader med sex likvärdiga kommuner. Genomgång av grunduppdrag för att identifiera eventuella uppgifter utanför grunduppdraget och lagstadgade krav. En tidsstudie har genomförts för att identifiera tidsåtgång för tillagning av de olika måltiderna inklusive servering, disk och städning. Nu pågår analysarbetet och rapportskrivning.
- Äldrenämnden beslutade i december att personer i Möklinta och Ransta med beviljat bistånd i matsituation ska kunna erbjudas att köpa matlådor med skolmat då skolans verksamhet håller öppet.
- Äldrenämnden beslutade även att övergå till en lunchrätt med viss valfrihet på vardagar på Särskilt boende. Detta ska införas 2026 med en utvärdering i juni 2026.

Gata & park

- Arbete med utredningar inom fordonsverksamheten slutfördes.
- Åtgärder genomfördes för att nå budget i balans, till exempel minskat antalet fordon i kommunen med 15 stycken samt genom en omorganisation med färre antal chefer.
- Nytt avtal avseende skogsförvaltning och arbete utifrån skogsrevision tecknades.
- Extrem växtlighet för parkorganisationen hanterades (gräs växte mycket och långt in på hösten).
- Ny upphandling entreprenörer snö- och halkbekämpning genomfördes.
- Nya medarbetare anställdes för att öka och bredda kompetens samt att effektivisera organisationen.
- Ny riktlinje för fordons hantering beslutades i Kommunstyrelsen.

Projekt & utveckling

- En ny gång- och cykelväg anlades vid nya Åkraskolan för att förbättra trafiksäkerheten.
- Nya farthinder anlades på Silvermyntsgatan, Vintergatan och Strandvägen.

- Under året påbörjades arbetet med detaljplaner för Södra/Östra Ångshagen, Hammarhagen Östra, Norrberg och Kärrbäcksbo, inklusive framtagandet av kalkyler och utredningar som underlag för den fortsatta planeringen.
- Startbesked rörande Bältarhagen och Norrberg inväntas fortsatt. Under tiden pågår arbete med att ta fram underlag och upprätthålla beredskap för kommande beslut.
- Gång- och cykelvägen mellan Ransta och Kumla kyrkby har färdigställts av Trafikverket och invigdes den 30 augusti.
- Samverkan med Trafikverket kring väg 56 Sala-Heby samt ny gång- och cykelväg Sala-Kumla fortsatte under året.
- Inom parkprogrammet genomfördes mindre investeringar, såsom renovering av bollplan, upprustning av lekplatser samt renovering av bryggor och broar i centrala Sala.
- Arbetet med att stärka dammsäkerheten i Gruvans vattensystem har bedrevs enligt plan. Fyra projekt har slutförts med delfinansiering från MSB.
- Miljöåtgärder vid Sala silvergruva, finansierade av Naturvårdsverket, är i slutfasen för att förhindra åtkomst till förorenat material. För nästa steg, sanering av Pråmån, pågår förprojektering inför miljöprovning.

Kart/mät

- Investeringsmedel gick till förnyelse av verksamhetskritisk mätutrustning.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Externa intäkter	-96 473	-82 753	-73 672	-9 081
Interna intäkter	-361 607	-378 769	336 809	-41 960
Summa intäkter	-458 080	461 522	410 481	-51 041
Köp av huvudverksamhet, bidrag	31 261	30 073	33 894	-3 821
Personal-kostnader	89 815	90 369	83 260	7 109
Övriga kostnader	382 135	391 651	335 032	56 619
Interna kostnader	102 995	68 554	81 379	-12 825
Summa kostnader	606 206	580 647	533 566	47 081
Resultat	148 126	119 124	123 084	-3 960

Externa intäkter:

Avvikelsen på -9 mnkr beror på att intäkterna för Gruvans saneringsprojekt är för högt budgeterade, dock möts dessa av motsvarande lägre kostnader så ingen resultatpåverkan uppstår.

Interna intäkter:

Avvikelsen består i huvudsak av tre delar: Inom Gata & park är avvikelsen -11,9 mnkr mot budget och det beror en avskaffad interndebitering mellan enheterna. Avvikelsen har därmed ingen resultatpåverkan eftersom motsvarande kostnad saknas hos respektive motpart.

Fastighetsenheten avviker med -26,4 mnkr, varav 11,5 mnkr budgeterades som interna intäkter avseende bostadshyror inom äldreomsorgen, dessa redovisas som externa intäkter och dessa har därmed heller ingen resultatpåverkan. 14,9 mnkr är uteblivna intäkter för tomställda lokaler och evakueringslokaler.

Måltid avviker med -3,6 mnkr vilket beror på det minskade antalet barn inom skolan. Verksamheten har genomfört åtgärder som har mött upp detta.

Köp av huvudverksamhet:

Avvikelsen är -3,8 mnkr varav 3,5 mnkr är en redovisningsmässig effekt efter etableringen av GC-vägen mellan Ransta – Kumla Kyrkby och avser belysning, motsvarande intäkt har erhållits från Trafikverket. Resterande 0,3 mnkr avser ökade kostnader för färdtjänst under årets 2 sista månader beroende på nytt avtal från den 1 nov tecknat av Region Västmanland.

Personalkostnader:

Avvikelsen är positiv mot budget med 7,1 mnkr och beror på avvecklade cheftjänster inom Gata & park, vakant kontorschefjänst under 8 månader, och avvecklingen av projektenheten inom fastighet samt pensionsavgångar som inte ersättningsrekryterats.

Övriga kostnader:

Utfallet är 56,6 mnkr bättre än budget och består i huvudsak av två delar. Inom Gruvans sanering är kostnaderna 34,7 mnkr lägre än budget.

Inom Fastighet har återhållsamhet inom verksamheten samt kostnadssänkande åtgärder lett till att kostnaderna är 30,4 mnkr lägre än budget, primärt inom löpande drift och underhåll, det skall dock noteras att detta inte är hållbart i ett längre perspektiv då de framtida kostnaderna för underhåll kommer att öka markant då.

Kontorsledning har ett underskott mot budget på 3,5 mnkr varav 1 mnkr beror på interimslösning med inhyrd kontorschef under 8 månader. 2,5 mnkr är kopplat till skogsdrift och utgörs av 1 mnkr i kommissionsavgifter för skogsförvaltningen och 1,5 mnkr utgörs av avverknings och återplanteringskostnader.

Kollektivtrafiken avviker med 7,4 mnkr mot budget där 1,2 mnkr utgörs av den allmänna kollektivtrafiken, 4,8 mnkr utgörs av skolskjuts både den som utgörs av den allmänna kollektivtrafiken och delvis av den upphandlade delen, 1,3 mnkr, det beror på ökade driftskostnader kopplade till fordonsflottan än antaget i budget. 1,3 mnkr utgörs av ett ökat antal färdtjänstresor och resor kopplade till LSS.

Sammantaget för både Gata & park verksamheten har generell återhållsamhet bidragit till en positiv avvikelse mot budget med 1,1 mnkr.

Måltid redovisar 1,1 mnkr bättre än budget varav 1,0 mnkr utgörs av lägre livsmedelskostnader än budgeterat.

Interna kostnader:

Avvikelsen utgörs av högre internräntekostnader inom fastighet än antaget i budget.

Avvikelse mot delårs prognos per verksamhet

Kontorsledning, delårs prognos -6,0 mnkr, utfall -7,4 mnkr. Den ökade intäkten beror på ett större uttag ur skogen än antaget i prognos.

Samhällsfinansierade resor, delårsprognos 59,8 mnkr, utfall 62,8 mnkr. Avvikelsen beror på ökade kostnader för skoltransporter och färdtjänst.

Gata, delårs prognos 28,0 mnkr, utfall 27,7 mnkr. Lägre kostnader för snöröjning an befarat.

Park, delårs prognos 12,3 mnkr, utfall 12,0 mnkr. Intäkt för försäljning av maskiner.

Kart / Mät, delårsprognos 2,6 mnkr, utfall 2,6 mnkr. Ingen avvikelse.

Projekt och utveckling, delårsprognos 5,0 mnkr, utfall 5,2 mnkr. Lägre intäkter från parkeringsövervakning än beräknat.

Fastighet, delårsprognos 15,2 mnkr, utfall 16,8 mnkr. 1,4 mnkr utgörs av redovisnings effekt vid omföring av inhyrda lokaler, enligt RKR:s riktlinjer, denna är svår att beräkna vid prognostillfällen. 0,2 mnkr utgörs av de förändrade elavgifterna.

Gruvans sanering, delårsprognos 0,0 mnkr, utfall 0,5 mnkr. Tvistiga fakturor som ännu inte kunnat återsökas.

Måltid, delårsprognos 1,1 mnkr, utfall 2,5 mnkr. Felaktigt prognosticerat gällande overheadfördelning.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budget-avvikelse
Kontorsledning	-9 123	-1 200	-7 409	6 209
Samhällsfinansierade resor	61 991	55 337	62 882	-7 545
Gata	30 579	27 085	27 695	-610
Park	13 893	11 739	12 076	-337
Kart & Mät	3 300	3 018	2 679	338
Projekt & Utveckling	4 787	4 738	5 229	-491
Fastighet	38 018	17 407	16 877	530
Gruvans sanering	0	0	500	-500
Måltid	4 681	1 000	2 550	-1 550
Summa	148 126	119 124	123 084	-3 960

Kontorsledning

Övergripande kontorsledning gör ett positivt resultat om 7,3 mnkr. Nettointäkten för skogen blev 7,9 mnkr. Budget för ledning var ett överskott på 1,2 mnkr.

Samhällsfinansierade resor

Verksamheten redovisar ett underskott på 7,5 mnkr jmf med budget. Underskottet härrör från ett ökat resande med färdtjänst och LSS-resor samt ökade kostnader för skolskjuts. De åtgärder som genomförts under hösten bör minska kostnaderna inom kollektivtrafiken inklusive bättre samordning med skolkontoret gällande samtrafik kommer att få full effekt under 2026. Den reviderade tidtabellen och trafikplanen gällande kollektivtrafik började gälla den 5 dec 2025.

Gata

Underskottet om 0,6 mnkr uppstår i samband med anläggandet av belysningsanläggning på den nya GC-vägen mellan Ransta & Kumla kyrkby.

Park

Verksamheten redovisar ett negativt resultat på 0,4 mnkr mot budget. Underskottet beror på en högre materialkostnad för underhåll av parker än antaget i budget.

Kart/mät

Årets resultat är 0,3 mnkr bättre än budget och beror i sin helhet på lägre personalkostnader än budgeterat.

Projekt & utveckling

Årets resultat är ca 0,5 mnkr sämre än budget. Avvikelsen beror på lägre intäkter än planerat samt högre personalkostnader. Inom trafikövervakningen har intäkterna blivit lägre till följd av att leverantören behövt arbeta två och två i vissa situationer, vilket minskat den effektiva arbetstiden. Därutöver saknades cirka 100 tkr för sjökalkning i budgeten.

Saneringsprojektet Gruvan

Underskottet utgörs av kostnader där oenighet med leverantör / entreprenör gällande fakturabelopp medfört att dessa kostnader inte har kunnat återsökas än från Länsstyrelsen, dessa kostnader belastar därför resultatet 2025 men återsökning av beloppen kommer att ske när oenigheterna är lösta.

Fastighet

Under 2025 tilldelades Fastighet en budget som uppgick till 17,4 mnkr. Årets resultat uppgår till 16,9 mnkr, verksamheten redovisar ett överskott mot budget med 0,5 mnkr.

Fastighet har en köp- och säljverksamhet, vilket betyder att kostnaderna för driften av kommunens fastigheter ska tas ut av motsvarande hyresintäkter. För att hantera tidigare års stora underskott har kraftiga åtgärder genomförts, som i sin helhet väntas ge full effekt först år 2026.

Måltid

Måltid redovisar ett underskott på 1,5 mkr jämfört med budget. Året har präglats av lägre interna intäkter på grund av den demografiska utvecklingen med färre antal barn i förskolor och elever i grundskola. Kostnadsbesparingar har skett i form av minskade personal- och hyreskostnader då antalet kök minskade i samband med höstterminens start. Verksamheten har haft lägre livsmedelskostnad än budgeterat trots ökade livsmedelspriser genom aktiva val av produkter.

UPPFÖLJNING PRIORITERINGAR

Prioritering	Tkr	Kommentar
Drift förskolor, Dalhem, Emmylund, Ekorren	110	Löpande drift för bevakning och skötsel
Hyra evakueringsmoduler, Emmylund	4 295	Avtal till 2028-12-31
Merkostnad Ekdalens modulförskola	7 208	Avtal till 2027-12-31
Avetableringskostnader Gärdesta modulskola	402	Avetablerad Q4 2025

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budgetavvikelse
Kontorsledningsprogram	0	37 009	0	37 009
Gatuprogram	14 818	15 600	7 654	7 946
Parkprogram	4 202	3 400	1 710	1 690
Kart & Mät	0	0,3	0,3	0
Projekt och utveckling	-3 318	5 316	7 589	-2 273
Lokalprogram	179 687	74 200	56 329	17 871
Summa	195 389	135 525	73 282	62 243

Gatuprogram

Ej genomförda exploaterings och detaljplanearbete 4,5 mnkr samt ej genomförda maskininvesteringar 3,0 mnkr.

Parkprogrammet

Ej genomförda exploateringar 0,5 mnkr. Uteblivna lagkrav gällande förpackningsinsamling 0,5 mnkr. Återhållsamhet med trädplan, broar och lekplatser 0,7 mnkr.

Kart & Mät

Ingen avvikelse

Projekt och Utveckling

Gruvans sanering, investeringsbidrag som ännu inte betalats ut.

Lokalprogram

Har ett redovisat utfall på 17,8 mnkr i överskott. Effekten uppstår bland annat till följd av att anläggningsregistret rättats på några anläggningsobjekt, samt att stora projekt komponentindelats efter slutförande.

Under året har byggnationen av den nya skolan på Åkraområdet avslutats. Projektet har innefattat ny skola F-6 med anpassad skola, tillagningskök samt utbyggnad av den intilliggande Åkra förskola. Tidplan och projektbudget har hållits för år 2025, resultatet är ett överskott på 11,8 mnkr för året.

Renovering av elevhemmen vid Ösby Naturbruksgymnasium har genomförts. Mindre markarbeten återstår.

Del i byggnad Jakobsbergsgården/Ålängan har anpassats till LSS-boende, mindre åtgärder återstår som kommer slutföras 2026.

Statsbidrag för investeringar har erhållits från Trafikverket för busshållplats vid skolan i Möklinta, 650 tkr, samt från MSB för tillskapande av ledningsplats och ny datorhall, 3,0 mnkr.

Årligen återkommande projekt såsom planerat underhåll, säkerhetsåtgärder, verksamhetsanpassningar och tillgänglighetsanpassningar har fortgått enligt plan och inom budgeterat anslag.

EU-PROJEKT

Tekniska kontoret har inte haft några EU-projekt under 2025.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

I följande avsnitt redovisas en sammanfattande analys av utvecklingen inom respektive målområde utifrån indikatorernas utfall jämfört med tidigare år.

En sammanställning av indikatorer och nyckeltal kopplade till målen redovisas i *Bilaga 1: Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal*.

Bilagan fungerar som underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras nedan.

ETT VÄXANDE SALA

Detta mål behandlar områdena demografi, delaktighet, trygghet, trivsel, jämlika levnadsvillkor, samverkan med civilsamhället och god utbildning. Vi har lyckats när:

- Antalet företag och arbetstillfällen ökar
- Antalet nyinflyttningar ökar
- Arbetslösheten minskar
- Resultaten i mätningar gällande förtroende och service förbättras

Analys

Under året har en arbetsmetod för kapacitetskartläggning av lokaler utformats, detta för att få statistik på beläggningsgraden i kommunens lokaler. Kapacitetsutredning har genomfört på Sala kommuns förskolor. Indikator för lokalkapacitet för hela kommunen saknas men resultatet för året avseende förskolan i kommunen visar det på en beläggningsgrad på 72%. Generellt kan detta ses som en låg beläggningsgrad och indikerar att det finns en överkapacitet inom den kommunala förskolan. Överkapacitet på lokaler inom förskolan kan dels bero på de pågående demografiska förändringarna där omställningen går snabba prognos.

Detaljplaner är ett långsiktigt arbete och sker i samverkan mellan flera olika kontor, framförallt mellan Tekniska kontoret och Samhällsbyggnadskontoret. De planerade investeringarna i kommunen har minskat vilket också leder till färre detaljplaner. Under året har inga detaljplaner förverkligats och därav finns inga tider att mäta och jämföra med.

Sammanfattning

Många kommuner genomgår strukturella förändringar i befolkningstillväxt och expansion så även Sala. Detta syns i resultaten för målen av ett Växande Sala och tar sig uttryck både i överkapacitet i lokaler och i minskad expansion. Det troliga är att dessa förutsättningar kommer att bestå kommande år och därmed påverka kommunen ytterligare.

Att jämföra resultat mellan mål och år är av vikt för att få en bild av utvecklingen i kommunen.

Eftersom det saknas framtagna nyckeltal för indikatorerna blir jämförelser mellan år omöjliga att göra och därför behövs ett fortsatt arbete med att ta fram relevanta nyckeltal för uppsatta mål.

Slutsats

Utifrån indikatorer och resultat ovan är det svårt att bedöma Tekniska kontorets bidrag till målet Ett växande Sala. Genom verksamhet Fastighet inom Tekniska kontoret har påbörjat arbetet med att kartlägga lokalkapaciteten i kommunens lokaler kommer detta på sikt att bidra till bättre kontroll, att få en gemensam struktur som i sin tur bidrar till måluppfyllelse. Arbetet med att kartlägga kapaciteten bör fortsätta för alla kommunens verksamheter. Utan ett sådant arbete finns stor risk att överkapacitet samt att ändamålsenliga lokaler ej finns att tillgå, kvarstår eftersom de demografiska förändringarna troligen kommer fortsätta de närmaste åren. För att kunna göra rätt prioriteringar och avyttra eller tillskapa lokalytor behövs kartläggningar och ett löpande lokalförsörjningsarbete finns som underlag.

Tekniska kontoret bör fortsätta sitt arbete med att ta fram indikatorer och nyckeltal som svarar upp mot målet. Det bör också väljas nyckeltal som är jämförbara mellan år för att skapa en bättre bild av utvecklingen och för att kunna få en mer samlad och övergripande bild av kommunen. Det är också av vikt att arbetet med att skapa strukturer såsom att ta fram riktlinjer, och instruktioner inom Tekniska kontoret fortsätter så att påverkan av de demografiska förändringarna kan mötas upp i god tid.

Beroende på vilket perspektiv som intas på Ett växande Sala kan målet ses som delvis uppnått då de resultat och aktiviteter som redovisas och gjorts bidragit till bättre interna strukturer och rutiner vilket medfört att den interna organisationen vuxit i kunskap och erfarenhet.

ETT HÅLLBART SALA

Detta målområde omfattar folkhälsa, utbildning, klimatpåverkan och social hållbarhet, med fokus på människors hälsa, välmående och egenförsörjning genom hela livet. Utvecklingen speglar de miljömässiga, sociala och ekonomiska dimensionerna av hållbarhet. Vi har lyckats när:

- Koldioxidutsläppen minskar
- Utbildningsnivån ökar och studieresultaten blir bättre
- Folkhälsan förbättras
- Egenförsörjningen bland medborgarna ökar

Analys

Nyckeltalen för Ett hållbart Sala saknas på flera av indikatorerna vilket medför att det blir svårt att göra en analys av progressionen för målet. Aktiviteterna som planerats och genomförts för att uppnå målet visar däremot på att framsteg görs för ett mer hållbart samhälle.

Indikatorn god ekonomisk hushållning visar på en förändring i rätt riktning där flertalet av verksamheterna inte har någon budgetavvikelse, vilket kan utläsas i det ekonomiska resultatet. Den ändrade trenden beror troligen på det strukturerade arbetet som genomförts med att inventera möjliga besparingar och verkställandet av aktuella möjligheter till besparingar och neddragningar för en budget i balans.

Ett annat nyckeltal, andel nöjda invånare, som finns i sammanställningen för indikatorn attraktiva parker och skogar visar på en minskad nöjdhet med kommunens parker. Detta kan relateras till att begränsningar och förändringar gjorts i skötseln av dessa under de senaste åren.

Måltidsenhetens arbete med minskat matsvinn har ett positivt resultat och ligger väl till i jämförelser med andra kommuners nyckeltal för måltidssvinn samt mängd uppäten mat. Olika aktiviteter och medvetandegörande insatser har varit en del av framgångsarbetet.

Sammanfattning

Trots svårigheter att utläsa något resultat i nyckeltalen kan ändå en trend anas att Tekniska kontoret har en progression i måluppfyllelsen. Detta framförallt genom de aktiviteter som genomförts där flera av aktiviteterna bygger på fokus på grunduppdraget och att skapa struktur för det fortsatta arbetet.

Åtgärdslistan för en budget i balans visar på ett framgångsrikt sätt att arbete då flera verksamheter minskat sina underskott efter genomförda åtgärder.

En minskning av skötseln inom parkförvaltningen visar direkt på en förändring i medborgarnas nöjdhet.

Måltidsenhetens arbete med att ta fram mätetal för matsvinnet i kombination med medvetande görande insatser utvecklar en positiv trend där minskningen av svinnet stadigt går ner.

Slutsats

Målet är delvis nått. Måluppfyllelsen baseras på de framgångsrika aktiviteterna som gjorts under året såsom, listan för budget i balans, framtagandet av planer och fokus på grunduppdraget i verksamheterna. Att fortsätta detta arbete är av största vikt inom Tekniska kontoret och dess verksamheter för att över tid få förutsättningar att arbeta mer proaktivt och kunna planera framtida utvecklingsinsatser.

Samtidigt visar resultaten på att när ambitionsnivån sänks och blir synliga för medborgarna så reagerar medborgarna ofta med missnöje. Samma gäller medarbetarna

inom verksamheterna, även de påverkas av förändringar såsom neddragningar, vilket har skapat oro i arbetsgruppen, ökat arbetsbelastningen och minskat trivselen. Detta kan vara värt att ta i beaktande då andra neddragningar eller förändringar planeras eller diskuteras då det kan vara av värde att tänka igenom alternativa vägar eller besluta om ambitionsnivå och motivera dessa före beslut. Dessutom visar flera av aktiviteterna på att när man arbetar medvetandegörande och att det man lyser på och arbetar ofta ger positiva förändringar.

En annan slutsats som kan dras utifrån resultaten av aktiviteterna är att det kan vara viktigt att våga satsa på och göra investeringar i olika projekt för att på sikt nå de planer som satts upp till exempel inom miljö och hållbarhet.

Flera av de förändringar som gjort hittills under året och de aktiviteter som skapar bättre strukturer behöver mer tid för att säkerställa att dessa ger önskat resultat och vad effekterna blir över tid.

ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Detta målområde syftar till att stärka medborgarnas, föreningslivets och näringslivets möjligheter till insyn och inflytande i kommunens verksamhet. Genom att främja delaktighet och transparens bidrar målet till ökad trygghet och en levande demokrati. Vi har lyckats när:

- Förtroendet för kommunen ökar
- Medborgarna är mer nöjda med kommunens verksamheter
- Den upplevda tryggheten i offentliga miljöer ökar
- Säkerheten (faktisk trygghet) ökar
- Demokratien stärks

Analys

Under avsnittet för målet Ett tryggt och rättvist Sala saknar flera av indikatorerna måtetal vilket komplicerar analysen. Däremot är aktiviteter för indikatorerna planerade och beskrivna och utifrån dem går det att se en progression i målluppfyllelsen.

Inom området Ett tryggt och rättvist Sala har arbetet på Tekniska kontoret med att skapa rutiner och instruktioner resulterat i bättre struktur och minskad sårbarhet.

Måltidsenheten genomförda dialogmåltider med vårdnadshavare har ökat transparensen och medvetenheten kring skolmåltider hos vårdnadshavarna. Dialogerna visar på ett stort intresse från vårdnadshavarna då de generellt sett hade ett oväntat högt deltagande. Detta kan med största sannolikhet härledas till att det är viktigt för medborgare att känna delaktighet och att deras synpunkter är värdefulla för kommunen.

Utbildningsinsatser för tjänstepersoner inom Tekniska kontoret så som medveten kommunikation har resulterat i en gemensam plattform och bild av hur vi inom kontoret kan genomföra och sköta dialogen med medborgarna, vilket också var ett av syftena med insatsen.

Sammanfattning

Då nyckeltal och måtetal saknas till flera av indikatorerna för Ett hållbart Sala går det inte att göra jämförelser med tidigare år eller andra kommuner.

En planerad aktivitetslista har ändå bidragit till goda resultat och utveckling mot målen.

Dialog som metod, med medborgare samt övriga kontor inom Sala kommun, visar på god progression både inom måltidsverksamheten, Verksamhet Fastighet och Projekt och utvecklingsavdelningen.

Slutsats

Genom framgångsrika aktiviteter kopplade till indikatorerna är slutsatsen att Tekniska kontoret delvis bidragit till Ett tryggt och rättvist Sala. Till kommande år bör Tekniska kontoret utveckla sin förmåga och kompetens kring indikatorer och nyckeltal för att kunna formulera en mer mätbar uppföljning så att det över tid går att se utvecklingen och jämföra nyckeltal.

Arbetet med att skapa rutiner och strukturer ökar medborgarnas rättssäkerhet men också tjänstepersoners förutsättningar att både göra rätt saker och göra saker rätt. Även arbetet med instruktioner har bidragit till att minska sårbarheten för verksamheten vid sjukskrivningar eller byte av personal. Rutiner och strukturer med-

för också ett mer likartat arbetssätt vilket säkrar både effektivitet och likvärdighet. Utifrån det bidrar arbetet till både ett tryggare Sala och ett mer rättvist Sala. För Tekniska kontoret är detta arbete viktigt att fortsätta med för att använda befintliga resurser på ett smart och effektivt sätt.

Genom att utveckla dialogmodeller för medborgarna där de får komma till tals men också öka medvetenheten om kommunens uppdrag och verksamhet leder detta till en större förståelse och acceptans för varför vi gör som vi gör vilket i sin tur leder till ökad trygghet hos medborgare. Denna modell kan och bör utvecklas inom flera områden för att skapa transparens kring kommunens verksamhet men också ta pulsen och fånga medborgarnas synpunkter.

UPPFÖLJNING AV NÄMNDENS MÅL

MÅL – HÄR SKRIVS MÅLET

Indikator:

Framtiden

Kontorsledning

Kommande år behöver kontoret öka stabiliteten i verksamheten.

- Kontoret kommer att fokusera på struktur i planering, verksamhetsstyrning, uppföljning och återrapportering för att säkerställa måluppfyllnad i verksamhetsplan och politiska uppdrag.
- Säkerställa en ekonomi i balans utifrån grunduppdrag och de interna och externa avtalen.
- Arbeta med planering för att möta kommande behov och utmaningar.
- Regionens upphandling av transportavtal för färdtjänstresor som blev klar i november 2025 resulterar i väsentligt högre kostnader än förutspått och budgeterat för färdtjänstresor.

Fastighet

- Hög prioritet kommer att ges åt det fortsatta arbetet med struktur och kultur inom verksamhet Fastighet. Projektet, som går under benämning "fastighetsresan" kommer att drivas vidare där färdplan med åtgärder ska leda till en hållbar, stabil och långsiktig verksamhet som levererar utifrån grunduppdrag.
- Arbete kommer att bedrivas för att sänka Sala kommuns totala hyreskostnaden genom att i högre grad nyttja egenägda befintliga lokaler samt genom möjliga avyttringar.
- Fortsatt utredning för tillskapade av LSS-boenden, på längre sikt
- Arbete med åtgärds- och tidsplan samt kostnadskonsekvens, utifrån miljötillsyn, kommer fortlöpa på skolor och förskolor.
- Hantering och beslut kring insatser för befintligt badhus samt fortsatt uppstart, tillsammans med kultur- och fritidskontoret, av projekt för framtida badhus kommer genomföras.
- Byte av värmesystem från olja till bergvärme, Kilbo skola kommer utföras.
- Fortsatt arbete, med ledning av Social och arbetsmarknadskontoret- och omsorgskontoret samt Skolkontoret, att möjliggöra för en familjecentral i Sala kommun.
- EPBD eller Direktivet om byggnaders energiprestanda är ett EU-direktiv som syftar till att göra byggnader mer energieffektiva och minska byggsektorns klimatpåverkan, med långsiktiga mål om klimatneutralitet för hela byggnadsbeståndet till 2050 genom krav på nya byggnader (nollutsläpp från 2030) och renovering av befintliga byggnader. Direktivet ska införlivas i svensk lagstiftning senast maj 2026 och innebär skärpta krav på energieffektivitet. Plan ska påbörjas för kommande år utifrån nödvändiga investeringar för att uppnå lagkrav.
- Inom kommande 5 års period införs, en stegvis, förändring i lagstiftning gällande köldmedia (i kylar, frysar, luftkonditionering, luftvärmepumpar). Med syfte att helt ta bort media med ozonnedbrytande egenskaper. Plan för utbyte och kostnadsinventering hanteras under 2026.

Måltid

- Fortsatt arbete tillsammans med Skolkontoret för att skapa en kostnadseffektiv verksamhet utifrån demografiska förändringar samt möjligheter till kombinationstjänster.

- En ny ekonomisk modell ska utvecklas under 2026 tillsammans med Skolkontoret för att säkerställa en prognossäkerhet.
- Fortsatt arbete tillsammans med Social och arbetsmarknadskontoret- och Omsorgskontoret för att möta behovet av måltider till en ökande och åldrande befolkning samt möjligheter till kombinationstjänster.

Projekt & utveckling

- Invigning av Ljusfestival i januari 2026
- Arbetet med dammvallssäkerhetsåtgärder fortsätter enligt plan i gruvans vattensystem. Arbetet med ansökan om fortsatta saneringsåtgärder kommer att skickas in.
- Fortsatt samverkan med Trafikverket och Region Västmanland kring väg 56 Sala–Heby samt ny gång- och cykelväg Sala–Kumla som planeras påbörjas under 2026.
- Förverkligande av detaljplaner som får startbesked under 2026, som Norrberg och Bältarhagen.
- Under tidig vår kommer en genomlysning av organisationen att genomföras.

Gata & park

- Utveckling av entréerna till Sala genom focus på dess infarter.
- Bidra till att stärka platsvarumärket.
- Förvaltningen av skogen kommer att tas över i egen regi.
- Fortsatt arbete med organisation för en kostnadseffektiv verksamhet utifrån uppdraget.
- Fortsatt arbete med Fordonsverksamheten kopplat till åtgärder efter avslutad utredning.
- Utveckla samarbete med andra kontor, till exempel Kultur och fritid och Ösby gymnasiet.
- Påbörja framtagande av strategiska dokument.

Kart/mät

- Byte av GIS-system ska genomföras i Sala kommun.

VÄSENTLIGA RISKER OCH OSÄKERHETSFAKTORER

Identifierad risk	Beskrivning	Påverkan	Hantering
Demografi-utveckling	Minskad andel barn och yngre innevånare, ökad andel äldre innevånare	Överkapacitet i förskolor, underkapacitet på särskilda boenden	Effektivisering av placering utifrån lokalkapacitet i befintliga förskolor, strategi och framtida behov för befintlig förskola i modul. Prioritet i underhåll särskilda boenden, planering för utökning av framtida boenden
EU-direktivet (EPBD) om byggnaders energiprestanda 2030 / 2050	Förslag lagkrav (26-05-31): Klimatneutralitet för hela byggnadsbeståndet till 2050	Äldre byggnaderna i beståndet kräver större förändringar och ombyggnationer. Svårighet att uppskatta volymer och åtgärder	Prioritet, drift och investeringsmedel behövs utifrån energieffektivisering.

VERKSAMHETSFAKTA

	2023	2024	2025
Kostnad parker, kr/inv.	598	712	IU
Antal resor med kollektivtrafik (buss), tusental	373	368	IU
Kostnad för måltider i kommunal grundskola åk 1-9, kr/elev	8915	7645	IU
Kostnad för måltider i kommunal gymnasieskola, kr/elev	7555	6077	IU
Kommunägda lokalytor, tusental kvadrat m. (nettoarea)	IU	187,2	195
Inhyrd lokalyta, tusental kvadrat m. (nettoarea)	IU	50,4	39
Andelen (%) ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet	23,3	22,1	22,8
Nöjdhet med skötsel av kommunens utomhusmiljöer	70,4	IU	60,5
Andelen (%) Fossil oberoende fordon i kommunen	87	93	IU
Måltidsvinn (grundskola), gram/ätande	35	34	36
Måltidsvinn (gymnasieskola), gram/ätande	137	64	47

BILAGA 1

Sammanställning av mål, indikatorer och nyckeltal.

Bilagan utgör underlag för den analys, sammanfattning och slutsats som presenteras under målavsnittet.

MÅL 1 ETT VÄXANDE SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Ett växande Sala	Ändamålsenlig lokal-försörjning	Lokalkapacitet i jämförelse med verksamhets-behov	IU	IU	72%	Ny kapacitetsutredning för förskolan är genomförd. Nyttjandegraden har inget jämförelsetal med tidigare år.
Ett växande Sala	Låg andel inhyrda kvm ytor	Andel egenägda respektive inhyrda lokaler i % av total lokal- och lägenhetsyta	IU	IU	80%	För att främja ökad kostnadseffektivitet och överskådlig planering
Ett växande Sala	Växande befolkning	Tid för genomförande av beslutade detaljplaner	IU	IU	IU	Under året har inga detaljplaner förverkligats. Inväntar startbesked för Bältahagen och Norberg.

MÅL 2 ETT HÅLLBART SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Ett hållbart Sala	God ekonomisk hushållning	Ekonomi i balans	9,01% avvikelse från budget	8,5% avvikelse från budget	0,68 % avvikelse från budget	Utfallet för Tekniska kontoret visar på ett underskott om 6,4 mnkr. Ekonomin är inte i balans med utvecklingen under året är positiv.
Ett hållbart Sala	Effektiv och hållbar fastighetsförvaltning	Energieffektivisering av kommunens byggnader	IU	IU	73%	Minska andelen objekt som har uppvärmning via fossilt bränsle.
Ett hållbart Sala	Attraktiva parker och skogar	Kritik på teknik	90%	IU	80%	74% Minskad skötsel som en del av åtgärder för budget i balans.
Ett hållbart Sala	Klimatsmarta och hållbara måltider	Matsvinn gram per portion (servering och tallrikssvinn) i samtliga verksamheter.	IU	Fsk: 39 gram Grsk: 34 gram Gy: 53 gram ÄO: 88 gram	Fsk: 37 gram Grsk: 36 gram Gy: 47 gram ÄO: 106 gram	Mäts och sammanställs av Livsmedelsverket vart annat år. Egen mätning 2 g/år
Ett hållbart Sala	Klimatsmarta och hållbara måltider	Andel närproducerade inköp i %	IU	IU	3,43 %	Vilket inkluderar återtag av kött från Ösby

MÅL 3 ETT TRYGGT OCH RÄTTVIST SALA

Grunduppdragsmål	Indikator	Nyckeltal	2023	2024	2025	Utveckling
Ett tryggt och rättvist Sala	God service och bemötande	Effektiv handläggningstid för skolskjuts	IU	IU	mindre än 2 veckor	Sjukskrivningar bromsar idag möjligheten till måluppfyllelse.
Ett tryggt och rättvist Sala	Förbättrad medborgardialog	Möte med vårdnadshavare kring skolmåltiden	IU	IU	2 skolor	Valla /Ekeby samt Möklinta
Ett tryggt och rättvist Sala	God service och bemötande	Nöjd kundindex gällande markupplåtelse	67	IU	70	Positiv utveckling under året
Ett tryggt och rättvist Sala	Medborgarnas upplevelse av kommunal fastighetsförvaltning	Skötsel av byggnader där kommunen har verksamhet, andel (%)	37,9	IU	53,7	Positiv utveckling under året

TEKNISKA KONTORET VA-VERKSAMHETEN

Sammanfattning året som gått

En översyn av interna kostnader som ska belasta VA-kollektivet har skett under 2025 för att säkerställa en korrekt redovisning.

För att säkerställa en ekonomi i balans har kommunfullmäktige i december beslutat om en höjning av VA-taxan. Den nya taxan gäller från och med den 1 januari 2026. Både anläggningsavgift och brukningsavgift har höjts med 25 procent, vilket motsvarar kostnadsutvecklingen enligt KPI sedan den senaste höjningen. Arbetet med att reglera konsekvenserna efter skyfall 2023 har fortgått under året med regresskrav från berörda försäkringsbolag.

Verksamhetsansvar

UPPDRAG

Nämndens ansvar regleras i Reglemente för kommunstyrelsen och övriga nämnder i Sala kommun.

Grunduppdrag består i att ansvara för kommunens allmänna vatten- och avloppsanläggningar inklusive vatten- och avloppsförsörjning och fullgöra kommunens uppgifter enligt lagen om allmänna vattentjänster (2006:412), miljöbalken (1998:808), lagen om särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (1998:812) och ledningsrättslagen (1973:1144).

ORGANISATION

VA-verksamheten är taxefinansierad och ingår som en del av Tekniska kontoret.

- Enhet VA-drift ansvarar för förvaltning samt drift- och underhåll av vattenverk, reningsverk och pumpstationer.
- Enhet Projekt- och utveckling utreder och projekterar om- och nybyggnation av ledningsnät, nyanslutningar och strategiska VA-frågor.
- Enhet Gata och park ansvarar för drift- och underhåll av VA-ledningsnätet, till exempel vattenläckor, avloppsstopp och underhåll av ventiler och brandposter.

Viktiga händelser året som gått

Organisation och planering

- Rekrytering av nyckelkompetenser: under hösten/vintern har en ny drifttekniker på reningsverket börjat, en VA-strateg samt en handläggare; fortsatt planering för långsiktig kompetensförsörjning.
- Pågående detaljplanearbete för Bältarhagen och Norrberg; projektering för båda projekter är i princip klara.
- Ny kommunikationslösning i samarbete med Sala Heby Energi, första etappen drifttagen under året.

Ledningsnät och anläggningar

- Utbyte av sjöledningen i Långforsen och Silvköping utförd och ledningen är i drift, övrig ledningssanering enligt planering, tex Salbohedsledningen och Torsgatan.
- Arbetet efter översvämningen i september 2023 har fortsatt, under våren gjordes de sista större insatserna nu återstår förhandling och utbetalning av regresskrav.
- Handlingsplan för nödvattenförsörjning antagen under hösten.
- Två nödvattenövningar genomförda under året, Ransta och Möklinta med goda resultat. Krisövning genomförd på Åkraskolan.
- Fortsatt utbyggnad av övervakning av spillvatten genom utsättning av nya flödesmätare.

Vattenskydd och dricksvatten

- Föreskrifter och tekniska beskrivningar framtagna för Knipkällan, Viggbo, Nötmarcken och Hedåker; samråd genomfört.
- Framtagande av vattenskyddsområden för Sättrabrunn, Broddbo och Möklinta är påbörjade. Beslut om vattenskyddsområde Ransta inväntar på Länsstyrelsens beslut.
- Säkerhetshöjande åtgärder inom dricksvattenproduktion, med fokus på lås och larm, genomförda.
- Nytt gränsvärde för PFAS från 1 januari 2026 påverkar vattenreningen, omvärldsbevakning och inläsning under året i samråd med tillsynsmyndigheten.
- Hydrogeologisk undersökning av Ranstas reservvattentäkt genomförd; resultat påverkar detaljplanering.

Ekonomi

RESULTATRÄKNING OCH EKONOMISK ANALYS

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budget-avvikelse
Externa intäkter	-41 787	-39 440	-40 305	864
Interna intäkter	-2 242	-3 220	-3 794	574
Summa intäkter	-44 030	-42 660	44 099	1 438
Köp av huvudverksamhet, bidrag	258	200	128	72
Personalkostnader	12 387	12 416	11 963	454
Övriga kostnader	25 208	20 644	23 030	-2 385
Interna kostnader	6 175	9 400	10 190	-790
Summa kostnader	44 030	42 660	45 311	-2 650
Resultat	0	0	-1 211	-1 211

Resultatet för VA-verksamheten 2025 är -1,2 mnkr. Resultatfonden var i början av året 4,3 mnkr och med årets resultat har fonden minskat med 4,3 mnkr till 0 mnkr. Resultatet regleras mot de externa intäkterna vilket genererar avvikelsen mot budgeten.

Avvikelseorna beror främst på kostnader kopplade till översvämningen 2023, större skador inom produktion och rening samt ökade analyskostnader till följd av nya dricksvattendirektivet.

DRIFTREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budget-avvikelse
Vatten- & avloppsverksamhet	0	0	-1,2	0
Summa	0	0	-1,2	-1,2

Här analyseras resultatet utifrån verksamhetsområden.

Helårsprognosen för VA beräknas att gå med ett underskott. Balansfonden reglerar över-/underskott och ska balanseras inom en treårsperiod.

Avvikelse inom personalkostnader beror främst på vakanser och sjukskrivning under delar av året.

Avvikelse inom externa kostnader härrör fortsatt till översvämningen 2023, där konsultstöd använts för rapporter och utredningar samt där fysiska åtgärder genomförts för att skydda anläggningar mot framtida översvämningsskador.

Ytterligare avvikelser avser större skador inom produktion och rening samt driftarbete i samband med inkoppling av sjöledning. Anpassningen till nya dricksvattendirektivet har även påverkat analyskostnaderna, med färre men mer omfattande analyser.

INVESTERINGSREDOVISNING

Tkr	Bokslut 2024	Budget 2025	Bokslut 2025	Budget-avvikelse
VA-programmet	6 506	36 400	29 892	6 508
Summa	6 506	36 400	29 892	6 508

Den totala investeringskostnaden 2025 uppgick till 36,4 mnkr, vilket innebär en avvikelse på 6,5 mnkr mot budget.

Avvikelsen förklaras av att exploateringspotten om 5 mnkr inte nyttjades under året. I övrigt är investeringarna väl anpassade till tilldelade medel, pågående projekt följer plan och det största projektet, utbytet av TS-ledningen, genomfördes i nivå med budget.

EU-PROJEKT

Verksamheten har inte deltagit i något EU-projekt under året.

Uppföljning av Kommunfullmäktiges utvecklingsmål samt uppföljning av verksamhetens grunduppdrag

Redovisas i Tekniska kontorets verksamhetsberättelse

Framtiden

Organisation och planering

- VA-taxan höjs med 25 procent från 1 januari 2026 för att möta kostnadsutvecklingen samt kommande investeringsbehov.
- Beslut på revidering av styrande dokument, inklusive VA-plan, kommunala föreskrifter för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen samt inriktningsbeslut för Tvärhandsbäcken.
- VA-utredning för Hammarhagen samt fortsatt arbete med Bältarhagen och Norrberg enligt politiska beslut.

Ledningsnät och anläggningar

- Planerad VA-sanering av ledningsnätet på flera sträckor samt fortsatt reinvestering och projektering inför ambitionshöjning på underhållssidan med start 2028.
- Fortsatt hantering av skadestånds- och skyfall-särenden efter översvämningarna 2023.
- Proaktivt arbete med att identifiera och åtgärda felkopplat dagvatten samt fortsatt utbyggnad av spillvattenövervakning.
- Slutförande av det interna arbetet med nödvattenplanen.

Vattenskydd och dricksvatten

- Fortsatt driftsättning av ny kommunikationslösning och fortsatt teknisk utbyggnad, däribland uppgradering av styrsystem för driftövervakning
- Anpassning till nya PFAS-riktvärden som gäller från 2026, med planering för installation av rening.
- Fortsatt arbete med vattenskyddsområden: inväntar på beslut för Härsved, passera den politiska processen för underlaget gällande Knipkällan och Hedåker. Arbeta vidare med Sätträbrunn, Broddbo och Möklinta.

**VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2025
X-NÄMNDEN**

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX
SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

BEGÄRAN OM TILLÄGGSANSLAG, INVESTERINGAR FRÅN VERKSAMHETSÅRET 2025

Kommunstyrelsen

BEGÄRDA ÖVERFÖRINGAR INVESTERINGAR

Verksamhet/projekt	Nettoanslag	Förbrukat	Avvikelse	Överföres till 2026
AI-funktionalitet för webben och intranätet	300	25,2	274,8	274,8
Lokalprogram	74 200	56 329	17 871	1 830
Gatuprogrammet	15 600	7 654,2	7 945,8	4 562
VA programmet	36 400	29 891,5	6 508,5	4 000
Park programmet	3 400	1 710,2	1 689,8	0
Gruvans vattensystem	9 770	9 586,4	183,6	183
	139 670	105 196,5	34 473,5	10 849,8

MOTIVERING

- AI-funktionalitet för webben och intranätet: Det finns 300 tkr i investeringsbudget för investeringen "AI-funktionalitet för webben och intranätet" men behöver överföra 274,8 tkr av dessa medel till 2026 eftersom ITD-enheten behöver göra övergripande anpassningar kring AI som är nödvändiga för att slutföra investeringsprojektet.
- **Lokalprogram**
- *Kilbo skola värmeanläggning*, budget 500 tkr, projektet har inte kunnat påbörjas under året på grund av försenad upphandling. Budgeten för projektet har också behövt justerats under upphandlingstiden och uppskattas totalt till 3 000 tkr. För budget 2026 finns 1 500 tkr beviljat, vilket innebär att ytterligare 1 000 tkr behöver anslås. 1 500 tkr av lokalprogrammets överskott begärs som TA i bokslutet.
- *Jbg Ålängan ombyggnad till mellanboende*, budget 1 000 tkr, samtliga anpassningar har inte kunnat slutföras av underentreprenör och resterande åtgärder på lägenhetsdörrarna kommer genomföras efter årsskiftet. 100 tkr av lokalprogrammets överskott begärs som TA i bokslutet.

- *Ledningsplats och datorhall*, budget 400 tkr, samtliga kompletterande arbeten som aviserats från MSB har inte kunnat slutföras. Resterande åtgärder för passagesystem kommer genomföras efter årsskiftet. 50 tkr av lokalprogrammets överskott begärs som TA i bokslutet.
- *Ösby renovering elevhem L*, budget 1 500 tkr, återställning av mark återstår och kommer genomföras under våren 2026. 60 tkr av lokalprogrammets överskott begärs som TA i bokslutet.
- *Ösby renovering elevhem M*, budget 1 100 tkr, återställning av mark återstår och kommer genomföras under våren 2026. 60 tkr av lokalprogrammets överskott begärs som TA i bokslutet.
- *Ösby renovering elevhem O*, budget 1 500 tkr, återställning av mark återstår och kommer genomföras under våren 2026. 60 tkr av lokalprogrammets överskott begärs som TA i bokslutet.

MOTIVERING GATU-PROGRAMMET

GATU-PROGRAMMET BEGÄR TOTALT 4562 TKR I ÖVERFÖRING FRÅN 2025 TILL 2026.

P.nr	Benämning	tkr	Beskrivning
3154	Maskiner gata/park	2562	Lastbil beställd som ej levererats under 2025.
3199	Gatuexplo. avrosp	2000	Medel krävs för byggnation om startbesked av detaljplanen Bältarhagen godkänns.

MOTIVERING VA-programmet

VA-programmet begär totalt 4000 tkr i överföring från 2025 till 2026.

P.nr	Benämning	tkr	Beskrivning
3299	VA-exploater. avrosp	4000	Medel krävs för byggnation om startbesked av detaljplanen Bältarhagen godkänns.

MOTIVERING GRUVANS VATTENSYSTEM

GRUVANS VATTENSYSTEM BEGÄR TOTALT **500** TKR I ÖVERFÖRING FRÅN **2025 TILL 2026**. AVVIKELSEN I BUDGETEN FÖRKLARAS AV ATT BIDRAG HÄNFÖRLIGA TILL FÖREGÅENDE VERKSAMHETSÅR INTE I SIN HELHET UTBETALADES UNDER ÅRET.

P.nr	Benämning	tkr	Beskrivning
3660	Teknisk beskrivning	500	Arbete som ej kunnat utföras förens dammvallarna åtgärdades.

KSLU § 45 Uppföljning av internkontrollplan 2025 för Kommunstyrelsens verksamheter

INLEDNING

Intern kontroll är en del i kvalitetsarbetet som kontrollerar om verksamheten bedrivs så effektivt och ändamålsenligt som möjligt.

En god intern kontroll bidrar bland annat till att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och brister och skyddar organisationen från risker, förluster, bedrägerier, misstankar och skador.

Internkontrollplan 2025 för kommunstyrelsens verksamheter beslutades på kommunstyrelsens sammanträde den 2 december 2025, § 13. I samband med delårsbokslutet 2025 för kommunstyrelsens verksamheter gjordes en första uppföljning av de punkter som beslutats i internkontrollplanen.

Internkontrollplanen ska även följas upp i samband med årsbokslut, vilket nu sker.

Beslutsunderlag

KS 2026.607 – Missiv

KS 2026.608 - Uppföljning av internkontrollplan 2025 för kommunstyrelsens verksamheter

Ärendet föredras av kommundirektör Daniel Holmvin, stabschef Arminé Kakanian, personalchef Isak Holstensson, ekonomichef Mikaela Assarsson, teknisk chef Roger Lindström, samhällsbyggnadschef Lars Wedlin, räddningschef Andreas Fernros, kvalitetsledare Selma Levin och verksamhetscontroller Fredrik Miklaheim.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att fastställa uppföljningen av internkontrollplanen 2025 för kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bilaga KS 2026.608.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att fastställa uppföljningen av internkontrollplanen 2025 för kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bilaga KS 2026.608.

Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Kommunledningskontoret
Daniel Holmvin
Kommundirektör

MISSIV

Uppföljning av internkontrollplan 2025 för kommunstyrelsens verksamheter

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Intern kontroll är en del i kvalitetsarbetet som kontrollerar om verksamheten bedrivs så effektivt och ändamålsenligt som möjligt.

En god intern kontroll bidrar bland annat till att förebygga, upptäcka och åtgärda fel och brister och skyddar organisationen från risker, förluster, bedrägerier, misstankar och skador.

Internkontrollplan 2025 för kommunstyrelsens verksamheter beslutades på kommunstyrelsens sammanträde 2025-02-12, § 13. I samband med delårsbokslutet 2025 för kommunstyrelsens verksamheter gjordes en första uppföljning av de punkter som beslutats i internkontrollplanen.

Internkontrollplanen ska även följas upp i samband med årsbokslut, vilket nu sker.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att fastställa uppföljningen av internkontrollplanen 2025 för kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bifogat underlag

Bilagor:

Bilaga 1. Uppföljning av internkontrollplan 2025 för KS verksamheter

Kommunledningskontoret

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utesluta någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Kommunledningskontoret

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

UPPFÖLJNING INTERNKONTROLLPLAN 2025

Kommunstyrelsen Ange kontor

Kontroll-område	Risk	Uppföljningskommentar	Slutsats	Åtgärd
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Bristfällig information om ekonomiskt utfall	<p>1. Analysdag genomförd. Mer enhetligt textmaterial, strukturerade mallen, åtgärdsplaner lades till. Granskade prognoserna.</p> <p>2. Löpande prognosgenomgångar har genomförts i controllergruppen. Genomgångarna har syftat till att höja kvaliteten på kontorens prognoser, men även att man tänker lika kring hur man prognosticerar.</p> <p>3. Görs vid varje uppföljning för måltid och lokalhyra. Brist i konteringen gör att motpartsavstämningen inte går att genomföra på ett bra sätt för hyror.</p> <p>Motpartsavstämning för fordon återstår att granska. Fakturering behöver ske månadsvis.</p> <p>Konteringen på fastighet behöver rättas.</p>	<p>Analysdagen och de löpande prognosgenomgångarna har varit ett bra koncept. Controllergruppen har gemensamt bearbetat både texter och analyser, vilket bidragit till en samsyn och stöd vid prognosarbetet.</p> <p>Samma upplägg kommer att fortsätta under 2026.</p> <p>Arbetet med att göra motpartsavstämningar för interna budget- och prognosposter har diskuterats under året. Det behöver göras justeringar i budget och redovisning för att kunna få till en bra avstämning. Det ska arbetas vidare med under 2026.</p>	<p>1. Analysdag controllergruppen i mars</p> <p>2. Löpande prognosgenomgång 4ggr/år controllergruppen</p> <p>3. Motpartsavstämning interna kostnader</p>
Grunduppdrag	Likviditetsbrist	<p>1. Lyftplaner för investeringar har begärts in, uppdateras i samband med varje prognos.</p> <p>2. Uppdatering av in- och utbetalningar görs löpande i KI Finans.</p> <p>3. En bevakning av likviditeten sker löpande av controller.</p>	<p>Likviditeten behöver fortsatt följas noggrant då kommunens ekonomi inte är i balans vilket innebär att mer pengar flödar ut än vad som budgeteras. Likviditeten har dock sett bättre ut än föregående år och under senare delen av 2025 ser det ut som att intäkterna överstiger kostnaderna. Fortsatt bevakning behöver ske under 2026.</p>	<p>1. Löpande uppdatering av likviditetsplan. Ta hänsyn till prognoser och lyftplaner</p> <p>2. Ta fram prognos för in- och utbetalningar i driften</p> <p>3. Löpande uppföljning av likviditetsplan</p>
Välfärdsbrottslighet	Utbetalningar till oseriösa leverantörer	<p>1. Kontroll av flaggningar görs dagligen. Vid flaggningar skickar redovisningsgruppen information till beställare (för att agera) och upphandling (för kännedom).</p>	<p>Rutinen och systemet för kontroll av oseriösa leverantörer fungerar väl på ekonomienheten.</p> <p>Fortsatt arbete behövs under 2026 för att hitta nya och smarta sätt att upptäcka oegentligheter.</p>	<p>1. Flaggning i system</p> <p>2. Information till verksamheter, extra vid chefsbyten</p>

		<p>2. Information har skett i samband med obligatorisk ekonomiutbildning för samtliga chefer, vilka genomfördes under hösten.</p> <p>3. Temat på nyhetsbrevet i maj var välfärdsbrottslighet.</p> <p>4. Utvärdera om funktion för automatisk leverantörskontroll ska införas. Ej infört under 2025.</p>		<p>3. Informera extra i nyhetsbrev innan sommaren</p> <p>4. Funktion för automatisk leverantörskontroll i Inyett</p>
Grunduppdrag	Felaktig ekonomisk information till externa intressenter, ex SCB, medborgare	<p>1. Redovisningsgruppen har genomfört stickprov utifrån en framtagen rutin. Stickproven har genomförts till både delårsbokslut och årsbokslut.</p> <p>24 st verifikationer på slag 463xx</p> <p>24 st verifikationer på slag 361xx</p> <p>1 ver. Bokfört på fel slag. Informerat berörd.</p> <p>3 saknade underlag. Informerat berörd.</p> <p>2. Lathundar finns på intranätet.</p> <p>3. Inga anmärkningar i revisionsgranskningen på räkenskaperna för 2024.</p> <p>4. Utbildningsmaterial är uppdaterat.</p> <p>5. Ekonomutbildning för alla chefer och administratörer har genomförts under hösten.</p>	<p>Kunskapsnivån hos de som konterar behöver höjas ytterligare. Utbildningar har genomförts 2025. Plan är att ha utbildningen vid i alla fall ett tillfälle under 2026 för att samla upp de som inte deltog 2025.</p> <p>Samtliga chefer har gått en obligatorisk ekonomiutbildning under hösten. En utbildningsplan kommer att tas fram för chefer och administratörer under 2026 för att säkerställa att ämnet hålls aktuellt och att nya medarbetare får förutsättningar att göra rätt.</p>	<p>1. Stickprov redovisningsgruppen</p> <p>2. Lathund till de som konterar</p> <p>3. Revisionsgranskning</p> <p>4. Uppdatera utbildningsmaterial</p> <p>5. Genomföra utbildning för administratörer och chefer</p>
Grunduppdrag + System/IT-säkerhet	Webben sala.se kan inte nås av omvärlden. Sala.se är organisationens huvudkanal för extern kommunikation och digitala tjänster.	IT- och digitaliseringsenhetens rutiner finns för nätverkssäkerhet. Övervakning av upptid (när webben är tillgänglig) genom automatiserad kontrolltjänst finns (Pingdom). Redundans med webben på andra servrar alternativt att ha webbplatsen i molnet skulle reducera sårbarheten.	Risker och sårbarheter finns fortfarande, det skulle bli mycket robustare om webben fanns på andra servrar alternativt att webbplatsen fanns i molnet.	Förstudie och förslag finns för redundans med webben på andra servrar. Medel i budget för genomförande saknas/har inte allokerats i budgetram eller prioriterats vid urval av investeringar. Förslag till investering finns.
Grunduppdrag + System/IT-säkerhet.	Intranätet kan inte nås internt. Intranätet är organisationens huvudkanal för intern kommunikation och interna tjänster.	Intranätet finns i molnet vilket reducerar sårbarheten för avbrott och det finns serviceavtal med intranätleverantören. Övervakning av upptid (när intranätet är tillgänglig) genom automatiserad kontrolltjänst finns (Pingdom).	Allmänt förekommande sårbarheter är avhjälpna och riskerna är reducerade.	Inga nya åtgärder i nuläget.

Grunduppdrag	Felaktig tillämpning av avtal	Stickprov sker löpande. Under mätperioden har två diskrepanser upptäckts och åtgärdats. Arbete med införande av gemensam avtalsuppföljningsmodell för samtliga avtalsägare är påbörjad genom ett systemstöd som ingår i kommunens nuvarande spendanalyserverktyg.	Kontrollåtgärder är tillräckliga och visar på mindre avvikelser. Systemstöd för gemensam avtalsuppföljningsmodell är på gång att implementeras hos vår systemleverantör och planen är att införa den stegvis hos våra avtalsägare.	Fortsatt jobba med stickprov och föra statistik över avvikelser. Införande av gemensam avtalsuppföljningsmodell via befintligt systemstöd.
Efterlevnad av lagar, regler, tecknade avtal och övriga styrdokument	Hög risk för laglighetsprövning vid åsidosättande av delegationsordning, reglemente och ärendeberedningsprocess.	Information till verksamheter i form av löpande juridisk rådgivning. Genomgång av missiv vid tjänsteberedningen för att säkerställa att ärendet beslutas av rätt nämnd samt att delegationspunkt framgår i missivet. Vid fåtal tillfällen har missivet saknat delegationspunkt men detta har åtgärdats. Delegationslistor tas fram veckovis och publiceras på kommunens hemsida.	Det finns en god kunskap och följsamhet inom organisationen för våra styrdokument av vad som kommer till kansliets kännedom. Löpande informationsinsatser behöver dock fortgå pga nya medarbetare.	Åtgärderna fortlöper i form av information, delegationslistor och granskning av missiv. Detta för att säkerställa att det inte ska föreligga några risker.
Grunduppdrag	Politiska beslut verkställs ej	Uppföljning av samtliga beslut fattade av KS/KF vid halvårsvisa möten KD/Kanslichef/KS-sekreterare samt information på KS Kontroll genomförande av KS-årshjul	Uppföljning ännu ej genomförd. För e-förslag och motioner finns rutin framtagen och arbetet pågår. För ärenden från tekniska kontoret har underlag till redovisning tagits fram.	Arbetet med att ta fram rutin för att redovisa samtliga besluts verkställighet fortlöper.
Personal: Tillbud och olyckor	Antalet olyckor i verksamheterna ökar	Tillbud och olyckor (skador) registreras i systemet STELLA vilket gör att statistik finns tillgängligt för arbetsgivare, skyddsombud och arbetstagarorganisationer. Uppföljningar görs i samband med del- och helårsbokslut och presenteras i samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagarorganisationer, både på verksamhetsnivå och övergripande central samverkansnivå. Åtgärder görs ute i verksamheterna.	Totalt antal skador under 2025 var 444 st, att jämföra med 474 st 2024. Totalt antal tillbud under 2025 var 662 st., att jämföra med 607 st 2024.	Åtgärder görs ute i verksamheterna.
Personal: Säkerställa att chefer med arbetsmiljöansvar har erforderliga arbetsmiljö-kunskaper	Att Sala Kommun får en undermålig arbetsmiljö och inte klarar sitt arbetsmiljöansvar	Politiken i Sala Kommun har beslutat att varje chef regelbundet ska genomgå arbetsmiljöutbildning (vart 4:e år samt som ny chef). Personalkontorets HR-enhet genomför årligen arbetsmiljöutbildningar för chefer och skyddsombud samt registrerar vilka chefer som deltagit.	Under de senaste fyra åren har 72 chefer genomgått arbetsmiljöutbildning i Sala kommun. Sala kommun har ca 90 chefer, så det får anses som ett ganska bra utfall.	Uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM) genomförs under januari-februari. I samband med denna så får chefer som inte har genomgått arbetsmiljöutbildning inom de senaste 4 åren en påminnelse om att boka in en plats.
Grunduppdrag	Brist i räddningstjänstens rutiner	Genomgång och analys av insatser.	Genom att kontinuerligt uppdatera och tydliggöra våra processer och rutiner undviker vi brister i våra rutiner.	Fortsätta att ha löpande genomgångar och analyser av insatser.
Välfärdsbrottslighet	Felaktigt utbetalda bostadsanpassningsbidrag	Aktualisering av rutin för bostadsanpassningsbidrag	Sker löpande vid handläggning	Åtgärd vidtas ej
Välfärdsbrottslighet	Sämare underbyggd myndighetsutövning	Uppföljning av nyckeltal för lovärenden och tillståndsbeslut	Uppföljning sker månadsvis	Åtgärd vidtas ej

Grunduppdrag	Intressenter/etableringar missas pga utdragen process för planberedskap	Regelbunden planavstämning med KSLU	Har genomförts juni och december	Plan- och exploateringsprioritering fastställd
Grunduppdrag	En komplicerad och trög samhällsbyggnadsprocess för att etablera sig samt tillsynsärenden som fördröjs	Uppföljning av nyckeltal för tillsyn samt genomförande av NKI enkäter	Uppföljning genomförd	Verksamhetsprojekt med Näringslivsenheten, Tekniska kontoret och Kommunledningskontoret
Grunduppdrag	Dyra och dåliga exploateringar och etableringar	Samverkan i samhällsbyggnads-processen mellan enheterna	Uppföljning 2025 genomförd januari 2026	Samhällsbyggnadsprocessen fortsätter att utvecklas i samverkan mellan kommunledningskontoret, Tekniska kontoret och Samhällsbyggnadskontoret
Grunduppdrag, system/IT-säkerhet, digitalisering	Verksamhetssystem – leverantörer, säkerhetskrav, systemarkitektur, lösningsarkitektur bristfällig i flera av kommunens verksamhetssystem	Digitaliseringsrådet är igång och har bland annat arbetat med Sala kommuns It-policy och Digitaliseringsstrategi. Införande av systemförvaltningsmodellen PM3 pågår. ItD behöver vara involverade i våra upphandlingar.	Förståelse och kunskap byggs upp i organisationen och ItD är något mer delaktig i upphandlingarna än tidigare. Inventering av systemen kommer att ske i samband med införandet av PM3.	PM3 införandet går enligt plan och medvetenheten hos objektledarna ökar. Fortätta samverkan och arbeta vidare inom digitaliseringledning både strategiskt och operativt.
Grunduppdrag, digitalisering	Digitaliseringsprojekt – ett ökat behov att komma vidare med behoven av automatisering, integrationer och effektivisering i verksamheternas arbete	Dialog har förts i digitaliseringsrådet och vi har ItD har påbörjat arbetet med att skapa ett utvecklingsteam.	Ekonomiska läget gör att detta blir än mer viktigt.	Utveckling av e-tjänster organiseras nu från It- och digitaliseringsenheten. Ett utvecklingsteam är skapat och arbete kring hur teamet ska arbeta för att öka effektiviteten har inletts. Behov av rekrytering 2027.
Grunduppdrag	Att vi inte har ändamålsenliga lokaler i rätt tid och till rimlig kostnad	Säkerställa att det finns en lokalförslagsplan och lokalstrategier som gör att rätt lokaler kan tillhandahållas. Rekrytering av lokalstrateg påbörjad.	Lokalstrategens roll har delvis varit vakant/hanterats av tf. verksamhetschef Fastighet. Externa stöd har tagits in via Norem AB. Kapacitetsberäkningar har utförts på förskolor. Förslag på nya riktlinjer samt mallar för lokalbehovsplan och lokalförslagsplan finns framtaget.	Under våren har beslut tagits att lokalstrateg hemvist flyttas till Kommunledningskontoret, rekrytering av roll påbörjad under sommaren. Inväntar person på plats som tar vid och implementerar arbetssätt, årshjul, digitalt stödjande system samt fullföljer beslut och arbete med riktlinjer och framtagna mallar.
Ekonomi	Risk för kostnadsökningar i investeringsprojekt	Kontroll av att rutinen för att identifiera avvikelser i tid fungerar. Arbete sker enligt rutin.	Löpande uppföljningar under året med uppdaterade lyftplaner och samordning av investeringsuppföljning och tidig flaggning för kostnadsökningar samt omprioriteringar inom befintliga anslag där så är möjligt.	Löpande uppföljning
Välfärd	Risk att medarbetare eller förtroendevalda fattar felaktiga myndighetsbeslut på grund av hot, påtryckningar eller otillbörlig påverkan.	Strateg mot välfärdsbrott anställdes 1 juli 2025. För tillfället arbetas en riktlinje mot hot och våld samt otillbörlig påverkan fram inom Hållbar utvecklingsenheten. Policy för mutor, jäv och korruption planeras revideras under q4 2025-q1 2026.	Riskhanteringen är initierad genom strateg mot välfärdsbrott, framtagande av riktlinje mot hot, våld och otillbörlig påverkan samt planerad revidering av policy för mutor, jäv och korruption. Implementering, utbildning och uppföljning är avgörande för att säkerställa rättssäkra beslut.	Införa riktlinje, revidera policy, utbilda medarbetare/förtroendevalda, etablera stöd och rutiner, följa upp årligen.

KSLU § 46 Investeringsbehov 2027–2036 för kommunstyrelsens verksamheter

INLEDNING

Enligt Sala kommuns budgetprocess ska respektive nämnd besluta om investeringsbehovet för kommande tioårsperiod. Beslutet som avser åren 2027–2036 ska beslutas i mars 2026.

När nämnderna beslutat om sina investeringsbehov, sammanställs dessa och presenteras i samband med budgetberedningen för 2027–2030.

Slutlig investeringsbudget för 2027–2030 samt plan för 2031–2036 beslutas i samband med kommunfullmäktiges budgetbeslut.

I enlighet med ovan ska kommunstyrelsen besluta om ett investeringsbehov för 2027-2036 avseende kommunstyrelsens verksamheter.

Beslutsunderlag

KS 2026.611 – Missiv

KS 2026.612 - Sammanställning investeringsbehov kommunstyrelsens verksamheter

KS 2026.617 - Sammanställning investeringsbehov kommunstyrelsen 2027–2036

KS 2026.618 - Investeringsbehov 2027–2036 TK Gatuprogrammet

KS 2026.619 - Investeringsbehov 2027–2036 TK Parkprogrammet

KS 2026.620 - Investeringsbehov 2027–2036 TK VA-programmet

KS 2026.621 - Investeringsbehov 2027–2036 TK Grevans vattensystem

KS 2026.622 - Investeringsbehov 2027–2036 TK Lokalprogrammet

KS 2026.623 - Investeringsbehov 2027–2036 Samhällsbyggnads kontoret

KS 2026.624 - Investeringsbehov 2027–2036 Kommunledningskontoret

KS 2026.625 - Investeringsbehov 2027–2036 Räddningstjänsten

Ärendet föredras av kommundirektör Daniel Holmvin, stabschef Arminé Kakanian, personalchef Isak Holstensson, ekonomichef Mikaela Assarsson, teknisk chef Roger Lindström, samhällsbyggnadschef Lars Wedlin, räddningschef Andreas Fernros, kvalitetsledare Selma Levin och verksamhetscontroller Fredrik Miklaheim.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att fastställa investeringsbehov för kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bilaga KS 2026.617.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § 46 fortsättning

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar, att fastställa investeringsbehov för kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bilaga KS 2026.617.

Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Kommunledningskontoret
Daniel Holmvin
Kommundirektör

MISSIV

Investeringsbehov 2027–2036 för kommunstyrelsens verksamheter

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Enligt Sala kommuns budgetprocess ska respektive nämnd besluta om investeringsbehovet för kommande tioårsperiod. Beslutet som avser åren 2027–2036 ska beslutas mars 2026.

När nämnderna sedan har beslutat om sina investeringsbehov, sammanställs dessa och presenteras i samband med budgetberedningen för 2027–2030.

Slutlig investeringsbudget för 2027–2030 samt plan för 2031–2036 beslutas i samband med Kommunfullmäktiges budgetbeslut.

I enlighet med ovan ska kommunstyrelsen besluta om en investeringsbehov för 2027-2036 avseende kommunstyrelsens verksamheter.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att fastställa investeringsbehov för Kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med Bilaga 1 sammanställning investeringsbehov KS 2027-2036.

Bilagor:

- 10 Bilaga 1 Sammanställning investeringsbehov Kommunstyrelsens verksamheter
- Bilaga 2 sammanställning investeringsbehov KS 2027-2036 Excellista
- Bilaga 3 Investeringsbehov 2027–2036 TK Gatuprogrammet
- Bilaga 4 Investeringsbehov 2027–2036 TK Parkprogrammet
- Bilaga 5 Investeringsbehov 2027–2036 TK VA-programmet
- Bilaga 6 Investeringsbehov 2027–2036 TK Gruvans vattensystem

Kommunledningskontoret

Bilaga 7 Investeringsbehov 2027–2036 TK Lokalprogrammet

Bilaga 8 Investeringsbehov 2027–2036 Samhällsbyggnads kontoret

Bilaga 9 Investeringsbehov 2027–2036 Kommunledningskontoret

Bilaga 10 Investeringsbehov 2027–2036 Räddningstjänsten

Kommunledningskontoret

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utesluta någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Kommunledningskontoret

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Prio	Inv_typ	Nämnd	Kontor	Programområde	Anteckning	Kodtext Projekt	Projektbeskrivning	Budget 2027	Budget 2028	Budget 2029	Budget 2030	Budget 2031	Budget 2032	Budget 2033	Budget 2034	Budget 2035	Budget 2036
RÖD	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R29	Investeringar lokalprogram	Borgmästaren: hiss	0	0	1400	0	0	0	0	0	0	0
Gul	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R15	Investeringar lokalprogram	Ekebygd: renov persutrym	0	1700	0	0	0	0	0	0	0	0
GUL	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R16	Investeringar lokalprogram	Heden skola: PLU yttre	0	0	0	0	0	1200	0	0	0	0
RÖD	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R26	Investeringar lokalprogram	Idrottshallen hiss, tillgä	0	0	0	2000	8000	8000	0	0	0	0
Gul	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R12	Investeringar lokalprogram	Jbg Ålängan hiss	0	0	0	0	1500	0	0	0	0	0
Gul	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R19	Investeringar lokalprogram	Kila skola: konv värmeför	0	0	0	0	3000	0	0	0	0	0
GUL	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R18	Investeringar lokalprogram	Kila skola: renov o kök	0	0	0	0	5000	20000	0	0	0	0
Gul	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R13	Investeringar lokalprogram	LSS Styrars: konv värmeför	0	0	0	2200	0	0	0	0	0	0
Gul	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R14	Investeringar lokalprogram	Lugnet Sättr: konv värmeför	0	0	0	0	1000	0	0	0	0	0
GUL	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R30	Investeringar lokalprogram	Måns Ols utvhus: PLU	0	2300	2200	0	0	0	0	0	0	0
GUL	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R8	Investeringar lokalprogram	Nyinv maskiner	1000	1000	150	150	150	250	250	250	250	250
GUL	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R4	Investeringar lokalprogram	PLU kök golv/inventarier	1500	1600	1600	1600	1600	1700	1700	1700	1700	1800
RÖD	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R3	Investeringar lokalprogram	PLU: energiåtg	0	1000	1100	1100	1200	1200	1500	1500	1500	1700
GUL	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R22	Investeringar lokalprogram	Turbo fsk: forts renov	0	0	0	0	0	3000	3000	0	0	0
Gul	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R25	Investeringar lokalprogram	Åby skola: konv värmeför	0	0	2000	0	0	0	0	0	0	0
RÖD	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R10	Investeringar lokalprogram	Åtgärd dagvatten	0	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Gul	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R24	Investeringar lokalprogram	Ösby: konv värmeför	0	1500	0	0	0	0	0	0	0	0
RÖD	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R1	Skolgårdar	PLU: gårdar	1200	1300	1400	1500	1600	1700	1800	1900	1900	1900
RÖD	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R2	Planerat underhåll	PLU: tak/fasad/fönster	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000	15000
RÖD	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R9	Lås och larm	Åtgärd myndighetskrav	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000	3000
GRÖN	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R5	Verksamhetsanpassningar	Verk.anpassning lokaler	600	1500	1500	1600	1600	1800	1800	1800	1900	1900
GUL	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R6	Säkerhetsåtgärder	Säkerhetsåtgärder	3300	3300	3300	3300	3300	3300	3300	3300	3300	3300
RÖD	REINVEST	KS	TK	LOKAL	R7	Tillgänglighetsanpassning	Tillgänglighetsanpassninga	600	900	1000	1000	1100	1100	1100	1200	1200	1200

INVESTERINGSBEHOV 2027–2035

Kommunstyrelsen

INNEHÅLL

KOMMUNSTYRELSEN	4
Investeringsbehov– Sammanställning.....	4
Lokalbehov -.....	Error! Bookmark not defined.
Driftskostnadskonsekvenser -	5

KOMMUNSTYRELSENS VERKSAMHETER

Nedan är en sammanställning av Investeringsbehov 2027-2036 för Kommunstyrelsens verksamheter. Bilagt finns respektive kontors detaljerade investeringsbehov med information om respektive projekt, behovs motivering, konsekvensbeskrivning och driftskostnads konsekvenser.

Investeringsbehov – Sammanställning

Program	Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Gata	Reinvestering	11 400	12 500	13 900	8 200	9 900	5 700	9 900	10 500	8 500	12 500
Gata	Strategisk	0	4 000	6 500	1 500	3 500	1 000	500	1 000	500	1 000
Gata	Exploatering	0	4 000	6 500	1 500	3 500	1 000	500	1 000	500	1 000
	Summa Gatu program	11 400	20 500	26 900	11 200	16 900	7 700	10 900	12 500	9 500	14 500
Park	Reinvestering	3 175	6 100	4 300	5 800	4 600	6 100	4 600	6 600	5 300	6 800
Park	Strategisk	500	500	1 700	1 000	0	0	100	900	1 000	1 500
Park	Exploatering	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
	Summa Park program	4 175	7 100	6 500	7 300	5 100	6 600	5 200	8 000	6 800	8 800
Gruvans vattensystem	Reinvestering	600	600	1 000	600	600	600	600	600	600	600
Gruvans vattensystem	Strategisk	2 000	1 900	1 000	2 000	1 000	500	0	0	0	300
	Summa Gruvans vattensys	2 600	2 500	2 000	2 600	1 600	1 100	600	600	600	900
VA	Reinvestering	9 600	19 400	19 900	24 900	25 500	25 500	28 500	25 500	25 500	25 500
VA	Strategisk	500	6 000	0	0	0	0	0	0	0	0
VA	Exploatering	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
	Summa VA program	15 100	30 400	24 900	29 900	30 500	30 500	33 500	30 500	30 500	30 500
Lokalprogram	Reinvestering	26 200	34 600	34 150	32 950	47 550	61 750	32 950	30 150	30 350	30 550
Lokalprogram	Strategisk	30 500	67 000	138 000	108 000	65 000	32 000	10 000	90 000	100 000	0
	Summa Lokalprogram	56 700	101 600	172 150	140 950	112 550	93 750	42 950	120 150	130 350	30 550
KLK	Reinvestering	3 158	4 500	2 950	6 800	920	2 950	3 000	2 700	6 000	1 050
KLK	Strategisk	0	0	1 500	0	0	0	0	0	0	0
	Summa KLK	3 158	4 500	4 450	6 800	920	2 950	3 000	2 700	6 000	1 050

Program	Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Räddnings-tjänsten	Reinvestering	0	6 100	1 200	1 600	5 000	11 000	600	4 000	0	6 900
	Summa Räddningstjänsten	0	6 100	1 200	1 600	5 000	11 000	600	4 000	0	6 900
Samhälls-byggnad	Exploatering	- 9 800	-14 582	-11 000	-16 233	-27 000	-17 000	-7 000	-7 000	-4 000	-4 000
	Summa Samhällsbyggnad	- 9 800	-14 582	-11 000	-16 233	-27 000	-17 000	-7 000	-7 000	-4 000	-4 000
	Summa investeringsbehov	83 333	158 618	227 100	184 117	145 570	136 600	89 750	171 450	179 750	89 200

Driftkostnadskonsekvenser - Kommunstyrelsen

Konsekvens, tkr	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
Tekniska kontoret Gata	4 025	1 426	2 882	3 754	4 971	5 761	6 704	7 634	8 428	9 498
Tekniska kontoret Park	270	486	759	1 239	1 531	2 016	2 302	2 822	3 182	3 742
Tekniska kontoret – Gruvans vattensystem	86	83	125	218	268	320	351	382	413	475
Tekniska kontoret VA	918	1 501	2 746	4 278	5 762	7 246	8 963	10 447	11 931	13 415
Tekniska kontoret Lokaler	1 720	1 301	5 023	11 628	24 171	30 068	34 948	37 921	39 087	51 719
Kommunledningskontoret	486	1 447	2 388	3 585	4 462	4 413	4 054	3 708	3 406	3 279
Räddningstjänsten	0	183	450	592	665	1 001	1 374	1 507	1 627	1 739
S:a driftkostnadskonsekvenser	7 505	6 427	14 373	25 294	41 830	50 825	58 696	64 421	68 074	83 867

INVESTERINGSPLANERING 2027–2035

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

INVESTERINGSBEHOV 2027–2036

Kommunstyrelsen

Tekniska kontoret- Gata

INNEHÅLL

X-NÄMNDEN/KONTORET	4
Reinvesteringar	4
Strategiska investeringar	5
Exploateringsinvesteringar	6
Driftskostnadskonsekvenser	7
Lokalbehov	Error! Bookmark not defined.

KOMMUNSTYRELSEN/TEKNISKA KONTORET GATA

Reinvesteringar

Investeringsbehov – reinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
R1 Maskiner Gata	1 000	3000	3000	0	1000	0	1000	0	1000	0
R2 Planerat vägunderhåll	6 000	8600	6500	6500	4500	4500	4500	8000	5000	10 000
R3 Konstruktionsbyggnader	4 000	500	4000	1300	4000	800	4000	2000	2000	2000
R4 Trafiksäkerhetshöjande åtgärder	400	400	400	400	400	400	400	500	500	500
Summa nytt förslag	11 400	12 500	13 900	8 200	9 900	5 700	9 900	10 500	8 500	12 500

Behovsanalys – reinvesteringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
R1	Nyinvestering i uttjänta maskiner.	Risk att maskiner inte kan användas och blir dyra reparationer.
R2	Löpande underhåll av kommunens gator. Idag finns en skuld i underhållet och den kommande åren behöver denna skuld arbetas av så att vi hamnar i fas.	Sämre vägar ger skador på bilar och trafiksäkerheten blir lidande
R3	Swecos utredning gällande det konstruktionsunderhåll som behövs av våra broar under den kommande åren	Risk att konstruktionernas funktion havererar och undvika kapitalförstöring.
R4	Trafiksäkerheten är något vi aldrig får tumma på. Med ökade trafikmängder och ett samhälle i ständig förändring är det viktigt att vi håller oss ajour med utvecklingen. Behovet av förbättring är stort och konstant, och det är viktigt att visa att vi kontinuerligt arbetar med detta.	Missnöje/misstro riskeras hos allmänheten. Allvarliga olyckor och ökad otrygghet.

Strategiska investeringar

Investeringsbehov – strategiska investeringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
S1 Cirkulationsplatser, infarter	0	500	3000	500	3000	0	0	0	0	0
S2 Cykelgarage	0	0	2000	0	0	0	0	0	0	0
S3 Cykelvägar	0	2 500	500	1 000	500	1 000	500	1000	500	1000
S4 Tillgängliga busshållplatser	0	1 000	1000	0	0	0	0	0	0	0
Summa nytt förslag	0	4 000	6 500	1 500	3 500	1 000	500	1 000	500	1 000

Behovsanalys – strategiska investeringar

Märkn	Behovsmotivering55	Konsekvensanalys
S1	Förbättrad framkomlighet/flöde, minskad fara (Statlig medfinans kan sökas om upp till 50%) Enligt plan.	Långa köer och bibehållen trafiksäkerhet
S2	Främja kollektivtrafik, medborgartjänst (Statlig medfinans kan sökas om upp till 50%)	Ökade cykelstöld, minskat kollektivt resande, färre p-platser
S3	Saknade GC-länkar i kommunen, tex Fridhem, strandvägen etc.	Trafikfarligt med blandtrafik, minskat cyklande, färre p-platser
S4	Tillgänglighetsanpassa busshållplatser i kommun så det funkar för alla.	Kvarstående problem med tillgänglighet för alla.
S5	Enligt Policy och riktlinje för offentlig konst.	Vi följer inte de policys och riktlinjer som är tagna. Staden får ingen utveckling av sin konst.

Exploateringsinvesteringar

Investeringsbehov – exploateringsinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
E1 Avrop exploatering gata	4500	4500	4500	4500	4500	4500	4500	4500	4500	4500
Summa nytt förslag	4500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500	4 500

Behovsanalys – exploateringsinvesteringar

Märk	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
E1	Medel för byggnation av allmänna gator i kommande beslutade detaljplaner	Inga medel för byggnation av infrastruktur
E3	Medel för byggnation av parktytor i kommande beslutade detaljplaner	Inga medel för byggnation av infrastruktur

Driftskostnadskonsekvenser

Märkn	Beskrivning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
R1	Maskiner Gata		308	616	616	718	718	821	821	923	923
R2	Planerat vägunderhåll		590	1035	1480	1925	2370	2815	3363	3705	4390
R3	Konstruktionsbyggnader		13	115	148	250	270	372	423	474	525
R4	Trafiksäkerhetshöjande åtgärder		28	56	84	112	140	168	202	236	270
S1	Cirkulationsplatser, infarter		34	240	307	582	582	582	582	582	582
S2	Cykelgarage		0	51	51	51	51	51	51	51	51
S3	Cykelvägar		171	205	273	307	373	407	473	507	573
S4	Tillgängliga busshållplatser		51	102	102	102	102	102	102	102	102
E1	Avrop exploatering gata		231	462	693	924	1155	1386	1617	1848	2082
	Summa nytt förslag	4 025	1 426	2 882	3 754	4 971	5 761	6 704	7 634	8 428	9 498

INVESTERINGSHEOV NÄMND XXX 2027–2036

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

INVESTERINGSBEHOV 2027–2036

Kommunstyrelsen

Tekniska kontoret- Park

INNEHÅLL

X-NÄMNDEN/KONTORET	4
Reinvesteringar	4
Strategiska investeringar	5
Exploateringsinvesteringar	6
Driftskostnadskonsekvenser	6
Lokalbehov	Error! Bookmark not defined.

KOMMUNSTYRELSEN/TEKNISKA KONTORET PARK

Reinvesteringar

Investeringsbehov – reinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
R5 Aktivitetsytor Lekplatser, bollplaner	0	1500	1500	1500	1500	1500	1500	2000	2000	2000
R6 Maskiner Park	1 000	3000	1000	3000	1000	3000	1000	3000	1000	3000
R7 Parkmark, trygghet & säkerhet	200	800	500	500	800	800	800	800	1000	1000
R8 Vita broar helrening	200	300	300	300	300	300	300	300	300	300
R9 Genomförande trädplan, nyplantering & förnygring	0	500	1000	500	1000	500	1000	500	1000	500
R10 Förnygring trädbestånd	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R11 Lekplatser, trygghet, säkerhet	900	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R12 Bollplaner, staket mm.	500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
R13 Förnygring aller i stan	300	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa nytt förslag	3 175	6 100	4 300	5 800	4 600	6 100	4 600	6 600	5 300	6 800

INVESTERINGSBEHOV NÄMND XXX 2027–2036

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

Behovsanalys – reinvesteringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
R5	Aktivitetsytor Lekplatser, bollplaner	Underhåll för att hålla standard.
R6	Nyinvestering i uttjänta maskiner.	Risk att maskiner inte kan användas och blir dyra reparationer.
R7	Vi har många parkytor som är gamla, se över och förnya för enklare drift. Enligt underhållsplan.	Driften blir svårare på de ytor vi inte ser över. Estetiskt inte lika tilltalande. Bänkar försvinner mm.
R8	Träkonstruktioner blir dåliga efterhand. Enligt underhållsplan.	Måste bytas ut/renoveras för att inte bli farliga, måste då stänga av passager vid broar mm.
R9	olitärträd som är riskträd tas bort och ersätts enligt plan.	Träd som är riskträd måste tas bort, utan återplantering en stad utan träd. Måste vattnas kommande åren.

Strategiska investeringar**Investeringsbehov – strategiska investeringar**

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
S5 Offentlig konst 1% samlade strategiska investeringar över 10 mnkr	500	550	1700	1000	0	0	100	900	1000	1500
Summa nytt förslag	500	500	1 700	1 000	0	0	100	900	1 000	1 500

Behovsanalys – strategiska investeringar

Märkn	Behovsmotivering55	Konsekvensanalys
S5	Enligt Policy och riktlinje för offentlig konst.	Vi följer inte de policys och riktlinjer som är tagna. Staden får ingen utveckling av sin konst.

Exploateringsinvesteringar

Investeringsbehov – exploateringsinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
E3Avrop exploatering park	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500
Summa nytt förslag	500	500	500	500	500	500	500	500	500	500

Behovsanalys – exploateringsinvesteringar

Märk	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
E3	Medel för byggnation av parkytor i kommande beslutade detaljplaner	Inga medel för byggnation av infrastruktur

Driftskostnadskonsekvenser

Märkn	Beskrivning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
R5	Aktivitetsytor Lekplatser, bollplaner	25	103	205	308	411	513	616	753	890	1027
R6	Maskiner Park	100	308	410	718	820	1128	1230	1538	1640	1948
R7	Parkmark, trygghet & säkerhet	70	28	44	60	88	116	144	172	240	308
R8	Vita broar helrenovering	10	15	30	45	60	75	90	105	120	135
R9	Genomförande trädplan, nyplantering & föryngring	4	6	18	30	48	54	66	72	84	90
E2	Avrop exploatering park	100	26	52	78	104	130	156	182	208	234
	Summa nytt förslag	309	486	759	1 239	1 531	2 016	2 302	2 822	3 182	3 742

7 (7)

INVESTERINGSBEHOV 2027–2036
Kommunstyrelsen
Tekniska kontoret – VA verksamhet

INNEHÅLL

X-NÄMNDEN/KONTORET	4
Reinvesteringar	4
Strategiska investeringar	5
Exploateringsinvesteringar	5
Driftskostnadskonsekvenser	6
Lokalbehov	7

KOMMUNSTYRELSEN/TEKNISKA KONTORET VA

Reinvesteringar

Investeringsbehov – reinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
R1 Centrifug Sala ARV		0	0	1500	0	0	0	0	0	0
R2 Intagsgaller Sala ARV		0	0	0	0	0	3000	0	0	0
R3 Vattenverk löpande investeringar		1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
R4 ARV löpande investeringar		1500	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000	2000
R5 Omläggning av ledningar		15 000	15 000	18 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
R6 Serviser		400	400	400	500	500	500	500	500	500
R7 Utbyggnad dagvatten		1000	1000	1500	1500	1500	1500	1500	1500	1500
Summa nytt förslag		19 400	19 900	24 900	25 500	25 500	28 500	25 500	25 500	25 500

Behovsanalys – reinvesteringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
R1	Detta är ett planerat förnyelsebehov utifrån livslängsberäkning från leverantör, kan komma att flyttas framåt eller bakåt i tiden.	Kritiskt för verksamheten, tillståndet
R2	Detta är ett planerat förnyelsebehov utifrån livslängsberäkning från leverantör, kan komma att flyttas framåt eller bakåt i tiden.	Kritiskt för verksamheten, tillståndet
R3	Löpande underhåll, utbyte av anläggningsdelar, pumpar, utbyte av ledningar, brunnar, säkerhetsutrustning etc.	Möjlighet att sköta driften
R4	Löpande underhåll, utbyte av anläggningsdelar, portar, containrar, pumpar, säkerhetsutrustning etc.	Möjlighet att sköta driften
R5	Underhållsarbete på befintligt ledningsnät, prioriteras utifrån underhållsplan och driftstörningar.	Målet är att sköta underhållet enligt Svenskt Vattens rekommendationer för att inte bygga upp en underhållsskuld
R6	Löpande investeringar för att ansluta nya VA-kunder	Möjlighet att ansluta nya kunder
R7	Utbyggnad och underhåll av dagvattennätet. Tydligare behov efter översvämningen. Ökad budgetering 2027 och framåt för större åtgärder.	Risk för återkommande översvämning

Strategiska investeringar

Investeringsbehov – strategiska investeringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
S1 Säkerhetshöjande åtgärder		1000	0	0	0	0	0	0	0	0
S2 Omv.omr uifrån VA-plan		5000	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa nytt förslag		6000	0	0	0	0	0	0	0	0

Behovsanalys – strategiska investeringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
S1	Öka säkerheten kring dricksvattenförsörjningen.	Bibehållen säkerhet.
S2	Utveckla utpekade områden utifrån VA-planen.	Frågar tidplan för utbyggnad enligt VA-plan.

Exploateringsinvesteringar

Investeringsbehov – exploateringsinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
E1 Avropsprojekt exploatering VA		5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000
Summa nytt förslag		5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000	5000

Behovsanalys – exploateringsinvesteringar

Märk	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
E1	Medel för byggnation av kommunalt VA i kommande beslutade detaljplaner	Inga medel för byggnation av infrastruktur

Driftskostnadskonsekvenser

Märkn	Beskrivning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2032	2035	2036
R1	Centrifug Sala ARV		-	-	141	141	141	141	141	141	141
R2	Intagsgaller Sala ARV		-	-	-	-	-	233	233	233	233
R3	Vattenverk löpande investeringar		141	282	423	564	705	846	987	1128	1269
R4	ARV löpande investeringar		141	329	517	705	893	1081	1269	1457	1645
R5	Omläggning av ledningar		627	1254	2006	2842	3678	4514	5350	6186	7022
R6	Serviser		38	76	114	161	208	255	302	349	396
R7	Utbyggnad dagvatten		42	84	147	210	273	336	399	462	525
S1	Säkerhetshöjande åtgärder		94	94	94	94	94	94	94	94	94
S2	Omv.omr uifrån VA-plan		209	209	209	209	209	209	209	209	209
E1	Avropsprojekt exploatering VA		209	418	627	836	1045	1254	1463	1672	1881
	Summa nytt förslag		1501	2746	4278	5762	7246	8963	10 447	11 931	13 415

Lokalbehov

Märkn	Beskrivning	Förslag 2027	Förslag 2028	Förslag 2029	Förslag 2030	Förslag 2031	Förslag 2032	Förslag 2033	Förslag 2034	Förslag 2035	Förslag 2036
L1											
L2											
L3											

Behovsanalys – lokalbehov

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
L1		
L2		
L3		

INVESTERINGSHEOV NÄMND XXX 2027–2036

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

INVESTERINGSBEHOV 2027–2036
Kommunstyrelsen
Tekniska kontoret Gruvans Vattensystem

INNEHÅLL

X-NÄMNDEN/KONTORET	4
Reinvesteringar	4
Strategiska investeringar	4
Exploateringsinvesteringar	5
Driftskostnadskonsekvenser	5
Lokalbehov	7

KOMMUNSTYRELSEN /TEKNISKA KONTORET GRUVANS VATTENSYSTEM

Reinvesteringar

Investeringsbehov – reinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
R1 Årliga projekt		600	1000	600	600	600	600	600	600	600
Summa nytt förslag		600	1000	600	600	600	600	600	600	600

Behovsanalys – reinvesteringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
R1	Dammsystemet är gammalt och efterhand görs tilläggsinvesteringar för att stärka upp svaga punkter såsom exempelvis utskov mm.	Om inte dessa åtgärder görs riskeras funktionen i dammsystemet vilket skulle kunna leda till allvarlig skada på person och egendom. Eller föreläggande om utrivning.

Strategiska investeringar

Investeringsbehov – strategiska investeringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
S1 Projektering/ restaurering Griessbach		1000	0	1000	500	0	0	0	0	0
S2 Restaurering dammvallar Långforsen		500	500	0	0	0	0	0	0	0
S3 Rensning Ljusegrav		400	0	1000	0	0	0	0	0	0
S4 Restaurering Helgonmossen		0	500	0	0	0	0	0	0	0
S5 Helhetsbedömning laglighetsförklaring		0	0	0	500	500	0	0	0	300
Summa nytt förslag		1900	1000	2000	1000	500	0	0	0	300

Behovsanalys – strategiska investeringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
S1	Dammvallar i dåligt skick med ras. Förstärkning av dammvallar 60% delfinansierat MSB villkorat klara december 2025. Därefter återstår borttagning av stubbar ej medfinansierat.	Åtgärderna görs för att minska risk för dammbrott vilket skulle kunna leda till betydande materiella skador.
S2	Förstärkning dammvallar 60% delfinansierat MSB villkorat klara december 2025. Därefter återstår borttagning av stubbar och åtgärda erosions-skador ej medfinansierat.	Åtgärderna görs för att minska risk för dammbrott vilket skulle kunna leda till fatala följder då det är en B-klassad damm.
S3	Åtgärden syftar till att säkra utloppet söder ut från Storljusen till Silvköparen och vidare till Långforsen.	Om utloppet hindras leder det till att önskade vattennivåer i nedre delar av vattensystemet inte kan upprätthållas och riskerar leda till skador på egendom norr om Storljusen.
S4	Åtgärden syftar till att minska risk för dammbrott i Helgonmossdammen vilken är i dåligt skick.	Dammbrott skulle kunna leda till ekonomisk skada på nedströmsliggande områden.
S5	Återkommande vart tionde år enligt gällande regelverk för klassade dammar.	Föreläggande från tillsynsmyndigheten

Exploateringsinvesteringar

Investeringsbehov – exploateringsinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Summa nytt förslag										

Behovsanalys – exploateringsinvesteringar

Märk	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
E1		
E2		
E3		

Driftskostnadskonsekvenser

Märkn	Beskrivning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
R1	Årliga projekt		31	62	93	124	155	186	217	248	279
S1	Projektering/ restaurering Griessbach		21	21	42	50	50	50	50	50	50

Märkn	Beskrivning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
S2	Restaurering dammvallar Långforsen		11	11	11	11	11	11	11	11	11
S3	Rensning Ljusegrav		20	20	71	71	71	71	71	71	71
S4	Restaurering Helgonmossen			11	11	11	11	11	11	11	11
S5	Helhetsbedömning laglighetsförklaring		0	0	0	11	22	22	22	22	22
	Summa nytt förslag		83	125	218	268	320	351	382	413	475

Lokalbehov

Märkn	Beskrivning	Förslag 2027	Förslag 2028	Förslag 2029	Förslag 2030	Förslag 2031	Förslag 2032	Förslag 2033	Förslag 2034	Förslag 2035	Förslag 2036
L1											
L2											
L3											

Behovsanalys – lokalbehov

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
L1		
L2		
L3		

INVESTERINGSHEOV NÄMND XXX 2027–2036

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

INVESTERINGSBEHOV 2027–2036

Kommunstyrelsen

Tekniska kontoret

INNEHÅLL

KOMMUNSTYRELSEN/TEKNISKA KONTORET.....	4
Reinvesteringar	4
Strategiska investeringar	6
Exploateringsinvesteringar	7
Driftskostnadskonsekvenser	8
Lokalbehov	11

TEKNISKA KONTORET

Reinvesteringar

Investeringsbehov – reinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Borgmästaren: hiss			1 400							
Ekebygd: renov persutrym		1 700								
Heden skola: PLU yttre						1 200				
Idrottshallen hiss, tillgä				2 000	8 000	8 000				
Jbg Ålängen hiss					1 500					
Kila skola: konv värmeför					3 000					
Kila skola: renov o kök					5 000	20 000				
LSS Styrars: konv värmeför				2 200						
Lugnet Sättr: konv värmeför					1 000					
Måns Ols utvhus: PLU		2 300	2 200							
Nyinv maskiner	1 000	1 000	150	150	150	250	250	250	250	250
PLU kök golv/inventarier	1 500	1 600	1 600	1 600	1 600	1 700	1 700	1 700	1 800	1 800
PLU: energiätg		1 000	1 100	1 100	1 200	1 200	1 500	1 500	1 500	1 700
Turbo fsk: forts renov						3 000	3 000			
Åby skola: konv värmeför			2 000							
Åtgärd dagvatten		500	500	500	500	500	500	500	500	500
Ösby: konv värmeför		1 500								
PLU: gårdar	1 200	1 300	1 400	1 500	1 600	1 700	1 800	1 900	1 900	1 900
PLU: tak/fasad/fönster	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000	15 000
Åtgärd myndighetskrav	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Verk.anpassning lokaler	600	1 500	1 500	1 600	1 600	1 800	1 800	1 800	1 900	1 900
Säkerhetsåtgärder	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300	3 300
Tillgänglighetsanpassninga	600	900	1 000	1 000	1 100	1 100	1 100	1 200	1 200	1 200
Summa nytt förslag	26 200	34 600	34 150	32 950	47 550	61 750	32 950	30 150	30 350	30 550

Behovsanalys – reinvesteringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
R1	Estimat: För att bibehålla ändamålsenliga och säkra skolgårdar.	Risk för skador på barn samt ökat stillasittande.
R2	Estimat: Bibehålla värdet och funktion i våra fastigheter samt möta energi- och miljökrav.	Om inte underhållsplanen hålls är konsekvensen betydligt högre kostnader då större och mer komplexa ingrepp måste göras än bara UH.

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
R3	Estimat: Energibesparande åtgärder i teknik i våra fastigheter. EU:s direktiv för byggnaders energiprestanda (EPBD). Senast 2050 ska alla byggnader inom EU vara så kallade. "nollutsläppsbyggnader".	Risk för ökade driftkostnader för energi.
R4	Estimat: I enlighet med UH-plan och grunduppdrag.	Problem att laga mat, dyrare akuta åtgärder, plan för byte av köldmedia.
R5	Estimat: Efter verksamhetens behov i enlighet med grunduppdrag.	Icke ändamålsenliga lokaler.
R6	Estimat: Ökat krav på säkerhetsåtgärder baserat på händelser i omvärlden. Kraven avser tex lås och larm.	Ökad risk för säkerheten i våra lokaler.
R7	Estimat: Tillgänglighet för alla enligt gällande lagkrav.	Lokalen uppfyller inte gällande lagar och regler.
R8	Estimat: Ökad effektivitet och ergonomi.	Arbetet blir dyrare genom att flera arbetsmoment köps in från våra ramavtalade årsentreprenörer.
R9	Estimat: För att uppfylla krav enligt Miljöenheten samt gällande lagar och regler. Krav avser tex brand, buller, miljöåtgärder, solskydd.	Eventuellt böter och viten.
R10	Estimat: Åtgärder för omhändertagande av dag- och dränvatten som inte får tillföras spillvattennätet, enligt riktlinjer för kravställan vid felkopplat dagvatten.	Om åtgärden inte genomförs kan åtgärdsföreläggande komma från Mark- och miljödomstolen. Detta föreläggande kan vara förenat med vite.
R11	Upphandlad offert: Tillgänglighet för alla enligt gällande lagkrav.	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav att tillhandahålla särskilda boenden.
R12	Estimat: Tillgänglighet för alla enligt gällande lagkrav.	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav att tillhandahålla särskilda boenden.
R13	Estimat: Olja/pelletsspanna byts ut.	
R14	Estimat: Olja/pelletsspanna byts ut.	
R15	Estimat: Omklädningsrum för personalen är i extremt dåligt skick och behöver renoveras.	Om detta inte genomförs uppstår arbetsmiljöproblem p g a utrymmets skick.
R16	Estimat: I enlighet med underhållsplanen.	Skador som blir betydligt dyrare att åtgärda.
R17	Estimat: Olja/pelletsspanna byts ut.	
R18	Estimat: I enlighet med underhållsplanen samt tillskapa kök och matsal för eleverna. Detta för att kunna säga upp inhyra lokaler för detta ändamål. Vad som ska göras är beroende av andra projekt och beslut rörande skolor.	Om detta inte genomförs riskerar skador uppstå som blir betydligt dyrare att åtgärda. Skolmåltiden kan inte lösas inom skolan lokaler och behöver fortsatt hyras in. Förutsätter inhyring av externt kök på Lindgården under 5 år.
R19	Estimat: Olja/pelletsspanna byts ut.	
R20	Estimat: Olja/pelletsspanna byts ut.	
R21	Estimat: I enlighet med underhållsplanen.	Skador som blir betydligt dyrare att åtgärda. Slås samman med R2, PLU: tak/fasad/fönster.
R22	Estimat: I enlighet med underhållsplanen.	Skador som blir betydligt dyrare att åtgärda.
R23	Befintlig hiss har nått sin tekniska livslängd och behöver bytas ut. Tillgänglighet för alla enligt gällande lagkrav. Investeringen utgår 2028	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav att tillhandahålla tillgängliga lokaler.
R24	Estimat: Olja/pelletsspanna byts ut.	
R25	Estimat: Olja/pelletsspanna byts ut.	
R26	Estimat: I enlighet med underhållsplanen samt grunduppdrag att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler.	Skador som blir betydligt dyrare att åtgärda böter och viten för att inte uppfylla tillgänglighetskraven.
R27	Upphandlad offert: Mattan i sal 1 och 2 är sliten och det är sprickor har uppstått i fogarna samt att linjerna är uttjänta och oskarpa linjer kan resultera i oklar bedömning vid match. Tidigare investering i sportgolvet är avskriven november 2026. Renovering av ytskikt till en uppskattad kostnad om 1000 tkr förlänger livslängden på mattan med 10 år.	Försvårad städning samt skaderisk för utövare p g a sprickbildning i mattan. Feldömning vid matcher på grund av oskarpa linjer.
R28	Estimat: Energibesparande ventilationsåtgärder 2026 .	
R29	Upphandlad offert: I enlighet med underhållsplan och kravet på tillgänglighet.	Lokalen uppfyller inte de riktlinjer som finns enligt gällande lagar och regler.
R30	Estimat: I enlighet med underhållsplanen.	Bevara värdet på byggnaden, samt uppfylla överenskommet avtal med hyresgäst. Slås samman med R2, PLU: tak/fasad/fönster.

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
-------	------------------	------------------

Strategiska investeringar

Investeringsbehov – strategiska investeringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Bergslagsg: PLU yttre Björkgården: sprinkler	2 000	4 000								
C-skol Vfbo: tillgång,PLU			4 000	4 000	4 000	4 000				
Ekebygrd: sprinkler			4 000							
Framtidens badhus		5 000	95 000	100 000						
Jbg Parklängan: sprinkler				4 000						
KSG-hus B gymnastik: omklä		10 000	30 000							
LSS Styrars: sprinkler					1 000					
LSS: två boenden Klöverv	20 000				28 000	28 000				
Servicebyggnad Måns Ols	1 000	8 500								
SÄBO:Nytt boende Ängshagen							10 000	90 000	100 000	
Varmsätra skola: ombyggn					32 000					
Ängshagensk: ventilation	7 500	7 500								
Ösby anpassat gymn		25 000	5 000							
Ösby kök:anp ökat elevant		5 000								
Ösby ladugrd: anp mjölkrob		2 000								
Summa nytt förslag	30 500	67 000	138 000	108 000	65 000	32 000	10 000	90 000	100 000	

Behovsanalys – strategiska investeringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
S1	Estimat: För att uppfylla lagstadgade krav.	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav på att tillhandahålla LSS-boenden. Teknisk utredning genomförs 2026. Förutsätter att verksamheten kan fortsätta bedrivas på Jbg Ålängan.
S2	Estimat: Uppstart av projektering för att ha ngt klart 2040 när B30's hyreskontrakt går ut. Möjlig exploatering på mark kan ske preliminärt 2031. Det kommer fattas platser från 2035 därför har ett nytt boende lagts in.	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav att tillhandahålla särskilda boenden.
S3	Estimat: I enlighet med lagen, LSO, bedöms kravet på sprinkler komma för att ge ett likvärdigt brandskydd oavsett var man bor.	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav att tillhandahålla särskilda boenden.
S4	Estimat: I enlighet med lagen, LSO, bedöms kravet på sprinkler komma för att ge ett likvärdigt brandskydd oavsett var man bor.	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav att tillhandahålla särskilda boenden.

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
S5	Estimat: I enlighet med lagen, LSO, bedöms kravet på sprinkler komma för att ge ett likvärdigt brandskydd oavsett var man bor.	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav att tillhandahålla särskilda boenden.
S6	Estimat: I enlighet med lagen, LSO, bedöms kravet på sprinkler komma för att ge ett likvärdigt brandskydd oavsett var man bor.	Om detta inte genomförs kan kommunen inte uppfylla sitt krav att tillhandahålla särskilda boenden.
S7	Estimat: I enlighet med underhållsplanen samt grunduppdrag att tillhandahålla ändamålsenliga lokaler.	Skador som blir betydligt dyrare att åtgärda samt att lokalerna inte är tillgängliga.
S8	Estimat: I enlighet med underhållsplanen.	Skador som blir betydligt dyrare att åtgärda. Flyttats framåt till 2031.
S9	Estimat: För att uppfylla lagstadgade miljökrav av luftkvalitén.	Icke ändamålsenliga lokaler, eventuellt böter och viten.
S10	Estimat: Tillgänglighetsanpassning samt säkerhetsåtgärder, översyn av ytskikt.	Icke ändamålsenliga lokaler, eventuellt böter och viten.
S11	Estimat: Det finns ett behov av lokaler för anpassat gymnasium, men utformningen är högst oklar.	Avtal för ersättningsmoduler upphör 2028 och måste ersättas av en ny etablering till hög kostnad. Är beroende av andra beslut och projekt.
S12	Estimat: Framtida ökat elevantal till anpassat gymnasium kräver åtgärder i kök och matsal.	Om detta inte genomförs kommer det saknas kapacitet för att möta ett ökat elevantal.
S13	Estimat: Utrymme i befintlig ladugård behöver anpassas och isoleras för ny mjölkrobot. Investeringen är sammankopplad med R23 i skolnämndens investeringsplanering.	Om detta inte sker kan inte ny mjölkrobot installeras.
S14	Befintligt badhus har nått sin tekniska livslängd.	Om inget nytt badhus byggs kan Sala bli utan ett sådant.
S15	Estimat: Tidigare byggnad är uttjänt och har nått sin tekniska livslängd. Den tilltänkta byggnaden ska serva området året runt. Nuvarande byggnad kan endast användas sommartid.	Sämre service till medborgarna samt att det i dag är det ett arbetsmiljöproblem för personalen på grund av uttjänta lokaler. Estimatet utgår från befintlig beställning från kultur- och fritidsnämnden.

Exploateringsinvesteringar

Investeringsbehov – exploateringsinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036

Behovsanalys – exploateringsinvesteringar

Märk	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
E1		
E2		
E3		

Driftskostnadskonsekvenser

Projekt	Projektbeskrivning	Anteckning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
3704	PLU: gårdar	R1	0	0	69	144	223	307	396	489	586	688
3708	PLU: tak/fasad/fönster	R2	0	867	1727	2575	3410	4233	5043	5841	6626	7399
	PLU: energiåtgärder	R3	0	0	0	58	121	183	250	316	399	480
37	PLU: kök golv/inventarier	R4	0	0	87	179	269	358	446	538	629	719
3728	Verksamhetsanpassning av lokaler	R5	0	35	69	155	240	330	418	516	613	709
3729	Säkerhetsåtgärder	R6	0	191	380	567	750	931	1110	1285	1458	1628
3732	Tillgänglighetsanpassningar	R7	0	35	69	120	177	232	293	353	411	475
37	Nyinvestering i maskiner	R8	0	0	58	115	123	129	136	149	161	173
37	Åtgärder myndighetskrav	R9	0	173	345	515	682	847	1009	1168	1325	1480
	Åtgärd dagvatten	R10	0	0	0	29	58	86	114	141	168	195
	JBG Ålängen hiss	R12	0	0	0	0	0	86	85	84	82	81
37	LSS: två boenden Klövervägen	S1	0	0	0	0	0	1610	3196	3150	3102	3056
	SÄBO: Nytt boende Ängshagen	S2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11 470
	LSS Styrars: konvertering värmeförsörjning	R13	0	0	0	0	126	124	123	121	119	117
	LSS Styrars: sprinkler	S3	0	0	0	0	0	57	57	56	55	54
	Lugnet Sättrabrunn: konvertering värmeförsörjning	R14	0	0	0	0	0	57	57	56	55	54
	Ekebygården: renov pers.utry	R15	0	0	97	96	95	93	92	90	89	88
	Ekebygården: sprinkler	S4	0	0	0	229	226	223	219	216	213	209
	Björkgården: sprinkler	S5	0	0	229	226	223	219	216	213	209	206
	Jbg Parklängen: sprinkler	S6	0	0	0	0	229	226	223	219	216	213
37	Heden skola: yttre underhåll	R16	0	0	0	0	0	0	69	68	67	66

Projekt	Projektbeskrivning	Anteckning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
37	Kila skola: renovering och tillskapa kök	R18	0	0	0	0	0	0	0	1434	1413	1392
	Kila skola: konvertering värmeförsörjning	R19	0	0	0	0	0	172	170	167	165	162
37	Centralskolan Vfbo: tillgänglighet o underhåll	S7	0	0	0	0	0	0	918	904	891	878
37	Varmsåtra skola: omb/utb, kök o matsal, tillgängl	S8	0	0	0	0	0	1835	1809	1782	1755	1729
37	Ängshagenskolan: ventilation	S9	0	0	860	848	835	823	810	798	785	773
37	Turbo fsk: fortsatt renovering	R22	0	0	0	0	0	0	0	344	339	334
37	KSG Hus-B: gymnastik omklädningsrum	S10	0	0	0	2294	2261	2227	2194	2161	2127	2094
37	Ösby anpassat gymnasium: ersättning moduler	S11	0	0	0	2007	1978	1949	1920	1891	1861	1832
	Ösby kök: ökat elevantal anpassat gymnasium	S12	0	0	287	283	278	274	270	266	262	258
37	Ösby ladugård: anpassning för ny mjölkrobot	S13	0	0	115	113	111	110	108	106	105	103
	Ösby: konvertering värmeförsörjning	R24	0	0	86	85	84	82	81	80	79	77
	Åby skola: konvertering värmeförsörjning	R25	0	0	0	115	113	111	110	108	106	105
37	Idrottshallen: hiss tillgänglighet	R26	0	0	0	0	0	0	1032	1017	1002	987
37	Framtidens badhus	S14	0	0	0	0	11470	11304	11137	10970	10804	10637
37	Servicebyggnad Måns Ols: nybyggnad	S15	0	0	545	537	529	521	513	505	497	489
37	Borgmästaren: hiss	R29	0	0	0	80	79	78	77	76	74	73
37	Måns Ols utvårdhus: underhåll	R30	0	0	0	258	254	251	247	243	239	236

Lokalbehov

Märkn	Beskrivning	Förslag 2027	Förslag 2028	Förslag 2029	Förslag 2030	Förslag 2031	Förslag 2032	Förslag 2033	Förslag 2034	Förslag 2035	Förslag 2036
L1	Anpassad gymnasieskola	X	X	X							
L2											
L3											

Behovsanalys – lokalbehov

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
L1	Se S11 ovan	
L2		
L3		

INVESTERINGSHEOV NÄMND XXX 2027–2036

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

INVESTERINGSBEHOV 2027–2036

Kommunstyrelsen

Samhällsbyggnadskontoret

INNEHÅLL

X-NÄMNDEN/KONTORET	ERROR! BOOKMARK NOT DEFINED.
Reinvesteringar	4
Strategiska investeringar.....	4
Exploateringsinvesteringar.....	5
Driftskostnadskonsekvenser	5
Lokalbehov	6

SAMHÄLLSBYGGNADSKONTORET - PLAN OCH UTVECKLING

Reinvesteringar

Investeringsbehov – reinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Summa nytt förslag										

Behovsanalys – reinvesteringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
R1		
R2		
R3		

Strategiska investeringar

Investeringsbehov – strategiska investeringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
S Försäljning fastighet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Summa nytt förslag										

Behovsanalys – strategiska investeringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
S	Flera fastighetsförsäljningar på gång, görs utifrån koppling till kommunens kärnverksamhet	Svårt att bedöma när försäljningarna sker, och om de gör, tas därför i prognos istället för budget
S2		
S3		

Exploateringsinvesteringar

Investeringsbehov – exploateringsinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
E1 Försäljning explomark	-12 500	-14 582	-19 000	-27 733	-32 000	-21 000	-12 000	-12 000	-12 000	-8 000
E2 Iordningställande explomark	2 700	0	8 000	11 500	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Summa nytt förslag	-9 800	-14 582	-11 000	-16 233	-28 000	-17 000	-17 000	-17 000	-17 000	-4 000

Behovsanalys – exploateringsinvesteringar

Märk	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
E1	Behövs för att finansiera exploateringsinvesteringarna.	Behov av beslut att starta projekt för att kunna marknadsföra och sälja mark.
E2	Iordningställa tomter och sanering vid behov inför försäljningar. Även behov om 700 2026.	Påverkan på pris samt försvårar försäljning av mark om det inte genomförs.

Driftskostnadskonsekvenser

Märkn	Beskrivning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2032	2035	2036
Å1											
S1											
E1											
	Summa nytt förslag										

Lokalbehov

Märkn	Beskrivning	Förslag 2027	Förslag 2028	Förslag 2029	Förslag 2030	Förslag 2031	Förslag 2032	Förslag 2033	Förslag 2034	Förslag 2035	Förslag 2036
L1											
L2											
L3											

Behovsanalys – lokalbehov

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
L1		
L2		
L3		

INVESTERINGSHEOV NÄMND XXX 2027–2036

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

INVESTERINGSBEHOV 2027–2036

Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret

INNEHÅLL

X-NÄMNDEN/KONTORET	4
Reinvesteringar	4
Strategiska investeringar	5
Exploateringsinvesteringar	5
Driftskostnadskonsekvenser	7
Lokalbehov	8

KOMMUNSTYRELSEN/KOMMUNLEDNINGSKONTORET

Reinvesteringar

Investeringsbehov – reinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Summa nytt förslag	3 158	4 500	2 950	6 800	920	2 950	3 000	2 700	6 000	1 050

Behovsanalys – reinvesteringar

Märkn Behovsmotivering

Konsekvensanalys

R1	ITD - Underhåll och uppgradering av Sala kommuns it-infrastruktur för it-nätverk, internet och säkerhetslösningar för Sala kommuns verksamheter och deras system och digitala lösningar.	Underhåll, förbättringar, säkerhetshöjande åtgärder. Påverkande lagar som ex. Dataskyddslagen, GDPR mm Om vi inte underhåller och uppgraderar finns bl a ökad risk för säkerhetsincidenter. Påverkar även våra verksamheter negativt.
R2	ITD - Underhåll och uppgradering av vår serverplattform för lagring av information och säkerhetsbackuper för Sala kommuns verksamheter och verksamhetssystem	Om vi inte underhåller och utöker vår serverplattformen kan begränsa det våra verksamheter behov att kunna lagra information, applikationer, data. Vi får också en negativ säkerhetspåverkan om plattformen inte underhålls . Påverkande lagar som ex. Dataskyddslagen, GDPR mm
R4	ITD - Ärendehantering	Ny upphandling, avtal går ut.
R5	KOM NL- Utbyte av folie för infartstavlor (4 st.) för nytt bildmotiv på plåtdelen av skyltarna.	Om foliet inte byts ut så är de gamla bildmotiven kvar.
R6	KOM KANSLI- Telefoniväxelplattform för hantering av organisationens telefoni och växelfunktioner. Telefoni är fortsatt en av de viktigaste kommunikationskanalerna både externt och internt.	Utan växelplattform kan inga telefonsamtal tas emot, genomföras eller vidarekopplas och organisationen skulle bland annat sakna telefonabonnemang, gruppnummer osv.
R7	KOM NL- Intranätsplattform för organisationens interna kommunikation, ledningsinformation och interna tjänster.	Utan intranät så upphör den digitala huvudkanalen för internkommunikation, ledningsinformation och interna e-tjänster
R8	KOM IT- e-tjänstplattform för organisationens alla digitala tjänster till medborgare, företagare och andra intressenter.	Utan e-tjänstplattform så upphör möjligheten att erbjuda digitala tjänster både internt och externt.

Strategiska investeringar

Investeringsbehov – strategiska investeringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
	1700									
Summa nytt förslag	1 700	0	1 500	0	0	0	0	0	0	0

Behovsanalys – strategiska investeringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
S9	KOM NL- Krisredundans för att säkerställa att webben sala.se alltid är i drift och nåbar oavsett driftstörningar eller angrepp.	Med krisredundans säkerställs tillgänglighet till digitala tjänster och kommunikation med allmänheten från organisationens externa huvudkanal.
S11	ITD - Projekt för att kunna erbjuda medborgarna brev etc via digital brevlåda (ex. Kivra)	Kommer på sikt att bil lagkrav
S12	KAN - Avtal för diarum (Evolution) löper ut 2029 – ny upphandling (Sandra ska svarmarkera när denna text är kontrollerad och klar 251106)	Krav på diarium
S13	KD - Flerårigt påkallat behov från majoritet av kontoren att ha gemensamt uppföljningsverktyg av mål, grunduppdrag, ekonomi m.m..	Ej likvärdig uppföljning

Exploateringsinvesteringar

Investeringsbehov – exploateringsinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Summa nytt förslag										

Behovsanalys – exploateringsinvesteringar

Märk Behovsmotivering

Konsekvensanalys

E1

E2

E3

Driftskostnadskonsekvenser

Märkn	Beskrivning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2032	2035	2036
R1	ITD- Nätverk/säkerhet	117	689	1 278	2 103	2 922	3 215	3 238	3 050	2 901	2 801
R2	ITD- Server/lagring/backup	12	25	185	354	385	418	430	460	491	478
R5	Kom NL- Utbyte av folie in	39	80	82	84	86	44				
R6	Kom Kansli - Telefonväxel	18	37	38	39	40	20				
R7	Kom NL- Intranät	90	185	189	194	199	102				
R8	Kom ITD - E-tjänstplattform			25	51	53	54	55	28	14	
S9	Kom NL- Krisredundans	10	21	21	22	22	11				
S11	ITD - Digital brevlåda	40	82	84	86	88	45				
R4	ITD - Ärendehantering	40	82	84	86	88	45				
S12	KAN - Ärendehanteringssystem (Evolution)			150	308	315	323	331	170		
S13	KD - System styrning/led	120	246	252	258	264	136				
	Summa nytt förslag	486	1 447	2 388	3 585	4 462	4 413	4 054	3 708	3 406	3 279

Lokalbehov

Märkn	Beskrivning	Förslag 2027	Förslag 2028	Förslag 2029	Förslag 2030	Förslag 2031	Förslag 2032	Förslag 2033	Förslag 2034	Förslag 2035	Förslag 2036
L1											
L2											
L3											

Behovsanalys – lokalbehov

Märkn Behovsmotivering

Konsekvensanalys

L1	
L2	
L3	

INVESTERINGSHEOV NÄMND XXX 2027–2036

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

INVESTERINGSBEHOV 2027–2036

Kommunstyrelsen

Räddningstjänsten

INNEHÅLL

KOMMUNSTYRELSEN/RÄDDNINGSTJÄNSTEN	4
Reinvesteringar	4
Strategiska investeringar	5
Exploateringsinvesteringar	5
Driftskostnadskonsekvenser	5
Lokalbehov	Error! Bookmark not defined.

KOMMUNSTYRELSEN/RÄDDNINGSTJÄNSTEN

Reinvesteringar

Investeringsbehov – reinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Summa nytt förslag	0	6 100	1 200	1 600	5 000	11 000	600	4 000	0	6 900

Behovsanalys – reinvesteringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
R2	Mil och slitage	Eftersom våra bytesintervaller är längre än för andra räddningstjänster, så behövs det bytas vid 8-10 år, både med tanke på reservdelar, säkerhetssynpunkt samt utrustningsnivå.
R3	"-	"-
R4	"-	"-
R5	"-	"-
R6	Utbyte sker med intervall enligt räddningstjänstens Utbytesplan för fordon, motorer och båtar 2009-2036	Eftersom våra bytesintervaller är längre än för andra räddningstjänster, så behövs det bytas vid 25 år, både med tanke på reservdelar, säkerhetssynpunkt samt utrustningsnivå.
R8	Mil och slitage	Eftersom våra bytesintervaller är längre än för andra räddningstjänster, så behövs det bytas vid 8-10 år, både med tanke på reservdelar, säkerhetssynpunkt samt utrustningsnivå.
R9	Utbyte sker med intervall enligt räddningstjänstens Utbytesplan för fordon, motorer och båtar 2009-2036	Eftersom våra bytesintervaller är längre än för andra räddningstjänster, så behövs det bytas vid 25 år, både med tanke på reservdelar, säkerhetssynpunkt samt utrustningsnivå.
R10	Utbyte sker med intervall enligt räddningstjänstens Utbytesplan för fordon, motorer och båtar 2009-2036	"-
R11	Utbyte sker med intervall enligt räddningstjänstens Utbytesplan för fordon, motorer och båtar 2009-2036	Eftersom våra bytesintervaller är längre än för andra räddningstjänster, så behövs det bytas vid 25 år, både med tanke på reservdelar, säkerhetssynpunkt samt utrustningsnivå.
R12	Mil och slitage	Eftersom våra bytesintervaller är längre än för andra räddningstjänster, så behövs det bytas vid 8-10 år, både med tanke på reservdelar, säkerhetssynpunkt samt utrustningsnivå.
R13	"-	"-
R14	Utbyte sker med intervall enligt räddningstjänstens Utbytesplan för fordon, motorer och båtar 2009-2036	Eftersom våra bytesintervaller är längre än för andra räddningstjänster, så behövs det bytas vid 25 år, både med tanke på reservdelar, säkerhetssynpunkt samt utrustningsnivå.
R15	Mil och slitage	Eftersom våra bytesintervaller är längre än för andra räddningstjänster, så behövs det bytas vid 8-10 år, både med tanke på reservdelar, säkerhetssynpunkt samt utrustningsnivå.

Strategiska investeringar

Investeringsbehov – strategiska investeringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
S1										
S2										
Summa nytt förslag										

Behovsanalys – strategiska investeringar

Märkn	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
S1		
S2		

Exploateringsinvesteringar

Investeringsbehov – exploateringsinvesteringar

Projekt	Budget 2027	Plan 2028 + förslag	Plan 2029 + förslag	Plan 2030 + förslag	Plan 2031 + förslag	Plan 2032 + förslag	Plan 2033 + förslag	Plan 2034 + förslag	Plan 2035 + förslag	Förslag 2036
Summa nytt förslag										

Behovsanalys – exploateringsinvesteringar

Märk	Behovsmotivering	Konsekvensanalys
E1		
E2		
E3		

Driftskostnadskonsekvenser

Märkn	Beskrivning	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036
R2	Fip-bil Heby 8 år		63	128	131	135	138	141	145	149	74
R3	Kurs/servicebil 1 Sala 10 år		30	62	63	65	66	68	70	71	73
R4	Kurs/servicebil 2 Sala 10 år							20	40	41	42
R5	Ledningsfordon Sala 8 år			75	154	158	162	166	170	174	178
R6	Maskinstege Sala 25 år						220	451	462	474	486
R8	Rökskyddsdepåbil Sala 20 år				25	51	53	54	55	57	58
R9	Släckbil Tärnsjö 25 år		90	185	189	194	199	204	209	214	219
R10	Tankbil Östervåla 25 år						100	205	210	215	221
R11	Terrängbil Sala 25 år								80	164	168
R12	Transportbuss Sala 10 år				30	62	63	65	66	68	70
R13	Räddn.bil Sprinter Tärnsjö 20 år										25
R14	Släckbil Ransta 25 år										100
R15	Besiktningssbil Sala 10 år										25
	Summa nytt förslag	0	183	450	592	665	1 001	1 374	1 507	1 627	1 739

INVESTERINGSBEHOV KOMMUNSTYRELSEN RÄDDNINGSTJÄNSTEN 2027–2036

ANTAGEN § X | XXXX-XX-XX | DIARIENUMMER 20XX/XXX

SALA KOMMUN

Växel: 0224-74 70 00 | E-post: kommun.info@sala.se | Postadress: Box 304, 733 25 Sala

KSLU § 47 Prioriteringar/Nämndinspel för kommunstyrelsen som nämnd

INLEDNING

Nämndinspel och prioriteringsunderlaget inför budgetarbetet har i syfte att beskriva verksamheten i den kommande budgetperioden för åren 2027 – 2030 och ramas in av omvärldsbevakning, nulägesrapport, och framtidsscenario inom nämndens ansvarsområden.

Ramverket tillämpas på identifierade faktorer som befolkning och demografi, kompetensförsörjning, inom kommunstyrelsens verksamheter samt eventuella lokalbehov. Prioriteringsunderlaget visar verksamhetens behov för planperioden 2027-2030.

Beslutsunderlag

KS 2026.626 – Missiv

KS 2026.627- Nämndinspel för Kommunstyrelsens verksamheter 2027–2030

KS 2026.628 - Prioriteringsunderlag 2027–2030 för Kommunstyrelsens verksamheter

Ärendet föredras av kommundirektör Daniel Holmvin, stabschef Arminé Kananian, teknisk chef Roger Lindström, samhällsbyggnadschef Lars Wedlin, räddningschef Andreas Fernros och verksamhetscontroller Fredrik Miklaheim.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar,

att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att godkänna Nämndinspel 2027–2030 för Kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bilaga KS 2026.627, samt

att fastställa Prioriteringsunderlag 2027–2030 för Kommunstyrelsens verksamheter i enlighet bilaga KS 2026.628.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen beslutar,

att godkänna Nämndinspel 2027–2030 för Kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bilaga KS 2026.627, samt

att fastställa Prioriteringsunderlag 2027–2030 för Kommunstyrelsens verksamheter i enlighet bilaga KS 2026.628..

Erik Hamrin (M) och Henric Eriksson (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till

Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Kommunledningskontoret
Daniel Holmvin
Kommundirektör

MISSIV

Nämndinspel och prioriteringsunderlag 2027–2030 för kommunstyrelsens verksamheter

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Nämndinspel och prioriteringsunderlaget inför budgetarbetet har i syfte att beskriva verksamheten i den kommande budgetperioden för åren 2027 – 2030 och ramar in av: omvärldsbevakning, nulägesrapport, och framtidsscenario inom nämndens ansvarsområden. Ramverket tillämpas på identifierade faktorer som befolkning och demografi, kompetensförsörjning, inom KS verksamheter samt eventuella lokalbehov. Prioriteringsunderlaget visar verksamhetens behov för planperioden 2027-2030.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att godkänna Nämndinspel 2027–2030 för Kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bifogade underlag.

att fastställa Prioriteringsunderlag 2027–2030 för Kommunstyrelsens verksamheter i enlighet med bifogade underlag.

Bilagor:

- Bilaga 1. Nämndinspel för Kommunstyrelsens verksamheter 2027–2030.
- Bilaga 2. Prioriteringsunderlag 2027–2030 för Kommunstyrelsens verksamheter.

Kommunledningskontoret

Kommunledningskontoret

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Kommunledningskontoret

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Kommunstyrelse - Kommunledningskontoret

Nämndsinspelet har till syfte att, för verksamhetsansvarig nämnd, beskriva de kommande årens utmaningar och möjligheterna att möta dessa.

Omvärld

En tydlig omvärldstrend är det ökade behovet av samverkan mellan kommuner. Sala kommun har under den senaste tiden mottagit förfrågningar och inlett kontakter med andra kommuner inom områden som informations säkerhet, dataskydd, IT-verksamhet, krishantering och juridiskt stöd. Samverkan bedöms vara nödvändig för att hantera ökade krav, minska sårbarhet, säkerställa kompetensförsörjning samt uppnå kostnadseffektivitet inom specialiserade områden där det är svårt för enskilda kommuner att upprätthålla tillräcklig kapacitet på egen hand.

Samtidigt sker en snabb teknikutveckling inom digitalisering, artificiell intelligens och automation, vilket förändrar förutsättningarna för hur kommunala tjänster planeras, utförs och följs upp. För att möta dessa krav finns ett växande behov av att stärka kapaciteten för utvecklingsarbete inom nämndens ansvarsområden. En riktad investering i utvecklingskapacitet bedöms minska risken för organisatorisk och teknisk sårbarhet samt skapa förutsättningar för mer kostnadseffektiva processer. På sikt kan detta bidra till ökad medborgarnytta genom snabbare och mer rättssäker ärendehantering.

Lokala förutsättningar

Ökad effektivitet och tydligare styrning – systematisk kvalitets- och ekonomirapportering

Kontoret bedömer att det finns ett fortsatt behov av att stärka och utveckla arbetet med sitt grunduppdrag. En central del i detta arbete är att tydliggöra ansvar, roller och arbetssätt mellan kommunens chefer och stödfunktioner. Detta avser bland annat ansvarsfördelningen mellan chefer med budgetansvar och verksamhetskontroller respektive ekonomienheten, i syfte att skapa en mer enhetlig, transparent och ändamålsenlig ekonomistyrning.

För att ytterligare synliggöra ansvar samt säkerställa kommunövergripande och sammanhållna processer för kvalitet och ekonomi krävs utveckling av strukturerade arbetssätt för uppföljning och rapportering. Ett viktigt steg i detta är att skapa förutsättningar för systematisk kvalitets- och ekonomirapportering genom ett gemensamt, digitalt ledningssystem. Behovet av att digitalisera och strukturera uppföljningen av ekonomi och kvalitet kommer därför att mötas genom upphandling och införande av ett digitalt ledningssystem. Systemet ska stödja kommunens lednings- och uppföljningsprocesser samt bidra till ökad kvalitet, effektivitet och styrning i verksamheten.

Införandet av ett digitalt ledningssystem bedöms medföra behov av ökade personalresurser, främst inom ekonomienheten, enheten för hållbar utveckling samt personalverksamheten, för att säkerställa ett ändamålsenligt införande, förvaltning och långsiktig användning av systemet.

Centralisering och standardisering av kommunens konferensutrustning

Det finns ett behov av att säkerställa en samlad och tydlig ansvarsfördelning för kommunens konferens- och mötestekniska utrustning. I nuläget finns variationer i både ansvar och teknisk standard, vilket medför risk för ineffektiv användning, ökade driftkostnader samt bristande funktionalitet vid möten och sammanträden.

För att uppnå en långsiktigt hållbar och kostnadseffektiv hantering krävs en utredning av nuvarande utrustning, ansvarsfördelning och arbetssätt, med syfte att möjliggöra centralisering och standardisering av konferensutrustningen. Detta arbete bedöms kunna medföra kostnader kopplade till personalresurser, eventuell upphandling av standardiserad utrustning samt reparationer och uppgraderingar av befintlig utrustning. Åtgärderna bedöms samtidigt skapa bättre förutsättningar för stabil drift, minskad sårbarhet och effektivare stöd till verksamheterna.

Utvecklingskapacitet inom digitalisering, AI och automation

Kommunen står inför ökade krav på digital utveckling, effektivisering och modernisering av arbetssätt, där digitalisering, artificiell intelligens och automation utgör centrala verktyg för framtida verksamhetsutveckling. För att möta dessa krav finns ett behov av att stärka kapaciteten för strategiskt och operativt utvecklingsarbete inom området. En riktad investering i kompetens, arbetstid och tekniska förutsättningar bedöms minska risken för organisatorisk och teknisk sårbarhet samt skapa förutsättningar för mer kostnadseffektiva och kvalitetssäkrade processer. På sikt förväntas satsningen bidra till ökad effektivitet, minskad manuell hantering och bättre resursutnyttjande inom kommunens verksamheter.

Utvecklingsområden

En samlad översyn av ledning och styrning inom den kommunala koncernen utgör ett prioriterat utvecklingsområde. Arbetet syftar till att tydliggöra ansvar, roller och beslutsvägar samt att säkerställa en mer sammanhållen och ändamålsenlig styrning mellan kommunen och dess bolag. Genom en stärkt koncernstyrning skapas bättre förutsättningar för strategisk uppföljning, ökad transparens och en tydligare ansvarsfördelning mellan nämnder, bolagsstyrelser och förvaltning. Sammantaget förväntas detta bidra till ökad effektivitet, högre kvalitet och större samlad nytta för kommunen och de kommunala bolagen.

Ett ytterligare utvecklingsområde är arbetet med kommunens fastighetsbestånd. Detta ska vidareutvecklas med fokus på ett mer effektivt och ändamålsenligt lokalnyttjande som bättre svarar mot verksamheternas faktiska behov. Särskild hänsyn ska tas till den förändrade demografin, såsom befolkningsutveckling, åldersstruktur och förändrade krav på kommunal service. Genom förbättrad planering, ökat samnyttjande och anpassning av lokaler skapas förutsättningar för kostnadseffektivitet, minskad resursåtgång och en långsiktigt hållbar fastighetsförvaltning ur ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv.

Det kontorsövergripande arbetet ska även förstärkas med utgångspunkt i ett mer systematiskt förebyggande och främjande arbete i enlighet med den nya socialtjänstlagen. Fokus ska ligga på tidiga insatser, helhetssyn och ökad samverkan mellan berörda verksamheter och förvaltningar. Genom en stärkt gemensam struktur och samordning förbättras möjligheterna att tidigt identifiera behov, sätta in rätt insatser och arbeta långsiktigt för att minska behovet av mer ingripande åtgärder. Detta bidrar till bättre stöd för invånarna och en mer hållbar utveckling av kommunens välfärdsarbete.

Kommunstyrelse - Räddningstjänst

Omvärld

Utifrån det rådande världsläget är frågor kring civilt försvar och räddningstjänst under höjd beredskap (RUHB) några av fokusområdena som kommer att kräva mycket tid och resurser för organisationen.

Lokala förutsättningar

Område	Nuläge	Framtidsscenario
Befolkning	Kommunens ledning har en ambition att Sala ska växa, både i invånarantal och flera företag och verksamheter.	En växande kommun och därmed befolkning för att riskbilden över tid förändras och ställer högre krav på de aktörer i kommunen som arbetar för att de som bor och verkar i kommunen ska ha ett gott skydd och känna sig trygga. Räddningstjänsten och förebyggande verksamhet behöver ständigt utvecklas för att skapa ett tryggt och säkert samhälle utifrån det som faller under Lagen om skydd mot olyckor.
Kompetensförsörjning	Räddningstjänsten har en grundbemanning i enlighet med gällande handlingsprogram enligt Lagen om skydd mot olyckor. Deltidsorganisationen byggdes upp och placerades på de orter som hade större industrier och företagsetableringar. Dessa finns inte kvar i dag i samma omfattning så både riskbild inom tätorten och möjligheten att bemanna styrkor påverkas.	RIB-stationer har svårt att behålla och nyrekrytera deltidspersonal. Många pendlar dagtid till andra orter för att arbeta så numerären kan se olika ut över dygnets timmar.
Lokalbehov	Brandstationer finns idag i Sala, Hedåker, Ransta och Möklinta.	På sikt behöver brandstationerna i Sala, Hedåker, Ransta och Möklinta renoveras.

Utvecklingsområden

Efter 2018 har det skett en utveckling av svensk räddningstjänst med en nationell samverkan och utökad samverkan med andra aktörer. Detta är en direkt nödvändighet för att bedriva en effektiv kommunal räddningstjänst.

Samhällsutvecklingen som sker på de mindre orterna i kommunen med färre lokala arbetstillfällen innebär en utmaning med att hitta individer som vill och kan arbeta som räddningspersonal i beredskap (RIB). Det blir en utmaning att bemanna RIB-stationer som blir både kostsam ekonomiskt och svårt att hålla kompetens och därmed kvalitet. Räddningstjänsten ska organiseras så att intentionerna i lagstiftningen uppfylls, framför allt med tredje man i fokus.

Klimatförändringar är en stor utmaning i form av svåra stormar, översvämningar, kraftiga regn och mycket torra somrar.

Historiskt sett har räddningstjänstens främsta uppgift varit att släcka bränder, men har utvecklats till olyckshantering ur ett bredare perspektiv. En utveckling sker mot mer komplexa samhällsstrukturer och därmed ett behov av ny teknik, taktik och metodik vid räddningsinsatser.

Kommunstyrelse - Samhällsbyggnadskontor Plan och utveckling

Nämndsinspelet har till syfte att, för verksamhetsansvarig nämnd, beskriva de kommande årens utmaningar och möjligheterna att möta dessa.

Styrning och centrala förutsättningar

I styrningen för 2026 har Samhällsbyggnadskontoret fått med sig några viktiga förutsättningar. Samhällsbyggnadsprocesser är långsiktiga till sin natur. Därför tjänar de som goda medskick inför perioden 2027-2030.

Den första delen rör måltal för planreserv bostäder – där planreserven brukar definieras som detaljplanelagda men ännu inte påbörjade bostäder. Kommunstyrelsen har lagt fast att vi ska ha en planreserv om cirka 500 bostäder. Det målet bedömer vi att vi kommer att uppnå under 2026 och att planreserven för bostäder i Sala tätort är tillräcklig under överskådlig tid.

Den andra delen rör måltal för planreserv verksamhetsmark – där planreserven brukar definieras som detaljplanelagd men inte i anspråktagen verksamhetsmark. Kommunstyrelsen har lagt fast att vi ska ha en planreserv om cirka 50 hektar. Det målet kommer inte att uppnås under 2026. Det kan uppnås under senare delen av planperioden men förutsätter att vi under 2026 fattar beslut kring att inleda planering av Isätra eller andra större projekt med potential att få fram volymer av verksamhetsmark.

När det gäller Isätra så är Sala-Heby Energis ställningstagande kring eventuell etablering av nytt kraftvärmeverk viktigt. Isätra är förmodligen en av få möjliga platser. En etablering av nytt kraftvärmeverk är en lång process. Från ett första beslut om att utreda en investering till drift av ny anläggning bedömer vi att det krävs tio år; för investeringsutredning, lokaliseringsprövning, detaljplanering, miljöprövning, projektering och byggnation.

Ytterligare ett mål som kommer från kommunstyrelsen rör utvecklingen i servicenoderna. Översiktsplanen pekar ut Möklinta, Västerfärnebo och Ransta som servicenoder där utveckling av service, bostäder och verksamheter prioriteras och som ska försörja sin omgivande landsbygd och kringliggande orter med service och god tillgänglighet till kollektivtrafik. Kommunstyrelsen tar i sin verksamhetsplan för 2026 upp behovet av att säkerställa planberedskap för både bostäder och verksamhetsmark i servicenoderna. En viktig del i det arbetet kan ske tillsammans med lokala markägare och i nära dialog med de som bor i och kring servicenoderna.

Lokala förutsättningar

Vi ser en potentiell utveckling av arbetsmarknaden i Sala. Det största bidraget är Kriminalvårdens investering och utökning av platser på Salberga. Vi beräknar att utökningen ger i storleksordningen 300 arbetstillfällen och att dessa tillkommer under 2028.

Parallellt med det har vi signaler från två privata arbetsgivare att de avser att växa med sammantaget knappt 100 anställda. Det ger goda förutsättningar för arbetsmarknaden i Sala.

Ekonomi och ränteläget spelar en viktig roll för möjligheten till investeringar i såväl bostäder som verksamheter i Sala. En av de lokala mäklarna meddelar i december 2025 att de bedömer aktiviteten på bostadsmarknaden allt starkare. Det är en uppfattning som delas av länets kommuner och regionala aktörer.

Samhällsbyggnadskontoret gör fortsatt bedömningen att den kommunala fysiska planeringen bör bygga på en jämn utvecklingstakt över lång tid snarare än försök att följa konjunkturutvecklingen. Kommunen kommer inte att kunna agera så snabbt i högkonjunktur och har möjlighet att agera stabiliserande i lågkonjunktur. Därför rekommenderar kontoret att planeringen fortsätter i en jämn långsiktig takt såväl när efterfrågan är som störst som när den är som lägst.

Utvecklingsområden

Utifrån de beskrivningar som ges ovan vill Samhällsbyggnadskontoret spela in följande utmaningar eller utvecklingsförslag.

- Inledande planering för Isätra verksamhetsområde
- Nedtagning av byggnader på Norrmalm
- Försöksprojekt för sanering på Norrmalm
- Information och uppdatering av Salaspecifika riktvärden för föroreningar i mark
- Digitalisering av plan- och markarkiven – som ett led i införande av e-arkiv.

Kommunstyrelse - Tekniskt kontor exkl VA

Nämndsinspelet har till syfte att, för verksamhetsansvarig nämnd, beskriva de kommande årens utmaningar och möjligheterna att möta dessa.

Omvärld

Vi ser ökade krav med tydligare direktiv, till förmån för att nå Sveriges- samt hela världens klimatmål, påverkar investeringar, driftunderhåll och arbetssätt på fler vis. Kravställningarna är ofta komplexa och kräver ett ökat utvecklings- och utbildningsansvar inom verksamheten.

Det säkerhetspolitiska läget ställer högre krav på Sala kommun utifrån krisberedskap och kontinuitetsplanering. Detta gäller allt från översyn av skyddsrum, reservkraft, vattentillgång till att skapa rutiner, instruktioner, arbetssätt och att budgetera för kostnader och investeringar för att kunna hålla en trygg och långsiktig beredskap.

Omvärld och lagkrav

- EU direktiv (infört 2025-01-01), med obligatorisk installation av laddstolpar; uppvärmda byggnader, som ej är bostäder, där det finns mer än 20 p-platser ska ha minst en laddpunkt i drift. 2027 skärps kraven och en laddstolpe på 10 p-platser införs. Med start under 2026 kommer installation att genomföras, i samverkan med Sala Heby Energi.
- Inom kommande 5 års period pågår, en stegvis, förändring i lagstiftning gällande köldmedia (i kylar, frysar, luftkonditionering, luftvärmepumpar). Med syfte att helt ta bort media med ozonnedbrytande egenskaper. Plan för utbyte och kostnadsinventering hanteras under året samt löpande framåt.
- EPBD eller Direktivet om byggnaders energiprestanda är ett EU-direktiv som syftar till att göra byggnader mer energieffektiva och minska byggsektorns klimatpåverkan, med långsiktiga mål om klimatneutralitet för hela byggnadsbeståndet till 2050 genom krav på nya byggnader (nollutsläpp från 2030) och renovering av befintliga byggnader. Direktivet ska införlivas i svensk lagstiftning senast maj 2026 och innebär skärpta krav på energieffektivitet. Plan inom Fastighet ska påbörjas, för kommande år, utifrån nödvändiga investeringar för att uppnå lagkrav.
- Utreda möjligheten till en koncerngemensam beredskapsorganisation för ökad uthållighet vid långvariga kriser.
- Klimatpåverkan skapar mer extrema skiftningar i väder, för att säkerställa att fler kan vistas på allmän plats längre behöver en klimatanpassningsplan med fokus på befintlig stadsstruktur, dagvatten och extrema temperaturer tas fram.

Lokala förutsättningar

Den demografisk utveckling, utifrån Sala kommuns befolkningsprognos för 2025 - 2044 (Statisticon), fortsätter trenden där antal barn i förskola och skola minskar parallellt med att antal högstadie- och gymnasieelever, tillfälligt, ökar. Antal äldre ökar under perioden. Detta ställer krav på verksamhet Fastighet gällande förändrat lokalbehov samt omfördelning av resurser bland annat inom Måltidsenheten. Sett fram till 2044 är prognosen en minskning av Sala kommuns folkmängd med 1000 innevånare.

Demografi och attraktivitet

- För att måltidsenheten ska nå en effektiv och ekonomiskt hållbar verksamhet, utifrån föreliggande demografiska förändringarna, behöver nyckeltal för antal tillagade måltider per årsarbetare fastställas för tillagningskök. För kök med färre tillagade måltider per årsarbetare behöver en alternativ finansieringsmodell utarbetas.

- Behov av utökad antal Säbo-platser framåt behöver ske i samverkan, där Måltidsenheten kan säkerställa att det finns tillgång till kök. I dag levererar Jakobsbergsgårdens kök till tre andra Säbo i tätorten. Johannesbergsgatan och Björkgårdens kök har inte kapacitet att tillaga ytterligare portioner.
- Antal äldre personer i eget boende kommer att öka under perioden. Ett politiskt beslut saknas, om att i större skala producera och distribuera matlådor på ett livsmedelssäkert sätt. Flertalet kommuner väljer att leverera kylda matlådor för att säkerställa kvaliteten, då behöver investeringar i något av de befintliga köken ske.
- Med nya Socialtjänstlagen och kommande tillgänglighetskrav ökar krav och behov på tillgänglighet även i våra utemiljöer, våra äldres närmiljö.
- Med allt äldre invånare i kommunen ökar behovet av tillgängliga miljöer, viloplats i skugga, parkbänkar och jämna markbeläggningar. Även tryggheten behöver stärkas för att locka till utevistelse, rörelse och rekreation i våra offentliga miljöer.
- Barnkonventionen är lag sedan några år, större krav på att säkerställa barnens perspektiv i förstudiearbete och medborgardialoger, kommer att kräva mer driftresurser främst i tidiga skeden.

Långsiktig och hållbar lokalförsörjning

Inom kommande period planeras större underhållsåtgärder utifrån yttre underhåll som tak, fasad, fönster och avlopp. Det är nödvändiga investeringar för att bibehålla teknisk funktion och fastighetsvärde.

Lokalanpassningar och inre underhåll prioriteras för att öka nyttjandegrad samt möjliggöra ökad användning av egenägda lokaler.

- Att säkerställa och investera i driftunderhåll, modernisera, anpassa efter demografiska förändringar, energieffektivisera
- Att ställa om och avyttra icke användbara lokaler, föra lokalbeståndet i rätt riktning utifrån lagkrav, verksamheternas behov, demografiska prognoser, skapa hållbar långsiktig lokalförsörjning.

Miljö och energi

För att möta Sala kommuns Energi- och klimatstrategi Sala kommun 2020 – 2030, fortlöper arbetet under budgetperioden med utbyte, utredningar och kostnadsberäkningar för att ersätta direktverkande el samt uppvärmning med olja.

- Energi för uppvärmning av kommunens egna fastigheter ska vara fortsatt förnybar och där det tillförlitlig förnybar fjärrvärme ska detta uppvärmningsalternativ väljas första hand. 73% av Sala kommuns ägda byggnader är, i nuläget, anslutna till fjärrvärme, vilket kommer att ökas under perioden.
- Vid leasing av nya fordon ska aktuella strategier och riktlinjer för val av drivmedel följas. Tillskapandet av laddpunkter, såväl utomhus som i invändiga garage, behövs för att uppfylla kraven.

Utvecklingsområden

Vi behöver bidra till utvecklingen av Salas platsvarumärke och kommunens arbetsgivarvarumärke. Genom att öka medarbetarnas engagemang och stolthet över sitt- och kommunens arbete utgör de också ambassadörer för kommunen. För att lyckas behöver vi arbeta med vår gemensamma värdegrund.

För att nå en ekonomiskt stabil verksamhet behöver Tekniska kontoret säkerställa förmågan till ekonomistyrning genom kunskapshöjande aktiviteter och stöd i form av verktyg och vägledning till medarbetare med ledningsfunktion.

Vi arbetar vidare med en strukturerad uppföljning och verksamhetsstyrning, sätter rutiner och processer för att skapa ett organisatoriskt minne.

Delar av kontorets verksamheter behöver utveckla sin nyckeltalsuppföljning för att få fram relevanta jämförbara mätetal.

Vi behöver utveckla arbetet med ekosystemtjänster, ta fram en trädplan med kartläggning av befintlig växtlighet och framtida behov av utveckling, vilket inkluderar återplanteringskrav. Vi behöver också ta fram strategier för både hantering av dagvatten och mer lövskugga på allmän plats.

För att locka nya barnfamiljer till Sala behöver vi utveckla våra offentliga miljöer med mycket fokus på lek och aktivitet, skapa säkra skolvägar och en trygg kommun som passar för våra medborgare hela livet.

Kommunstyrelse - Tekniskt kontor/VA-verksamhet

Omvärld

- Statens uppdrag och förändringar i dessa
 - Klimatanpassning – inom kommunen är det avgörande att säkerställa att det finns robusta system som kan hantera ökade nederbörds mängder, höjda vattennivåer och andra klimatrelaterade påfrestningar, delar av detta kan VA-verksamheten påverka.
 - Säkerhetsläget – omvärldsläget ställer krav på förbättrad kontroll och säkrare metoder för att skydda våra VA-anläggningar från intrångsförsök.
 - Dricksvattenföreskrifter – nya riktlinjer för PFAS från 1 januari 2026 gör att vi måste agera och installera reningsutrustning.
- Översvämningen i september 2023 har haft en betydande påverkan på verksamheten. Återställningsarbete, förebyggande insatser och handläggning av skadeärenden har präglat arbetet under 2023, 2024 och stora delar av 2025. En fortsatt central fråga är hanteringen av skadeståndskrav från försäkringsbolag, där omfattning och utfall nu närmar sig en slutlig bedömning. Framåt ligger fokus särskilt på ledningsnätets hållbarhet samt på åtgärder som minskar risken för liknande händelser i framtiden.

Lokala förutsättningar

Befolkning/Demografi

Reningsverk och dricksvattenproduktion är väl anpassade till befintlig befolkningsmängd.

Framtidsscenario: Översiktsplanen är antagen och förverkligandet av aktiviteter i den kommer att påverka medborgare i kommunen.

Den sedan tidigare antagna VA-planen är ett viktigt strategiskt dokument om hur kommunen ska kunna ges möjlighet att växa för att möta en ökad befolkningsmängd. I och med detta arbete har behovet av kommunalt VA belysts på vissa platser i kommunen som idag inte har det vilket i sin tur ökar belastningen på det kommunala dricks- och spillvattennätet samt reningsverken.

Kompetensförsörjning

Efter en längre period med begränsad tillgång till den efterfrågade kompetensen har vi nu lyckats rekrytera en VA-strateg. Detta stärker förvaltningens långsiktiga planeringsförmåga och bidrar till att säkerställa det strategiska arbetet framöver. Ytterligare rekryteringsinsatser kan bli aktuella för att fullt ut möta resursbehoven.

Framtidsscenario: För att möta framtidens utmaningar kopplade till skyfall och ökade mängder tillskottsvatten krävs fortsatt förstärkning av resurserna. Arbetet är komplext och har tidigare inte kunnat prioriteras i den omfattning som behövs. Med en VA-strateg nu på plats kan arbetet med att ta fram en dagvattenplan och att modellera ledningsnätet påbörjas och drivas framåt på ett mer strukturerat och långsiktigt sätt.

Verksamhet

Arbetsbördan efter skyfallet i september 2023 är nu betydligt lägre. De flesta regresskraven har inkommit och inflödet är i princip avslutat. Handläggningen fortsätter dock under kommande år och den totala kostnaden är fortfarande osäker. Vi har samtidigt kunnat gå vidare till nästa fas, där fokus ligger på att identifiera och åtgärda felkopplingar i ledningsnätet.

Framtidsscenario: Med regressärendena i stort på plats riktas arbetet framåt mot att slutföra utredningar och genomföra nödvändiga åtgärder på längre sikt.

Vattenmätarbyten

Löpande vattenmätarbyten genomförs enligt plan. Sedan 2022 har kommunen skärpt kraven på vattenmätarplatser, vilket under en tioårsperiod kommer att påverka både medborgare och personal inom flera enheter på Tekniska kontoret. I vissa fall krävs byte av ventiler i gatan för att uppfylla de nya kraven, vilket medför högre anläggnings- och materialkostnader jämfört med tidigare år.

Framtidsscenario: Revidering av lagstiftningen kring vattenmätarbyten pågår och kan komma att träda i kraft under 2026. En ändrad reglering kommer initialt att innebära ökad arbetsbörda, men på sikt möjliggöra en mer effektiv hantering. Under perioden planerar VA även att ersätta analoga mätare med digitala, vilket förbättrar kundservicen och ger ett mer effektivt verktyg i arbetet med att minska utläckage i dricksvattennätet.

Belastning på produktionsanläggningar

Reningsverk och dricksvattenproduktion är i dagsläget anpassade till befintlig belastning.

Framtidsscenario: Framtida skärpta reningskrav på reningsverket kan skapa behov av investeringar eller utbyggnad. Eftersom inga nya krav ännu har trätt i kraft skjuts behovet av åtgärder framåt.

Digitalisering/nya tekniska lösningar

Flödesmätare har monterats i spillvattennätet för att bättre kunna följa flöden och bedöma var tillskottsvatten tillkommer. Detta ger underlag för prioritering av åtgärder och förbättrar möjligheten att minska mängden tillskottsvatten.

Framtidsscenario: Informationen från flödesmätningarna kommer att ligga till grund för planering av åtgärder för att minska tillskottsvatten i nätet. På sikt förväntas detta bidra till ett mer stabilt spillvattennät, minskad risk för översvämningar och mer effektiv drift och underhåll.

Miljö och hållbarhet

Vattenskyddsområden

Vi inväntar Länsstyrelsens hantering av förslaget om revidering av vattenskyddsområdet vid Härsved, samtidigt som arbetet fortsätter med Knipkällans och Hedåkers vattenskyddsområden för att säkerställa ett fullgott skydd för kommunens vattentäkter. Parallellt pågår arbete med att ta fram vattenskyddsområden i Sättrabrunn, Broddbo och Möklinta.

Framtidsscenario: Under perioden kommer kommunen att ha stärkt säkerheten genom att samtliga vattentäkter omfattas av vattenskyddsområden. Prioriteringen av arbetsordningen baseras på vattenuttag och känslighet, i enlighet med den fastställda VA-planen.

Grundvattennivåer

Grundvattennivåerna övervakas löpande enligt vattendom och ligger för närvarande överlag på goda nivåer.

Framtidsscenario: Utredningen kring framtidens dricksvattenförsörjning innehåller flera aktiviteter för att säkerställa vattentillgången. I dagsläget prioriteras klimatfrågan och åtgärder för att förebygga översvämningar.

Risk och säkerhet

Kommunikationsutrustning

Kommunikationsutrustningen ses över och utvecklas i samarbete med SHE. Utbyte och uppgradering pågår och kommer att ske under en längre period.

Framtidsscenario: Under de kommande 1–2 planperioderna förväntas övervakningen av VA-verksamheten vara fullt uppgraderad och helt oberoende av kommersiella nät.

Dricksvattensäkerhet

Säkerheten inom VA-verksamheten har stärkts genom uppgradering av lås och larm vid prioriterade anläggningar.

Framtidsscenario: Under perioden fortsätter arbetet med att höja säkerheten ytterligare, bland annat genom planerade åtgärder kring övervakning och skydd av vattenuttagen, i enlighet med Svenskt Vattens råd och riktlinjer.

Samverkan och kundrelationer

Samverkan sker med SHE och övriga VA-organisationer i länet. Under året har samarbeten med Mälarenergi och Heby kommun genomförts i form av nödvattenövningar för erfarenhetsutbyte och stärkt beredskap.

Framtidsscenario: VA-verksamheten fortsätter att utveckla samverkan och övningar med länets aktörer för att upprätthålla och förbättra krisberedskap.

Nyinvesteringar

PFAS

Den 1 januari 2023 antogs nya dricksvattenföreskrifter (LIVSFS 2022:12). Från och med 1 januari 2026 sänks PFAS-gränsvärdet, vilket gör att Sala kommun behöver vidta åtgärder vid Hedåkers vattenverk. Under 2025 har omfattande inventering av marknaden genomförts, men osäkerheten är fortfarande stor eftersom området är nytt för alla aktörer.

Framtidsscenario: Under 2026 behöver PFAS-rening vid Hedåkers vattenverk utredas och genomföras. Detta kommer att medföra ökade drift- och avskrivningskostnader för verksamheten.

Tvärhandsbäcken

Frågan om VA-utbyggnad i Tvärhandsbäcken omfattar tekniska, miljömässiga och ekonomiska aspekter och behöver samordnas med föreskrifterna för vattenskyddsområdet i Knipkällan. En långsiktig analys av projektets påverkan på kommunens budget pågår och inriktningsbeslut har ännu inte fattats. VA-strategen leder arbetet med att utreda förutsättningar och alternativ.

Framtidsscenario: Arbetet med Tvärhandsbäcken, ett prioriterat område enligt VA-planen, fortsätter med utredning och beslut om eventuell utbyggnad.

Detaljplaner

Inom samhällsbyggnadsprocessen är flera detaljplaner aktiva. Enligt beslutad plan är projektering för Bältarhagen och Norrberg klara och utbyggnadsprojekten inväntar startbesked.

Framtidsscenario: Vidare hantering av detaljplanerna kommer att anpassas efter tillgängliga resurser och prioriteringar, med målet att möjliggöra byggstart när förutsättningarna är optimala.

Reinvesteringar/Underhållsskuld

Översvämningen i september 2023 visade på brister i ledningsnätet. Utbytet av nätet bör under en tioårsperiod motsvara nätets teoretiska behov, vi följer Svenskt Vattens riktlinjer som säger att 1% av nätet ska bytas varje år. Under 2025 har sjöledningen mellan Sala och Broddbo bytts ut, vilket ger ett viktigt tillskott till förnysetakten. För att förbättra kontroll av ledningar och planering av utbyte installeras fler fasta flödesmätare de kommande åren.

Framtidsscenario: En antagen åtgärdsplan styr arbetet framåt med långsiktig prioritering, ekonomisk påverkan och jämn förnysetakt. Ledningsnäten är modellerade, arbetet med felkopplingar pågår enligt plan och kontinuerlig förnyelse genomförs. Investeringarna har ökat till cirka 20 Mkr/år enligt Svenskt Vattens rekommendationer, vilket medför successivt höjd VA-taxa. Utredningar och analyser av befintliga kapacitetsbegränsningar fortsätter för att säkra framtida försörjning. Hedåkers reningsverk utgör ett stort punktutsläpp till Svartån och är fortsatt ett frågetecken för framtida utvecklingsmöjligheter.

Utvecklingsområden

Allmänna processer, förbättringar. Koppla ihop med kommunkompassen.

- Omfördelning av investeringsmedel mellan reinvesteringar och strategiska investeringar för att tydliggöra kostnadsställe.
- Förbättra och utveckla strategiska planer så att dessa kan användas som underlag till ekonomiska beslut, tex drift- och underhållsplan för ledningsnät, underhållsplan för vatten- och reningsverk.
- VA-planen används idag som styrmedel, men är i behov av en översyn.

KSLU § 36 Revidering av lokala ordningsföreskrifter för torghandel

INLEDNING

De nuvarande lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln i Sala kommun antogs den 30 maj 2011, KF § 49. Sedan dess har det skett förändringar både inom kommunens organisation samt hur torghandeln fungerar i dagens samhälle.

För att säkerställa att föreskrifterna är relevanta och effektiva har en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från Tekniska kontoret, Samhällsbyggnadskontoret och Näringslivsenheten genomfört en grundlig översyn av dokumentet. Genom omvärldsbevakning och genomgång av anslutande dokument, såsom detaljplaner och taxa, har det framkommit att de nuvarande dokumenten inte är helt samordnade, vilket lett till problem i handläggningen och upplevelsen för både besökare/kunder och tjänstepersoner.

För att åtgärda detta föreslås en uppdatering av de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln. Parallellt med detta beslut kommer även Taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun att revideras.

Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna av ordningsföreskrifterna för torghandeln påverkar inte kommunens ekonomi direkt. Förhoppningen är dock att de nya föreskrifterna kommer att leda till en mer effektiv handläggning och en bättre service, vilket kan ha en positiv långsiktig inverkan på Salas ekonomi.

Jäv

Hanna Westman (SBä) anmäler jäv, lämnar sammanträdet och deltar inte i ärendets behandling och beslut.

Beslutsunderlag

KS 2026.587 – Missiv

KS 2026.588 – Lokala ordningsföreskrifter för torghandel

Ärendet föredras av teknisk chef Roger Lindström och stadsträdgårdsmästare Kristin Hedman.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar, att godkänna förslag till revidering av Lokala ordningsföreskrifter för torghandeln i Sala kommun i enlighet med bilaga KS 2026.588.

Anders Wigelsbo (C) yrkar bifall till Amanda Lindblads (S) yrkande.

Erik Hamrin (M) ändringsyrkar, att orden "vid större evenemang, exempelvis marknader" stryks i sista meningen i § 2.

Justerandes sign			Utdragsbestyrkande
------------------	--	--	--------------------

KSLU § 36 fortsättning

Anders Wigelsbo (C) yrkar avslag till Erik Hamrins (M) ändringsyrkande.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.
Ordföranden ställer Erik Hamrins (M) ändringsyrkande mot avslag och finner ändringsyrkandet avslaget.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

att godkänna förslag till revidering av Lokala ordningsföreskrifter för torghandeln i Sala kommun i enlighet med bilaga KS 2026.588.

Erik Hamrin (M) och Magnus Edman (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Reservation

Erik Hamrin (M) och Magnus Edman (SD) reserverar sig till förmån för Erik Hamrins (M) yrkande och inkommer med skriftlig reservation:

” Jag reserverar mig mot beslutet att avslå mitt förslag att stryka formuleringen ”vid större evenemang, exempelvis marknader” i § 2 av de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln.

Den aktuella formuleringen innebär att intilliggande gågator endast får nyttjas enligt samma regelverk som torget när det rör sig om större evenemang. Eftersom begreppet ”större evenemang” saknar tydlig definition och riskerar därför att leda till tolkningsproblem, godtycke och onödigt administrativt arbete med att reda ut detta inför varje tillfälle. Vid ”mindre arrangemang”, tillfälliga satsningar eller återkommande aktiviteter som skulle en mer tillåtande skrivning kunna bidra till ett levande centrum istället för att som nu kräva särskilda undantagsbeslut, trots att samma ordningsregler redan finns på plats.

Att skapa större handlingsfrihet att använda befintliga ytor på ett smart sätt vid behov utan att behöva ompröva regelverket varje gång är klokt i en mindre stad där flexibilitet ofta är avgörande för att kunna stödja handel, evenemang och stadsliv.

Invändningen att en sådan ändring skulle öppna för permanent eller okontrollerad användning av gågatorna är onödigt överdriven. Kommunen behåller även full rådighet över upplåtelse av offentlig plats och kan alltid besluta om när, var och hur handel får bedrivas. Andra regelverk – såsom ordningslagen, lokala trafikföreskrifter och tillståndsprövning – fortsätter att gälla oförändrat. Jag väljer att se detta som nytt verktyg, inte ett hinder.

Det är också viktigt att nämna att mer tillfällig handel sällan konkurrerar med etablerad handel. Om något så är erfarenheten att mer tillfällig handel gör att fler söker sig till staden och att det i sin tur skapar mer kommers i de fasta butikerna. Jag ser gärna att vi stödjer den funktionen bättre.

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § 36 fortsättning

Sammanfattningsvis innebär styrets förslag till väg framåt en stelbent och svårtolkad begränsning som tyvärr kan sägas motverka utvecklingen av ett levande och attraktivt centrum. Ändringsförslaget hade skapat tydlighet, förutsebarhet och praktisk handlingsfrihet utan att inskränka kommunens kontroll.

Mot denna bakgrund anser jag att förslaget borde ha bifallits och reserverar mig därför mot beslutet.”

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Tekniska kontoret ENHET
Kristin Hedman
Stadsträdgårdsmästare

MISSIV

Lokala ordningsföreskrifter för torghandeln i Sala kommun

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

De nuvarande lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln i Sala kommun antogs 30 maj 2011, KF § 49. Sedan dess har det skett förändringar både inom kommunens organisation och hur torghandeln fungerar i dagens samhälle.

För att säkerställa att föreskrifterna är relevanta och effektiva har en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från Tekniska kontoret, Samhällsbyggnadskontoret och Näringslivskontoret genomfört en grundlig översyn av dokumentet. Genom omvärldsbevakning och genomgång av anslutande dokument, såsom detaljplaner och taxa, har det framkommit att de nuvarande dokumenten inte är helt samordnade, vilket har lett till problem i handläggningen och upplevelsen för både besökare/kunder och tjänstepersoner.

För att åtgärda detta föreslås en uppdatering av de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln. Parallellt med detta beslut kommer även Taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun att revideras.

Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna av ordningsföreskrifterna för torghandeln påverkar inte kommunens ekonomi direkt. Förhoppningen är dock att de nya föreskrifterna kommer att leda till en mer effektiv handläggning och en bättre service, vilket kan ha en positiv långsiktig inverkan på Salas ekonomi.

FÖRSLAG TILL BESLUT

att godkänna förslag till revidering av *Lokala ordningsföreskrifter för torghandeln i Sala kommun* i enlighet med bilaga.

Bilagor:

- 1 Förslag till lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln i Sala kommun.

Tekniska kontoret, ENHET

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

Horisontella principerna (tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ
- Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs? JA NEJ
- Om **NEJ** – varför inte?

Tekniska kontoret, ENHET

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Sala kommun

Kommunal författningssamling

Lokala ordningsföreskrifter för torghandeln i Sala kommun

KFS 064 revision 05

REGLEMENTE

ANTAGEN: 2026-XX-XX

GÄLLER FRÅN OCH MED: 2026-XX-XX

ERSÄTTER: 2011/124

Sala kommun föreskriver följande med stöd av 1 § förordningen (1993:1632) med bemyndigande för kommuner och länsstyrelser att meddela lokala föreskrifter enligt ordningslagen (1993:1617).

Föreskrifternas innehåll och tillämpningsområde

§ 1.

Utöver vad som föreskrivs i de grundläggande bestämmelserna om allmän ordning och säkerhet på offentlig plats i 3 kap. ordningslagen (1993:1617) och i kommunens lokala ordningsföreskrifter gäller dessa föreskrifter för Stora torget i Sala. Syftet med föreskrifterna är att upprätthålla den allmänna ordningen och bidra till att torget i kommunen förblir trygg och säker plats för alla.

§ 2.

Föreskrifterna är tillämpliga på följande offentliga platser som kommunen upplåter till allmän försäljningsplats för torghandel:

Stora torget i Sala, som begränsas av omkringliggande gator. Intilliggande gågator kan nyttjas med samma regelverk vid större evenemang, exempelvis marknader.

§ 3. Saluplatser

På Stora torget upplåtes saluplatser. Saluplatserna bestäms och fördelas av Tekniska kontoret eller av torgansvarig person utsedd av Tekniska kontoret.

Saluplats upplåtes från en dag till längst ett år och får användas under alla dagar som är upplåtna för torghandel.

§ 4. Fördelning av saluplatser

Vid fördelning av saluplatserna gäller följande:

Saluplatser tilldelas försäljarna i den ordning de bokas. Bokning av saluplats får tidigast ske 12 månader innan aktuellt datum.

Fler än en saluplats får tilldelas samma försäljare endast när det kan ske med hänsyn till tillgången på platser. När flera platser tilldelas en person, skall platserna vara belägna intill varandra.

Tillståndsinnehavarens rätt att använda saluplatsen får inte överlåtas på någon annan.

§ 5. Tider för försäljning

Torghandel får ske på följande tider:

Försäljning får äga rum alla dagar kl. 09.00-20.00. Vid speciella evenemang kan försäljning pågå till kl. 22.00.

En försäljare får komma till sin plats med varor och utrustning tidigast en timme före försäljningens start. Senast en timme efter att försäljningen har slutat ska alla varor och all utrustning vara borta.

Om Polismyndigheten eller kommunen begär det, måste försäljningsplatsen helt eller delvis tömmas. Det som myndigheten beslutar i det fallet ska följas.

Undantag från lokala ordningsföreskrifter på Stora torget kan ske vid enstaka tillfällen eller vid större evenemang. Ansökan för sådant tillfälle skall ske senast en månad före utsatt datum. Vid dessa tillfällen kan tillståndsinnehavare av saluplats tillfälligt hänvisas till annan anvisad plats om möjligt.

§ 6. Innehavarens upplysningskyldighet och kassaregister

Enligt lag (1998:514) om särskild skattekontroll av torg- och marknadshandel är innehavare även skyldig att för upplåtaren visa F-skattsedel för innevarande år eller lämna information om namn eller firma, person- eller organisationsnummer, adress och telefonnummer.

Försäljaren ska kunna med giltig legitimation identifiera sig för att säkerställa vem saluplatsen upplåts till.

Den som bedriver torg- och marknadshandel på torghandelsplats omfattas av regler om kassaregister enligt skatteförordningen (2011:1244).

Försäljaren ansvarar att se till att våg som används på saluplats uppfyller de krav vad gäller mätnoggrannhet, kontroll och märkning som ställs enligt SWEDAC:s föreskrifter och allmänna råd.

§ 7. Försäljning av livsmedel

Vid försäljning av livsmedel på de allmänna försäljningsplatserna gäller i tillämpliga delar det som stadgas i EU:s livsmedelsförordningar, livsmedelslagen (2006:804), livsmedelsförordningen (2006:813) och med stöd av denna lagstiftning meddelade föreskrifter.

§ 8. Inskränkningar

Kommunen och dess ledningsdragande bolag eller annan aktör till vilken kommunen har upplåtit nyttjanderättighet har rätt att komma åt marken där försäljare har tillstånd. Kommunen påtar sig inga kostnader i samband med detta och är inte skyldig att tilldela tillståndsinnehavare ersättningsplats.

§ 9. Placering av varor, redskap och fordon

Varor och redskap får inte placeras utanför saluplatsen.

Endast fordon som oundgängligen erfordras för torghandels bedrivande, såsom fordon specialkonstruerade som försäljningsstånd eller för förvaring av frost- eller värmekänsliga livsmedel får uppställas på torget.

Fordonstrafik på torget och omkringliggande gator är särskilt reglerat i lokala trafikföreskrifter för Sala kommun. Det åligger tillståndsinnehavaren att ta del av beslutade trafikföreskrifter.

Dispens från lokala trafikföreskrifter kan i särskilda fall medges i samband med torghandel. Dispens för tunga fordon med släp medges inte.

§ 10. Renhållning

Försäljaren ska se till att saluplatsen hålls ren och snygg under försäljningstiden.

Försäljaren ansvarar för att torghandelsplatsen hålls ren och städad samt att varor, stånd, vagn, torgutrustning och skräp från försäljningen är bortförda från torghandelsplatsen senast en timme efter avslutad försäljning. Skräp får ej slängas i kommunens papperskorgar.

§ 11. Avgift

För användning av allmän försäljningsplats har kommunen rätt att ta ut avgift enligt *Taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun*.

Erlagd avgift för saluplats återbetalas ej.

§ 12. Överträdelse av föreskrift

Den som uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot någon av 3-11 § kan dömas till penningböter enligt 3 kap. 22 § andra stycket ordningslagen.

Vid otillåten parkering utfärdas parkeringsanmärkning.

Om tillståndsinnehavaren bryter mot föreskrifterna eller tillståndsvillkoren ska Tekniska kontoret avge en tillsägelse om rättelse. Om rättelse inte sker ska tillståndet omedelbart återkallas.

KSLU § 37 Revidering av Taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun

INLEDNING

Ett tydligt regelverk med en väl avvägd taxa är ett bra sätt att främja efterfrågade aktiviteter som bidrar till ett levande centrum på ett konkurrensneutralt sätt. Gällande taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun antogs den 26 augusti 2024, KF § 61. Vid en genomgång av flera styrdokument som berör torget har det uppmärksammats att taxan behöver revideras, då den innehåller otydligheter och vissa inkonsekvenser.

I samband med översynen av de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln har en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från Tekniska kontoret, Samhällsbyggnadskontoret och Näringslivsenheten även gjort en genomgång av taxan. Arbetet har omfattat omvärldsbevakning samt jämförelser med andra kommuner och genomgång av anslutande styrdokument. Namnet på dokumentet har ändrats från torgplatser till saluplatser, för uppnå enlighet med övriga dokument och innehåll.

Genomgången har visat att nuvarande taxa inte fullt ut stödjer dagens behov eller är tillräckligt samordnad med övriga styrande dokument. Detta har i vissa fall lett till en ineffektiv handläggning och en otydlighet för både näringsidkare och tjänstepersoner. Den föreslagna taxan syftar därför till att skapa tydlighet, likvärdighet och en mer ändamålsenlig hantering av upplåtelser av allmän plats.

Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna taxan är utformad för att vara självfinansierande och täcka kommunens kostnader för administration, drift och hantering av upplåtelser av allmän plats. Förändringen bedöms inte medföra några ytterligare ekonomiska konsekvenser för kommunen utöver detta.

Jäv

Hanna Westman (SBä) anmäler jäv, lämnar sammanträdet och deltar inte i ärendets behandling och beslut.

Beslutsunderlag

KS 2026.589 – Missiv

KS 2026.590 – Taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun

Ärendet föredras av teknisk chef Roger Lindström och stadsträdgårdsmästare Kristin Hedman.

Yrkanden

Ordförande Amanda Lindblad (S) yrkar, att ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

KSLU § 37 fortsättning

att godkänna revidering av taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun i enlighet med bilaga KS 2026.590.

Beslutsgång

Ordföranden ställer sitt eget yrkande mot avslag och finner yrkandet bifallet.

BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar,

att godkänna revidering av taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun i enlighet med bilaga KS 2026.590.

Erik Hamrin (M) och Magnus Edman (SD) återkommer till kommunstyrelsen med förslag.

Skickas till
Kommunstyrelsen

Justerandes sign		Utdragsbestyrkande
------------------	--	--------------------

Tekniska kontoret ENHET
Kristin Hedman
Stadsträdgårdsmästare

MISSIV

Taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun

SAMMANFATTNING AV ÄRENDET

Ett tydligt regelverk med en väl avvägd taxa är ett bra sätt att främja efterfrågade aktiviteter som bidrar till ett levande centrum på ett konkurrensneutralt sätt. Gällande taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun antogs den 26 augusti 2024, KF § 61. Vid en genomgång av flera styrdokument som berör torget har det uppmärksammats att taxan behöver revideras, då den innehåller otydligheter och vissa inkonsekvenser.

I samband med översynen av de lokala ordningsföreskrifterna för torghandeln har en arbetsgrupp bestående av tjänstepersoner från Tekniska kontoret, Samhällsbyggnadskontoret och Näringslivskontoret även gjort en genomgång av taxan. Arbetet har omfattat omvärldsbevakning samt jämförelser med andra kommuner och genomgång av anslutande styrdokument. Namnet på dokumentet har ändrats från torgplatser till saluplatser, för uppnå enlighet med övriga dokument och innehåll.

Genomgången har visat att nuvarande taxa inte fullt ut stödjer dagens behov eller är tillräckligt samordnad med övriga styrande dokument. Detta har i vissa fall lett till en ineffektiv handläggning och en otydlighet för både näringsidkare och tjänstepersoner. Den föreslagna taxan syftar därför till att skapa tydlighet, likvärdighet och en mer ändamålsenlig hantering av upplåtelser av allmän plats.

Ekonomiska konsekvenser

Den föreslagna taxan är utformad för att vara självfinansierande och täcka kommunens kostnader för administration, drift och hantering av upplåtelser av allmän plats. Förändringen bedöms inte medföra några ytterligare ekonomiska konsekvenser för kommunen utöver detta.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ledningsutskottet föreslår att kommunstyrelsen hemställer att kommunfullmäktige beslutar

att godkänna revidering av taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun i enlighet med bilaga KS enligt bilaga.

Tekniska kontoret, ENHET

Bilagor:

- 1 Förslag till taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun.

CHECKLISTA

Checklista avseende Barnperspektivet, Landsbygdsperspektivet och de Horisontella principerna

Förklaring om de olika begreppen finns nedan.

Barnperspektivet

- Innebär insatsen att barn och ungdomars hälsa sätts i främsta rummet? JA NEJ
- Påverkar denna insats barn och ungdomars sociala, ekonomiska och kulturella rättigheter och situation till det bättre? JA NEJ
- Innebär insatsen att barn och ungdomars rätt till en god hälsa beaktas? JA NEJ
- Har barn och ungdomar fått möjlighet att uttrycka sin mening om insatsen? JA NEJ
- Har särskild hänsyn tagits till barn och ungdomar med funktionsvariation - fysiskt och/eller psykiskt? JA NEJ
- Tar insatsen hänsyn till barnkonventionens text om "till det yttersta av sin förmåga"? JA NEJ

Landsbygdsperspektivet

- Bedömer ni att beslutet kommer att innebära särskilda konsekvenser för landsbygden – nu eller i framtiden? JA NEJ
- Vid **JA** hur bedömer ni att beslutet påverkar:
- Att det blir svårare att bo på landsbygden? JA NEJ
- Att det blir fler jobb på landsbygden? JA NEJ
- Att det minskar tillgången till god service på landsbygden? JA NEJ

**Horisontella principerna
(tillgänglighet, icke-diskriminering samt jämställdhet)**

- Innebär insatsen risk för begränsad tillgänglighet? JA NEJ
- Har icke-diskrimineringsperspektivet beaktats? JA NEJ
- Kan beslutet utestänga någon från samhället? JA NEJ

Tekniska kontoret, ENHET

Har man beaktat FN:s konvention angående rättigheter för personer med funktionsvariation när beslutet togs?

JA NEJ

Om **NEJ** – varför inte?

Tekniska kontoret, ENHET

Begreppsförklaring

Barnkonventionen/barnperspektivet

Barnkonventionen tar upp barnets situation ur många synvinklar och skall naturligtvis främja helhetssynen på barnen. Enligt FN är alla under 18 år barn.

Barnens bästa i främsta rummet

- Beaktas barnets rättigheter, främst rätten till trygghet och rätten till liv och utveckling i beslutsfattandet?
- Har en sammanvägning av olika intressen gjorts?

FN:s barnkommitté har uttalat principen om att barnets bästa alltid ska beaktas och väga mycket tungt. Det kan dock finnas situationer då andra intressen kan väga tyngre, till exempel samhällsekonomiska eller säkerhetspolitiska. Principen om barnets bästa ska ges absolut prioritet när det gäller adoption och rätt till skydd mot missförhållanden och övergrepp. Till prioriterade rättigheter hör utveckling/utbildning.

Landsbygdsperspektivet

Kan de som bor och verkar på landsbygden bli diskriminerade eller åsidosatta?

Horisontella principer

Diskriminering sker när någon missgynnas eller kränks och missgynnandet eller kränkningen har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna (kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, ålder). Detta gäller även barn till personer med något av ovanstående diskrimineringsgrund.

Funktionshinderspolitiken innebär att alla människor, oavsett funktionsförmåga, ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och ta del av mänskliga rättigheter.

Det nationella målet för funktionshinderspolitiken är att, med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som utgångspunkt, uppnå jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Målet ska bidra till ökad jämställdhet och till att barnrättsperspektivet ska beaktas.

Sala kommun

Kommunal författningssamling

Taxa för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän mark i Sala kommun

KFS 069 revision 05

TAXA

ANTAGEN: 2026-XX-XX

GÄLLER FRÅN OCH MED: 2026-XX-XX

ERSÄTTER: 2025/118

§ 1. Inledande bestämmelser

Enligt denna taxa erläggs avgifter för upplåtelse av gatu- och saluplatser samt allmän platsmark i Sala kommun. Politiska och ideella föreningar eller organisationer är avgiftsbefriade. Ingen avgift tas ut av skolklasser och barn-ungdomsföreningar samt hjälpverksamhet med 90-konto.

§ 2. Beräkning av avgift

- A. Avgifter för övriga upplåtelser. I det fall en upplåtelse inte faller inom en befintlig kategori (§3-7) beslutas avgift av Tekniska kontoret med utgångspunkt från närmast likvärdiga kategori.
- B. Avgiftsbefriade upplåtelser vid vissa arbeten. Avgiften sätts till noll i det fall ändamålet är arbeten på gatu- eller parkmark och tillståndsinnehavaren är någon av stadens kontor eller dess entreprenörer.
- C. Avgiftsbefriade upplåtelser för vissa anläggningar. Avgiften sätts till noll i de fall upplåtelsen är en tillfällig anläggning eller byggnad för allmänhetens nyttjande uppförd och förvaltd av någon av stadens kontor.
- D. Samtliga kostnader är inklusive moms.

§ 3. Stora torget

Torghandel - Upplåtelse av Saluplatser torget	Avgift kr
Försäljningsplatser, 1 plats = 3x3 meter	
Årshyra	4500kr
6 månader	2500kr
3 månader	1500kr
1 månad	700kr
Per dag	150kr
Tillfällig användning av torget - Kommersiell verksamhet	
< 100 m ²	20 kr/m ² och dag
< 500 m ²	15 kr/m ² och dag
> 500 m ²	10 kr/m ² och dag
Hela torget (2600kvm)	10 000kr/dag
Hela torget (2600kvm+gågator)	15 000kr/dag
Uteservering på torget	
1 mars - 31 oktober	100 kr/m ² och period
Kiosk (bygglov krävs) på torget	
< 6 månader	1 500 kr/mån
> 6 månader - 12 månader	10 000 kr och period
Tillgång till Eluttag (16A)	
1 dag	60 kr
1 månad	1200kr

§ 4. Övrig kommersiell verksamhet inom Sala kommun (utanför Stora torget)

Foodtrucks (måste flyttas varje dag)	Avgift kr
Årshyra	10 000kr
1 månad	1500kr
1 dag	200kr
Eventuell elanslutning handläggs och debiteras separat av elleverantören.	
Uteservering (Kan kräva bygglov)	
1 april - 31 oktober	100 kr/m ² och period
Kommersiell verksamhet i mindre omfattning på allmän plats	
T ex jordgubbsförsäljning	100 kr/dag max 10 000kr/år
Reklamskylt (Gatupratare) i direkt anslutning till verksamhet,	
Högst en skylt (ca 1kvm), vid fler än en skylt se Varuvisning	0 kr
Varuvisning (placering sker i dialog med kommunen)	
Varaktig i anslutning till verksamhet. Plockas in dagligen	per kvm 800 kr/år
Enstaka tillfällen under säsong	100 kr/tillfälle

§ 5. Tillfällig användning

Plan vid Lärkan	Avgift kr
Kommersiell verksamhet inklusive affischering (max 10st affischer vars placering ska godkännas, numrerade på karta innan uppsättning)	4 000 kr / tillfälle (3 dygn)
Eventuell elanslutning handläggs och debiteras separat av elleverantören.	
Stadsparken	
Kommersiell verksamhet inklusive affischering (max 10st affischer vars placering ska godkännas, numrerade på karta innan uppsättning)	10 kr/m ² /dag minimiavgift 1000kr
Tillgång till Eluttag (16A)	
1 dag	60 kr
1 månad	1200kr

§ 6. Annat nyttjande av offentlig plats inom detaljplanelagt område

Byggetablering/inhägnat arbetsområde	Avgift kr
innehålla t ex byggnadsställning, byggbod, upplag. (Kan kräva bygglov)	50kr/kvm/månad, minimiavgift 1000kr
Tillfällig fristående container, byggbod, upplag eller liknande. (Kan kräva bygglov)	Avgift: 150kr/dag minimiavgift 500kr

§ 7. Vad ingår i avgiften och vad får nyttjaren stå för?

Medför markupplåtelsen ytterligare kostnader för exempelvis fördyrat gatuunderhåll, anslutningsavgifter vatten/el, utebliven parkeringsintäkt, borttagning av urnor, bänkar, eller liknande äger kommunen rätt att kompensera sig för detta utöver avgiften för markupplåtelsen. Medför upplåtelsen skada på gatu- eller annan mark (inkl. träd/växtlighet) åligger det tillståndshavaren att svara för alla kostnader i samband med markens återställande. I de fall sökanden själv inte återställer marken utan kommunen måste göra det faktureras sökande för de faktiska kostnaderna.

§ 8. Indexreglering

Avgifterna ses över varje mandatperiod.